

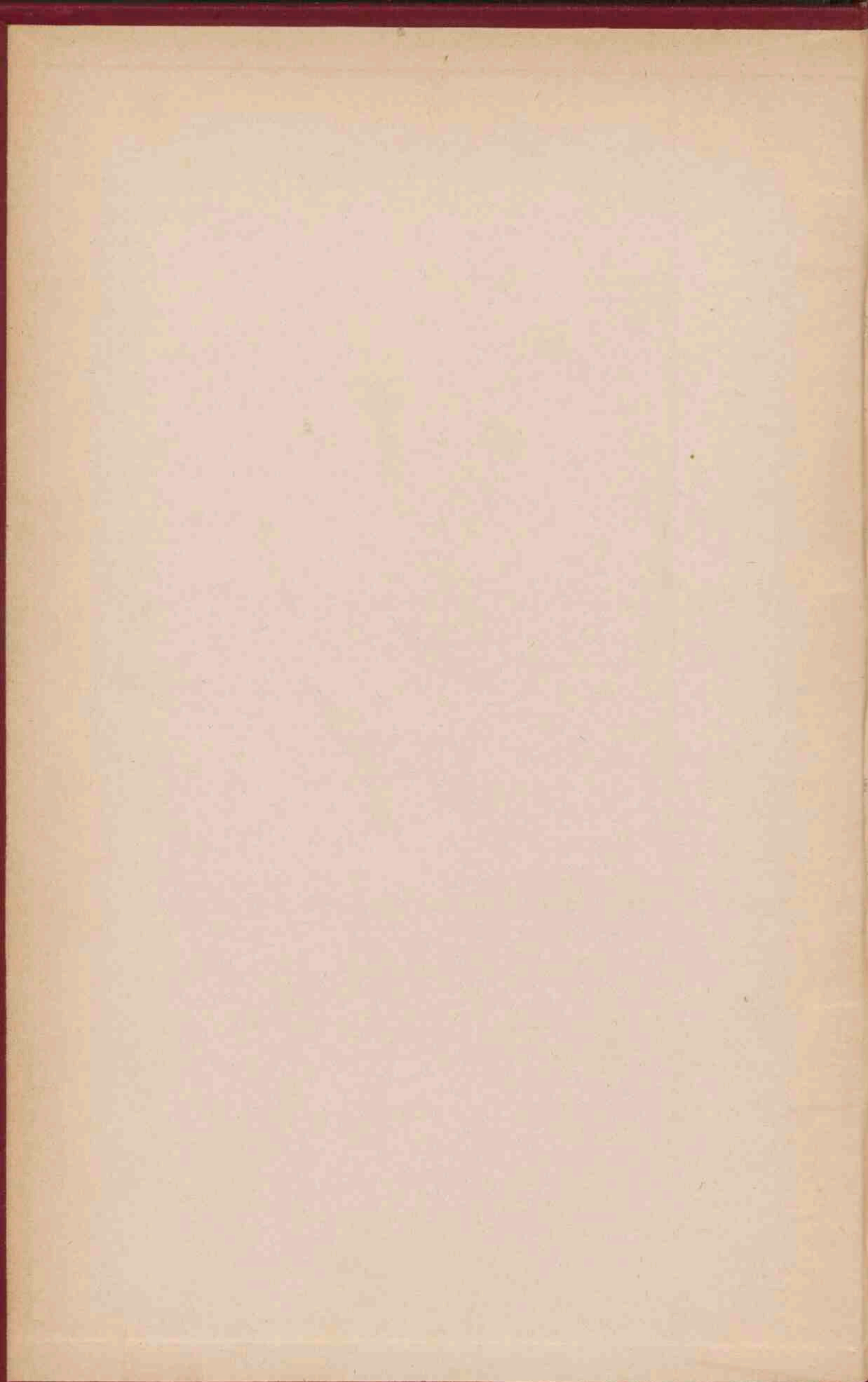
De hoefsmid : geïllustreerd maandblad voor hoefsmeden en anderen die in het hoefbeslag belang stellen in Nederland.

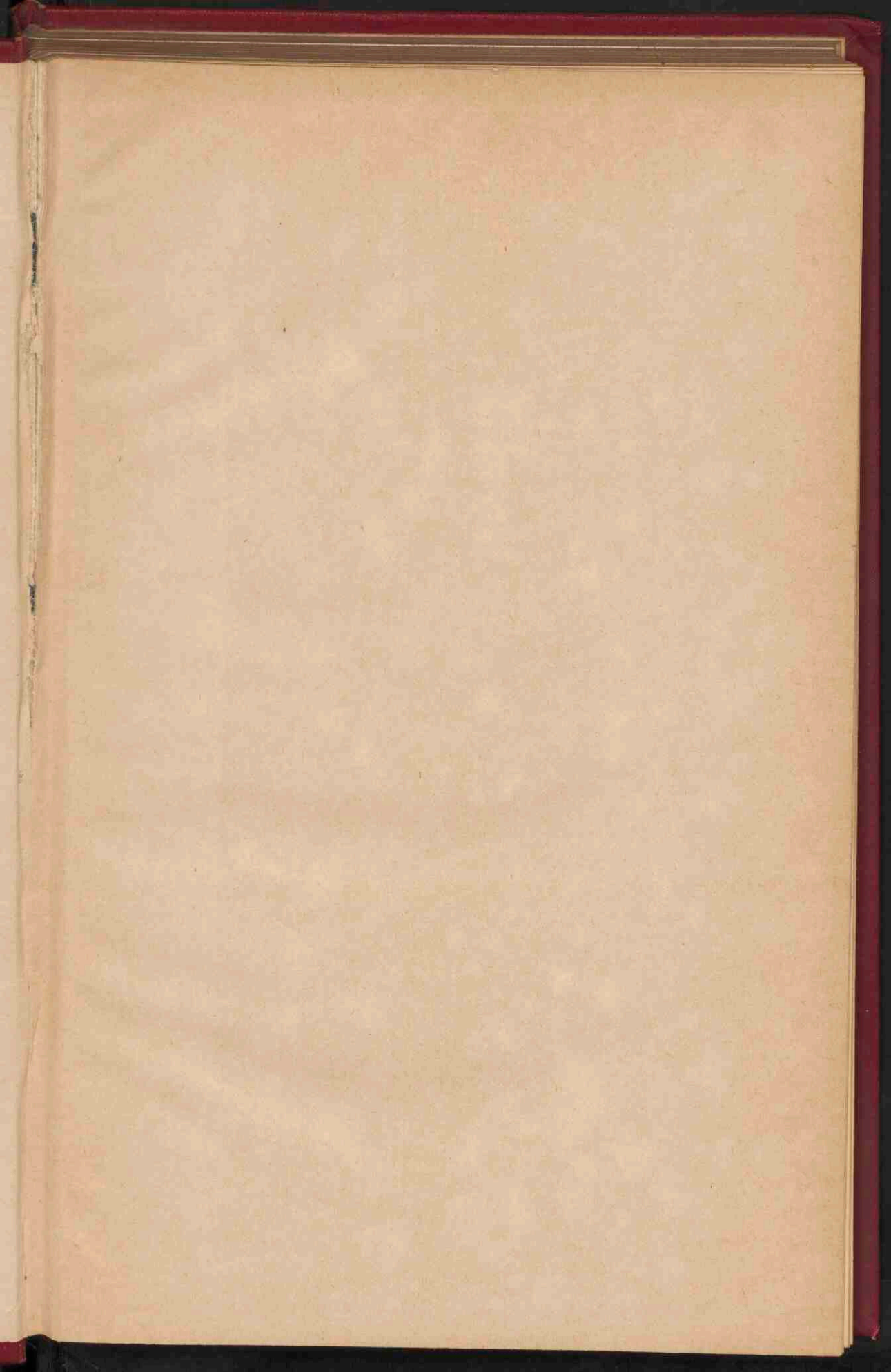
<https://hdl.handle.net/1874/326793>

DE HOEFSMID.

1898.

U

1627

W5771

DE HOEFSMID.

Geïllustreerd Maandblad voor hoefsmeden en anderen
die in het hoefbeslag belangstellen.

ONDER MEDEWERKING

VAN

M. G. DE BRUIN te Utrecht, J. L. G. CAYAUX te Deventer, F. W. VAN DULM te Arnhem,
A. FREDERIKSE te Amersfoort, W. A. H. VAN HORSEN te Utrecht, W. KAMERBEEK te
Venlo, F. LAMÉRIS te Milligen, J. B. LARMENÉ te Amersfoort, A. VAN LEEUWEN
te Groningen, J. B. H. MOUBIS te Utrecht, DR. J. POELS te Rotterdam, H. C.
REIMERS te Wageningen, W. C. SCHMEL EN M. H. J. P. THOMASSEN, beide
te Utrecht, K. F. WIERSUM te Groningen, en anderen.

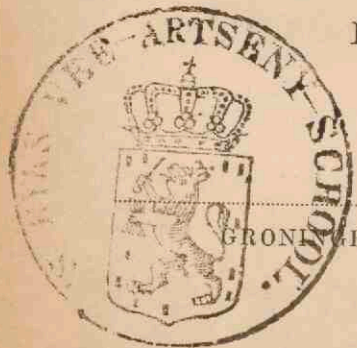
GEREDIGEERD EN UITGEGEVEN

DOOR

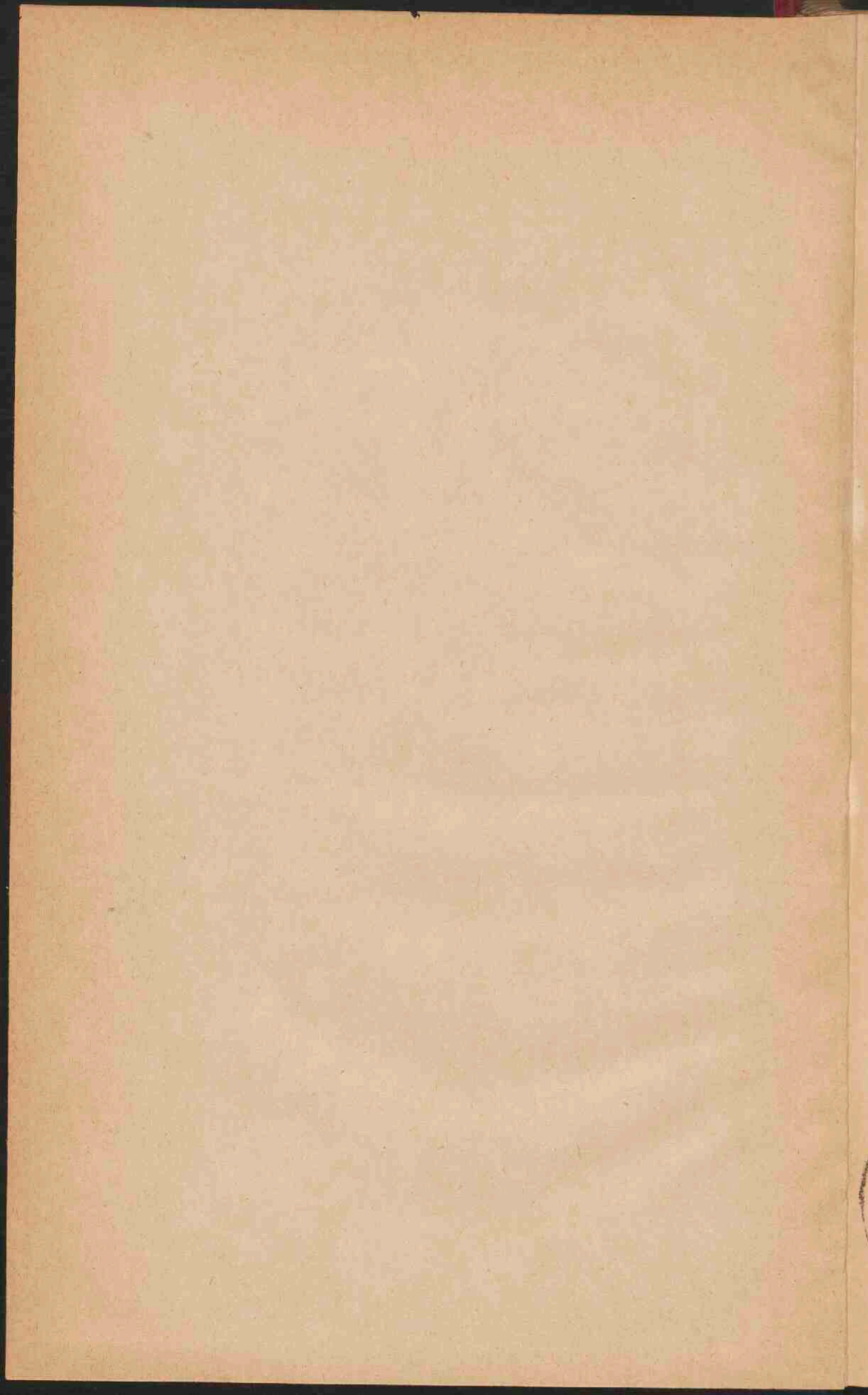
A. W. HEIDEMA,

RIJKS-VEEARTS EN MEDEBESTURDER EENER INRICHTING VOOR HOEFBESLAG.

IIIe Jaargang.

GRONINGEN. — A. W. HEIDEMA. — 1898.

1697

W5771

DE HOEFSMID.

Geïllustreerd Maandblad voor hoefsmeden en anderen
die in het hoefbeslag belangstellen.

ONDER MEDEWERKING

VAN

M. G. DE BRUIN te Utrecht, J. L. G. CAYAUX te Deventer, F. W. VAN DULM te Arnhem,
A. FREDERIKSE te Amersfoort, W. A. H. VAN HORSEN te Utrecht, W. KAMERBEEK te
Venlo, F. LAMÉRIS te Milligen, J. B. LARMENÉ te Amersfoort, A. VAN LEEUWEN
te Groningen, J. B. H. MOUBIS te Utrecht, DR. J. POELS te Rotterdam, H. C.
REIMERS te Wageningen, W. C. SCHIMMEL EN M. H. J. P. THOMASSEN, beide
te Utrecht, K. F. WIERSUM te Groningen, en anderen.

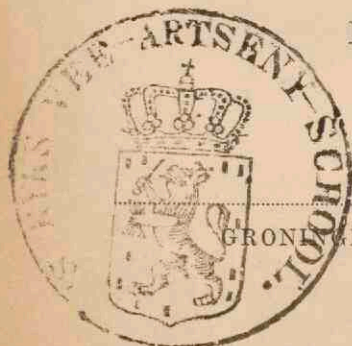
GEREDIGEERD EN UITGEGEVEN

DOOR

A. W. HEIDEMA,

RIJKS-VEEARTS EN MEDEBESTUURDER EENER INRICHTING VOOR HOEFBESLAG.

IIIe Jaargang.

GRONINGEN. — A. W. HEIDEMA. — 1898.

RIJKSUNIVERSITEIT UTRECHT

0851 7595

I N H O U D.

De titels voorzien van een †, geven artikelen aan waarbij een of meer afbeeldingen of figuren behooren; die met * zijn bijdragen onder een afzonderlijk hoofd, de overige zijn opgenomen onder „korte mededeelingen.”

De Romeinsche cijfers duiden het nummer der aflevering aan, de gewone de bladzijden.

Advertentiën. I 15, II 31, III 47, IV 64, V 80, VI 96, VII 112, VIII 128, IX 144, X 159, XI 176, XII 188.

Aluminiumhoefbeslag in Rusland. VIII 128.

„ „ gieten. V 79.

* „ „ industrie. XI 168.

„ „ legeering. Een — voor het vervaardigen van hoefijzers. XI 174.

Amerikaansch ijzer. Proef met — voor hoefijzers. VIII 111.

†*Aurich. Jaarlijksche groote hengstenkeuring in —. II 26.

Balkijzer voor volhoef. XI 175.

*Beslaan. Een nieuwe wijze van —. XII 182.

Beslag. Het — bij de hengstenkeuringen in Groningen. XI 174.

* „ „ „ Lavalard-Poret. XI 163; 175.

* „ „ Scherp —. XI 165.

Besnijden van hoeven. I 15.

Briefwisseling. I 15, II 31, III 47, IV 63, V 80, VII 112, VIII 128, IX 144, X 159, XI 175, XII 188.

Cursus in hoofbeslag te Almelo. VIII 128, IX 144, XI 174.

„ „ „ „ Breda. IV 61.

„ „ „ „ Doetinchem. I 13.

„ „ „ „ Heerenveen. VIII 127, X 159.

„ „ „ „ Leerdam. VII 111, *XII 185.

„ „ „ „ Leiden. VII 110.

„ „ „ „ Venraai. XI 171, XII 187.

„ „ „ „ in Friesland. Oprichting van een —. VI 96.

*Cousin-Thary. Uitslag eener proefneming met het beslag van —. XII 185.

Diploma van hoefamid. Het — in Gelderland. VII 111.

Examen aan de Hoefsmidschool te Amersfoort. II 31.

* „ „ te Breda. XI 165.

*Examen te Doetinchem. V 76; (verbetering) XI 171.

* „ „ Enschedé. II 29.

* „ „ Geldermalsen. VII 107.

* „ „ Gorssel. V 75.

* „ „ Haarlem. IV 58.

* „ „ Heerenveen. XI 166.

* „ „ 's Hertogenbosch. I 11, 13.

* „ „ Middelburg. VII 108.

* „ „ Vlaardingen. X 157.

* „ „ Wamel. VI 95.

Fout. Een — bij het onderslaan van het ijzer. XI 171.

Getuijschriften van den wedstrijd voor hoefsmeden te Groningen. I 14.

„ „ vanwege het Friesch P. S. aan hoefsmeden, I 14, III 46.

*†**H**oef. De — en het hoofbeslag. I 4, II 19, III 37, IV 51, V 67, VI 83, VII 99.

*Hoefbeslag. Het — bij sommige Oostersche volkeren. IV 53.

* „ „ „ op de jubilé-tentoonstelling te Weenen. X 164.

†* „ „ . Iets over — in het Oostenrijksche leger. IV 56.

„ „ . Bevordering van het — in Zeeland. VII 110.

Hoefkit. Rotten's —. XI 174.

*Hoefnagel. De Rijks —. I 10.

Hoefsmederij aan 's Rijks Veeartsenijschool te Utrecht. X 159, XI 172.

*Hoefsmidschool te Amersfoort. De inrichting van het onderwijs aan de Militaire —. XII 179.

*Hoefsmidschool te Amersfoort. Afgifte van verklaringen aan de —. I 10, 13, V 79.

Hoefsmidschool te Amersfoort. Plaatsing van leerlingen. I 13, V 79, XI 173.

†*Hoefijzer. Het — van het Duitsche leger. VIII 115.

* „ „ van Cousin en Thary. VI 92; Proefneming met het —. VI 95, VII 111.

Hoeven van jonge paarden nagaan. I 14, XI 171.

†*Hoornscheuren. Een klein doch practisch middel voor —. XII 182.

*Hoornwand. Beschouwingen over den — volgens Delpérier. XII 183.

†*Horsen. W. A. H. van —. III 35.

†*Huguenin. Kolonel von —. I 3.

Ingezonden stukken. III 46, IV 60, V 76, VII 109, IX 141, XI 170.

Ingezonden stukken. Antwoord op —. VIII 125.

Inrichting voor hoefbeslag te Groningen. I 14, III 46, IV 63, VII 111, VIII 127, XI 173, XII 187.

Kennen en kunnen. XI 171.

Klappen in de ijzers. Het —. V 78.

Klapijzer. Over het —. VII 103.

Lastige paarden te kalmceeren. Een middel om —. XI 175.

*Leisering-Hartmann. Nieuwe druk van —. XII 186.

Naamlijst der burgerhoefsmeden, opgeleid a/d Militaire hoefsmidschool te Amersfoort. XI 169.

*Oldenburg. Voorwaarden van toelating tot de hoefsmidschool in —. XI 157.

†Onderkapper. De —. I 12, II 31.

Oost-Friesland. Hoefbeslag-inrichtingen in —. IV 63.

*Opleiding. De — en het examen der hoefsmeden en over leersmederijen in Duitschland. VII 104, VIII 117, IX 132, X 147.

*Opleiding van hoefsmeden in Friesland. VIII 127.

Opleiding tot hoefsmid te Alkmaar. XII 187

Paardenmarkt. Op de —. III 42.

Parijs. Hoefijzers te —. I 13.

Passen van het ijzer. Nadeelen van het warm —. XI 172.

Praktijk. Uit de —. IV 62.

Prijzen uit te loven voor het best beslagen paard in de prov. Utrecht. VII 110.

Rasp. De —. XI 172.

Redden van paarden. Het — bij brand. V 79.

*Rits. De nieuwe — en nog iets. IV 58.

*Rotstralen. Iets over —. I 7.

†Rijkszegel. IX.

*Schroefkalkoenen. Elastische — III 36, XI 174.

„ . Het oliën van —. III 46.

Schroeven. Middel tegen het vastroesten van — V 79.

Smidsgezellen. Behoeftte aan —. XI 174.

*Steengallen. Uitsnijden van — en vrijleggen van verzenen. II 23.

Subsidie voor den cursus in hoefbeslag te Haarlem. V 79, IX 144.

Subsidie voor cursussen in hoefbeslag der Geld.-O. M. v. L. I 14.

Subsidie voor cursussen in hoefbeslag volgens de Staatsbegrooting voor 1899. XI 173.

Tentoonstelling te 's Gravenhage. I 15.

*Theorie. De —. V 70.

Titelplaat van „De Hoefsmid.” Verbetering der —. I 14.

Tubalkaïn, de eerste smid. XII 187.

Tijdsbepaling b/h maken van examen-werk. IV 61.

Verbetering. IV 63.

*Veredeling van het ambacht. X 150.

*Verslag over de hoefsmidschool te Dresden en de examens in hoefbeslag over 1897. IX 139.

*Vlug of langzaam. V 73.

Voorschrift nopens het hoefbeslag bij militaire paarden. Wijziging van het —. XI 172.

†*Voorwaarden van toelating tot het onderwijs in practisch en theoretisch hoefbeslag aan 's Rijks Veeartsenijschool te Utrecht. XI 167.

Vragen en antwoorden. IX 140, X 158.

Wedstrijd in hoefbeslag in het Koninkrijk Baden. VIII 128.

†*Wilhelmina, Koningin der Nederlanden. IX 131.

*Winterbeslag bij het leger. II 30.

†* „ „ „ „ . Een en ander over den aanmaak van het — en de gereedschappen voor de vervaardiging benodigd. VI 88.

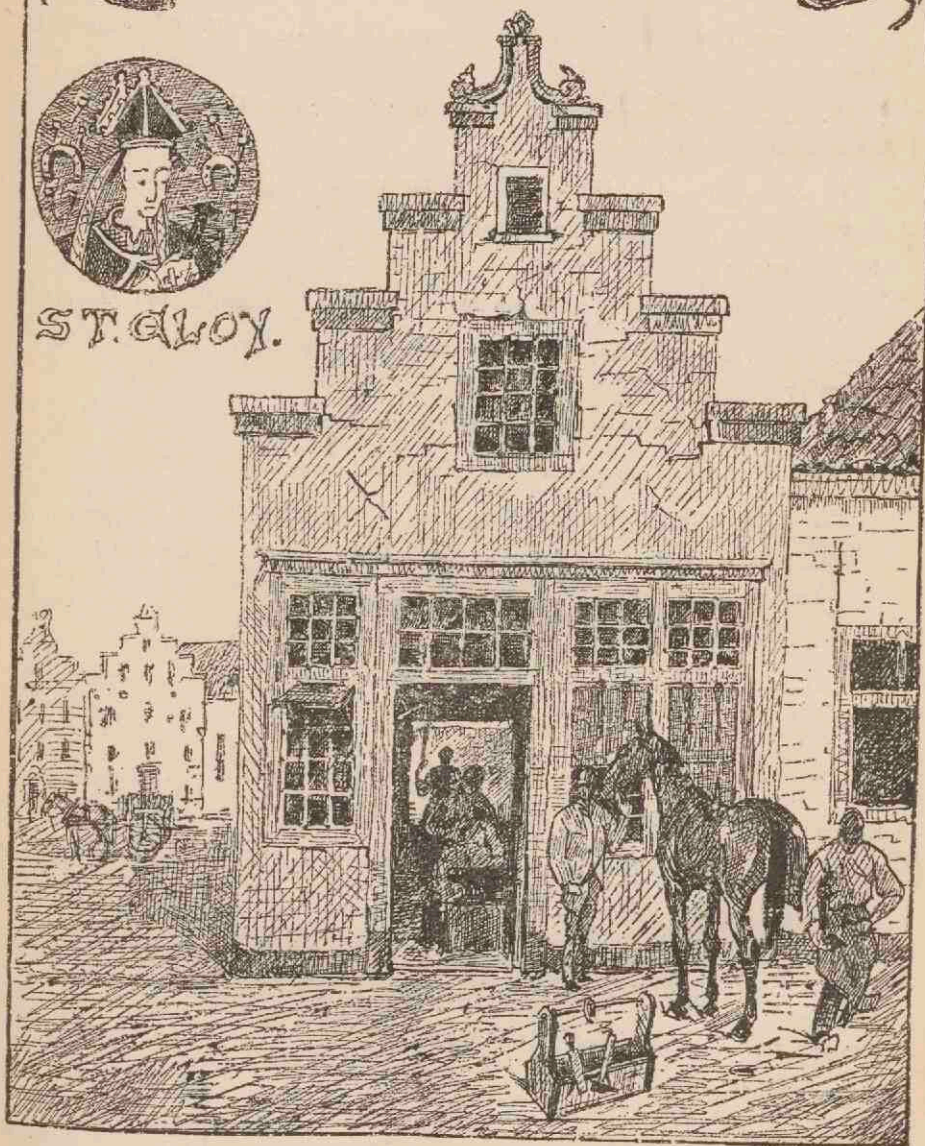
*IJzer. Lasschen van — met Engelsch gegoten staal. III 45.

„ . Smeedbaar gegoten —. I 15.

DE HOEFSMID

ST. GLOY.

Vaste medewerking is toegezegd door tal van deskundigen. De volgende heeren hebben reeds mede verlof verleend hun namen als zoodanig te vermelden.

M. G. DE BRUIN, Leeraar aan 's Rijks Veeartsenijschool;

J. L. G. CAYAUX, Kapitein-paardenarts b/h. 1e Regt. Huzaren te *Deventer*;

F. W. VAN DULM, Vee-arts te *Arnhem*;

A. FREDERIKSE, 1e Luitenant-paardenarts bij de Rij- en Hoefsmidschool te *Amersfoort*;

W. A. H. VAN HORSEN, Onderwijzer in practisch hoefbeslag aan 's Rijks Veeartsenijschool te *Utrecht*;

W. KAMERBEEK, Oud-Opperwachtmeester-hoefsmid, te *Amersfoort*;

F. LAMÉRIS, 1e Luitenant-paardenarts b/h. Remonte-Depot te *Milligen* b/Voorthuizen;

A. VAN LEEUWEN, Districtsveearts voor Groningen en Drenthe, te *Groningen*;

J. B. H. MOUBIS, Kapitein-paardenarts b/h. 1e Regt. Veld-Artillerie te *Utrecht*;

Dr. J. POELS, Plaatsvervangend Districtsveearts te *Rotterdam*;

H. C. REIMERS, Leeraar aan de Rijks-Landbouwschool te *Wageningen*;

W. C. SCHIMMEL, Leeraar aan 's Rijks Veeartsenijschool te *Utrecht*;

M. H. J. P. THOMASSEN, Leeraar aan 's Rijks Veeartsenijschool te *Utrecht*;

K. F. WIERSUM, Rijks-veearts te *Groningen*.

I N H O U D.

Kolonel von Huguenin, door Moubis	3
De Hoef en het Hoefbeslag, door W. C. Schimmel	4
Iets over rotstralen, door Cayaux	7
De rijkshoefnagel, door H. Hulsing	10
Goede tijding! door Frederikse	10
Examen te 's-Hertogenbosch, door Moubis	11
Korte mededeelingen	12
Briefwisseling	15
Advertentiën	15

Kolonel VON HUGUENIN.

Voor de meeste lezers van »de Hoefsmid» moge wijlen Kolonel von Huguenin, wiens afbeelding hierboven is aangebracht, een onbekende zijn geweest, bij velen evenwel leeft hij nog in herinnering, de man, die gedurende ruim dertig jaren de ziel was van de Rijschool voor onze bereden korpsen. Was hij gedurende dien langen tijd werkzaam als instructeur, later tevens als chef, dankbaar wordt zijn naam door zijn leerlingen voor zijn onderricht op rijkunstig gebied, herdacht.

Eenige regels in dit maandblad, gewijd aan denzelfden man, die zich veel liet gelegen liggen aan de opleiding der militaire hoefsmiden, mogen zonder twijfel hier op hun plaats zijn. Immers sedert 1862 was de Hoefsmidschool met de Rijschool verbonden tot één korps, onder hetzelfde bevel. Hij stelde steeds het grootste belang in het hoefsmidsvak; vele voorschriften en wijzigingen op dit gebied, gedurende een groot aantal jaren, kwamen onder zijn bevel en met zijn medewerking tot stand. Hij was ook vol belangstelling voor de beoefenaren van het vak, en de oud-leerlingen der

school, vooral van Venloo, zij zullen zich stellig herinneren met welk een ernst destijds de Overste von Huguenin de werkzaamheden in de smederij volgde, en steeds met een lofrede op hun kunst, de leerlingen toesprak, die het examen, vóór het vertrek naar hunne korpsen, goed hadden afgelegd. Hij verheugde zich in de ontwikkeling van den eenvoudigen handwerksleerling tot een bekwaam hoefsmid.

Utrecht.

MOUBIS.

DE HOEF EN HET HOEFBESLAG.

Tweede gedeelte.

HET HOEFBESLAG.

HOOFDSTUK III.

HET BESLAG VAN GEZONDE HOEVEN.

§ 24. *Hoefverpleging.*

Om het uitdrogen te voorkomen, is het nuttig de hoeven dagelijks te wasschen en vóór zij geheel droog zijn, in te smeren met een weinig vet of vaseline. Door proeven is aangetoond, dat de hoorn gemakkelijk het daarin bevatte water en vet aan de buitenlucht kan afgeven, en omgekeerd dat deze water, en ook eenigermate vet, kan opnemen. Het water- en vetgehalte van den hoorn bepaalt diens elasticiteit, zoodat het van groot belang is beide te behouden en, wanneer zij verloren zijn gegaan, terug te bezorgen. Dit geschiedt door baden en wasschen, en daarna insmeren.

Er is veel strijd gevoerd over de vraag of het nuttig is de hoeven in te smeren; geheel beslecht is deze nog steeds niet. Sommigen meenen dat de hoorn daardoor zacht en buigzaam kan worden gehouden, anderen dat het vet niet in den hoef dringt en het insmeren dus volkomen nutteloos is. Daarbij komt dan het verhaal van de weddenschap tusschen twee Pruisische ritmeesters, waarvan de een beweerde, dat de hoeven der paarden van zijn eskadron, welke niet werden ingesmeerd, zich even goed hielden als die der paarden van het andere eskadron, waaraan men die zorg wel besteedde. Men besloot gedurende een maand de proef te nemen; vóór dezen termijn werden de hoeven der paarden van beide eskadrons onderzocht en ditzelfde geschiedde bij het einde der maand, nadat de hoeven van de eene partij waren ingesmeerd en die van de andere niet. De commissie van beoordeeling kon geen merkbaar onderscheid aantoonen.

Hiermede achtte men bewezen, dat het insmeren der hoeven nutteloos geldverspillen is, en werd dit, vooral bij militaire paarden nagelaten. Dit heeft echter aanleiding gegeven tot heel wat ellende in zake hoefverpleging. Het moge waar zijn, dat het vet niet even gemakkelijk in den hoorn trekt als in zacht leder, het moge ook waar zijn, dat men zonder insmeren wel

hoeven gezond kan houden, het is echter buiten twijfel dat men nergens zooveel harde, droge en nauwe hoeven aantreft als bij die militaire paarden, wier hoeven niet worden ingesmeerd.

Welk smeersel hiervoor wordt gebruikt, is onverschillig; het best is gewoon vet of vaseline. Glycerine deugt niet, omdat deze te veel vocht aan den hoorn onttrekt.

Voor rijtuigpaarden gebruikt men veel traan met zwartsel; het hoofddoel is dan om de hoeven zwart te maken. Dit kan nu geen kwaad, mits men slechts niet de eene laag op de andere smeert, gelijk men bij stalhouderspaarden soms kan waarnemen. Men treft dan op de hoeven dikwijls een korst aan van vuil, smeer en zwartsel, waaronder de hoorn in bederf overgaat. Dit is nooit te duchten, indien men de hoeven dagelijks wascht en borstelt. Smeert men dan, vóór zij luchtdroog zijn geworden, een weinig vet of vaseline in, dan zal het opgenomen water niet weer kunnen verdampen en aldus de elasticiteit van den hoorn behouden blijven.

Niets is nadeeliger dan de hoeven telkens te wasschen zonder ze daarna in te smeren; hierdoor wordt de hoorn brokkelig, op dezelfde wijze als leder, dat gedurig nat wordt gemaakt en daarna weder uitdroogt.

Wijl het vet slechts moet dienen om te beletten dat het in den hoorn opgenomen water weder verdampt, smeert men daarvan slechts zeer weinig in; het inwrijven met een lap, welke iets vettig is, kan reeds voldoende zijn.

Het is voor de paarden weldadig, indien de hoeven zacht en buigzaam zijn; harde, uitgedroogde hoeven hebben voor deze dieren hetzelfde gevolg als samengeschrompelde, te kleine schoenen voor den mensch, zij maken stand en gang pijnlijk, vooral in den aanvang. Men is echter eerder geneigd om een strammen, pijnlijken gang van het paard toe te schrijven aan spierrheumatisme (bevangingheid) dan aan de gesteldheid der hoeven.

Het is nuttig de hoeven een paar malen daags te reinigen van mest en ander vuil. Vooral bij de achterhoeven is dit noodig, en te meer wanneer de paarden weinig arbeiden. Komen zij namelijk veel uit den stal, dan reinigen de hoeven zich van zelf; bij in rust verkeerende paarden ontstaat licht rotstraal. In elken stal dient een hoefkrabber aanwezig te zijn, ten einde daarmede de zoolvlakte der hoeven te kunnen reinigen.

Hoewel het intrappen van mest tot rotting kan leiden, zijn daaraan echter ook voordeelen verbonden. Dat de voorhoeven *meer* hard en nauw zijn dan de achterhoeven, is grootendeels toe te schrijven aan de omstandigheid, dat de eerste reiner en dus ook droger blijven dan de laatste. In dit opzicht kan men zelfs onderscheid waarnemen tusschen ruinen en merriën.

Wanneer de paarden veel in modder, smeltende sneeuw, enz., moeten staan en gaan, dan verdient het aanbeveling bij de hoefzalven een weinig terpentijn of was te voegen; daarmede ingesmeerde hoeven zijn tegen te groote verweeking gevrijwaard.

§ 25. *Het beslag van paarden, welke in de ijzers klappen of zich strijken.*

10. *Het in de ijzers klappen.* Men verstaat daaronder, dat het paard in draf met het toongedeelte van de achterijzers tegen de kalkoeneinden of de ondervlakte van de voorijzers slaat. Dit veroorzaakt een onaangenaam geluid en is bovendien gevaarlijk; het paard kan zich namelijk vangen en daardoor vallen.

De oorzaken van dezen gebrekkigen gang kunnen zeer verschillend zijn; het is van belang die op te sporen, ten einde te kunnen beslissen of herstel mogelijk is, en zoo ja, op welke wijze dit kan worden verkregen. Het moeielijkst kan dit doel worden bereikt, wanneer de schuld is te zoeken in een gebrekkigen lichaamsbouw (lange lenden, sabelbeenen, enz). Het is mogelijk dat het in de ijzers klappen een gevolg is van zwakte, na ziekte of slechte voeding, terwijl het ook door vermoeienis en onvoldoend rijden van koetsier of ruitser kan ontstaan.

Dikwijls ligt daaraan ook slecht beslag of te lang loopen op de oude ijzers te gronde; vooral het laatste, waarbij de toon te lang en de verzenen te laag zijn, moet als een menigvuldige oorzaak van het klappen worden aangemerkt. In dit geval zakken de voorhoeven te veel achterover, zoodat zij niet spoedig genoeg van den bodem kunnen worden opgelicht, om plaats te maken voor de achterhoeven.

Alleen wanneer de oorzaak in gebrekkig beslag is gelegen, kan de smid afdoend herstel aanbrengen; bij zwakke, slappe, slecht gereden paarden kan door het beslag slechts eenigszins in den gebrekkigen gang worden te gemoet gekomen, hetzij om het klappen te verminderen, hetzij om het onaangename geluid daarvan op te heffen.

De te lange toon der voorhoeven moet zooveel mogelijk worden ingekort; daardoor komen de verzenen reeds hooger te staan, en is dit nog niet voldoende, dan kan hierin worden voorzien door verdikte ijzertakken. Een goede opzet zal het rollen over den toon bevorderen en dus medewerken om den voorhoef spoedig plaats te doen maken voor den achterhoef van dezelfde zijde. Overigens moet het voorijzer weinig of geen garnituur hebben, terwijl bij klappen tegen den toon der voorijzers het aanbrengen van een afhelling aan den binnenrand der ijzers nuttig kan zijn.

De achterijzers worden in hun toongedeelte smaller gesmeed en zoodanig ondergelegd, dat de toonwand der achterhoeven iets vóór den buitenrand van het ijzer uitsteekt. Het gevolg hiervan is, dat het paard niet meer met zijn achterijzer tegen het voorijzer slaat, doch met den *toonwand* der achterhoeven. Men *hoort* dan althans het klappen niet meer.

Het spreekt van zelf, dat hierbij de lip in het midden van den toon moet vervallen; in plaats daarvan brengt men twee meer zijdelings gelegen lippen aan.

Het klappen kan ook worden opgeheven door het paard te noodzaken de achterhoeven in draf niet te plaatsen in de hoefslagen der voorhoeven, doch

daarnaast. Bij het strijken zal worden vermeld hoe men kan trachten dit doel te bereiken, hoe men den gang met de achterbeenen wijder kan maken. Het is bekend, dat men harddravers steeds leert aldus hun achterbeenen vooruit te brengen.

IETS OVER ROTSTRALEN.

Menigeen zal ongetwijfeld hebben opgemerkt dat, bij de aanwezigheid van *rotstraal*, dit gebrek niet altijd het hevigst is aan de buitenzijde en afnemende naar binnen. Zeer dikwijls komt het n. l. voor dat de middelste straalgroeve en ook verder de geheele straal, oppervlakkig beschouwd, aan de buitenzijde zuiver en droog uitziet, terwijl toch in het binnenste gedeelte van den straal de bekende stinkende etter aanwezig is. Gewoonlijk is dit merkbaar doordat, hetzij van zelve, hetzij door drukking op den straal, deze stof te voorschijn treedt uit de middelste of zijdelingsche straalgroeven ofwel uit kleine openingen in den straal zelve. Snijdt men er dan op in, dan ontwaart men niet zelden, dat de straal over eene kleinere of grootere uitgebreidheid ondermijnd is, zoodat al de losse hoorn moet worden weggenomen tot in de diepste gedeelten van de rottende plaatsen. Bij eene verdere passende behandeling volgt de genezing geregeld, maar de straal die er oogenschijnlijk zoo gaaf uitzag, is er aan opgeofferd moeten worden, dikwijls zeer ten nadeele van eene behoorlijke uitzetting van den hoof.

De bovenbedoelde eigenaardigheid doet van zelve bij ons de vraag ontstaan *of alle rotstralen werkelijk alleen optreden door vervuiling en het staan op een onzuiver strooed*, zooals vrij algemeen wordt aangenomen.

Deze zelfde kwestie wordt in het »Deutsche Thierärztl. Wochenschrift» besproken door O. Geisz, eene autoriteit op het gebied van hoofbeslag (leeraar aan de Veeartsenijsschool te Hannover). De bekende beslagleeraar Lnnngwitz (Dresden) deelt in het tijdschrift »Der Hufschmied» den inhoud van genoemd artikel mede, ongeveer als volgt:

»De rotstraal is tot heden altijd beschouwd en beschreven als een rottingsproces van den hoornstraal, in de eerste plaats veroorzaakt door onzindelijkheid van den hoof ten gevolge van het indringen van rottende stoffen uit het ligstroo in den straal.

»Ware dit juist, dan moest men dit gebrek voornamelijk aantreffen bij paarden, wier hoeven nooit worden gewasschen of gezuiverd en het moest dan het minst voorkomen bij goede hoofverpleging.

»Zoo is de toestand echter in geenen deele.

»De rotstraal komt bijv. bij de militaire paarden, waar aan hoofverpleging de noodige zorg wordt besteed, het meest voor, terwijl dit gebrek zelden wordt bemerkt bij landbouwpaarden, die veel moeten arbeiden, wier hoeven

slechts onvoldoende worden gereinigd en wier ligstroom in den regel verre van zindelijk is.

»Neemt men dit in aanmerking, dan kan de onreinheid der hoeven moeilijk als oorzaak van rotstraal worden beschouwd. Wel zal men op het denkbeeld komen dat in de eerste plaats *gebrek aan beweging* dit lijden ten gevolge heeft. En inderdaad kan men waarnemen dat zich bij legerpaarden des zomers, als de dienst drukker is, lang niet zooveel gevallen van rotstraal voordoen als in den winter, wanneer de paarden meer op stal staan. Verder weten wij dat paarden met gezonde stralen niet zelden rotstralen krijgen wanneer zij langen tijd geen dienst doen, en dat de kwaal gemakkelijker geneest wanneer zij weer veel beweging krijgen.

»Uit een en ander volgt, dat het ontstaan van rotstralen slechts kan worden gezocht in gebrek aan beweging. Deze uitspraak wordt nog bevestigd door de wijze van ontstaan der rotstralen.

»Indien n. l. onzindelijkheid de hoofdoorzaak ware, dan zou de rotting aan de buitenzijde van den straal moeten beginnen, om zich naar binnen uit te breiden.

»Dit is echter niet het geval.

»Wel vindt men, bij gebrekkige reiniging van de hoeven, eene oppervlakkige verweeking en rotting van den straalhoorn (vooral in de middelste straalgroeve) maar na verwijdering van de vergane hoorndeelen komt men dan weer aan normale, vaste hoornstof. Ook ontbreekt bij deze oppervlakkige vervuiling de eigenaardige stinkende reuk, die steeds bij den diepgaanden rotstraal wordt waargenomen.

»Bij den eigenlijken rotstraal begint de verwoesting der hoornstof juist van binnen, n. l. aan de pasgevormde hoorncellen, zoodat de straal er van buiten soms geheel gaaf uitziet en men alleen door samendrukken van den straal eene grijze, stinkende massa te voorschijn kan doen komen. Bij nader onderzoek vindt men dan eene holte tusschen vleesch- en hoornstraal.

»Gewoonlijk begint de rotting der jonge hoorncellen in de middelste straalgroeve en breidt zich van daar verder uit. Hierdoor ontstaan de bekende kloven en scheuren in den hoornstraal, waar dan van buiten rottende stoffen kunnen indringen, die de verwoesting van den straal helpen voltooien.

»De schrijver vat zijne beschouwingen als volgt samen:

»10. De oorzaak van rotstralen is niet gelegen in het niet zuiver houden der hoeven, maar gedeeltelijk in gebrek aan voldoende beweging van het paard en soms in de aanwezigheid van klemvoeten of hooge verzenen. Vele paarden hebben bovendien een bijzonderen aanleg tot het verkrijgen van rotstralen.

»20. De rotstraal moet niet worden opgevat als eene rotting van den gezonden hoornstraal maar als eene ziekelijke aandoening van de binnenste, jongste hoorncellen van den straal, waarbij deze niet normaal verhoornen maar in eene grauwe, kaasachtige, stinkende massa overgaan". —

Wij kunnen m. i., met den heer Lungwitz, gerust aannemen, dat de reeds

genoemde schrijver te ver gaat door te beweren dat rotstralen bijna uitsluitend ontstaan door gebrek aan voldoende beweging van het paard, terwijl hij de onreinheid der hoeven als oorzaak geheel buitensluit.

Wel is het bekend dat rotstralen meer voorkomen bij paarden die veel op stal staan, dan bij die, waarvan de stralen flink kunnen functioneeren, zooals dit het geval is bij paarden, die veel moeten loopen, vooral op weeken bodem; te meer indien hierbij de verzenen laag worden gehouden of (nog beter) de paarden zonder ijzers loopen. Ook zal bij eerstbedoelde paarden eerder eene gebrekkige verhoorning der binnenste lagen van den hoornstraal optreden. Dat daarbij ook eene omzetting of verrotting dezer hoorncellen zal plaats hebben, is echter nog niet zoo heel zeker. Wel zal het binnenste gedeelte van den straal, ten gevolge van de slechte verhoorning, gemakkelijker in bederf overgaan wanneer vochtigheid en rottende stoffen van buiten worden opgezogen. Zulke stoffen dringen (zelfs bij goede verpleging en zindelijkheid) gemakkelijk in de middelste straalgroeve.

De militaire paarden zijn juist des winters, wanneer zij minder worden uitgebracht, meer blootgesteld aan deze nadeelige inwerking van het ligstroo; vooral als dit bestaat uit het zoogenaamde vaste stroobed (permanente paillasse). De jonge hoorncellen hebben dan, door de mindere beweging van het paard, ook minder weerstandsvermogen tegen de inwerking van rottende stoffen op stal. En dat deze inwerking niet geheel buiten rekening kan worden gelaten, bewijst ook wel het feit, dat rotstraal menigvuldiger aan de achterhoeven voorkomt dan aan de voorhoeven.

Dikwijls worden rotstralen waargenomen bij de aanwezigheid van *klemvoeten*, die (zooals bekend is) meestal eveneens ontstaan doordat de stralen niet voldoende op den bodem komen, waardoor het hoefmechanisme gebrekkig werkt. Omgekeerd hebben rotstralen niet zelden het optreden van klemvoeten ten gevolge, door het wegrotten van den hoornstraal. In den regel zijn deze gebreken te voorkomen door goede zorg en oplettendheid, wat betreft eene behoorlijke *hoefverpleging* en al wat daarmee in verband staat.

Indien het noodig is, drale men in dergelijke omstandigheden vooral niet met het inroepen van den raad of de hulp van een deskundige.

Wij weten dat bij paarden, op *turfstrooisel* geplaatst, minder rotstralen voorkomen dan bij die, welke op stroo staan. Dit zal m. i. wel niet alleen worden veroorzaakt door de bekende specifieke, zuiverende werking van dit strooimiddel, maar ook doordat hierbij de geheele ondervlakte van den hoef door eene veerkrachtige onderlaag wordt gedragen, waardoor op stal ook de straal beter zijne functie uitoefent, hetgeen weder ten goede komt aan de geregelde verhoorning der straalhoorncellen en aan de normale werking van het hoefmechanisme. Ook hierdoor zullen de betreffende deelen meer weerstandsvermogen verkrijgen tegen het ontstaan van rotstraal.

Deventer 30 Nov. '97.

C a y a u x.

DE RIJKSHOEFNAGEL.

Ingevolge de aanbeveling van den Rijkshoefnagel, in de 11e afl. 2e jaarg. blz. 176 en 177, van dit tijdschrift, wensch ik dezen vorm van hoefnagel nader te verklaren.

De rijkshoefnagel komt in alle opzichten overeen met het reeds verouderd model a. v. uit de fabriek van Moeller en Schreiber te Berlijn. Deze hoefnagel diende vroeger tegelijk voor rits- en voor zinknagel. Nu is het mijns inziens niet mogelijk, dat een hoefnagel, eigenlijk een zinknagel zijnde (zoo ook de rijkshoefnagel), geheel aan het doel beantwoordt om als ritsnagel te worden gebezigd. Het is toch een vereischte dat een ritsnagel van den bodem der rits tot aan de ondervlakte van het ijzer volkomen sluit.

Bij den rijkshoefnagel kan hiervan geen sprake zijn, omdat de bovenranden van den kop tamelijk sterk zijn afgebroken. Slaat men echter de nagels zoodanig in, dat het afgebroken gedeelte van den kop boven de ondervlakte van het ijzer uitsteekt, dan moet men de rits te ondiep maken wat beide in strijd is met het militair voorschrift, en tevens spoediger aanleiding geeft tot het verloren gaan van ijzers. Ook gaat de kop van den rijkshoefnagel niet geleidelijk genoeg in de kling over, dus dat gedeelte van den nagel wat men de hals noemt, is vrij dun. Hoewel ik geen ervaring heb opgedaan dat ze spoedig afbreken, trek ik het sterk in twijfel of ze even goed aan hun doel beantwoorden als die van het merk e. s. English, die tegenwoordig nog al veel worden gebruikt, en waaromtrent ik wel eenige ondervinding heb opgedaan. Dit is een hoefnagel uit de fabriek van Moeller en Schreiber, en volgens mijn oordeel een tamelijk volmaakte ritsnagel. De kop van dezen nagel is conisch tot aan den bovenrand, eenigszins langer dan die van den rijkshoefnagel, en gaat geleidelijker in de kling over. Dus de hals is dikker, wat minder aanleiding geeft tot afbreken.

In den regel breken de nagels af gelijk met het ijzer aan de draagvlakte, dus de hals breekt.

Verder is de kling van den rijkshoefnagel smaller, waardoor de niet weinig hoorn vat, hetgeen weer aanleiding geeft tot het verloren gaan van ijzers.

Het is echter niet mijn doel de rijkshoefnagel in de ban te doen, doch enkel de aandacht te vestigen op het verouderd model, en te wijzen op nieuwere modellen, die m. i. uit een practisch oogpunt daarboven de voorkeur verdienen.

Deventer.

H. Hulsing.

GOEDE TIJDING!

Zijne Excellentie de Minister van Oorlog heeft bepaald, dat voortaan aan de miliciens der Artillerie, die gedurende een jaar met goed gevolg een cursus aan de Hoefsmidschool hebben doorloopen, desverlangd eene verklaring kan

worden uitgereikt op denzelfden voet als deze thans aan de burgerhoefsmeden wordt gegeven.

Verder is door Z. Exc. den Minister van Oorlog vastgesteld, dat zij, om aanspraak te krijgen op de bedoelde verklaring, na afloop van den cursus aan de Hoefsmidschool moeten voldoen aan een aldaar te houden examen, dat het volgende omvat:

1. Het maken van één vóór- of een achterijzer op maat (zelf te nemen), waarvoor een half uur tijd wordt gegeven
2. Het maken van een ijzer voor winterbeslag (met 2 schroefkalkoenen op maat; deze wordt opgegeven), tijd: een uur.
3. Het maken van één der volgende ijzers: *a.* balkijzer, *b.* pantoffelijzer, *c.* klapijzer, *d.* strijkijzer, *e.* ijzer met verdikte takken (ongeveer $1 : 1\frac{3}{4}$); tijd: één uur; *f.* ijzer voor plathoeven, tijd: $1\frac{1}{4}$ uur.
4. Het beslaan van een voor- en den diagonalen achterhoef. Tijd $1\frac{1}{2}$ uur.
5. Theorie: *a.* Anatomie; *b.* Gangen en standen; *c.* Voorschrift.

In verband met het vorenstaande heeft Z. Exc. de Minister van Oorlog het wenschelijk gevonden te bepalen dat aan de burgerleerlingen alleen dan een getuigschrift, vermeldende hunne bedrevenheid in het hoefsmidsvak, wordt afgegeven, indien de belanghebbende na afloop van zijn leertijd heeft voldaan aan een examen van gelijken omvang als hierboven omschreven.

De burgermaatschappij krijgt elk jaar weer eenige goed gevormde hoefsmeden, de miliciens, die slagen, eene goede toekomst; *nu is het de plicht van deze leerlingen te doen wat hunne hand vindt om te doen; dan toch wordt de kans van slagen groot.*

Amersfoort, December 1897.

Frederikse.

EXAMEN TE 's-HERTOGENBOSCH.

Vanwege de Noordbrabantsche Maatschappij van Landbouw zijn gedurende het jaar 1897, onder leiding der Provinciale Veeartsen, 18 hoefsmeden gevormd, welke den 20 December l.l. in de gelegenheid werden gesteld, om te 's-Hertogenbosch, voor een jury, bestaande uit de H.H. R. J. Schouten, J. B. H. Moubis, milit. Paardenartsen 1e kl. en J. de Vries, Rijksveearts, bewijzen van bekwaamheid af te leggen, ter verkrijging van het diploma als hoefsmid, door genoemde Maatschappij reeds sedert vele jaren gegeven.

Tot dit examen waren 17 kandidaten opgekomen. De commissie was tot dit doel werkzaam van 9 ure v. m. tot ruim $4\frac{1}{2}$ uur n. m., wat het practische gedeelte betreft in de smederijen van het 3e Regt. Veld-Artillerie, welwillend ter beschikking gesteld, en daardoor uitmunten in de gelegenheid om een dergelijk aantal kandidaten behoorlijk te onderzoeken op hunne bekwaamheid.

Van genoemde kandidaten slaagden 13, zoodat het resultaat zeer gunstig

kan worden genoemd. Gaan we na de kunde door de nieuw gediplomeerden aan den dag gelegd, dan kan worden gezegd, dat zij theoretisch voor de helft ruim voldoende, voor de andere helft goed of zeer goed waren onderlegd. Het practische gedeelte was bij een 4-tal vrij goed, bij alle andere voldoende, zoodat geen der candidaten in dit opzicht heeft uitgeblonken. Aan hen alzoo om niet in te slapen met het diploma als hoofdkussen, maar de eer dit te bezitten meer waardig te worden! Zulks hopen we bij gelegenheid van een wedstrijd in hoefbeslag te kunnen bijwonen. — De niet geslaagden waren alle op practisch gebied, en de helft te gelijk theoretisch onvoldoende ontwikkeld. — Het examen werd voor een groot gedeelte bijgewoond door het Bestuur en verscheiden leden der Maatschappij van Landbouw.

Voor het diploma als hoefsmid werden voorgedragen: F. S. van den Brandt te Bostel, H. van Rossum te Lith, W. van Gorp te Zevenbergen, P. van der Schouw te Lierop, H. van der Velden te Geldrop, H. van Otterdijk te Someren, H. Brouwers te Leeuwen (Gelderland), P. van Rossum te Lith, L. Nooten te Heesch, J. van den Heuvel te Asten, P. Michiels te Someren, J. van Rijswijk te Someren en J. Merkelbach, te Lieshout.

Utrecht.

Moubis.

KORTE MEDEDELINGEN.

— Een even eenvoudig als practisch werktuigje, dat daarbij goedkoop is, werd door den wachtmeester-hoefsmid Larmené bedacht en reeds geruimen tijd gebruikt bij het „dichtmaken” om oppervlakkig een klein stukje hoorn juist onder den nagel, waar deze door den wand dringt, weg te nemen; in deze uitholling, die zoo groot is als de te maken niet, komt deze te liggen.

Het is een halve holle pijp met scherpen rand, de grootte hangt af van de afmetingen van den nagel. Aan de Hoefsmidschool, waar wij in den regel Rijkshoefnagels No. 55 gebruiken, hebben wij een *onderkapper* — dezen naam heeft Larmené er aan gegeven — in gebruik, waarvan de doorsnede 5 mM is.

Iedereen kan den onderkapper gebruiken, de aanwending er van is zoo eenvoudig mogelijk en niemand behoeft de leelijke vijlstreken op den wand meer te maken, die den hoef zoozeer ontsieren. Frederikse

— *In Parijs* ziet men geen paarden, die met kalkoenijzers zijn beslagen. Het is verboden met het oog op de vele straten, die met hout zijn geplaveid en door kalkoenen te spoedig stuk zouden worden gemaakt.

Op de keien ziet men nu en dan wel eens een paard vallen. Dit gebeurt echter betrekkelijk weinig, als men in aanmerking neemt het ontzettend aantal paarden en, waar het mogelijk is, het harde rijden, vaak

op het ronde gedeelte van den weg, vlak langs de verhoogde voetpaden

Tegen het glijden worden dikwijls zolen aangewend in den trant van die van Robert (zie »De Hoefsmid" 1897, blz 173, afl. 11).

Als men vaak het ellendige loopen heeft gezien van paarden op hooge kalkoenen en stooten, dan is het een genoegen in deze groote stad de glad beslagen paarden te zien gaan op de mooie, effen wegen. Hier kunnen de hoeven vlak en veerkrachtig worden neergezet, waardoor ongetwijfeld gewrichten, pezen en banden der ledematen in hooge mate gespaard blijven.

Knipscheer.

— Het *examen in hoefbeslag* op 20 Dec j.l. te 's Hertogenbosch, waarvan door den heer Moubis, kapitein-paardenarts te Utrecht, in deze afl. een verslag is gegeven, vond plaats in tegenwoordigheid van den voorzitter en andere leden van het Dagelijksch Bestuur der Noord-Brabantsche Mpij. van Landbouw.

De deelnemers aan dit examen hadden in den loop van 1897 onderwijs in hoefbeslag genoten van een der heeren provinciale veeartsen B. Bierman te Helmond, Th. J. E. Kegelaer te Steenberg, C. A. van der Leeden te Eindhoven, W. J. Paimans te Oss, L. J. H. Rijnenberg te Breda en A. J. Vlamings te 's Hertogenbosch.

De Noordbrabantsche Maatschappij van Landbouw heeft sedert 1887 een dergelijk examen jaarlijks doen plaats vinden. In het geheel namen 230 smeden daaraan deel, waarvan 154 een diploma van voldoende bedrevenheid in hun vak verwierven.

— In den eersten jaargang (1896) van »De Hoefsmid", April-aflevering blz. 64 en 65, is o.m. opgenomen de »Regeling betreffende de opleiding van burgerhoefsmiden bij korpsen en inrichtingen van het leger". Hierin is thans bij het Ministerieel Besluit, aangegeven door den heer Frederikse onder »Goede tijding!" in deze aflevering, eenige wijziging gebracht, namelijk in artikel 8. dat nu luidt:

»De Commandeerende Officier van het detachement of van de inrichting, waarbij de opleiding heeft plaats gehad, kan, na afloop van den cursus, aan den belanghebbende, *desverlangd*, eene *verklaring* afgeven nopens den ijver door hem bij het genoten onderwijs aan den dag gelegd.

Een getuigschrift, vermeldende zijne *bedrevenheid* in het hoefsmidsvak, zal hem alleen dan worden uitgereikt, als hij na afgelegd examen aan het einde van den cursus van die bedrevenheid heeft doen blijken."

— *Hoefsmidschool te Amersfoort*. Sedert 1 October j.l. zijn aan deze inrichting weder 2 burger-hoefsmidsleerlingen uit Friesland geplaatst, n.l. Willem de Jong van St. Jacobi-Parochie en Homme Steunebrink van Grouw.

— *Cursus te Doetinchem*. Deze cursus omvat 13 lessen, elk van 2 uur, eens per week. 12 leerlingen zijn tot het volgen van dien cursus toegelaten. Het aantal aanvragen tot toelating was veel grooter dan 12, doch met het oog op de doelmatigheid van het onderwijs is dit getal niet overschreden.

De heer D. Schurink, rijks-veearts te Keppel, geeft onderricht in het theoretisch-, de heer van Wiggen, korporaal-hoefsmid b/d. veld artillerie te Arnhem, in het practisch gedeelte van het hoefbeslag.

— Vrijdag 17 Dec. j.l. had te Arnhem, onder voorzitterschap van den heer Mr. P. H. A. Tydeman, de *vergadering van het Hoofdbestuur der Geldersch-Overijselsche Mpij. van Landbouw* plaats, waarin werd vastgesteld dat in 1898 de algemeene vergadering dier maatschappij te Zalt-Bommel zal worden gehouden. Voorts dat voor cursussen in hoefbeslag werden toegestaan: aan de Afd. Deutichem *f* 130, Gorssel *f* 150, Maas en Waal *f* 150, Tiel *f* 300 (voor 2 cursussen).

— Vanwege de Vereeniging »Het Paardenstamboek voor de provincie Friesland» worden in den laatsten tijd aan die *oud-leerlingen* (burgerhoefsmeden) der *Militaire Hoefsmidschool* te Amersfoort, welke indertijd geplaatst zijn door haar tusschenkomst, keurig uitgevoerde *getuigschriften* uitgereikt. — Deze zijn vervaardigd naar een ontwerp, aangegeven door den heer Brender à Brandis, tegenwoordig nog studeerende aan de teekenacademie Minerva te Amsterdam.

— De op den *wedstrijd voor hoefsmeden* in 1897 te Groningen uitgelooofde *getuigschriften* zijn voor eenigen tijd aan de rechthebbers verzonden. Het kopstuk van dien vorm van getuigschrift is eveneens door den heer Br. à Brandis aangegeven, die immers ook de titelplaat van »De Hoefsmid» heeft ontworpen en uitgevoerd.

— Deze titelplaat begint er niet beter uit te zien. De oorspronkelijke teekening zal een paar kleine wijzigingen ondergaan en hiernaar een cliché worden vervaardigd. De nieuwe plaat verschijnt voor het eerst in Februari.

— *Inrichting voor hoefbeslag te Groningen.* De leerling T. Kremer, thans wonende te Loppersum, heeft 27 Nov. j.l., na een verblijf van vijf maanden aan die Inrichting, een verklaring ontvangen dien cursus in hoefbeslag met vrucht te hebben gevolgd. Kremer heeft zich te Loppersum gevestigd.

De daardoor opengevallen leerlingplaats wordt met Februari a. s. ingenomen door H. Jansen te Marum, prov. Groningen.

— Alle *oud-leerlingen* der »*Inrichting voor hoefbeslag te Groningen*», die indertijd na afloop van den door hen gevolgden cursus in hoefbeslag een geschreven verklaring hiervan hebben ontvangen, kunnen thans deze verklaring kosteloos inruilen voor een keurig gedrukt getuigschrift. Indien toezending per post wordt verlangd, moet *f* 0.10 vergoeding van porto bij de aanvraag worden ingesloten. — Inzending der oorspronkelijk afgegeven verklaring is *vereischte*.

— De meeste jonge paarden, nog niet op ijzers staande, zullen er zich wel bij bevinden indien een kundig hoefsmid *maandelijks* hun *hoeven nagaat* en deze zoo noodig min of meer besnijdt. Tal van slechte standen bij paarden zijn een gevolg van het plaatsen der veulens en eenjarigen op stal, in stede van ze in hokken of boxen vrij te laten rondloopen, en van een niet op tijd besnijden der hoefjes.

— *Smeedbaar gegoten ijzer* wordt verkregen door smelting van zuiver zwavel- en phosphorvrij ruw ijzer, afval van smeedijzer en staal, en ook wel van ijzererts dat weinig zwavel en veel phosphor bevat.

— In de October-afl. van 1897 is medegedeeld dat op de *tentoonstelling te 's Gravenhage* in September j.l. de 3e prijs voor inzending hoefbeslag werd behaald doos de Rijks Landbouwschool te Wageningen. — Deze mededeeling is gebleken niet geheel overeenkomstig de waarheid te zijn. Die prijs n.l. is toegekend aan den heer G van Riesen te Zwolle. — De jury voor de Afd. Hoefbeslag was dezelfde als voor de inzendingen betreffende landbouwonderwijs, en bestond uit de heeren L. Broekema, Dr. v. d. Zande, Prof. J. Ritzema Bos en H. C. Reimers.

— *Tijdens een examen in hoefbeslag*, gedurende 1897 in een der 11 provinciën van Nederland, werd de quaestie besproken dat jonge paarden, door het verblijf in den stal, 's voorjaars gewoonlijk hoeven vertoonden met hooge verzenen en korten toon. Op een vraag wat de smid in zoo'n geval had te doen, luidde het antwoord: bij het bewerken van den hoef moeten in zoo'n geval hoofdzakelijk de verzenen worden besneden, doch niet sterk daar anders *kouvatting van den hoef zou kunnen ontstaan*.

BRIEFWISSELING.

Sedert 15 November 1897 zijn de volgende postwissels ontvangen:

Voor 1896 en 4de kwart. '97 van *P. Ripmeester* te H. (zonder band) f 3.25.
 Voor 1896 en 1897 van *M. van Nieuwlande* te K. (zonder banden) f 5.00.
 Voor 1897 à f 3.00 van *C. Grol* te S., *A. Rameijer* te D. en *H. Ponsaerts* te A. (België) f 3.40; voor het 3de en 4de kwart. f 1 55 van *K. Gons* te B.; voor het 3de kwart. '97 à f 0.75 van *B. H. ter Weer* te H.; voor het 4de kwart. van *Wed. J. H. Smit* te U., *H. van Aller* te N. en *P. J. Hillebrand* te B.; voor het 4de kwart. '97 en 1ste kwart. '98 van *P. A. Weemaes* te H. f 1 50; voor 4de kwart '97 en ab. 1898 van *J. Eertman* te L. f 3.75 (daar 8 Maart '97 door u abusievelijk f 1.75 is betaald in plaats van f 2.25, blijft u nog f 0.50 schuldig).

Advertentiën.

Kunsthoorn,

voor Hoefbeslag,

verkrijgbaar in de chemicaliën- en drogerijen-handel van

K. G. W. DE BOSSON, Apotheker,
te Dordrecht.

PRIJSCOURANTEN voor HH. Veeartsen op aanvraag gratis.

OSTI & Co., Utrecht.

HANDELAREN in

IJZER, HOEFNAGELS,

Hoefraspen, enz.

Leveranciers aan 's Rijks Veeartsenijsschool.

„**DE HOEFSMID**” wordt thans in 227 plaatsen van het Binnenland en 5 van het Buitenland gelezen.

H. I. REESINK & Co., Zutphen.

Staaf-, Plaat-, Band- en Profielijzer.
PRIMA HOEFIJZER EN HOEFRASPEN.

Beste Zweedsche
Hoefnagels, merk

Gummischoenen, Hoef-
tan- gen, Hamers en Klinge-
n.

IJsstiften. - IJsschroeven.

IJSSCHROEVEN

„altijd scherp,”

volgens nevenstaande afbeel-
ding.

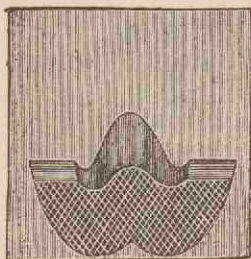

Prima Amerikaansche Vijlen
van de NICHOLSON FILE Co.,
Providence R. I.

BLAASBALGEN,
Aambeelden,
en alle smidgereedschappen.

W. HEMSING & Co.,
AMSTERDAM.

Magazijnhouders der Echte Globe- en N-Hoefnagels,
ENGELSCH GEGOTEN, VEEREN, STOOTEN en STIFTENSTAAL.
BEST ZWEEDSCH SMEEDSTAAL merk D O M,
HOEFRASPEN en VIJLEN merk „VICTORY”.

1a ENGELSCH

GUTTA PERCHA HOEFZOLEN

op leder, hard en zacht,

in de nummers 1—6 voorradig

tegen *scherp concurreerende prijzen.*

Engelsche veerkrachtige

HOEFZOLEN voor paarden met gevoelige of gebrek-
kige hoeven.

Deze zolen worden zeer geroemd en zijn in alle afmetingen
verkrijgbaar.

CIRCULAIRES op franco aanvraag bij:

W. A. H. VAN HORSEN, Utrecht.

DE HOEF EN HET HOEFBESLAG.

Tweede gedeelte.

HET HOEFBESLAG.

HOOFDSTUK III.

HET BESLAG VAN GEZONDE HOEVEN.

§ 25. *Het beslag van paarden, welke in de ijzers klappen of zich strijken.*
(Vervolg.)

2°. *Het strijken.* Daaronder verstaat men dat een paard met den hoef van het eene been het ondergedeelte van het naaststaande been raakt. Meestal wordt de kogel getroffen; intusschen kan ook de kroon of de pijp (bij het voorbeen zelfs tot de voorknie) door strijken worden beleedigd. De gevolgen hiervan kunnen verschillend zijn; nu vindt slechts een lichte kneuzing plaats, zoodat nauwelijks de haren worden afgestooten, dan komt een meer of minder uitgebreide verwonding tot stand. De herhaalde kneuzingen hebben ten gevolge dat de huid en het weefsel, onder de huid gelegen, zich verdikken, zoodat een dergelijke plek, een dikke of strijkkogel, wel meer weerstandbiedend wordt tegen verwonding, doch van een andere zijde ook meer voorbeschikt, om door het naaststaande been te worden getroffen. Immers, hoe meer de huid en onderhuid aan kogel, kroon of pijp zijn verdikt, des te nauwer is de ruimte geworden tusschen de beide beenen.

Het strijken heeft meestal een spoedig voorbijgaande kreupelheid ten gevolge; het paard mijdt gedurende enkele passen het steunen op het getroffen been en loopt daarna weer rad, tot het zich opnieuw beleedigt. Het kan echter ook gebeuren dat zich een lang aanhoudende kreupelheid ontwikkelt; dit zal vooral het geval zijn wanneer vuile stoffen in de wond dringen en daaruit niet onmiddellijk, hetzij door de ontstane bloeding, hetzij door aan-gebrachte reiniging, worden verwijderd.

Het strijken geschiedt meer met de achter- dan met de voorbeenen; niet zelden strijkt een paard zich slechts met één been.

De oorzaken kunnen zeer verschillend zijn; alleen wanneer zij gelegen zijn in gebrekkig beslag, is de hoefsmid in staat afdoend herstel aan te brengen. Doch ook in andere gevallen kan hij nuttig zijn, is het hem niet zelden mogelijk door een gewijzigd beslag de bruikbaarheid van het paard te verhoogen.

Dikwijls ligt een gebrekkige lichaamsbouw aan het strijken te gronde. Niet alleen bij te nauwen, bij Franschen en toontrederstand, doch ook bij te lange lenden en bij spierzwakte in het algemeen heeft men met deze

stoornis in den gang te kampen. Zulk een spierzwakte kan tijdelijk aanwezig zijn, bijv. na ziekte, bij onvoldoende voeding, ongeoefendheid, enz. Wat de laatste betreft, neemt men vrij regelmatig waar, dat paarden welke voor de eerste maal zijn beslagen en in snelle gangen moeten arbeiden, zich strijken. Evenzoo ziet men dit van jonge paarden, welke nog niet gewend zijn om in het span te loopen, vooral wanneer de disselriemen wat vast worden aangehaald en daarbij wellicht nog opzetteugels worden gebruikt. Staan en gaan zulke paarden echter aan de hand vierkant, dan is het te voorzien, dat zij zich weldra, bij meerdere oefening, niet meer zullen strijken.

Wanneer het strijken een gevolg is van vermoeienis, van slecht rijden, van onvoldoende voeding of gebrek aan oefening, dan liggen de geneesmiddelen voor de hand. Bij de toepassing hiervan zullen echter reeds dadelijk maatregelen moeten worden getroffen om de gevolgen van het strijken (kneuzing, verwonding) tegen te gaan. Ten deele kunnen deze bestaan in de aanwending van strijklappen of strijkriemen, voor een ander deel in wijziging van het beslag.

Het laatste zal steeds moeten geschieden, wanneer het ijzer te lang heeft ondergelegen of indien dit voor het bijzondere geval niet passend is. Gewoonlijk bezigt men dan strijkijzers, d. w. z. men voorziet het strijkende been (zoo noodig beide hoeven) van een ijzer, dat op de plaats waarmede het andere been wordt geraakt, smaller gesmeed en zoo nauw mogelijk gericht is. Het ijzer in de figuren 140 en 141 aangegeven, wordt het meest gebruikt; daarvan is de binnentak (strijschenkel) smaller en dikker gesmeed.

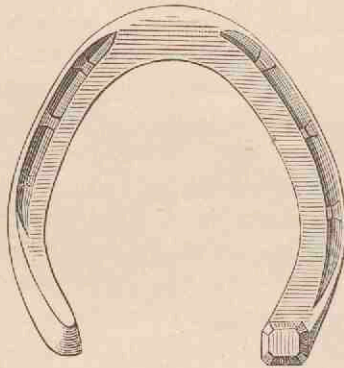

Fig. 140.
Strijkijzer, ondervlakte.

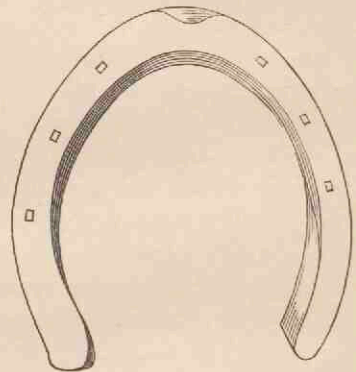

Fig. 141.
Strijkijzer, bovenvlakte.

Het laatste kan nuttig zijn, indien de binnenwand van den hoof lager is dan de buitenwand, waardoor de kogels naar binnen doorzakken en de ruimte daartusschen alzo te klein wordt.

Soms beproeft men ook een ijzer dat aan den binnentak geen nagelgaten bevat (fig. 142 en 143); dit kan aangewezen zijn, wanneer een paard zich met

de wandvlakte van den hoof strijkt en men dus verwondingen door de nieten (welke tegen het einde der beslagperiode gaan uitsteken) wil voorkomen.

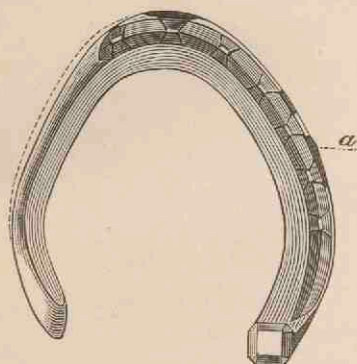

Fig. 142.

Strijkijzer voor den linker achterhoef, dat aan den binnentak niet van nagelgaten voorzien is; de stippellijn wijst aan hoever de hoornwand over het ijzer uitsteekt.

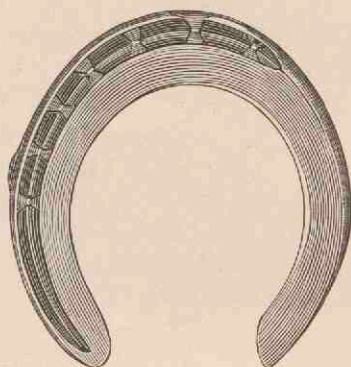

Fig. 143.

Strijkijzer voor het rechter voorbeen, dat aan den binnentak geen nagelgaten bevat.

Daarbij laat men niet zelden met goed gevolg den buitenkalkoen weg of verwijdert men soms ook beide kalkoenen.

Terwijl dergelijke strijkijzers, zoo nauw mogelijk ondergelegd, bij toon-trederstand niet zelden het gewenschte gevolg opleveren, zal men bij Franschen stand, waarbij meer met den toon dan met de verzenen wordt gestreken, veelal een ijzer moeten gebruiken, zooals fig. 144 aantoont. Het gedeelte van het ijzer waarmede wordt gestreken, moet recht loopen, smal zijn en geen nagelgaten bevatten; het ijzer moet zoo nauw worden ondergelegd, dat de hoornwand buiten het versmalde ijzergedeelte uitsteekt. Overigens moet de binnentak als onder gewone omstandigheden zijn gericht, dus van garnituur voorzien zijn. Figuur 145 is in dit opzicht leerzaam. Ook hierbij blijkt het soms voordeeliger den binnenkalkoen hooger te maken dan den buitenkalkoen.

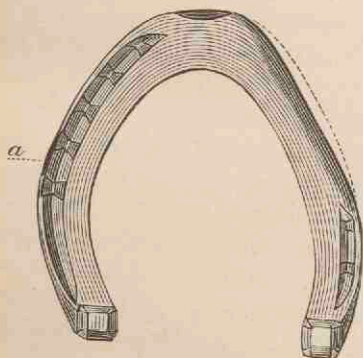

Fig. 144.

Rechter achterijzer tegen het strijken met den toon; a zijlip. De stippellijn toont aan hoever de hoornwand over het ijzer uitsteekt.

Wanneer een paard zich strijkt, moet echter niet alleen op den binnentak van het ijzer worden gelet, doch dient de smid ook aan den buitentak zijn aandacht te schenken. Deze moet soms zeer kort en nauw gericht zijn,

ten einde den lichaamslast wat meer naar buiten over te brengen en aldus het naar binnen doorzakken der kogels tegen te gaan.

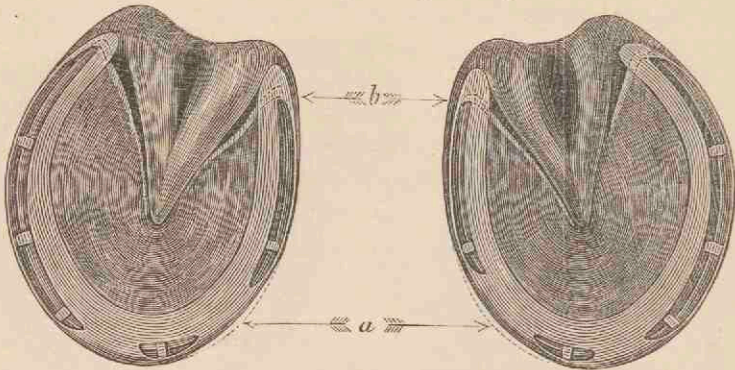

Fig. 145.

Hoeven van een paard met Franschen stand, beslagen met het oog op strijken en belasting; *a* plaatsen waarmede wordt gestreken, *b* binnentakken, welke langer en wijder gericht zijn dan de buitentakken.

In vele omstandigheden kan men slechts *beproeven* welk beslag het beste is en levert soms een handelwijze, welke in strijd is met de theoretische beoordeeling van het geval, een gunstig gevolg op. Bij sterk binnenwaarts doorgezakte kogels bijv. is men geneigd den binnentak hooger te maken dan den buitentak, dus den buitenkalkoen weg te laten; het is echter voorgekomen, dat een paard zich daarna nog erger streek dan te voren, terwijl de omgekeerde handelwijze, namelijk het aanbrenge van een vrij hoogen buitenkalkoen, opheffing van het strijken veroorzaakte.

Dikwijls zijn de standen en gangen zoo onregelmatig, dat elk geval op zichzelf dient beoordeeld en daarvoor een doelmatig beslag gezocht moet worden. In zoodanige omstandigheden heeft het strijkijzer in fig. 146 afgebeeld soms verrassende gevolgen opgeleverd. Hierbij steunt het paard, wat den binnentak van het ijzer betreft, enkel op den inwendigen rand; het ijzer wordt zoo nauw mogelijk ondergelegd.

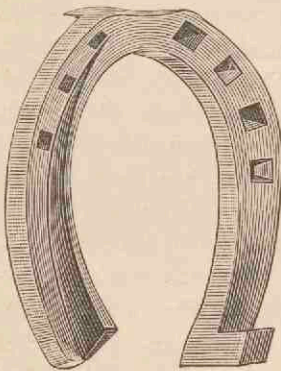

Fig. 146.

Strijkijzer met strikschenkel, waarvan slechts de binnenrand de gewone dikte heeft behouden, terwijl de ondervlakte overigens verdund is.

Soms gaat men het strijken tegen door den dieren met de achterbeenen een wijder gang te bezorgen. Dit gebeurt niet zelden door de strikriemen, wanneer deze eenigszins vast zijn aangehaald. Zij werken dan als een koord dat om het onderbeen is bevestigd; het been wordt eenigszins krampachtig opgelicht en buitenwaarts vooruitgebracht.

Tot dit doel heeft men ook gewichtsijsers met verzwaarden buitentak (fig. 147) gebruikt, zooals ze voor harddravers wor-

den gebezigd; de wijdere gang met de achterbeenen welke hiervan het gevolg kan zijn, gaat het strijken tegen.

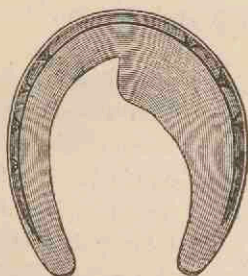

Fig. 147.

Zijgewichtsijzer als strijkijzer.

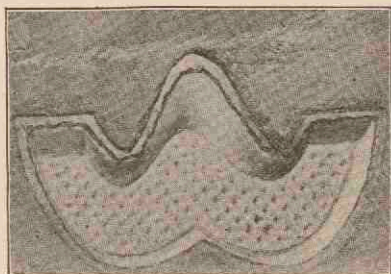

Fig. 148.

Guttapercha zool met halvemaanvormig ijzer.

Soms is ook het gebruik van guttapercha zolen met halvemaanvormige ijzers (fig. 148) nuttig tegen strijken, vooral wanneer de hoeven spits en dus de verzenen laag zijn.

»UITSNIJDEN" VAN STEENGALLEN EN VRIJLEGGEN VAN VERZENEN.

Het leven van den *hoef* wordt zooals wij weten in verschillende onderdeelen verdeeld. We onderscheiden: *vleeschzoom*, *vleeschkroon*, *vleeschwand*, *vleeschzool*, en *vleeschstraal*. Ook spreken wij nog van *vleezige ballen*, die gevormd worden door de achterste uiteinden der hoefkraakbeenderen en van het straalkussen, welke deelen door den vleeschzoom bedekt zijn. Aan de verzengedeelten buigen zich vleeschkroon en vleeschwand naar beneden en binnen om en worden dan *vleezige steunsels* geheeten. Deze zetten zich naast den vleeschstraal op de zoolvlakte voort.

Aleen de vleeschwand en zijn omgebogen gedeelten, die tot de vleezige steunsels behooren, zijn met vleeschplaatjes bezet, terwijl alle andere bovengenoemde vleezige deelen aan hun oppervlakte tal van dicht bij elkaar staande vlokken of tepeltjes bezitten. Vleeschplaatjes en tepeltjes en ook de daartusschen liggende gedeelten scheiden aan hun oppervlakte voortdurend hoorn af.

Wanneer nu door een of andere oorzaak in den steunselhoek of zijn omgeving het hoorn op de vleeschplaatjes of op de tepeltjes een bovenmatige drukking of rekking uitoefent of wanneer van deze deelen het hoorn zelfs afscheurt, dan ontstaat een kleine bloeding uit de gekneusde of verwonde deelen en er heeft zich wat men noemt een steengal gevormd. Het bloed trekt in het hoorn, dit groeit naar beneden en komt ten laatste te voorschijn, wanneer bij vernieuwing van het beslag de hoof besneden wordt. Het geschiedt vaak eerst na geruimen tijd, wanneer de kneuzing of verwonding reeds lang genezen is en het paard, zoo het er al hinder van heeft gehad, weer volkomen goed loopt.

Wij moeten er dus wel om denken hier oorzaak en gevolg duidelijk uit elkaar te houden. De eigenlijke steengal is de plaatselijke aandoening in den vleeschwand, de vleeschzool of de vleezige steunsels en is dus van buiten onzichtbaar. De roode kleuring van het hoorn is slechts van bijkomend belang.

In veel gevallen geven steengallen geen aanleiding tot gevoelig loopen. Bij het besnijden der hoeven vinden we immers zoo dikwijls roode vlekken in het hoorn, een bewijs dat er kneuzingen hebben bestaan of nog bestaan, zonder dat het paard van te voren ook maar een oogenblik pijn heeft verdragen. Van deze toevallig ontdekte roode plaatsen wordt van zelf geen notitie genomen; loopt echter het paard tegelijkertijd kreupel, dan wordt dit oogenblikkelijk daaraan geweten en worden zij zonder genade uitgegraven. Men meent dan opgehoopt bloed te zullen ontlasten, dat er echter niet is. Wat er voor den dag komt is in den regel niets anders dan bloed afkomstig van het door de renet verwonde leven.

Wie dus eenig begrip heeft van wat eigenlijk een steengal is, zal moeten inzien, hoe onzinnig het is een steengal »uit te snijden". Het uitsnijden is niets anders dan het met de renet wegnemen van het volkomen onschadelijke met bloed doordrenkte hoorn. Dit kan volstrekt geen gunstigen invloed uitoefenen op de hooger gelegen aangedane plaats, zoo die er nog is en niet reeds in genezing is overgegaan.

En niet alleen dat het geen nut aanbrengt, maar dat zoogenaamde »lucht maken" in den steunselhoek is vaak zeer ten nadeele van het paard. Het tot bloedens toe blootleggen van het leven kan juist een nieuwe steengal veroorzaken en andere schadelijke gevolgen na zich slepen.

Door een oordeelkundig besnijden der hoeven en een goed beslag echter kan de smid veel bijdragen om steengallen te voorkomen en te genezen. Zoo hebben zij dikwijls hun ontstaan te danken aan een te lang gehouden toon, terwijl verzenen, zool, steunsels en straal te veel worden besneden. De belasting van den hoof wordt daardoor te ongelijk en de achterste hoof helft wordt bovendien verzwakt. Evenzeer wegens de ongelijke belasting werkt een scheef besnijden het optreden van steengallen in de hand. Dit is ook het geval wanneer de ijzers slecht passen, te kort zijn, een naar binnen gerichte in plaats van een horizontale draagvlakte hebben of bij platte en volle hoeven te weinig afhelling bezitten.

Over zoogenaamde zwerende steengallen zullen we hier niet spreken, deze behooren geheel op het gebied der veeartsenijkunde thuis. We hadden alleen de bedoeling te wijzen op het nuttelooze en nadeelige graven bij roode kleuringen in witte lijn en steunselhoek, een misbruik, dat nog maar al te veel in toepassing wordt gebracht.

Een ander gebruik, dat zeer zeker in sommige gevallen nuttig kan zijn, doch menigmaal op een verkeerde wijze en zonder noodzakelijkheid wordt uitgeoefend, is het »vrijleggen" der verzenen.

Dit kan voor den gang van het paard goede gevolgen hebben. Het is echter dikwijls voldoende de oorzaak van gevoelig loopen op te sporen en weg te nemen, welke in ongelijke besnijding en slecht beslag kan zijn gelegen. Maar, zal men zeggen, men ziet dikwijls verbetering in den gang van paarden met zwakke verzenen, zoodra deze worden vrijgelegd, vooral in verband met ijzers met verdikte takken. Men houde echter in het oog, dat hier onwillekeurig andere verbeteringen worden aangebracht, die van veel meer beteekenis zijn dan het vrijleggen der verzenen. Bij de vernieuwing van het beslag wordt immers de te lang geworden toon ingekort, waardoor de lichaamslast meer naar de voorste hoefhelft wordt verplaatst, daarbij nog ondersteund door de verdikte takken. Ook zonder vrijleggen der verzenen gaat een dergelijk paard reeds beter loopen.

Bij het beslag, dat hoe goed ook uitgevoerd, toch een noodzakelijk kwaad blijft, moet de natuurlijke toestand zooveel mogelijk behouden blijven. De achterste hoefhelft is door de ombuiging der wanden naar beneden en binnen juist zoo bijzonder geschikt de lichaamslast te dragen, door het vrijleggen van het ijzer wordt zij echter van haar ondersteuning beroofd. Bij het onbeslagen paard komen verzenen en steunsels met den bodem in aanraking en bevorderen daardoor zeer de uitzetting van den hoef*). Bij het beslagen paard moet die ondersteuning dus zooveel doenlijk behouden blijven, vooral bij een slecht ontwikkelden straal, die niet meer voldoende met den bodem in aanraking komt.

Is het werkelijk noodzakelijk de verzenen zóó vrij te leggen, dat zij in geen geval met het ijzer in aanraking komen, dan moet echter aan één voorwaarde beslist worden voldaan, namelijk dat de straal behoorlijk wordt ondersteund, hetzij door een bijzonder beslag of dat hij zóó goed is ontwikkeld, dat hij ten allen tijde met den harden bodem in aanraking komt. De lichaamslast wordt dan van de verzenen overgenomen. Is of wordt die voorwaarde niet vervuld, dan kan het vrijleggen, vooral wanneer dit ruim geschiedt, belangrijke nadeelen voor den hoef opleveren. De achterste hoefhelft zal zich gaan vernauwen en de wand heeft veel te lijden op de plaats, waar het vrijgelegde gedeelte begint. Ook de kroonrand wordt voortdurend gerekt, waardoor er scheuren in kunnen ontstaan.

Fouten herstellen in het besnijden der hoeven en in het beslag, dat is in de eerste plaats het middel, waardoor dikwijls een gevoelige stramme gang kan worden voorkomen. Het is intusschen verblijdend dat het hoefsmidsvak in de laatste jaren meer en meer op redelijken grondslag wordt beoefend. Dit zal zeer zeker de maatschappij ten goede komen en den hoefsmidsstand verheffen.

Knipscheer.

(*) Zie dit tijdschrift, 1e jaargang, 4e afl. „Over de steunsels”, door J. B. H. Moubis.

JAARLIJSCHE GROOTE HENGSTENKEURING IN AURICH.

Verscheiden hoefsmeden hebben meermalen over bovengenoemde keuring hooren praten, enkele misschien hebben haar wel eens bijgewoond. Er kunnen echter ook zijn die er weinig of in het geheel niet bekend mee zijn. Voor deze volgt eerst een kleine inleiding.

Op bovenstaand kaartje vindt men ook het stadje Aurich aangegeven. Dat kaartje geeft de provincie Oost-Friesland en het groothertogdom Oldenburg weer. Zooals bekend, is Nederland verdeeld in 11 provinciën nl.: Groningen, Friesland, Drenthe, Overijssel, Gelderland, Utrecht, Noord-Holland, Zuid-Holland, Zeeland, Noord-Brabant en Limburg. — Nederland grenst ten westen en het noorden aan de Noordzee, met den inham Zuiderzee, ten oosten aan Duitschland, ten zuiden aan België. De aan Duitschland grenzende Nederlandsche provinciën zijn: Groningen, Drenthe, Overijssel, Gelderland en Limburg. De richting waarin deze zijn opgenoemd, is van het noorden naar het zuiden. Het stuk van Duitschland dat tegen de eerste 4 provinciën ligt, heet Hannover (dat vroeger een onafhankelijk koninkrijk was), het stuk dat tegen Limburg ligt, heet »Rijnprovincie». Het noordelijkste gedeelte van Hannover nu is Oost-Friesland, het vrij wel in het midden hiervan liggend stadje is Aurich.

In het eigenlijke Hannover vindt men voornamelijk rijpaarden, een soort paarden die men in de »dagelijksche wandeling» gewoonlijk »bloedpaarden»,

»paarden daar een boel ras in zit» hoort noemen. Hier staan in hoofdzaak staatshengsten ter dekking (buiten de dekperiode vindt men thans in het hengstendepot Celle, gelegen nabij de stad Hannover, niet minder dan 240 à 250 dekhengsten, welke gedurende den dektijd over een groot aantal stations zijn verdeeld).

In Oost-Friesland is het aantal der gestationneerde staatshengsten gering; de paardenfokkers houden in die provincie niet van het slag der staatshengsten, zoodat er bijna uitsluitend particulieren houders van hengsten zijn. Er bestaat reeds sedert jaren een verplichte hengstenkeuring, met andere woorden geen enkele hengst mag ter dekking worden aangeboden zonder door de provinciale keuringscommissie daartoe goedgekeurd te zijn. Die keuring nu heeft ieder voorjaar op den eersten Dinsdag en volgende dagen in Februari plaats. Gewoonlijk duurt zij 4 à 5 dagen.

De inrichting der keuring is als volgt. Een commissie van 3 paarden-dokters keurt de aangeboden hengsten of zij goed van oogen zijn, neemt hun hoogtemaat, en gaat kleur en afteekeningen na alsmede of de dieren goed rad zijn. Het resultaat wordt aan de tweede keuringscommissie, die de paarden naar hun uiterlijk voorkomen moet beoordeelen, medegedeeld. Deze commissie vangt den tweeden dag, dat is 's Woensdags, met de keuring aan. In de eerste plaats worden die hengsten gekeurd welke het voorgaande jaar reeds ter dekking zijn toegelaten. Vervolgens komen de jonge hengsten aan de beurt.

Ten oosten grenst Oost-Friesland aan het groothertogdom Oldenburg, ten westen aan de provincie Groningen. De verhoudingen der paardenfokkerij van Oost-Friesland en Oldenburg is zoo dat in Oldenburg verreweg de meeste veulens worden gefokt, waarvan een groot aantal hengstveulens op halfjarigen of anderhalfjarigen leeftijd door Oostfriesche landbouwersweiders worden aangekocht. Deze fokken de veulens, die dikwerf met f 300 tot f 600 worden betaald, tot den driejarigen leeftijd op, en brengen ze dan op de keuring te Aurich.

Deze werd dit jaar van 2—5 Februari gehouden. Het aantal gekeurde oude hengsten bedroeg 51, waarvan 38 opnieuw als dekhengst werden toegelaten. De voor het eerst gekeurde, bijna uitsluitend driejarige hengsten vormden een aantal van 364, waarvan een klein gedeelte niet ter keuring kwam, als zijnde ziek, kreupel of verkocht. Telkens wanneer de keuringscommissie een vijftal hengsten heeft gezien wordt beraadslaagd welke dienen te worden afgekeurd en welke voorloopig kunnen worden goedgekeurd. De eigenaren van deze laatsten ontvangen als teeken der goedkeuring hun keuringsnummer terug. De voorloopig goedgekeurden moeten alsnu opnieuw voor de commissie verschijnen, ten einde de noodige schifting te ondergaan. Dit jaar waren bij de eerste keuring 95 overgebleven, waarvan bij het tweede nazien nog 62 afvielen, zoodat 33 jonge hengsten voor 1898 ter dekking werden toegelaten. Dit in verband met de 38 oude hengsten maakt dat voor het juist begonnen dekseizoen in Oost-Friesland van 71

hengsten openlijk de diensten kunnen worden aangeboden. Vermoedelijk zullen er nog wel enkele van naar het buitenland worden verkocht.

Het ligt voor de hand dat gelijktijdig met die keuring te Aurich een levendige handel in hengsten wordt gedreven. Koopers uit verschillende streken van Duitschland, uit Nederland, ja zelfs uit Rusland, kochten een tal van hengsten. Zoo werden naar Zuid-Holland 4 (2 voor Nieuwenhoorn, 1 voor Bleiswijk en 1 voor Zoetermeer), Noord-Holland 3 (voor de Vereeniging »Hollands Noorderkwartier»), Friesland 1 (Dokkum), Drenthe 1 (Gasselte), Utrecht 1 (de heer van Eeten te Jaarsveld) en Groningen (Leens 2, de heer Addens te Bellingwolde 2, Grijskerk 1, Blijham 1, Appingedam 1, de heer Reilingh 1 en de heer B. Bosman 1, beide te Groningen. De heer van der Griendt te Rotterdam kocht er verscheiden, naar ons werd medegedeeld 7.

De in Aurich bestede prijzen loopen zeer uiteen. Enkele worden verkocht voor *f* 3000 en meer, een iets grooter aantal voor *f* 1000 tot *f* 3000, een groot aantal voor *f* 600 tot *f* 1000, terwijl verreweg het meerendeel wordt gecastreerd en later als ruïn verkocht. De duurste hengsten gaan in den regel naar Nederland, terwijl Duitschland en Rusland de goedkoopere nemen en de handelaren soms flinke, dikwerf lage prijzen geven. Enkele fokkers in Oost-Friesland behalen er dus groote voordeelen mede, doch verreweg het meerendeel spint er geen zijde bij.

Op gebied van het hoefbeslag heeft men gelegenheid daar tal van opmerkingen te maken. In het algemeen hebben de Oostfriesche en Oldenburgsche, evenals de meeste in lage landen opgroeiende paarden, hoeven die betrekkelijk groot en min of meer plat zijn.

Daar de hoeven de fundamenteën zijn die het lichaam moeten dragen, wordt aan hun geaardheid terecht groot gewicht gehecht. In aansluiting hiermede wordt de ontwikkeling van het hoefsmidsvak door de weldenkende paardenfokkers op hoogen prijs gesteld en naar hun vermogen gesteund.

Lage verzenen en brokkeligheid zijn de hoofdfouten die worden aange troffen. Kleinere, smallere hoeven vindt men eigenlijk alleen bij die hengsten welke afstammen, of er ten minste mede verwant zijn, van Hannoversche staatshengsten.

Een tamelijk goed gebouwde en sierlijke donkere voshengst met een uitstekenden gang, was vrij wat overbouwd, ten gevolge van een te lage voorhand. (Onder overbouwd zijn verstaat men dat het kruis hooger is dan de schoft, terwijl bij een goed gebouwde paard het hoogste punt van de schoft 1 á 2 cM hooger ligt dan dat van het kruis). Ten einde het opvallende gebrek voor het oog zooveel mogelijk weg te nemen, waren de voorhoeven zoo lang mogelijk gelaten, de voorijzers dik genomen, de achterhoeven daarentegen normaal ingekort en van bijna versleten ijzers voorzien.

Het beslaan van paarden voor den handel geeft den hoefsmid een geheel ander standpunt dan bij gebruikspaarden. Bij deze moet zorg worden gedragen dat de hoeven zoo gezond mogelijk worden gehouden en beslagen

overeenkomstig hun vorm. Bij handelspaarden daarentegen wenscht de eigenaar dat alle hoeven een normaal voorkomen krijgen, b.v. wanneer ringen op den hoof worden aangetroffen dienen deze weggeraspt, onverschillig of daarmee de dek- of glazuurlaag wordt weggenomen. Bij Fransche stand eischt de koopman een versmalling van de buitenhoefhelft en het ijzer zoo ondergelegd dat het midden te veel naar binnen is gedraaid, bij toontredenden stand te veel naar buiten. De stand en de hoeven moeten zooveel mogelijk op het normale gelijken, terwijl het ondoelmatig beslaan weinig of geen nadeel aan den eigenaar doet, daar de paarden in den regel kort in zijn bezit zijn en weinig of niet door hem worden ingespannen.

Zooewel ijzers met stampnagelgaten als ritsijzers werden bij de in Aurich voorgebrachte hengsten waargenomen. Het beslag was over het geheel vrij goed.

EXAMEN TE ENSCHEDÉ.

Vanwege de Overijsselsche (voorheen Twentsche) Landbouwmaatschappij had te Enschedé een cursus in hoofbeslag plaats. De leiding van dezen cursus was opgedragen aan de heeren F. S. J. Veeze, rijks-veearts te Enschedé, voor zoover de theorie van het hoofbeslag betrof, en A. Sanders, gediplomeerd hoefsmid te dier plaatse, wat het practisch gedeelte aanging.

In het geheel werden door den heer Veeze 12 lessen van 2 uur en door den heer Sanders 10 lessen, elk van 4 uur, gegeven. De cursus werd gevolgd door 11 leerlingen, waarvan zich reeds in het begin één heeft teruggetrokken. De overige 10 woonden tot aan het einde den cursus bij.

Op 19 Februari jongstleden vond het examen plaats. Dit werd bijgewoond door het Bestuur der Overijsselsche L. M. en zoover het theoretisch gedeelte betrof afgenomen door den heer Veeze, het practisch gedeelte door de heeren Larmené, wachtmeester-hoefsmid b/d Rij- en Hoefsmid-school te Amersfoort, en A. W. Heidema te Groningen.

Ieder candidaat werd een kwartier over de theorie van het hoofbeslag ondervraagd, terwijl het practisch examen bestond in het beslaan van een hoof. Voor het laatste werden 3 cijfers genoteerd, n.l. 1°. voor het afnemen van het oude ijzer en het besnijden van den hoof, 2°. voor het maken van het ijzer, 3°. voor het passen en het onderslaan van het ijzer, terwijl voor de theorie slechts 1 cijfer werd gegeven.

De uitslag was met betrekking tot de theorie, zeer goed (welk examen ook nog ten deele door de heeren Larmené en Heidema werd bijgewoond), terwijl de practische kennis — de leertijd is en blijft op zulke cursussen te kort — der candidaten bevredigend mag worden genoemd.

Aan alle deelnemers van den cursus, die zonder twijfel veel nut heeft gesticht indien de cursianen ook hebben begrepen dat zij vooral op practisch

gebied zich steeds moeten blijven toeleggen, werd een getuigschrift toegekend, en wel aan vijf onder toevoeging van met goeden uitslag, aan twee met voldoende — en aan 4 met even voldoende uitslag den cursus in hoofbeslag te hebben bijgewoond.

De ijverige, welwillende, hoffelijke voorzitter der O. L. Maatschappij, de heer L. Lasonder G. Azn. te Enschedé, deelde den belangstellenden hoofsmeden dien gunstigen uitslag mede, waarna een van hen het Bestuur der Mpij. dank zeide voor het instellen van den cursus en den heeren Veeze en Sanders voor de uitnemende wijze waarop de leer van het hoofbeslag was voorgedragen en aangegeven.

De namen der geslaagden zijn: D. J. Jolink en O. H. Rompelman (g.), beide te Almelo, H. Ottenhof te Oldenzaal (g.), G. P. Meinders te Hellendoorn (g.), G. Jonkers (g.) en B. Eysink (v.), beide te Enschedé, G. Olde Dubbelink (v.) te Denekamp, A. F. Huitink (e.v.) en E. Brunne-kreef (e.v.), beide te Hengelo (O.), B. Eftink (e.v.) en A. Alink (e.v.), beide te Enschedé.

WINTERBESLAG BIJ HET LEGER.

Omtrent het succes van het ingevoerde *schroefbeslag* (vermeld en besproken in aflev. 12 van den vorigen jaargang) kan niets worden medegedeeld. De oorzaak hiervan is niet hierin gelegen, dat de scherpe kalkoenen niet behoefden te worden ingedraaid doordat wij bijna geen winter hebben gehad. Ook de ijzers, voor genoemd beslag bestemd, konden niet worden ondergelegd, doordat de tappen nog niet zijn ontvangen, die tot het boren der schroefgaten moeten worden gebruikt en van rijkswegen aan de smeden worden verstrekt (tegen betaling).

Als voorloopig winterbeslag is nu ondergelegd het beslag met *insteekkal-koenen*, volgens het voorschrift van 1886, dus het vlakke ijzer met twee kal-koengaten, maar nu *zonder stompe kalkoenen*, terwijl het gebruik hiervan in genoemd voorschrift verplichtend was gesteld.

Dit beslag is m. i. nog het beste van al de vormen van stiftbeslag die, ook later, in ons leger in gebruik zijn geweest, mits hierbij gebruik wordt gemaakt van *stompe kalkoenen* indien de scherpe zich niet in de ijzers bevinden. (Zie omtrent »het gebruik van stompe kalkoenen bij winterbeslag» in den jaargang 1896 van dit tijdschrift, blz. 172).
C.

KORTE MEDEDEELINGEN.

— In het vorig nummer komt eene korte mededeeling van mij voor aan-gaande den *onderkapper*, waarin eene *onjuistheid* staat, die ik gaarne herstel.

Beter ingelicht, meld ik nu, dat bedoelde onderkapper door bemidde-ling van den Heer Leopold reeds eenige jaren geleden uit Duitschland hier te lande kwam.

De onderkapper wordt reeds als »Unterhau» vermeld in het boekje van Möller op pag. 53 en als »beitelvormig onderhauwertje» in het werkje van Kapt. Quadekker op pag. 72.

Dit practisch werktuigje is dus van Duitschen oorsprong.

Frederikse.

— Voor de eerste maal werd deze week het *examen*, vastgesteld bij aanschrijving v/h Departement van Oorlog d.d. 13 December 1897, II Afd. No. 20, afgenomen.

Acht miliciens der Veld-Artillerie, sinds Maart 1897, aan de *Hoefsmid-school* gedetacheerd, namen daaraan deel. Zij moesten een voorijzer, een balkijzer en een voorijzer met schroefkalkoenen maken, verder heeft ieder één voor- en een achterhoef beslagen en blijk moeten geven van theoretische kennis van het hoefbeslag. (Zie pag. 11, Aflevering 1, Jaargang III).

Het getuigschrift werd uitgereikt aan de miliciens: G. van Boeyen, J. ten Brinke, H. J. Hendriks, G. B. Klaaysen, A. Koer, J. H. Laenen en C. van Ophem.

Vijf van hen hebben een meer dan voldoende examen afgelegd, terwijl dit bij twee miliciens maar even voldoende was. F.

BRIEFWISSELING.

Sedert 15 Januari zijn de volgende postwissels ontvangen:

Over 1896 en 1897 van *C. Butler te 's H. A.* f 6.00.

Over 1897 en 1898 van *de Rij- en Hoefsmid-school* te A. f 6.00 (op 27 Juli '97 is reeds f 3.00 over 1896 ontvangen); voor de 4 laatste maanden '97 en over 1898 van *H. L. Meijers Jr.* te S. f 4.00; voor de 4 laatste maanden '97 van *D. de Vos* te H. f 1.00; voor 4de kwart. '97, 1ste en 2de kwart. '98 en band '96 van *P. Butler* te B. f 2.75; voor 4de kwart. '97 en 1ste kwart. '98 van *J. Verhoeven* te B. f 1.50; voor 4de kwart. '97 van *W. D. van Oosten* te I. f 0.70 (5 cents te weinig).

Over 1898 à f 3.00 van *J. Th. van Lohuizen* te W. en *P. Ripmeester* te H.; voor 1ste kwart. '98 van *H. van Aller* te N. f 0.75.

Advertentiën.

Kunsthoorn,

voor Hoefbeslag,

verkrijgbaar in de chemicaliën- en drogerijen-handel van

K. G. W. DE BOSSON, Apotheker,
te Dordrecht.

PRIJSCOURANTEN voor HH. Veeartsen op aanvraag gratis.

OSTI & Co., Utrecht.

HANDELAREN in

IJZER, HOEFNAGELS,

Hoefraspen, enz.

Leveranciers aan 's Rijks Veeartsenijschool.

„DE HOEFSMID” wordt thans in 227 plaatsen van het Binnenland en 5 van het Buitenland gelezen.

H. I. REESINK & Co., Zutphen.
 Staaf-, Plaat-, Band- en Profielijzer.
PRIMA HOEFIJZER EN HOEFRASPEN.

Beste Zweedsche
 Hoefnagels, merk

Gummischoenen, Hoef-
 tangen, Hamers en Klingens.

Ijstiften. - Ijsschroeven.

IJSSCHROEVEN

„altijd scherp,”

volgens nevenstaande afbeel-
 ding.

Prima Amerikaansche Vijlen
 van de NICHOLSON FILE Co.,
 Providence R. I.

BLAASBALGEN,
 Aambeelden,
 en alle smidsgereedschappen.

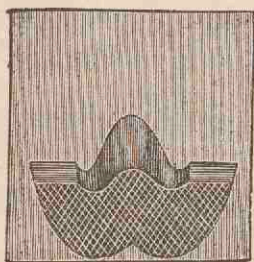
W. HEMSING & Co.,
 AMSTERDAM.

Magazijnhouders der Echte Globe- en N-Hoefnagels,
 ENGELSCH GEGOTEN, VEEREN, STOOTEN en STIFTENSTAAL.
 BEST ZWEEDSCH SMEEDSTAAL merk D O M,
 HOEFRASPEN en VIJLEN merk „VICTORY”.

1a ENGELSCH

GUTTA PERCHA HOEFZOLEN

op leder, hard en zacht,
 in de nummers 1—6 voorradig
 tegen *scherp concurrerende prijzen.*

Engelsche veerkrachtige

HOEFZOLEN voor paarden met gevoelige of gebrek-
 kige hoeven.

Deze zolen worden zeer geroemd en zijn in alle afmetingen
 verkrijgbaar.

CIRCULAIRES op franco aanvraag bij:

W. A. H. VAN HORSEN, Utrecht.

W. A. H. VAN HORSEN.

Op den 1sten Maart l.l. was het juist vijf en twintig jaren geleden, dat de heer W. A. H. van Horsen, hoefsmid en onderwijzer in het practisch hoefbeslag aan 's Rijks Veeartsenijschool, zijne tegenwoordige betrekking aanvaardde.

Te 's Gravenhage op 8 Augustus 1848 geboren, nam van Horsen den 5den Augustus 1868 als vrijwilliger dienst en werd als zoodanig geplaatst bij het 4de Regiment Huzaren te Leiden, waarop hij reeds den 7den Juli 1870 tot hoefsmid bij het 4de Regiment Huzaren te Zutphen werd bevorderd. Zijn vader was eveneens lange jaren als militair-hoefsmid werkzaam en tijdens diens ziekte te Venlo werd van Horsen op zeventienjarigen leeftijd verzocht voor het beslag van een geheel escadron te zorgen, waarvan hij zich tot groote tevredenheid van den commandant uitnemend kweet.

Toen nu in 1873 de betrekking van hoefsmid en onderwijzer in het practisch hoefbeslag aan 's Rijks Veeartsenijschool te Utrecht vacant kwam, werd uit het groote aantal sollicitanten — ik meen 68 — na een vergelijkend onderzoek van Horsen benoemd, hoewel hij destijds den leeftijd van 25 jaren nog niet volkomen had bereikt, welke leeftijd als minimum was gesteld bij de sollicitatie.

Ieder veearts, die na 1873 te Utrecht heeft gestudeerd, weet hoe gelukkig deze keuze is geweest. Vele mijner collega's zullen zich, evenals ik, nog het geduld en de tact herinneren, waarmede hij ons den hamer leerde hanteeren en ons een hoefijzer leerde vervaardigen.

Geen wonder dan ook, dat deze gedenkdag voor van Horsen niet ongemerkt mocht voorbijgaan.

Den 1sten Maart 's middags te 3 uur verzamelden zich de directeur en leeraren, onderwijzers en beambten, benevens alle leerlingen en vele oud-leerlingen dezer inrichting, in een der lokalen van »Buitenlust'', Maliebaan, Utrecht, om den jubilaris en zijne familie geluk te wenschen met het zilveren feest.

De heer Dr. Wirtz overhandigde uit naam van hem en de overige leeraren een mooie pendule met coupes; de heer de Bruin, oud-leerling, thans Leeraar aan 's Rijks Veeartsenijschool, bood uit naam van vele oud-leerlingen een cilinder-bureau van noteboomhout met stoel aan, welk geschenk nog vergezeld ging van een portefeuille, waarin de namen der deelnemers zijn vermeld. Uit naam der tegenwoordige leerlingen gaf de heer Rab een beeld met voetstuk en de heer Korff, opzichter aan 's Rijks Veeartsenijschool, overhandigde uit naam van den heer Kruse, hoofdopzichter, en hem een photographie, Bismarck als smid der Duitsche eenheid voorstellende.

Vele particulieren gaven in den loop van den dag eveneens blijken van hunne belangstelling en 's avonds verzamelden zich opnieuw de leeraren, leerlingen, oud-leerlingen en de familie van Horsen, waarop het feest op de allergezelligste manier werd voortgezet.

Laten wij hopen dat de heer van Horsen nog jaren lang zijne beste krachten moge wijden aan het onderwijs in het practisch hoefbeslag aan 's Rijks Veeartsenijschool, tot heil van het hoefbeslag in Nederland!

Utrecht.

K. Hoefnagel.

ELASTISCHE SCHROEFKALKOENEN.

Kalkoenen die nooit stomp worden en een absoluut vasten gang der paarden mogelijk maken, ook bij de ergste gladheid in den winter het glijden voorkomen, zijn altijd het ideaal geweest van iederen paardenhouder. Tot nu toe heeft geen enkel kalkoenmodel in deze opzichten kunnen voldoen. Thans echter zou het den oud-militairen hoefsmid Karl Richter te Breslau zijn gelukt, door het aangeven van elastische schroefkalkoenen, waarvoor in die landen, waar een octrooiwet bestaat, door de firma H. en W. Pataky te Berlijn patent is aangevraagd.

Volgens mededeeling van deze firma bestaat de nieuwe kalkoenvorm uit een van een schroefdraad voorziene huls, uit een beste kwaliteit ijzer vervaardigd, en uit een daarin passende scherpe, kegelvormig toeloopende stift, welke stift is omgeven door varkensleder en hierdoor in die ijzeren huls vast wordt besloten. De stift bestaat uit het beste, goed geharde gietstaal en zou, onder gemakkelijke aanwending, tot het oogenblik van totale verslijting goed scherp blijven. Kroonbetrappingen zouden bij deze kalkoenen nooit voorkomen.

DE HOEF EN HET HOEFBESLAG.

Tweede gedeelte.

HET HOEFBESLAG.

HOOFDSTUK III.

HET BESLAG VAN GEZONDE HOEVEN.

§ 26. *Bijzondere hoefijzers.*

10. *Het halvemaanvormig ijzer* (fig. 149), dat bestemd is om slechts de voorste hoofhelft te beschutten, werd reeds in de 9de eeuw na Christus gebruikt; in de militaire voorschriften van keizer Leo IV van Constantinopel, uit dien tijd dagteekenende, wordt daarvan althans reeds melding gemaakt. In 1539 gaf de Italiaan Cesare Fiaschi een boek uit over veeartsenijkunde en hoefbeslag, waarin hij allerlei hoefijzers, en daaronder ook het halvemaanvormig ijzer, afbeeldde. Het werd in de 2de helft der vorige eeuw in Frankrijk opnieuw aanbevolen door Lafosse, reden waarom

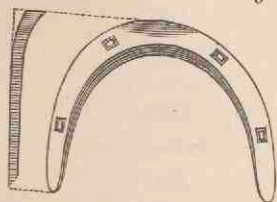

Fig. 149.

Halvemaanvormig ijzer, van boven gezien.

het sedert dien tijd veelal het ijzer van Lafosse werd genoemd. Dit eindigde naar achteren dik, zoodat het aan den wand moest worden ingelaten; wijl dit bij hoeven, welke arm aan hoorn zijn, bezwaar opleverde, gaf zijn zoon een halvemaanvormig ijzer aan, waarvan de takken mesvormig uitliepen. Daarnaar onderscheidt men nog tegenwoordig het ijzer van Lafosse vader, en dat van Lafosse zoon.

Ondanks den ouderdom van dit beslag en niettegenstaande het zoo herhaalde malen is aangeprezen, heeft het toch niet algemeen ingang kunnen vinden, en daar is reden voor. Theoretisch zou men zeggen, dat het halvemaanvormig ijzer het beste beslag is, wat kan worden aangewend. Het beschut den toon, welke bij het gebruik der paarden, vooral op harden bodem, in het bijzonder aan de voorhoeven, te veel afslijt en belemmert de achterste hoofhelft niet in haar mechanisme. Straal en steunsels komen met den grond in aanraking, zoodat deze kunnen bijdragen tot een ongestoorde verwijding en vernauwing van den hoef.

Door het niet afslijten van de voorste hoofhelft en het daarentegen sterk afslijten der achterste, krijgt het paard een langen toon en lage verzenen, waardoor het te veel doortreedt in koot- en kroongewricht. Het gevolg daarvan is, dat de pezen en banden aan de achterzijde van het been te veel te lijden hebben, terwijl het rollen over den toon wordt bemoeielijkt, zoodat de voorhoef, in draf, niet spoedig genoeg plaats kan maken voor den achterhoef van dezelfde zijde en het dier zich dus kan vangen. Het vermoeit de paarden zeer, wanneer zij in de onderste gewrichten van het been telkens zoo achterover zakken. Bovendien mochten de verzenen zeer

sterk zijn, indien zij het, bij beweging op een harden bodem, op den duur willen uithouden.

Men heeft het halvemaaanvormig ijzer bijzonder aanbevolen bij hoeven, waarvan de toon kort en steil is en de verzenen hoog zijn (bokhoeven, fig.

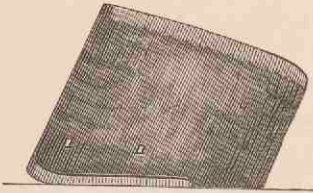

Fig. 150.

Bokhoef met halvemaaanvormig ijzer beslagen.

percha zolen verbonden, wordt aangewend (fig. 148). In dit geval blijft de stand van het paard beter en geschiedt het rollen over den toon zonder bezwaar; de gang wordt vlotter, meer elastisch, terwijl het doel van het halvemaaanvormig ijzer: normale functioneering van den hoof, nog beter wordt bereikt.

2°. *Het ringzoolijzer (fer périplantaire) van Charlier, (fig. 151).* Dit werd in 1865 aanbevolen; Charlier, een Fransch veearts, ging uit van het denkbeeld, dat men eigenlijk alleen den draagrand van den hoof meer

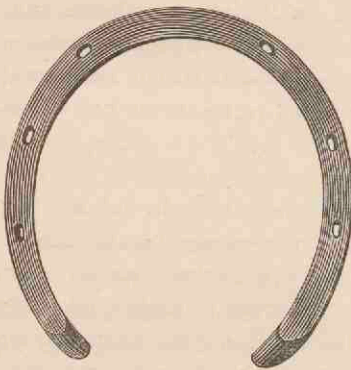

Fig. 151.

Ijzer volgens Charlier.

weerstandbiedend moest maken, zoodat deze, ondanks het gebruik van het paard op een harden bodem, minder zou afslijten. Hij maakte daarom een ijzer, dat even breed was als de hoornwand dik, nam van den draagrand van den hoof zooveel weg, als het ijzer dik was en bevestigde het met fijne hoefnagels in de aldus ontstane groeve. Dit ijzer vormt dus een ring om de hoornzool; vandaar de naam.

Volgens Charlier zou de zoolvlakte van den hoof nu met den bodem in aanraking komen als bij het onbeslagen paard; het hoofmechanisme zou ongestoord kunnen plaats

hebben en de hoof dus gezond blijven.

Charlier vergat echter één voorname zaak, namelijk dat het ijzer de elasticiteit van den weggenomen draagrand mist; deze omstandigheid maakt, dat de hoof als het ware in een ijzeren ring beklemd wordt, waardoor het hoofmechanisme in hooge mate schade moet lijden. De uitzetting van den hoof wordt nu meer tegengegaan dan door het gewone beslag.

Maar er zijn nog andere nadeelen aan verbonden. Het wegsnijden van den draagrand heeft een verzwakking ten gevolge in de verbinding van wand en zool, welke tot holle-wand (dat is loslating tusschen hoornwand en vleesch-

wand) aanleiding kan geven. Dit wordt nog bevorderd door het ontbreken van een opzet en van een lip aan het ijzer; door het eerste stoot het paard niet zelden aan, terwijl het laatste het ijzer eerder naar achteren doet schuiven. Beide samen heffen de zwakke vereeniging tusschen wand en zool in den toon gemakkelijk op.

De buitenrand van het ijzer van Charlier moet dezelfde helling hebben als de hoornwand; het vormt dan nog meer een draagrand van ijzer. Intusschen heeft dit ten gevolge, dat het paard zich niet zelden strijkt.

Er zijn nog meer nadeelen: door de afwezigheid van den opzet wordt het rollen over den toon en dus de gang bemoeielijkt, de te mager gestampte nagelgaten doen de nagels niet voldoende hoorn omvatten, waardoor gemakkelijk een ijzer verloren gaat; het paard kan in dat geval zonder vernieuwing van het beslag niet loopen, wijl de draagrand aan bedoelden hoef ontbreekt.

Ten slotte kan er nog op worden gewezen, dat dit beslag voor den smid moeielijker is dan het gewone en bijzondere gereedschappen vereischt.

Toen het bleek, dat het ijzer van Charlier niet geschikt was om het ontstaan van klemhoeven tegen te gaan, heeft men, vooral van Engelsche zijde, voorgesteld het te gebruiken als halvemaanvormig ijzer (fig. 152), zoogenaamde Charlier-tip. Tot dit doel moet de hoef worden besneden, gelijk figuur 153 te aanschouwen geeft. Dit beslag heeft echter alle nadeelen van het gewoon halvemaanvormig ijzer en tevens eenige van het ring-

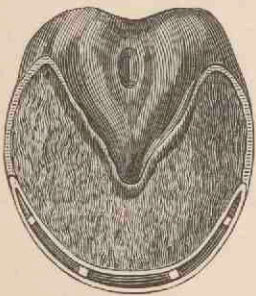

Fig. 152.

Hoef beslagen met het halvemaanvormig ijzer naar Charlier.

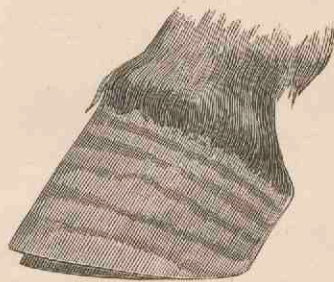

Fig. 153.

Hoef gereedgemaakt voor het halvemaanvormig ijzer naar Charlier.

zoolijzer. Het is waar, de achterste hoefhelft is nu niet meer als het ware door een ring ingeklemd, doch de verzwakking in de witte lijn, het bemoeielijkste rollen over den toon, enz. blijven bestaan.

30. *Het balkijzer* (fig. 154), ook wel rond of gesloten ijzer genoemd; daaronder verstaat men een zoodanig, waarbij de uiteinden der takken door een dwarsbalk zijn vereenigd. Deze balk moet in hetzelfde vlak zijn gelegen met het ijzer. Hij wordt aangebracht met de bedoeling om den straal mede te doen dragen; is deze te weinig ontwikkeld, zoodat hij niet met den balk in aanraking komt, dan vult men de tusschenruimte op, bijv. met vilt.

Het is verkeerd den balk naar boven, in de richting van den straal te buigen, doch nog slechter om hem onder de ijzertakken te doen uitkomen.

Meestal bezigt men een balkijzer om eenig gedeelte van den wand, in den regel een verzenwand, niet te doen dragen; de straal treedt dan als plaatsvervanger op. Van het wandgedeelte dat om eenige reden niet moet dragen, wordt zooveel afgenomen, dat men aldaar tusschen ijzer en hoof kan door-

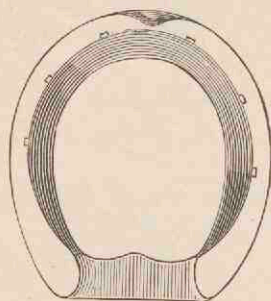

Fig. 154.
Balkijzer van boven gezien.

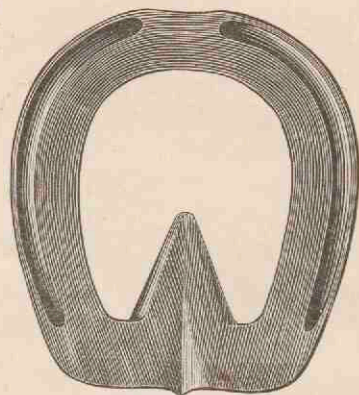

Fig. 155.
Straalijzer van onderen gezien.

zien. Dit komt bij onderscheidene hoofziekten te pas. Doch ook enkel om den straal beter te doen functionneeren en daardoor vernauwing van de achterste hoofhelft te belemmeren of op te heffen, gebruikt men een balkijzer. In dit geval heeft men den balk ook wel naar voren verlengd, zoodanig dat hij den vorm van den straal kreeg (zoogenaamd straalijzer, figuur 155).

Het plaatsn van den balk naar voren, zelfs, zooals men wel eens ziet, vóór de punt van den straal, verdient geen aanbeveling.

4°. *Het beslag zonder nagels.* Wijl het vastnagelen van het ijzer aan den hoofnadeelig is voor het hoofmechanisme, heeft men telkens weer beproefd om ijzers te vervaardigen, welke zonder nagels aan den hoof konden worden bevestigd. Tot heden hebben die pogingen echter het gewenschte resultaat niet opgeleverd.

Deze wijze van bevestiging van het beslag is zeer oud; zij is aan het gebruik der hoefnagels voorafgegaan. De sandalen bij de Grieken en Romeinen werden door middel van banden en riemen met den hoof verbonden.

Bijna elk jaar worden nieuwe modellen aanbevolen; in den regel verdwijnen ze even spoedig als zij zijn opgekomen. In 1896 werd door een Berlijnsche firma het beslag in den handel gebracht, waarvan de figuren 156, 157 en 158 een zoodanig overzicht geven, dat een nadere beschrijving wel achterwege zal kunnen blijven. Het heeft evenmin voldaan als zijn voorgangers.

In 1897 beproefde J. Riesz het beslag zonder nagels in te voeren, dat

fig. 159 te aanschouwen geeft. Het bestaat uit een gedeelte van plaatijzer dat den wand van onderen omgeeft, voorts uit een door hout Schroeven

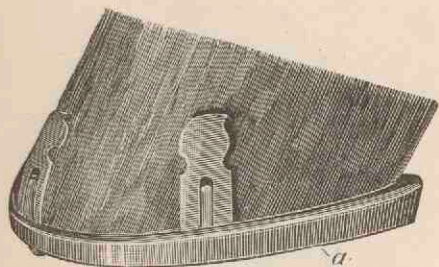

Fig. 156.

Hoef, voorzien van een ijzer zonder nagels.

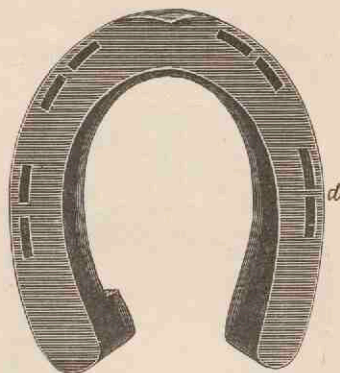

Fig. 157.

Ijzer om zonder nagels aan den
hoef te worden bevestigd.

Fig. 158.

b haak welke, ter bevestiging van het ijzer, in een verdieping van den hoornwand wordt gebracht, *c* wig, welke tusschen de beenen van den haak wordt gedreven, ten einde dezen met het ijzer te vereenigen.

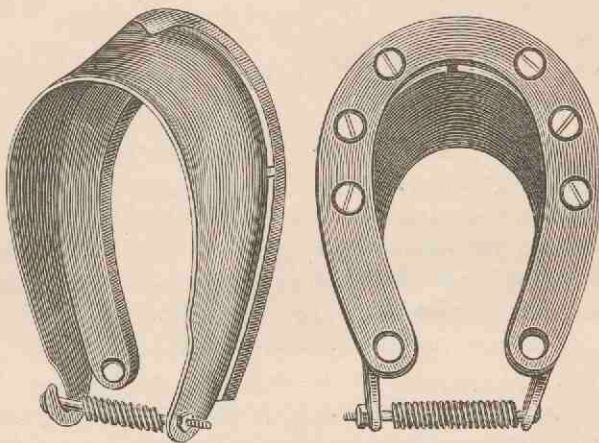

Fig. 159.

Beslag zonder nagels van J. Riesz.

daaraan bevestigd ijzer en uit een spiraalveer. Het is gemakkelijk in te zien dat dit beslag niet vast genoeg kan zitten zonder den hoof zoodanig in te klemmen, dat het hoofmechanisme meer schade lijdt dan door het gebruik van nagels.

Voor een 30-tal jaren werd het beslag zonder nagels van C. Pauli en de Gournay (fig. 160) aanbevolen. Zooals de teekening aanduidt, bevat het een boog van plaatijzer, bevestigd aan één toon- en twee zijvleugels,

welke boog tegen den wand komt te liggen en tot bevestiging dient. Boven dien bevat de bovenvlakte van het ijzer aan elke zijde een uitstekende punt, welke in den hoornwand wordt gelaten.

Dit ijzer geraakte, als onbruikbaar, spoedig in het vergeetboek; toch werd het enkele jaren geleden als een nieuwe vinding wederom aangeprezen.

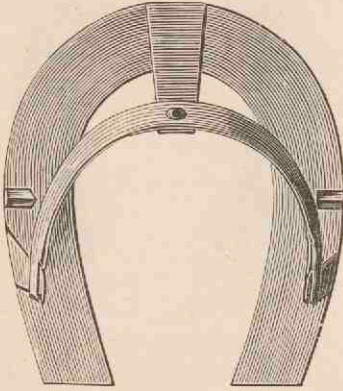

Fig. 160.

Beslag zonder nagels van C. Pauli
en de Gournay.

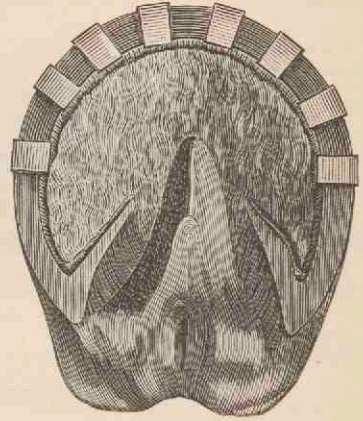

Fig. 161.

Beslag met breedkoppige nagels van
Fuchs.

5°. *Het beslag met breedkoppige nagels van Fuchs (fig. 161) sluit zich hierbij aan. De bedoeling daarvan was om het ijzer door breede nagelkoppen te vervangen, en aldus het hoefmechanisme ongestoord te laten plaats hebben. De nagelkoppen slijten echter te spoedig af en beschutten den draagrand van den hoef niet voldoende, terwijl door het telkens inslaan van nieuwe nagels de wand brokkelig wordt.*

Ook heeft men getracht papieren hoefijzers aan den hoef te lijmen, of wel men beproefde den draagrand zoodanig met aluin, silicaten, enz. te verharderen, dat een ijzer onnoodig zou zijn. Men was echter steeds genoodzaakt om tot het oude terug te keeren.

OP DE PAARDENMARKT.

Evenals indertijd een candidaat voor het diploma als hoefsmid verschillende quaesties over hoefbeslag als een nieuwe mode beschouwde, zoo kreeg steller van dit epistel van den begeleider van een aantal Groningsche paarden, op de vraag, waarom geen lippen aan de hoefijzers waren aangebracht, tot antwoord: „O, die dingen gebruikten we vroeger wel, maar ze zijn geen mode meer.” Is dit waar M. de R., zijn toonlippen ten uwent geen mode

meer, en zoo ja, om welke reden dan niet? Ik zag die paarden den 28 Febr. j.l. op den Vredenburg te Utrecht.*)

Een eigenaardig gezicht op de hoeven, zoo rechtvaardig van een ijzer voorzien; het waren vrij dikke ijzers, mogelijk wel fabrieksijzers, hoewel ik ze niet nader heb onderzocht. Hoe mooi ze ook om de hoeven zaten, ik vond dat beslag bepaald leelijk, al is 't dan ook mode; intusschen over smaak niet verder getwist. Evenwel meen ik te mogen zeggen dat de lip, speciaal de toonlip, een wezenlijk of noodzakelijk deel van het hoefijzer is, en dit verloochende zich ook aan eenige van bovengenoemde paarden niet, want aan sommige hoeven waren de ijzers, hoewel sedert heel kort ondergelegd, verschoven naar achteren, welke afwijking genoemde begeleider, op mijne aanwijzing, erkende door te zeggen: »hé — dat zie ik nu ook!"

Om mij eens te overtuigen, of de vele moeiten, welke voor de verbetering van het hoefbeslag in de laatste jaren worden gedaan, vruchten hadden voortgebracht, werd door mij een hoefbeslag-inspectie-wandeling over de paardenmarkt ondernomen. Ik meen, dat op een groote markt, waar uit alle oorden van het land een 1200-tal paarden van alle slag, elken leeftijd, bouw enz. zijn bijeengebracht, men den vooruitgang van het vak moet kunnen zien, althans de bestaande toestand moet blijken. Weet u wat op die wandeling van het hotel »De Liggende Os" tot aan den »Schouwburg", op de andere hoek van het marktplein, schering en inslag was Slecht gevormde hoeven, waaronder de zeer schuins verloopende wanden de bovenhand hadden; nog een ruim veld door de vereenigingen tot verbetering der paardenfokkerij te bewerken! Bij vele paarden geen schijn van verzenen of drachten; hoe die paarden op de hoefballen gaan, is een raadsel. Onder deze paarden waren vele, bij welke de ijzers zoodanig door den wand waren verborgen, dat men moeite had om te zien of ze werkelijk waren beslagen. Draaggrandscheuren en afbrokkeling van den wand werden insgelijks veel waargenomen. — Te nauw gelegde ijzers, waarbij de rasp meer dan haar plicht had gedaan, werden afgewisseld door hoeven, waarbij de ijzertakken aan de verzenen veel te ruim lagen, zoodat deze laatste er geheel door werden ingesloten. Zeer kort geleden beslagen hoeven, eenige cM te hoog bij paarden, welke op geen kunstmatige verhooging van maat waren gesteld. Behalve te kort beslagen hoeven, hadden andere te lange ijzers; en onder deze waren er, welke in een smalle, zelfs vrij scherpe punt eindigden, zoodat ik onwillekeurig den elleboogsknobbel aan een onderzoek onderwierp.

*) Toonlippen worden in Groningen bij *gebruikspaarden* van lieverlede meer en meer, tegenwoordig zoo goed als algemeen gebruikt. — Iets anders is het echter bij *luxe-handelspaarden*. Hierbij tracht de verkooper een steppende beweging alsmede normaal uitziende hoeven te verkrijgen, bij alle zijne paarden. Met het oog op het eerste laat de handelaar zeer zware ijzers onderleggen, en ten opzichte van het tweede wordt de hoef weinig of veel besneden en beraspd, het ijzer meer of minder gedraaid ondergelegd. Het laatste valt minder in het oog bij weglating van de toonlip dan bij een aanbrengeu hiervan.

Natuurlijk was het overgroot deel der paarden voorzien van kalkoenen aan de ijzertakken, en wel aan alle, maar ook alleen aan de voorijzers of enkel aan de achterijzers. Een aantal paarden kon men, van scherpe of stompe, vrij hooge schroefkalkoenen voorzien, in den door de vele regens doorweekten bodem zien staan; vooral bij de kleine, steile hoeven gaf zulks een ongelukkigen stand, en hoe komen die zoo ter markt? Dat bij paarden, welke overigens volstrekt niet van minder gehalte of geringe waarde waren, de lippen der ijzers, zoowel aan den toon als aan de takken verbogen, recht overeind staande, in massa's werden aangetroffen, evenals dit het geval was met de nieten, welke als haken boven den wand, of in dreigende houding rechtop stonden, levert wel het bewijs, dat verregaande verwaarloozing van het beslag plaats vindt, en het gewicht van goede hoeven en de verzorging daarvan, nog lang niet algemeen wordt begrepen.

De uitvoering van het hoefbeslag hangt hiermede nauw tezamen, want de boven beschreven afwijkingen in hoef of beslag zijn niet op rekening van den hoefsmid alleen te stellen. Ik meen dat zeker de helft plus nog meer op de verantwoordelijkheid van den eigenaar komt, en dat het streven tot het verkrijgen van goede hoefsmiden afhankelijk is van de welwillende tegemoetkoming van de gebruikers en eigenaars van paarden. Dat deze, als niet kenners van het vak, en onbewust van het gewicht er van, tevens in hun eigen belang, moeten worden onderwezen, misschien beter er op gewezen, dat de voeten van hun paard goed en gezond moeten zijn, en door onkundige behandeling, ook van hun kant, worden bedorven, zie, dat is een zaak van het grootste belang voor de ontwikkeling van het hoefsmidsvak.

Adviezen op dit terrein, daaraan is geen gebrek. Zelfs de Utrechtsche Almanak van dit jaar meent die den burger niet te mogen onthouden. Zijn beschouwingen over het hoefbeslag zijn zeer kort en algemeen, en zoo gesteld dat ze geen goed, doch ook geen kwaad zullen doen. Slechts art. 4. »Het ijzer mag slechts 2 tot 5 mM van den buitensten hoeftand aanraken», is meer dan gewone orakeltaal, is onzin.

Dat het ten onzent niet alles naar wensch gaat, behoeft geen verwondering te verwekken. Neem de »Denkschrift» van Hubert von Schütz ter hand, zijn voorstellen tot verbetering van het hoefbeslag en de hoefverpleging in Duitschland! Daar leest men dat de vorderingen in hoefbeslag bij de landbouwers, de eigenaars en de hoefsmiden ten platten lande en in de kleinere steden tot heden toe bijna spoorloos zijn voorbijgegaan, en slechts aan het kleinste deel der paarden zijn ten goede gekomen. Uitvoerig wijdt v. S. uit over de middelen tot verbetering, in de eerste plaats over de opleiding der hoefsmiden. Hij vergeet intusschen niet er op te wijzen, dat de bezitters van paarden, vooral de fokkers over het gewicht van het hoefbeslag worden ingelicht, opdat ze er meer belang in mogen stellen. Verder »nu in het hoefbeslag zulke groote vorderingen op wetenschappelijk gebied zijn gemaakt, moet men ook van den hoefsmid kundig werk en een

niet geringe mate van kennis verlangen deze hem evenwel ook betalen! Hij wil zelfs hoofbeslag-opzichters zien aangesteld, om de hoofsmeden bij de uitoefening hunner praktijk te controleeren, en aan deze voor eenigen tijd de vergunning onttrekken, als zij herhaaldelijk op grove wijze zondigen tegen de regels van het normale beslag.

Wel een wonder dat het »maszregeln", het maken van voorschriften, zich niet uitstrekt tot »einsperren", tot het dreigen met gevangenisstraf, waar men in Duitschland zoo gauw bij is.

Het geheel van genoemd »Denkschrift" geeft intusschen den indruk, dat het met het beslag der paarden daar ginder gaat juist als bij ons, en dat een voortdurend hameren op hetzelfde aambeeld, ook ten onzent, de boodschap blijft.

Moubis.

LASSCHEN VAN IJZER MET ENGELSCH GEGOTEN STAAL.

In plaats van het door velen gebruikt wordend laschpoeder is het raadzaam voor het lasschen van Engelsch gereedschapstaal slechts borax te gebruiken. De borax wordt vooraf tot poeder gestampt en dan in een ijzeren smeltkroes boven een open vuur geroosterd. Men strooit een weinig boraxpoeder op den bodem van den smeltkroes en zet dezen op het vuur. De borax smelt zeer spoedig en schuimt in witte blazen op; onderwijl roert men de borax onophoudelijk om, tot de blaasvorming ophoudt. Daardoor verkrijgt men een meelachtig, korrelig poeder dat dadelijk kan worden gebruikt, maar ook tot later gebruik kan worden bewaard.

Voor het lasschen met gegoten staal gebruikt men slechts zuiver en hard ijzer; taai, zacht ijzer, hoe zuiver het ook is, is niet houdbaar met gegoten staal samen te lasschen.

Goed hard smeedijzer is het meest geschikt om het met gegoten staal te lasschen. Het materiaal moet vooraf voorgesmeed en tot matten rooden gloed worden verhit.

Beide laschstukken worden in dien verhitten toestand met het toebeide boraxpoeder bestrooid, waarbij het poeder dadelijk smelt en de laschdeeltjes met een soort glazuur omgeeft. Daarna brengt men de beide deelen weer in het vuur en verwarmt ze tot goeden roodgloed, waarna het op elkaar smeden volgt. Het smeden moet met zeer vaste slagen, die zoo vlug mogelijk op elkaar volgen, plaats hebben.

Als de beste brandstof, die bij het smeden van groot gewicht is, geldt de houtskool; daar die echter zeer duur is, zoo gebruikt men lichte smeekolen, waarbij men $\frac{1}{4}$ of $\frac{1}{3}$ deel houtskolen voegt. (Vulkaan, 16 Oct. '97.)

KORTE MEDEDEELINGEN.

— Aan den burgerleerling Willem de Jong, wonende te Oudebildtdijk onder St. Jacobi-Parochie, is een getuigschrift vermeldende zijn ijver en

bedrevenheid in het hoefsmidsvak, afgegeven na voldaan te hebben aan het examen (zie pag. 11 afl. 1.). Hij is van 1 October tot 10 Maart aan de *hoefsmidschool* werkzaam geweest.

— *Inrichting voor Hoefbeslag te Groningen.* De leerling J. Velthuis, geboren te Bedum, sedert 6 September 1897 tot 12 Februari 1898 aan die Inrichting werkzaam, is thans, met een getuigschrift dien leertijd met vrucht te hebben doorlopen, als hoefsmid gevestigd te Bedum, prov. Groningen.

De opengevallen leerlingplaats is op 14 Februari j.l. ingenomen door A. Bolt, tot dien tijd smidsgezel, eveneens te Bedum.

De thans aan de inrichting verblijvende leerlingen zijn: J. Pekelder van Winsum, H. Jansen van Marum en A. Bolt van Bedum.

De eerst openvallende leerlingplaatsen worden ingenomen door: J. Korthuis te 't Zandt en H. Schut te Pieterburen. — (Met betrekking tot het bekomen van een leerlingplaats is het voor belanghebbenden aangeraden zich zoo vroegtijdig mogelijk op te geven.)

— Bij het gebruik van *schroefbeslag* zorgte men vooral, den schroefdraad der kalkoenen (scherpe of stompe) vóór het indraaien behoorlijk *van olie te voorzien*, voornamelijk om vastroesten te vermijden.

Dit is echter niet voldoende. Indien de schroeven langen tijd in de ijzers blijven zitten, zooals dit vooral dezen winter met de stompe het geval is, dan bespaart men zich veel moeite en last, door de schroeven van tijd tot tijd op nieuw te oliën. Herhaaldelijk kan men waarnemen dat indien schroeven te lang blijven zitten, deze slechts zeer moeilijk of zelfs in het geheel niet meer kunnen worden uitgedraaid.

INGEZONDEN STUKKEN.

Daar ik in de eerste aflevering van dezen jaargang las de gunstige beschikking van Z. E. den Minister van Oorlog, om aan de miliciens der Artillerie een getuigschrift uit te reiken, wanneer zij in hunne examens voor het hoefbeslag zijn geslaagd, zoowel voor de theorie als de practijk, zoo kan ik niet nalaten, de vrijheid te nemen mijn gevoelen hieromtrent uit te drukken.

Het zal door mij zeker niet worden afgekeurd dat dergelijke examens plaats vinden; of die maatregel ten voordeele van het leger is, mag worden betwijfeld. Wanneer aan de miliciens een diploma wordt uitgereikt om als gediplomeerd hoefsmid in de burgermaatschappij te kunnen optreden, dan voorzeker krijgt deze elk jaar van de Hoefsmidschool eenige goed geöfende hoefsmeden; het leger echter zal, volgens mijne bescheiden meening, door die instelling schade lijden, daar het immers dikwijls is voorgekomen dat toen aan candidaten (miliciens) geen diploma werd uitgereikt, deze miliciens, welke aan de hoefsmidschool werkzaam waren, tot het staande leger overgingen om als goed ontwikkelde hoefsmeden ook in dien

tijd zoowel practisch als theoretisch daarin werkzaam te zijn. Nu er diploma's worden gegeven, is dat overgaan in dienst zeer zeker te betwijfelen.

Den gunstigen uitslag van het gehouden examen aan de hoefsmidschool te Amersfoort lezende, maakte dit op mij een minder aangename indruk daar aan mij een geluk als aan de tegenwoordige miliciens niet mocht te beurt vallen, zoo min als aan vele anderen met mij, welke, hoewel bekwaam in het vak, een getuigschrift niet mochten erlangen. Wij, door practijk gehard, staan ten achteren bij die gelukkige aspiranten. Of zoude daarin voorzien worden, dat bij een eventueel verlaten van den dienst van een onzer, na het verstrijken van de dienstjaren hem nog zulk een getuigschrift wordt uitgereikt?

S. van Angeren.

BRIEFWISSELING.

— Den heer J. J. K. te G. Zoowel de »hoefkit" (Duitsch: Hufkitt), die gewoonlijk in platen in den handel voorkomt, als de kunsthoorn, welke de meeste smeden zelf vervaardigen uit guttapercha en ammoniakgom, ongeveer gelijke deelen, kunnen dienst doen bij het beslaan van volhoeven enz. De ervaring heeft echter geleerd dat de »hoefkit" in den regel te zacht is, te langen tijd van afkoeling noodig heeft alvorens hard te zijn geworden. Daarom smelt men voor het gebruik in den regel deze hoofkit en voegt er eenige ammoniakgom (ongeveer het derde deel) aan toe, waardoor een grootere hardheid, bij afkoeling een spoediger vastworden intreedt.

Mocht u meer inlichtingen wenschen, zoo houden wij ons voor opgave, voor nadere aanwijzing aanbevolen.

— Den heer Z. te H. Is *alleen* de stand der achterhoeven buitenwaarts? Toch ook zeker: koot en kroon. — Verzoeken eens wat uitvoeriger te schrijven omtrent den bestaanden toestand en wat u eigenlijk door het beslag wilt verbeteren.

Wat bedoelt u met »ontlastingijzer"?

(Onder vergoeding van porto zijn wij gaarne bereid u per post te antwoorden op een eventueel uitvoeriger mededeeling).

— Sedert 15 Februari is ontvangen een postwissel over 1898 van *Ch. Perelaer* te S. (N. O. I.), groot f 3.40.

Advertentiën.

Kunsthoorn,

voor Hoefbeslag,

verkrijgbaar in de chemicaliën- en drogerijen-handel van

K. G. W. DE BOSSON, Apotheker,

te Dordrecht.

PRIJSCOURANTEN voor HH. Veeartsen op aanvraag gratis.

HET PAARD,

Geïllustreerd Maandblad, gewijd aan Paardenfokkerij en Paardenkennis in uitgebreiden zin.

Redacteur-Uitgever **A. W. HEIDEMA.**

DERDE JAARGANG.

Prijs per jaar fr. p p. f 3.— voor Nederland, f 3.50 voor O. en W.-Indië en het buitenland.

„DE HOEFSMID” wordt thans in 227 plaatsen van het Binnenland en 5 van het Buitenland gelezen.

H. I. REESINK & Co., Zutphen.

Staaf-, Plaat-, Band- en Profielijzer.
PRIMA HOEFIJZER EN HOEFRASPEN.

Beste Zweedsche
Hoefnagels, merk

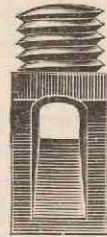
Gummischoenen, Hoef-
tangen, Hamers en Klinge.

Ijstiften. - Ijsschroeven.

IJSSCHROEVEN

„altijd scherp,”

volgens nevenstaande afbeel-
ding.

Prima Amerikaansche Vijlen
van de NICHOLSON FILE Co.,
Providence R. I.

BLAASBALGEN,
Aambeelden,
en alle smidsgereedschappen.

**W. HEMSING & Co.,
AMSTERDAM.**

Magazijnhouders der Echte Globe- en N-Hoefnagels,
ENGELSCH GEGOTEN, VEEREN, STOOTEN en STIFTENSTAAL.

BEST ZWEEDSCH SMEEDSTAAL merk D O M,
HOEFRASPEN en VIJLEN merk „VICTORY”.

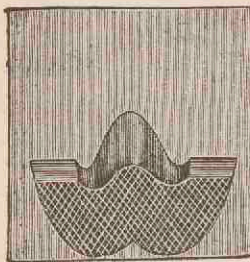
1a ENGELSCH

GUTTA PERCHA HOEFZOLEN

op leder, hard en zacht,

in de nummers 1—6 voorradig

tegen *scherp concurreerende prijzen.*

Engelsche veerkrachtige

HOEFZOLEN voor paarden met gevoelige of gebrek-
kige hoeven.

Deze zolen worden zeer geroemd en zijn in alle afmetingen
verkrijgbaar.

CIRCULAIRES op franco aanvraag bij:

W. A. H. VAN HORSEN, Utrecht.

DE HOEF EN HET HOEFBESLAG.

Tweede gedeelte. HET HOEFBESLAG. HOOFDSTUK III.

HET BESLAG VAN GEZONDE HOEVEN.

§ 27. *Geschiedenis van het hoefbeslag.*

Het staat vast dat het hoefbeslag, zooals we het nu kennen, reeds eenige eeuwen vóór Christus in gebruik was. Tot voor weinige jaren meende men, dat het eerst van eenige eeuwen na Christus dagteekende, wijl de Grieken en Romeinen, die als de meest beschaafde volken der oudheid gelden, het niet hebben gebruikt. Dit blijkt uit alles wat van hen tot ons is gekomen: geschriften, gedenkteekenen, versieringen, enz. De hoeven hunner paarden hadden nu en dan, gelijk de geschiedenis leert, wel degelijk behoefte aan beschutting; men kan namelijk lezen dat bij veldtochten de paarden voor een groot deel achter moesten blijven, omdat zij, door te sterke slijting der hoeven, kreupel en onbruikbaar waren geworden. Daarin werd dan voorzien

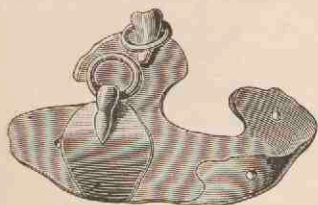

Fig. 162.
Romeinsche sandaal, gevonden in
Chatelet.

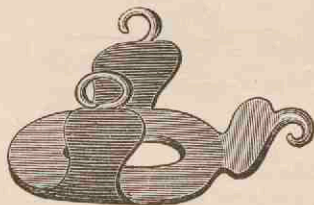

Fig. 163.
Romeinsche sandaal, gevonden te
Hedderheim, bij Frankfort a/M.

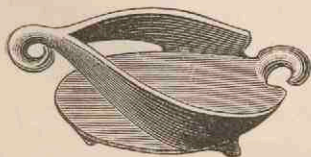

Fig. 164.
Romeinsche sandaal, gevonden bij
Zasenhausen in Wurtemberg.
gevonden. Zij verschilden nog al in model, zooals de figuren 162, 163 en
164 bewijzen.

door het onderbinden van zolen of sandalen, welke men eerst van biezen, later van ijzer, in bijzondere omstandigheden ook van zilver, vervaardigde. Dergelijke ijzeren sandalen heeft men op verschillende plaatsen (in Frankrijk, Zwitserland, Duitschland, Luxemburg, Engeland, doch niet in Nederland), waar vroeger Romeinsche nederzettingen waren geweest, gevonden. Zij verschilden nog al in model, zooals de figuren 162, 163 en 164 bewijzen.

Voor het besnijden der hoeven bezigden de Romeinen reeds dezelfde veegmessen, welke voor dit doel tot den tegenwoordigen tijd in gebruik zijn gebleven. Zij waren niet zelden fraai bewerkt, gelijk blijkt uit de figuren 165, 165a, 166 en 167.

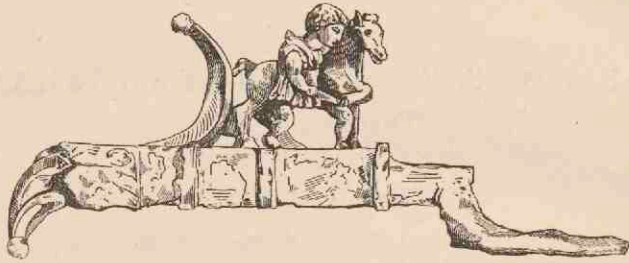

Fig. 165.

Veegmes, gevonden te Pompeï, beschreven door B. Quaranta, bewaard in het museum te Napels.

Fig. 165a.

Gedeelte veegmes, zooals vermoedelijk heeft behoord bij fig. 166.

Fig. 166.

Bronzen hecht, beschreven door Caylus, vermoedelijk van een veegmes.

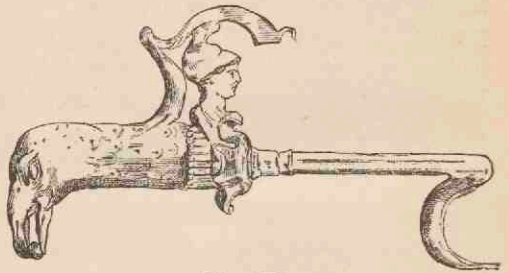

Fig. 167.

Veegmes, gevonden te Narium (Pont-sur-Meuse), bewaard in het museum te Bar-le-Duc.

Dat in Nederland, waar toch ook in het begin van onze jaartelling Romeinen woonden, nimmer sandalen zijn gevonden, is vermoedelijk daaraan toe te schrijven, dat zij slechts zeldzaam werden gebezigd. Het was onmogelijk en ook onnoodig om de paarden daarvan voortdurend te voorzien; onmogelijk, wijl zij met riemen aan de ondereinden der beenen werden bevestigd en dus bij langdurig gebruik tot doordrukken aanleiding zouden hebben gegeven; onnoodig, omdat slechts in bijzondere gevallen een te sterke afslijting der hoeven plaats vond. De laatste waren namelijk zeer sterk, terwijl van kunstwegen nog geen sprake was. Geheel in overeenstemming met de gesteldheid van den bodem, heeft men de sandalen het meest aangetroffen in die landen, waar deze van nature het hardst was en dit heden nog is.

(Wordt vervolgd).

HET HOEFBESLAG BIJ SOMMIGE OOSTERSCHE VOLKEREN. 1)

In de gewone leerboeken over hoefbeslag vindt men gewoonlijk weinig bijzonderheden omtrent *het Oostersche hoefbeslag*. De mededeelingen hieromtrent zijn meestal beperkt tot eene korte beschrijving van het Arabische hoefijzer.

Het is niet met zekerheid te bepalen, wanneer het hoefijzer bij het paard in de Oostersche landen in gebruik is gekomen. Alleen weten wij, hoe het daarmede in latere jaren was gesteld.

Zeer waarschijnlijk werd ook in het Oosten van *sandalen* gebruik gemaakt als eerste hoefbeschutting.

Op de gedenkteekenen van oude Oostersche volkeren (Egyptenaren en Assyriërs) zijn de paarden meestal onbeslagen voorgesteld. Aan sommige hoeven meent men echter een soort van beslag te hebben opgemerkt. Zoo zouden de paarden van Ramses I en III (14^e eeuw v. Chr.), die op duidelijke afbeeldingen voorkomen, van schoenen of vlechtwerk zijn voorzien. Zelfs meent men dat op zeker beeldhouwwerk deze beschuttingsmiddelen van een ijzeren plaat zijn voorzien.

Nog heden bestaat in het Oosten (vooral in Japan en Kamschatka) het gebruik, de hoeven voor afslijting te bewaren door sandaalvormig vlechtwerk, uit stroo of andere plantenvezels vervaardigd en met riemen bevestigd.

Meerdere schrijvers hebben gemeend dat het gebruik van *het Arabische ijzer* tot de grijze oudheid opklimt. De afbeeldingen, die men daarbij voor hoefijzers aanzag, hebben echter zeer waarschijnlijk betrekking op andere voorwerpen, zooals het stoeterij-teeken van de Cirkassische paarden (Schaloks genaamd), die in de oudheid beroemd waren.

Overeenkomstige teekens heeft men gevonden op oude Lycische munten, die waarschijnlijk afkomstig zijn uit de 5de eeuw v. C.

Dat de Arabieren ten tijde der Hedschra (622) hunne paarden beslagen hadden, is aan te nemen wanneer wij geloof hechten aan het verhaal (onder de Mahomedanen verbreid) dat de spits van de heilige vaan des profets uit een hoefijzer was vervaardigd.

Enkele berichten over het hoefbeslag ten tijde van Mahomed levert ons de Koran:

In het hoofdstuk over »Paarden» wordt van krijgssrossen geschreven, die stampend naar het gevecht snellen en van andere paarden die, bij het slaan tegen een steen, vuur daaruit doen springen. Daaruit zou men kunnen opmaken dat de hoeven van ijzer waren voorzien. Ook in het hoofdstuk »ijzer» komen aanduidingen voor over hoefbeslag.

Een beslag met ijzers en nagels ter beschutting tegen voetangels werd reeds in de 6de eeuw n. C. aanbevolen door den Byzantynschen oorlog-

1) De hier volgende bijzonderheden zijn ontleend aan hetgeen de militaire paardenarts Kösters over dit onderwerp mededeelt in het »Zeitschrift für Veterinärkunde», jaarg. 1896.

schrijver Anonymus. Eerst in de 9de eeuw werd van het halvemaanvormige ijzer met nagels gesproken, hetgeen meestal als het eerste betrouwbare bericht omtrent gewoon hoefbeslag wordt beschouwd.

Uit de middeleeuwen hebben wij slechts spaarzame berichten over het Oostersche hoefbeslag. De ijzers met opgebogen rand, die uit de 12de eeuw dateeren en in Spanje zijn gevonden, hebben veel overeenkomst met het Arabische ijzer. Men kan aannemen dat zij afkomstig zijn uit het Moorsche tijdvak, toen Spanje zich onder Arabische heerschappij bevond.

In een oud Italiaansch werk over hoefbeslag, in 1563 gedrukt, wordt het Turksche hoefijzer aanbevolen voor bergstreken, daar dit beslag de ballen van den voet beter beschut.

In de Oostersche landen zou de hoefbeslagkunst door smeden van de kuststeden naar het binnenland zijn overgebracht. Sedert dien tijd was dit beroep in bepaalde familiën erfelijk van het eene geslacht op het andere. De hoefsmeden zijn in het Oosten zeer in aanzien en hebben bijzondere voorrechten.

Eene nauwkeuriger kennis van het Arabische hoefbeslag hebben wij te danken aan den Franschen generaal Daumas in zijn werk »*Les chevaux du Sahara*», waaraan het volgende wordt ontleend.

Naar gelang van de gesteldheid van den bodem, beslaan de Arabieren hunne paarden of in het geheel niet, of alleen aan de voorhoeven of wel voor en achter; dit laatste is meestal het geval. Het is een algemeen gebruik, de paarden in het voorjaar in de weide te doen, nadat de ijzers zijn afgenomen.

In de Sahara, evenzoo in Syrie en Arabië, worden de ijzers koud ondergepast, daar het verhitten van de hoeven voor zeer schadelijk wordt gehouden. De Arabieren der woestijn waren dan ook zeer verbaasd toen zij zagen dat de Franschen de ijzers warm onderpasten.

De meeste paardenhoeven zijn er zeer hard en slijten (zelfs op steenachtigen bodem) slechts weinig af, ook als zij onbeslagen zijn. Moeten de voeten worden bijgewerkt, hetgeen voornamelijk het geval is bij paarden die veel rust hebben genoten, dan geschiedt dit met een eenvoudig mes, dat ieder ruiter steeds bij zich draagt. Ook voor het beslaan wordt echter de hoef zoo weinig mogelijk ingekort.

De Arabische hoefijzers hebben hunne eigenaardige vormen en eigenschappen steeds bewaard; veranderingen of verbeteringen in het beslag hadden niet plaats. Alleen in landen waar Europeesche invloeden bestaan, zooals in Noord Afrika, vindt men overgangen van het Oostersche beslag tot het Europeesche.

Arabische ijzers zijn licht, en van week, buigzaam ijzer vervaardigd. Zij bestaan uit een ijzeren plaat, gesmeed naar den vorm van den hoef en waarin zich in het midden een rond gat bevindt. Meestal is de uitwendige rand der plaat naar de bodemvlakte omgebogen; het achterende is aan de verzenen naar boven gebogen. In den regel zijn aan iedere zijde van het

ijzer drie groote nagelgaten aanwezig, die onregelmatig zijn gevormd en waarin de klingen der nagels veel speelruimte hebben. De toonnagelgaten staan ver uit elkaar, zoodat het grootste gedeelte van den toonwand ongenageld blijft. De Arabieren meenen dat het aanbrenge van nagels in den toon de veerkracht van den hoof beperkt en dat de paarden daardoor pijn kunnen gevoelen.

De *nagels*, die door de smeden zelf worden gemaakt, hebben groote koppen; vlak onder den kop is de nagelkling rond. De nagels worden niet, zooals bij ons, afgeknepen en omgeniet, maar de nagelspitsen worden spiraalvormig omgedraaid of plat op den hoornwand gedrukt, ten einde de nagels bij het volgende beslag weer te kunnen gebruiken. Ook vindt men breede nagelkoppen met zijdelingsche uitsteeksels.

Wanneer een paard op marsch een voorijzer verliest en de ruiter heeft geen reservebeslag bij zich, dan neemt hij beide achterijzers weg en laat er een van dienen tot vervanging van het verloren voorijzer. Was het paard alleen van voren beslagen, dan verwijdert hij in het gestelde geval ook het andere ijzer en laat het paard liever onbeslagen loopen.

Ieder goed ruiter is in staat onderweg zijn paard te beslaan, waartoe hij op lange marschen steeds de noodige gereedschappen bij zich heeft.

De Oostersche volkeren, vooral de bewoners van de Sahara, vinden het Europeesch beslag voor rijpaarden veel te zwaar en beweren dat de paarden daardoor op lange en snelle tochten eerder vermoeid zijn.

De uitvoering van het Arabisch hoofbeslag geschiedt op zeer primitieve wijze. De smeden hebben geen begrip van de levensverrichtingen van den hoof; een bewijs hiervoor hebben wij reeds in de eigenaardige nageling en in eene bijzondere vrees voor verwondingen van den straal.

De hoofijzers die in *Perzië* en bij enkele Tartaarsche volkeren worden gebruikt, alsmede de zoogenaamde kozakkenijzers, hebben veel overeenkomst met het Arabische ijzer.

In *Marokko* (Noord-Afrika) gebruikt men ijzers, die veel op het Fransche ijzer gelijken (systeem Bourgela t), d. i. een ijzer zonder lip, dat breed is aan den toon en smaller wordende naar de uiteinden der takken. Het heeft niet alleen een opzet in den toon maar ook aan de achterzijde. De uit- en inwendige ijzerrand is een weinig verdikt. In iederen tak bevinden zich drie of vier groote zinknagelgaten die in den toon ver van elkaar zitten.

Hoefijzers die veel hierop gelijken, vindt men bij de ruitervolkeren van *Zuidwest-Afrika*.

Uit de voorgaande regelen kan blijken dat het hoofbeslag der Oostersche volkeren veel eigenaardigs en wetenswaardigs aanbiedt.

Het grondbeginsel bij het beslag der oosterlingen, het leggen van lichte ijzers onder weinig besneden hoeven, is van oudsher tot op den tegenwoordigen tijd bewaard gebleven. Andere inzichten, als bijv. omtrent nageling, warm of koud onderpassen der ijzers, zijn gedeeltelijk gebaseerd op oude

overleveringen en bijgeloof, gedeeltelijk op het gebrek aan wetenschappelijke kennis van de verrichtingen van den hoef.

In het jaar 1895 werd nabij Marienburg (W. Pruisen), bij het omploegen van een akker, een hoefijzer gevonden van Arabisch type. Dit ijzer, sterk geroest, is ongeveer cirkelvormig en heeft eene middellijn van 13 cM; de breedte is 3 cM, de dikte 1 cM. Aan iedere zijde bevinden zich vier nagelgaten, onregelmatig wat plaatsing en vorm betreft.

Hoe een dergelijk ijzer daar kwam en uit welken tijd het dagteekent, zal wel niet met zekerheid zijn uit te maken.

Ook voor ons kan de kennis van het hoefbeslag bij andere volkeren een practisch nut hebben, omdat wij daardoor een ruimeren blik krijgen in de kunst van hoefbeslag en tevens ons voordeel kunnen doen met het goede en het verkeerde dat daarbij wordt opgemerkt.

Deventer, Maart '98.

Cayaux.

IETS OVER HET HOEFBESLAG IN HET OOSTENRIJKSCHE LEGER.

Cavaleristen en Artilleristen, bekend met het smidsvak, kunnen tot hoef-smid worden opgeleid en wel in de hoefsmidsscholen, waarvan er 10 zijn, of in de smederijen van de Vecartsenijscholen te Weenen en te Budapest; de cursus aan deze laatste scholen duurt slechts 6 maanden.

Nog kunnen korpscommandanten manschappen, die met het smidsvak bekend zijn, bij den troep laten opleiden.

Eenheid in opleiding wordt daar dus gemist, vooral de opleiding in eene eskadronssmederij is naar onze meening minder gewenscht. Niet elke smid is in staat, hoe goed hij ook moge beslaan, anderen te onderwijzen, maar ook is een cursus van zes maanden onvoldoende voor hen, die niet reeds eenigszins op de hoogte zijn van het *hoefsmidsvak*, als zij daar komen.

Het daar gebezigde hoefijzer verschilt nog al van ons model.

In het Oostenrijksch voorschrift worden bepaalde maten aangegeven voor hoefijzers van middelmatige grootte, welke maten door grootte, vorm en bouw van den hoef veranderingen ondergaan; in ons voorschrift wordt de maat aan het hoefijzer zelf ontleend. B. v. wij zeggen: bij een voorijzer staan de toonnagelgaten $1\frac{1}{2}$ maal en bij een achterijzer 2 maal de breedte van het ijzer van elkaar; maar het Oostenrijksch voorschrift zegt: de afstand der toonnagelgaten bedraagt bij een voorijzer 35 à 40 mM en bij een achterijzer 50 mM.

Het hoefbeslag bij rij- en trekpaarden geschiedt niet volgens dezelfde bepalingen; o. a. moet, *wat rijpaarden betreft*, de vorm van de hoefijzers overeenkomen met den vorm van den draagrand, zoodanig, dat het ijzer nergens buiten den hoef ligt en niet langer is dan de draagrand; maar bij

trekpaarden moet het hoefijzer aan den zijwand 1 mM en aan den drachtwand 2 mM buiten den draagrand liggen.

Hoefijzers voor rijpaarden. In den regel wordt het hoefijzer met kalkoenen gebruikt, zooals dit in de fig. 1, 2 en 3 is geteekend, de kalkoenen zijn niet hoog, ongeveer 5 mM.

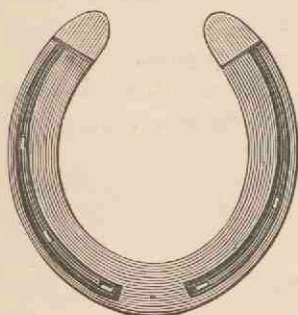

Fig. 1.
Voorijzer voor een rijpaard, van
de ondervlakte gezien.

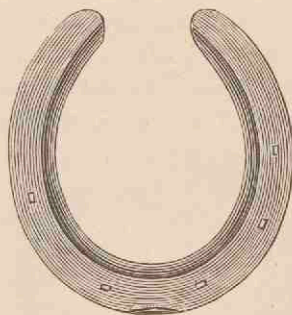

Fig. 2.
Voorijzer voor een rijpaard, van
de bovenvlakte gezien.

Fig. 3.
Voorijzer voor een rijpaard, van voren
gezien, met lip en kalkoenen.

Is de straal niet goed ontwikkeld, zoo wordt het pantoffelijzer gebruikt. Het is zonder kalkoenen.

Voor winterbeslag wordt een hoefijzer als no. 1 gebruikt, doch in plaats van vaste kalkoenen, schroeven. De dobbelsteenvormige schroefkalkoenen zijn nog al hoog, n.l. 13 mM (model overeenkomende met fig. 5). De kop van den scherpen kalkoen is ongeveer 20 mM lang, de basis, die 13 mM dik en 6 à 7 mM hoog is, eindigt in een 13 mM lange punt. De hals, die 9 mM lang en 12 mM dik is, heeft 4 schroefdraadwindingen met dezelfde spoed als onze schroefdraad, maar die draad is minder diep dan de onze.

Verder ziet men in fig. 1 en 2, dat de ijzers overal even breed zijn en slechts 5 nagelgaten hebben; zij moeten 8 à 11 mM dik zijn, terwijl de paarden er 5 à 6 weken op moeten kunnen dienst doen. De uitwendige rand is rond; de breede lip is halvemaanvormig en 12 à 15 mM hoog.

Zowel bij voor- als achterijzers mogen alleen nagelgaten in het toon- en zijgedeelte worden aangebracht. Men ziet dat de nagelgaten mager staan; dit komt waarschijnlijk met den hoef van het paardenras daar ter plaatse overeen. Hongaarsche paarden hebben immers geen dikke wanden.

Volgens het voorschrift moeten al de nagelgaten *dicht bij* de witte lijn komen te staan (zie pag. 191, jaargang 1897).

De overige bijzonderheden kan men uit de figuren nagaan.

Hoefijzers voor trekpaarden.

Men gebruikt voor de trekpaarden 3 soorten hoefijzers n.l.:

- a. hoefijzers met kalkoenen.
 b. » » » en stoot. — Fig. 4.
 c. » » schroefkalkoenen en stoot.

Zomerbeslag: voorijzers met kalkoenen
 achterijzers » » en stoot.

Winterbeslag: alle ijzers met schroefkalkoenen en stoot.

Uit fig. 4 ziet men dat de takken (4 à 5 mM) smaller zijn dan het toongedeelte; ook is de binnentak zoowel bij het voor- als achterijzer iets

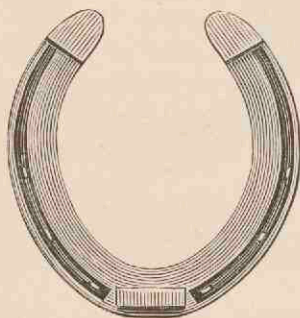

Fig. 4.

Achterijzer met kalkoenen en stoot.

Fig. 5.

Scherpe schroefkalkoenen.

smaller dan de buitentak. De lip is iets breeder en hooger, terwijl er 6 à 7 nagelgaten in het ijzer zijn.

Fig. 5 geeft de kalkoenen aan, die voor trekpaarden worden gebruikt; die zijn zeer hoog, naar onze meening zelfs *te* hoog. De kop van de stompe kalkoenen is 17 mM hoog en 13 mM dik. De kop van de scherpe kalkoenen is zelfs 25 à 27 mM hoog, waarvan de basis 13 mM dik en hoog is, zoodat de pyramidaalvormige punt 13 à 14 mM is.

Deze kalkoenen moet o. i. zeer spoedig stomp worden.

FREDERIKSE.

»DE NIEUWE RITS», EN NOG IETS.

De ervaring, die ik heb opgedaan met het vervaardigen der rits met gelijke schuine vlakten, is, dat ze mij niet recht bevalt. Ik heb in de practijk ondervonden dat, wanneer de rits in het ijzer is gemaakt, het hoefijzer te sterk uitzet, vooral aan den buitenkant; als men dan het ijzer gaat opkanten, dan krijgt men aan den buitenkant geen schuin, maar eenigszins een recht beloop en den binnenkant van de rits schuin. Dat komt doordat aan den buitenkant minder ijzer zit dan aan den binnenkant. Daar volgt dus van zelf uit, dat de rits den nagelkop niet zuiver opneemt, maar dat deze naar binnen toe wordt overgewrongen. Dit kan aanleiding geven tot het afbreken van den nagel.

Ook heeft men een minder goed gezicht op het inleggen van de rits, zoodat deze eerder te vet of te mager wordt aangebracht en de nagelgaten dus niet tegenover de witte lijn komen.

Niet alleen heb ik die gebreken bij mij zelf opgemerkt, maar ook bij mijn Collega's, zelfs het stand-model is er niet geheel vrij van; de vroegere rits was practischer.

Indien de rijkshoefnagel wordt aanbevolen tot het tegengaan van losse ijzers, dan kunnen wij de vroegere hoefnagels even goed gebruiken; want losse ijzers komen meestal voor met de verandering van weer. Na een langdurige droogte zijn de hoeven droog en hard. Krijgt men daarna veel regen, zoodat de paarden zich veel op natte wegen moeten bewegen, dan worden de hoeven week en tevens wijder. De nagelgaten worden ruimer in het hoorn, de nieten van de nagels werken omhoog, men krijgt ruimten tusschen den draagrand van den hoornwand en de draagvlakte van het ijzer.

Het kan ook voorkomen dat er zand tusschen het ijzer en de wand komt; door de wrijving daarvan ontstaan ook losse ijzers, omdat het zand den draagrand van den hoornwand afslijt en ook eenigszins het ijzer. Hierdoor treft men daarbij na het afnemen van het ijzer op de draagvlakte een groeve aan.

Ook komen losse ijzers voor, wanneer de smid de nagelgaten doorslaat van af de draagvlakte, de smid is daarom verplicht om de gaten van af de ondervlakte van het ijzer door te slaan, dan wordt de nagel van zelf goed afgesloten in het gat.

S. van Angeren.

EXAMEN TE HAARLEM.

Den 29 en 31 Maart j.l. had te Haarlem het gewone examen plaats van hoefsmeden, leerlingen van den cursus in hoefbeslag vanwege de Afd. »Haarlem en Omstreken» van de Holl. Mpij. van Landbouw, gehouden onder leiding van den kapitein-paardenarts Quadekker, bijgestaan door den militairen hoefsmid Klein.

Deze cursus heeft ruim 4 maanden geduurd, waarvan 32 uren aan het theoretisch gedeelte zijn besteed. Van de 18 deelnemers zijn 5 niet tot het examen toegelaten, terwijl 3 niet hebben kunnen voldoen, zoodat slechts 10 met succes het examen hebben afgelegd, nl. ten Thije van Goor (met lof), Groenewoudt van Beemster (met lof), van Bodegraven van Barsingerhorn, Uitman van Waddinxveen, Somsen van Hillegom, de Wit van Schellinkhout, te Biezebeek van Haarlemmermeer, van Leeuwen van Nieuwe Wetering en Jongerius van Zoetermeer.

De leeftijd der gediplomeerden was van 20—28 jaar, één van 32 en één van 39 jaar.

Wederom gaven verscheiden heeren van hunne belangstelling blijk door het bijwonen van dit examen, o.a. de heer Korteweg uit den Haag, waarnemend Secretaris-Penningmeester der Holl. Mpij. van Landbouw.

De heer Lieftink, voorzitter der Afdeeling, reikte in den avond van 31 Maart de diploma's uit met een zeer toepasselijke toespraak, waarin hij ook een welverdiende hulde bracht aan den heer Quadekker, alsmede aan den hoefsmid Klein, die den bekwamen Larmené, in 1897 overgeplaatst aan de Militaire Hoefsmidschool te Amersfoort, op verdienstelijke wijze had vervangen.

Examinatoren waren behalve de leider van den cursus, de heer Hengeveld, districtsveearts te Haarlem, en J. Laméris, kapitein-paardenarts te 's Gravenhage.

De hoog gestelde eischen geven aan de te Haarlem uitgereikte diploma's groote waarde, daar toch de examinandus een bepaald aantal punten moet behalen voor: 1o. het smeden van allerlei ijzers, 2o. het beslaan en het beoordeelen van het paard uit het oogpunt van een doelmatig beslag, 3o. voor de kennis van de ontleedkunde en de levensverrichting der deelen van den paardenvoet in het algemeen en den hoef in het bijzonder, en de kennis van de meest voorkomende gebreken en ziekten van den hoef. L.

INGEZONDEN STUKKEN.

Aan de Redactie van »De Hoefsmid'' te Groningen.

Mijnheer!

Wilt U mij niet een klein plaatsje toestaan voor een paar opmerkingen, naar aanleiding van het stukje, getiteld: »Op de paardenmarkt'', door den heer Moubis, voorkomende in het vorig nummer van »De Hoefsmid''?

Met hetgeen die geachte heer daar schrijft over het beslag van Groningsche paarden, kan ik, bij ervaring daarmee bekend, ten volle instemmen.

Het was dus niet zoozeer d t schrijven als wel de door U daaronder geplaatste noot, die mij trof, wijl ik, bij het lezen daarvan, den indruk verkreeg, alsof U dat beslag voor luxe-handelspaarden, zoo al niet goed, toch ook niet bepaald afkeurt.

Op de jaarlijksche paardenmarkt alhier (van 18 tot en met 23 Juni) heb ik meermalen paarden, door Groninger kooplieden aangevoerd, beslagen, en mij dikwijls afgevraagd: waartoe dienen toch die overzware ijzers, met hun vreeselijke gestampte gaten, waarin een Duitsche M & S hoefnagel no. 9 nog wegzinkt?

Ik heb ijzers gezien, die 16   17 mM dik waren, terwijl 13 mM al vrij zwaar mag genoemd worden. Denk U zulke ijzers onder veel te lang gelaten hoeven, is het dan wonder dat ze telkens losraken?

Dat een paard er slechter mee loopt, wanneer ze eenige dagen geleden ondergelegd zijn, dan met ijzers van normale zwaarte, is vrij duidelijk.

De pezen der dieren hebben er immers wat door te lijden!

Met het weglaten der toonlip kan ik mij evenmin vereenigen. 't Zou ongelukkig zijn, als dat bij elke afwijking in den stand moest geschieden. Veeleer is het *doelmatig aanbrenge*n ervan dienstig, om èn bij toontreders-èn bij Franschen stand, die afwijking voor het oog te verbergen.

Het geheele beslag draagt de kenmerken, dat het door den eigenaar, en niet door den hoefsmid gelegd is, m. a. w. dat de smid geheel op gezag van den eigenaar werkt.

Zeker, mijnheer de Redacteur, is het de plicht van den hoefsmid, elke afwijking aan den hoof, of in den stand, zoo mogelijk aan het oog te onttrekken, vooral bij handelspaarden, zelfs al zou men tegen sommige regelen der theorie zondigen, doch door overdrijving werkt men de kwaal, die men meent te bestrijden in de hand.

Met dank voor de plaatsing, heb ik de eer te zijn:

UEd Dienaar

BEUSICHEM, 23-3-'98.

C. M. VAN RIETSCHOTEN.

[Uwe veronderstelling dat de bewuste hoefsmid geheel volgens voorschrift van den eigenaar werkt, is goed gezien. De handelaren schrijven die dikke ijzers voor en wenschen in den regel de hoeven niet of slechts weinig besneden, omdat die eigenaars tot elken prijs een hol voorkomen van de zoolvlakte willen en geen lage verzenen. Bovendien denken zij dat die paarden door zware ijzers hooger opnemen, hetgeen voor een eindje draven aan de hand in den regel ook het geval is. Indien een paard van voren wat lager is dan op het kruis, wordt hierom de hoof zoo lang mogelijk gelaten en het ijzer dik genomen.

Voor een gebruikspaar stemmen wij u toe dat een dergelijk beslag beslist afkeuring verdient, doch uit een handelsoogpunt is dit niet altijd het geval. Indien de paardenhandelaren er geen voordeel van ondervonden, zouden zij zich de hoogere kosten van het beslag niet getroosten.

Met het min of meer zijdelings aanbrenge van een lip kan een abnormale stand ook wel ten deele voor het oog worden verborgen, doch o. i. niet zoo goed als door het geheel weglaten daarvan, waarbij het gedraaid zijn van het ijzer iets minder in het oog valt. *Redactie*].

KORTE MEDEDEELINGEN.

— Sedert 1 April 1898 wordt de halfjaarlijksche *cursus in het hoofbeslag* bij het 3de Regt. Veld-Artillerie te Breda gevolgd door G. J. Gast van Axel en H. C. F. Kerekhaert van Stoppeldijke, geplaatst door tusschenkomst van de Maatschappij t. b. v. Landbouw en Veeteelt in Zeeland.

— In een voor eenigen tijd verschenen verhandeling over voorstellen betreffende de opleiding van hoefsmiden in Duitschland, waaruit onder meer blijkt, dat ook daar de opleiding nog al veel te wenschen overlaat, wordt het *onbegrijpelijk genoemd dat in sommige examenvoorschriften behalve goede*

uitvoering van het beslag ook het afwerken hiervan binnen een bepaalden tijd wordt geëischt.

Deze bepaling is volgens onze opvatting volstrekt niet onbegrijpelijk voor iemand die met de practijk der smederij is vertrouwd. Integendeel moet die toevoeging omtrent tijd nuttig worden geacht, ofschoon het *goed* werken natuurlijk steeds op den voorgrond dient te staan.

Wanneer met het leeren maken van ijzers wordt aangevangen, dient er door den onderwijzer wel voortdurend op te worden gewezen dat altijd moet worden gestreefd naar het leveren van een keurig model van ijzer en dat *voorloopig* niet op den duur van het maken moet worden gelet. Na verloop van eenige weken dient echter ook het oog op spoedig werken te worden gevestigd. Aan het einde van den leertijd en dus ook bij ieder examen in hoefbeslag moet een flink werkman, bij het besnijden van den hoef, het maken en het onderslaan van het ijzer, *niet alleen blijken geven van bekwaamheid maar tevens van vaardigheid.*

Ieder die eenige jaren hoefsmidsleerlingen in hun vak onderwijs heeft gegeven, zal daaronder wel een hebben aangetroffen die blijvend veel en veel te langen tijd noodig had om een ijzer te maken, een paard te beslaan. Zulke leerlingen missen de noodige geschiktheid voor hun vak. Als hoefsmid gevestigd zullen zij, daar eigenaren van paarden deze niet altijd buitengewoon lang aan de smederij wenschen te hebben, óf weinig te doen hebben óf op drukke dagen in hun werk »verhoopen» en onvoldoend beslag aanbrenge en beide stempelt hen tot »onvoldoend practisch gevormde hoefsmiden.»

— *Uit de praktijk.* Laat ik een geval vertellen, dat ik dit najaar met een mijner paarden had. Dit dier werd namelijk kreupel aan den rechter voorvoet, niettegenstaande het paard heele beste hoeven heeft. Ik er mee naar den smid, die het ijzer verlegde en mij aanried het paard een dag of wat te laten staan. Het gaf echter niets. Daar hier geen veearts in de buurt is, besloot ik er eens mee te gaan naar een smid een paar uur hier vandaan, die een vorig jaar een cursus in hoefbeslag gevolgd heeft. Deze wees mij spoedig het gebrek aan. De verzenwanden waren wat naar binnen gebogen. Dit was ontstaan doordat mijn gewone smid altijd ijzers onderlegde, waarvan de draagvlakte aan de takken iets naar binnen helt. Door het loopen, het is te begrijpen, wordt zoo de wand langzamerhand naar binnen geknepen, de inwendige deelen worden gedrukt, en het dier loopt pijnlijk, kreupelt. De hoefsmid maakte mij dit heel duidelijk, en legde nu een ijzer onder, waarvan de draagvlakte aan de takken in plaats van naar binnen, iets naar buiten helde. Nu moest ik het paard veel gebruiken, de hoef zou dan wel uitzetten. Na drie weken liet ik het paard weer beslaan, het kreeg nu geheel vlakke ijzers en liep rad; na dien tijd heb ik geen kreupelheid meer gemerkt. Ik heb hieruit het volgende geleerd: »Laat uwe paarden beslaan bij een hoefsmid, die zijn vak kent, en let er op dat steeds de ijzers goed vlak moeten zijn.»

A. G.

L.

(Uit Weekbl. v. Zuivelbereiding en Veeleelt.)

— In *Oost-Friesland* heeft geruimen tijd de over die provincie werkende landbouw-maatschappij een onderzoek ingesteld naar de *mogelijkheid tot oprichting eener leerschool voor aanstaande hoefsmeden*, hetzij in Emden, hetzij in Leer. Het resultaat is geweest dat naar het oordeel der Commissie van onderzoek in beide genoemde steden, de grootste plaatsen van Oost-Friesland, te weinig gebruiksparden waren om met grond te mogen verwachten dat een eventueel daar op te richten inrichting voor hoefbeslag een voldoende aantal paarden aan de smederij zou verkrijgen, benoodigd voor een degelijke opleiding, practische vorming van aanstaande hoefsmeden in een aantal van eenige beteekenis.

In verband met dat rapport heeft genoemde maatschappij besloten geen inrichting voor hoefbeslag-onderwijs in het leven te roepen doch aan ieder hoefsmid, die zich vestigde in Oost-Friesland, na met goed gevolg een cursus te hebben medegemaakt aan de hoefbeslag-inrichting, behoorende bij de Veeartsenijkundige Hoogeschool te Hannover, een vergoeding toe te kennen. Direct hierna werd aangenomen aan een reeds in dien zin geslaagden hoefsmid 100 Mark, dat is f 60, te verleen.

— *Inrichting voor hoefbeslag te Groningen.* De leerling J. Pekelder, thans gevestigd te Winsum (Gr.), heeft 26 Maart j.l., na een leertijd van vijf maanden, genoemde inrichting verlaten met een getuigschrift met vrucht een cursus in hoefbeslag te hebben gevolgd. — De hierdoor opengevallen leerlingplaats wordt met 1 Mei a.s. ingenomen door J. Korhuis te Loppersum.

— *Verbetering.* In de vorige afl. is bij de laatste der korte mededeelingen de onderteekening van den schrijver C. weggevallen. — Uit een oogpunt van juistheid deelen wij dit even mede.

BRIEFWISSELING.

— Den heer *E. J. Smid* te S. Nog steeds kunnen oud-leerlingen der Inrichting voor hoefbeslag te Groningen hunne na volbrachten leertijd ontvangen geschreven verklaringen inruilen tegen een gedrukt getuigschrift. De toezending van de oorspronkelijke verklaring is evenwel vereischte, alsmede de toevoeging van 2 blauwe postz. voor vergoeding van porto. — Wilt zoo goed zijn voor een en ander zorg te dragen, dan volgt het gedrukte getuigschrift, zorgvuldig verpakt, zoodra mogelijk.

— Sedert 15 Maart zijn ingekomen postwissels à f 3.00 over 1898 van *G. Dekkers* te O., *H. Kruit* te P. en *C. M. van Rietschoten* te B.; à f 1.50 over het 1ste en 2de kwart. '98 van *H. Barrau* te H., *J. J. Hoogenboom Jr.* te W., *J. Smid* te U. en *K. Gons* te B.; à f 0.75 over het 1ste kwart. van *M. W. Kesteloo* te O.; van *G. Smid* te H. voor 4de kw. '97 en 1ste kw. '98 f 1.50 en van *A. Nijssen* te K. over '96 en '97 (zonder banden) en 1ste kw. '98 f 5.75.

— Den heer A. v. Duin te G. Indien het feest, den heer van Horsen bereid bij gelegenheid van zijn 25-jarig onderwijzerschap, vooraf was aangekondigd, zou de verrassing ook voor den heer v. H. zelf zijn vervallen.

Advertentiën.

„**DE HOEFSMID**” wordt thans in 227 plaatsen van het Binnenland en 5 van het Buitenland gelezen.

Kunsthorn,

voor Hoefbeslag,

verkrijgbaar in de chemicaliën- en drogerijen-handel van

K. G. W. DE BOSSON, Apotheker,
te Dordrecht.

PRIJSCOURANTEN voor HH. Veeartsen op aanvraag gratis.

HET PAARD,

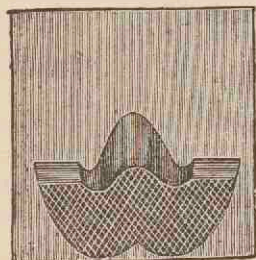
Geïllustreerd Maandblad, gewijd aan Paardenfokkerij en Paardenkennis in uitgebreiden zin.

Redacteur-Uitgever **A. W. HEIDEMA.**
DERDE JAARGANG.

Prijs per jaar fr. p p. f 3. — voor Nederland, f 3.50 voor O. en W.-Indië en het buitenland.

W. HEMSING & Co., AMSTERDAM.

Magazijnhouders der Echte Globe- en N-Hoefnagels,
ENGELSCH GEGOTEN, VEEREN, STOOTEN en STIFTENSTAAL.
BEST ZWEEDSCH SMEEDSTAAL merk **DOM**,
HOEFRASPEN en **VIJLEN** merk „**VICTORY**”.

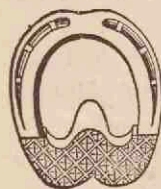
1a ENGELSCHE

GUTTA PERCHA HOEFZOLEN

op leder, hard en zacht,

in de nummers 1—6 voorradig

tegen *scherp concurreerende prijzen.*

Engelsche veerkrachtige

HOEFZOLEN voor paarden met gevoelige of gebrekkige hoeven.

Deze zolen worden zeer geroemd en zijn in alle afmetingen verkrijgbaar.

CIRCULAIRES op franco aanvraag bij:

W. A. H. VAN HORSEN, Utrecht.

DE HOEF EN HET HOEFBESLAG.

Tweede gedeelte.

HET HOEFBESLAG.

HOOFDSTUK III.

HET BESLAG VAN GEZONDE HOEVEN.

§ 27. *Geschiedenis van het hoefbeslag.*

(*Vervolg.*)

In Herculanium en Pompeï, twee steden in Italië, welke in het begin onzer jaartelling door overstroming met gloeiende lava verwoest zijn geworden en vóór weinige jaren werden opgegraven, heeft men vele zaken aangetroffen, welke op het paard en diens verzorging en gebruik betrekking hebben, doch van een hoefbeslag, zooals wij het thans kennen, is geen sprake. Dit is merkwaardig, omdat een volk dat door de Romeinen werd beoorloofd, en dat zij als barbaren kenmerkten, namelijk de Kelten, een ijzer en nagels aanwendden, geheel overeenkomende met het beslag, zooals het thans nog wordt gebezigd.

Fig. 168.

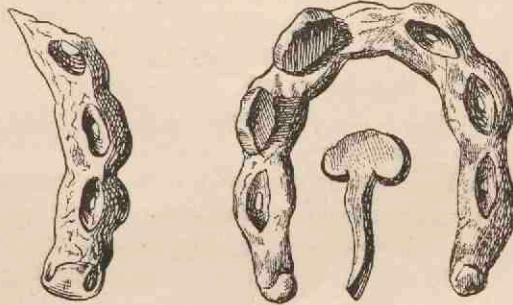

Fig. 169.

De Kelten geloofden dat zij na hun dood hun bezigheden en genoegens terug zouden vinden; vandaar de gewoonte om hen te begraven met hun wapens en allerlei voorwerpen, ja soms zelfs met hun lievelingspaarden.

Voor de rijken werden steenen grafheuvels gebouwd, waarvan er in Frankrijk, Zwitserland en Engeland tot in den tegenwoordigen tijd bewaard zijn gebleven. In 1858 vond Castan, een Fransch archivaris, nabij Alesia (een stad in het zuidoosten van Frankrijk, welke thans niet meer bestaat, doch die kort na Christus' geboorte door de Romeinen werd belegerd), in een Keltisch graf, naast allerlei andere zaken, twee stukken van hoefijzers uit brons, welke in den toon waren doorgesleten (fig. 168), en een aantal nagels met violsleutelvormige koppen. Deze nagels kwamen overeen met dergelijke als met een geheel ijzer in de nabijheid van de juist bedoelde plaats werden aangetroffen (fig. 169). Dezelfde persoon vond bovendien een

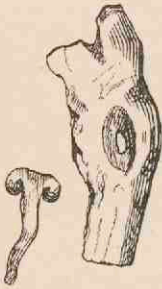

Fig. 170.

steenen grafheuvel, welke een complete Keltische werkplaats scheen; midden tusschen beenderen van menschen, paarden, varkens en beren bespeurde men, onder koolasch bedolven, een driehoekige vijl, een stuk van een platte vijl, ijzerslakken, twee stukken gegoten brons, een $2\frac{1}{2}$ KG. zwaren ijzeren hamer, een ijzeren gesp en een stuk van een hoefijzer met een nagel, voorzien van een langwerpigen kop (fig. 170). Al deze voorwerpen waren vermengd met stukken grove Keltische pottenbakkerswaren.

Overeenkomstige ijzers werden door andere onderzoekers gevonden in Frankrijk en Zwitserland onder monumenten en andere zaken, welke met zekerheid op Keltischen oorsprong wezen. Een der onderzoekers, Quiquerez genaamd, kon bij benadering den ouderdom van één dier ijzers bepalen; dit was namelijk aangetroffen in een turflaag, onmiddellijk op den oorspronkelijken bodem, naast paardenbeenderen. Diezelfde turflaag, aldus meldt Quiquerez, heeft munten opgeleverd van de eerste helft der 15de eeuw tot in 1480. Deze waren slechts bedekt met 0,60 cM. nog sponsachtige turf, welke niet minder dan 4 eeuwen noodig had gehad om zich te vormen. Alzoo zou zich per eeuw 0,15 cM. hebben afgezet, doch aangezien de turf met den ouderdom allengs in vastheid toeneemt, is die tijd te kort. Neemt men echter 0,15 cM. per eeuw aan, dan zou het ijzer aldaar minstens 2400 jaar moeten hebben vertoefd. Dit komt overeen met de 6de eeuw vóór Christus.

Ook in Engeland heeft men in Keltische begraafplaatsen ijzers gevonden, welke overeenkwamen met die, in figuur 169 afgebeeld. Al deze hoefijzers kenmerken zich door een gegolfden buitenrand, met de nagelgaten overeenkomende, door ovale nagelgaten (of eigenlijk door afzonderlijke, ovale ritsen met daarin gestampte nagelgaten), ten getale van zes, door een breedte tusschen de nagelgaten (de oorspronkelijke breedte) van 15—17 mM., een dikte van 3—5 mM., een gewicht van 90—120 gram, door hun geringen omvang en gewoonlijk door kalkoenen, welke gevormd zijn door het versmalde kalkoeneinde naar beneden om te buigen.

Ook in ons land, onder anderen te Maastricht en Oudewater, waar om-

streeks het begin onzer jaartelling Kelten hebben gewoond, zijn zoodanige ijzers gevonden. In 1860 werden te Maastricht vijf hoefijzers opgegraven, waarvan één exemplaar in het bezit is gekomen van den schrijver dezer regelen en dat thans aan 's Rijks Veeartsenijschool berust. Een omtrent deze vondst door den stadsarchitect te Maastricht uitgebracht rapport, bevatte onder meer het volgende. »De bedoelde hoefijzers zijn gevonden in de Breedestraat op ongeveer 3 el onder de bestrating. Uit de opgegraven specie, de aangetroffen heipalen, een blootgelegd riool in breuksteen gebouwd, enz. blijkt, dat vroeger daar een gracht, vijver of poel was, misschien behoorende tot het Merovingisch palatium regium (koninklijk paleis), dat naar alle waarschijnlijkheid aan de zuidzijde door de Breedestraat begrensd werd en dus de plaats innam, waar later het St. Servaasgasthuis heeft gestaan. Is dit zoo, dan zal die gracht waarschijnlijk gedempt zijn na het verbranden van het palatium regium door de Noormannen (anno 881). De gedempte gracht is dan de Breedestraat geworden. Onder de opgegraven specie bevond zich ook nog zeer goed herkenbaar paardenmest. Op ongeveer 100 el afstand ten noorden is een met asch gevulde lijkbus opgegraven, wijd 16 en hoog 17 duimen».

Bij deze beschrijving was gevoegd een teekening van een hoefijzer en van een sleutel, welke waren gevonden in de nabijheid van het ijzer, dat zich thans aan 's Rijks Veeartsenijschool bevindt en waarvan figuur 171 een afbeelding geeft. Dit ijzer, op $\frac{2}{5}$ der natuurlijke grootte weergegeven, mist een gedeelte van het kalkoeneinde van den binnentak en daardoor tevens één nagelgat, namelijk het binnen-verzennagelgat. (De andere te Maastricht

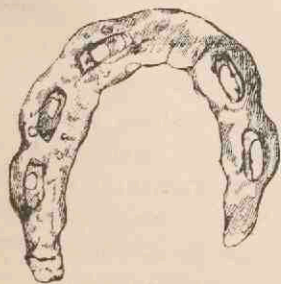

Fig. 171.

In 1860 te Maastricht opgegraven, vermoedelijk van Keltischen oorsprong.

(Zie »Tijdschr. voor Veeartsenijkunde en Veeteelt», Deel 14, blz. 31).

nog waarneembaar. De nagelgaten hebben daardoor aan de bodemvlakte een ovalen vorm. De buitenrand van het ijzer is op de plaats der nagelgaten golfvormig; blijkbaar zijn deze uitstulpingen veroorzaakt door het

gevonden ijzers waren, blijkens de teekening waarvan boven sprake was, gaaf en bezaten zes nagelgaten). Het weegt 106 gram en is 3 mM. dik, terwijl de ijzertakken tusschen de nagelgaten (de oorspronkelijke breedte van het ijzer) 18—22 mM. breed zijn. (Naar meergemelde teekening te oordeelen, waren de andere ijzers nog vrij wat smaller). De grootste wijdte, gemeten tusschen de golfvormige buitenranden der middelste nagelgaten, bedraagt 10 cM., de lengte 12 cM. De nagelgaten, oorspronkelijk ten getale van zes aanwezig geweest, zijn vrij regelmatig over de takken van het ijzer verdeeld en gestampt in een voor elk gat vooraf gevormde rits, gelijk de gaaf gebleven ijzertak nog duidelijk te aanschouwen geeft. Trouwens ook aan de beide sterk uitgesleten gaten van den anderen tak is deze vorm

aanbrengen der ritsen, gelijk de regelmatig verloopende buitenrand van het toongedeelte bewijst. Achter het laatste nagelgat wordt de ijzertak

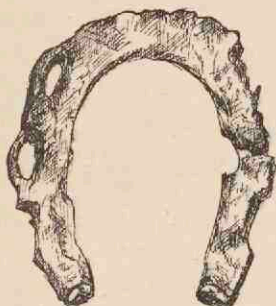

Fig. 172.

Hoefijzer, in 1860 te Oudewater opgegraven, naast beenderen van den mensch en het paard, vermoedelijk in een Keltisch graf.

(Zie W. C. van Zijl, Oudewater en omtrek 1861, blz. 121).

belangrijk smaller en is aan het uiteinde zoodanig omgebogen, dat daardoor een kleine kalkoen wordt gevormd. Ook aan den anderen tak is stellig een dergelijke kalkoen geweest; immers, de te gelijker tijd gevonden ijzers waren van twee kalkoenen voorzien. De bovenvlakte van het ijzer is vlak, behoudens een lichte ombuiging van den geschonden ijzertak, welke klaarblijkelijk een gevolg is van latere invloeden. Het schijnt dat bij deze ijzers geen hoefnagels zijn gevonden.

Door tusschenkomst van den heer H. de Zwart, hoefsmid te Oudewater, kwam de schrijver in het bezit van een 2de Keltisch ijzer, dat thans evenzoo aan 's Rijks Veeartsenijschool een deel van de verzameling antieke hoefijzers uitmaakt. Figuur 172 geeft daarvan een afbeelding. Dit ijzer, aan den éénen tak bijna geheel door roest verteerd,

werd in 1860 bij het verbouwen van een pakhuis opgegraven. Men trof het aan naast beenderen van den mensch en het paard, vermoedelijk in een Keltisch graf. Het komt overeen met de ijzers in Maastricht gevonden; alleen is het wat smaller en lichter.

DE THEORIE.

De indruk bij vele examens in hoefbeslag opgedaan, gaf me aanleiding over bovenstaand onderwerp volgend artikel te schrijven. Immers wat is het geval? Steeds bleek dat de theorie voor vele kandidaten de boeman was. Hoe dikwijls vernam ik van hoefsmeden, dat zij wel gaarne zich aan een examen voor het diploma zouden onderwerpen, als die theorie er maar niet bij was. Had men eindelijk de stoute schoenen aangetrokken, en er zich voor neergezet om het gevreesde examen te wagen, dan was toch de theorie oorzaak van voortdurende spanning van den candidaat niet alleen, maar tevens van de huishouding, van moeder de vrouw. Hoe menigmaal hoorde ik dat deze, na het dagwerk te hebben verricht en het kroost te hebben verzorgd, met vader repetitie hield, de les overhoorde en vragen stelde uit het boekje, daarvoor expresselijk aangeschaft.

Het gaat er gewoonlijk niet gemakkelijk in; en dikwijls had men gelegenheid te vernemen: »gisteren nog kon ik het zoo goed van buiten, nu kan ik er niet goed opkomen, of wel het rechte woord niet vinden; zeker omdat ik niet zoo op mijn gemak ben, 't is zoo geheel anders als thuis, weet

»u, zoo voor de heeren." Nu het zit er dan ook maar zuinigjes aan bij die oude bazen, die ik hier op het oog heb, maar 't is al wel dat ze theorie leeren. Ze zouden het zeker nalaten, als de concurrent het examen niet had aangedurfd; maar de één denkt aan zijn klandizie, de andere verlangt het omdat zijn zoon of knecht reeds het diploma heeft, en hij wil toch liefst den baas blijven, een derde omdat hij niet wil achterblijven met »de nieuwe mode." Bij allen intusschen bestaat de wijze gedachte: »panem nostrum quotidianum da nobis hodie," dat wil zeggen: »geef ons heden ons dagelijksch brood."

Wat nu de jongeren van jaren betreft, bij hen gaat het er beter in, zij zijn nog aan leeren gewoon, komen zoo heel lang nog niet van onder de hand van den schoolmeester. Zij zijn soms verbazend ervaren in de theorie; voeten bekappen en beslaan is bij hen erg povertjes. — Hebt gij lezer, wel eens het examen van zoo'n volbloed theoreticus bijgewoond? Hij staat voor geen enkele vraag, zegt woord voor woord de les uit het boekje op, 't is een ware ratelmaschine, soms niet tot staan te brengen, gelijk aan een wekker die afloopt. De machine toont zich evenwel zeer defect, als men haar ontleden gaat: men staat overigens verbaasd over zulk geheugen.

In beide boven aangehaalde gevallen gaf het theoretisch gedeelte van het examen steeds den indruk, dat bij niet weinigen het besef, waarom theorie wordt gevegd, niet groot is. Dat men in het ééne geval het rechte woord niet kan vinden, in het andere dit al te goed weet op te zeggen, maar in beide gevallen den zin er van niet weet te plaatsen, toont dit duidelijk aan. Men leert theorie, omdat ze op het programma staat, omdat zulks nu eenmaal mode is, ja het heeft er den schijn van dat men denkt, dat ze moet dienen om het examen te verzwaren. — Als de theorie geen meerder nut had of hooger doel, zou men den hoëfsmid er niet mede lastig vallen, dan zou die zich geheel kunnen bepalen tot de leer: het beslag bestaat in de volgende handelingen: »het ijzer afnemen, hoef bekappen, ijzer maken, dit »onderpassen, onderslaan en afwerken. De beste hoëfsmid is hij, die dat »het beste kan, en den voet of het paard het minste schaadt."

Nu, het voornaamste van het hoëfbeslag, even als dit van elk ander vak kan worden gezegd, is stellig de practische uitvoering; daar heeft de maatschappij het meeste aan. Zulks hoor ik duidelijk zeggen. Maar het kan nu eenmaal zonder theorie niet goed gaan met de practijk. Dit wil ik met een voorbeeld uit het dagelijksche leven ophelderen; het voorbeeld is wel wat zeer prozaïsch, maar naar ik meen duidelijk, en dus geschikt.

Elk hoëfsmid weet wat b. v. hutspot is, niet waar? Nu wil ik zulk een dampende schotel hutspot vergelijken met de practijk; men heeft slechts aan te vallen, zooals men zich gewoonlijk uitdrukt. Op welke wijze die hutspot door de vrouw wordt klaar gemaakt, kan men ook nog practijk noemen; de theorie er van is, uit welke bestanddeelen de hutspot bestaat. En maak nu maar eens die schotel, als men niet weet, wat er voor noodig is; zulks moet iemand toch worden geleerd. En de beste bereiding er van wordt

toch geleverd door hem of haar, die de verhoudingen der bestanddeelen goed kent. Overeenkomstig daarmede is het nu met het hoefbeslag gesteld. Dit vak is een bijzonder practisch vak; maar oefen het eens goed uit, als men niet weet hoe het moet worden gedaan. Dat doen of weten, hoe men het uitvoeren moet, kan men practijk noemen; maar wáárom men het zoo doet, en zoo moet doen, is toch zuivere theorie. Men denke maar eens aan het verschillend bewerken en beslaan, naar de verschillende stellingen, die de ledematen van het paard kunnen hebben. De beste uitvoering van deze »schotel" levert hij, die goed op de hoogte van die zaken is, hetgeen toch moet worden geleerd.

In elk geval zijn de practische handelingen van den hoefsmid gebonden aan voorschriften, al zijn zij ook afkomstig van vader of grootvader; die voorschriften beteekenen hun theorie. Die leeringen waren wellicht gering, aangenomen dat ze goed zijn, dan spreekt 't toch van zelf, dat als men er op deze wijze weinig van kent, het beter is, dat men er veel, desnoods alles van kent, om de eenvoudige reden, om zich onder alle omstandigheden door de moeilijkheden te kunnen heenslaan, en goed werk te leveren.

De paardenhoef is geen blok van hout, waaraan men door besnijden een willekeurigen vorm geeft; maar als zeer samengesteld en levend gedeelte van het paard, is hij onderhevig aan ziekten, d. w. z. aan veranderingen, veelal veroorzaakt door uitwendige invloeden. Van deze invloeden neemt de wijze van uitvoering van het beslag een voorname plaats in. Om deze reden berust dit handwerk op een wetenschappelijken grondslag, en wordt vrij wel algemeen aangenomen, dat de beoefenaren van dit vak moeten zijn intelligente mannen, d. w. z. dat de hoefsmid moet zijn een man met een gezond verstand, een goed begrip en een degelijke ontwikkeling. De hoefsmid moet niet enkel goed werkman zijn, maar tevens een man van oordeel, daar hij bij elk paard, soms bij elken hoef, zich rekenschap dient te geven van de wijze waarop aan dit paard of aan den voorliggenden hoef moet worden gewerkt.

Is het nu zoo moeilijk om achter de geheimen der theorie te komen? Zonder twijfel voor hem, die niet gewoon is na te denken over hetgeen hij doet, maar hierom ook niet beantwoordt aan den eisch van schrander, gevat man te zijn. Ook voor hem, die geen gelegenheid heeft om met behulp van voldoende leermiddelen het hoefbeslag te leeren, is de zaak bedenkelijk of vrij wel onmogelijk. Anders is het voor hem die een geregelden cursus kan bijwonen. Daar wordt den candidaat gewezen op elke hoefbeslag-handeling, en komt zodoende de theorie er van zelf in.

Het is niet noodig dat men de lessen van het boekje van buiten kent, zooals reeds vroeger is gezegd, maar dat men kort en zakelijk zich rekenschap weet te geven van hetgeen er te lezen staat, en bij het beslaan der paarden dienovereenkomstig handelt. Dat het zeer noodig is om den bouw en de werking van den hoef goed te kennen, dit spreekt van zelf, dit is de basis der theorie. Het zal dan op het examen niet behoeven voor te

komen, te hooren: »'t wil me niet invallen, gisteren avond kon ik 't zoo goed opzeggen". Geeft de candidaat blijk van een redelijk begrip der zaak, dan zal zijn streven, het diploma, stellig zijn deel worden, al is hij dan ook geen professor in zijn vak. Hoefsmeden als Kamerbeek was, en van Horses is, behooren tot de zeldzaamheden; maar zulke behooren ook tot het onderwijzend personeel. Het moet het streven van elk candidaat zijn, om hen zooveel mogelijk nader bij te komen in kunde en vaardigheid, zooals zulks van vele gediplomeerde hoefsmeden reeds kan worden getuigd.

Voor hen, die een goed begrip hebben over het onderwerp hier in quaestie, is dit epistel natuurlijk niet geschreven. Ik heb enkel op het oog den candidaat voor het diploma, in de meening dat een groot aantal dezer, lezers van »De Hoefsmid" zijn, hetgeen ik in hun belang wil veronderstellen; zoo niet, dan hebben zij niet alleen groot ongelijk, maar geven blijk weinig belang in hun achtenswaardig vak te stellen. — Het komt mij voor, dat een gemoedelijk woord, dat eenigszins lang van stof is geworden, hier niet geheel misplaatst is.

Moubis.

VLUG OF LANGZAAM.

»Hoe men er toe komt, behalve op de *juiste* en *nette*, ook aan de *vlugge* uitvoering der afzonderlijke beslagshandelingen gewicht te hechten, zooals »dit vele examen-voorschriften verlangen, blijft onverklaarbaar; *goed* en *vlug* »vereenigen zich meestal *slecht*! Wat in de eerste plaats *goed* en *zorgvuldig* moet worden gemaakt, heeft zijn tijd noodig; voor het paard en den »hoef is het bovendien hetzelfde, of het beslag *sneller* of *langzamer* wordt »uitgevoerd, hoofdzaak is, dat het goed wordt ten uitvoer gebracht."

Zoo luidt de woordelijke vertaling van hetgeen Hubert von Schütz op blz. 8 van zijne »Denkschrift" over dit onderwerp leert. Zoo oppervlakkig gelezen, zou men den schrijver gelijk geven, en dat er door anderen ook zoo over wordt gedacht, ziet men in »Der Hufschmied", no. 3 van dit jaar, waar iemand die quaestie besprekende, het volgende zegt: »Mijn volle goedkeuring vindt de uitspraak": »Hoe men er toe komt enz. Het is voor den »smid heel goed, wanneer hij vlug heeft leeren werken; bij het afnemen »van het examen evenwel is vooral op nauwkeurige uitvoering van het werk »en niet op spoed te zien."

Dit laatste is waar, maar zoo beslist als dit onderwerp wordt voorgesteld, is het intusschen niet. Ik meen dat in examen-programma's voorschriften staan aangaande een vlugge bewerking, zeer goed is te verklaren. Een ieder die examens in hoefbeslag bijwoonde, zal de noodzakelijkheid er van hebben leeren inzien. Immers komt het meermalen voor, dat sommige candidaten bijna niet aan het einde van hun werk kunnen komen, ze willen

dat eens extra mooi doen; door hun wijze van werken geven zij spoedig blijken van niet te weten wat ze willen. Dat geteut begint al met het besnijden van den hoof; nu pakt hij de rasp, dan de renet, dan weer de houwkring, zonder eenige regelmaat of leidende gedachte; 't is een echt gepeuter van belang, dat aanhoudend verwisselen van gereedschap, om een streek hier, of een snede daar te maken.

Aan het vuur is men gewoonlijk beter thuis; daarom gaat het smeden in den regel vlugger van de hand, en komt er werkelijk een fatsoenlijk hoefijzer te voorschijn. Bij het passen van dit laatste aan den hoof begint het lieve leventje echter opnieuw, en nu komt de echte sukkelpartij: tien maal naar het vuur of het aanbeeld, tienmaal en nog meer naar den hoof, dan is het ijzer te lang, dan te nauw, later weer te wijd, te lucht of weer scheef, 't is een waar geleuter. Eindelijk past toch alles aan elkander, en het ijzer wordt ondergelegd, nadat dit laatste nog een ontelbaar aantal vijlstreken heeft gekregen, met het doel om het te ontdoen van het pokdalige aanzien dat het van het herhaaldelijk brengen in het vuur heeft gekregen.

De examinerator, die dezen man in de verschillende onderdeelen bij het werk niet heeft gevolgd, vindt het resultaat misschien goed en het beslag keurig.

Is deze candidaat een goed werkman, een diploma als geëxamineerd hoefsmid waardig? Immers neen!

Daarom is en blijve een vlotte, geregelde afwerking der onderdeelen een punt van het programma. Den leerling zij geraden langzaam, netjes, accuraat te werken, dat is steeds mijne opvatting der zaak geweest; maar hij moet ook toonen op den duur al de handelingen bij het beslaan steeds beter en vlugger te doen; dat behoort tot de vorderingen van den toekomstigen hoefsmid.

Intusschen is het waar hetgeen boven reeds is gezegd: »alles wat goed en zorgvuldig moet worden gemaakt, heeft zijn tijd noodig.» Het hangt er slechts van af, hoe dit laatste gezegde wordt opgevat. Als een kleermaker nu en dan een deuntje fluit onder het maken van een jas of vest, het zal niet hinderen; dat aan een rijtuig langzaam wordt gewerkt, het zal niet schaden; en voor den hoof mag het misschien het zelfde wezen, of het beslag vlugger of langzamer wordt uitgevoerd, hetgeen evenwel op goede gronden is te betwijfelen, voor het paard zelf is zulks volstrekt niet het geval. Aangenomen zelfs dat zoo'n gediplomeerde aan zijn smederij een loods heeft, waar het paard tegen weersinvloeden is beschut, is het immers duidelijk, dat een dergelijke, traag vorderende arbeid het paard vermoeit, het onrustig, zenuwachtig maakt, afgezien nog dat de eigenaar zijn paard te lang moet missen. Het is gemakkelijk gezegd: het beslag is zulk eene gewichtige zaak, dat men daarvoor den behoorlijken tijd dient vrij te geven; dat is de zuivere waarheid, als men maar met de particuliere belangen in de burgermaatschappij weet rekening te houden. En dit moet onze hoefsmid ook doen, kunnen of niet moet hij dus vlug afwerken, en werkt, als

hij het niet kan, natuurlijk slecht, waardoor hij het diploma in discredit brengt.

Ik geloof wel, dat de schrijver van bovengenoemde »Denkschrift» het wel niet zoo zal hebben bedoeld, maar kan die uitspraak zoo zonder voorbehoud gedaan, allicht aanleiding geven tot een verkeerde opvatting van *vlug* en *overhaastig* werk, en gaf mij daarom aanleiding die uitspraak te bespreken en te toetsen aan de practijk.

MOUBIS.

HOEFBESLAG-EXAMEN TE GORSSEL.

Door de afdeeling Gorssel der Geldersch-Overijselsche Maatschappij van Landbouw werd gedurende de afgelopen wintermaanden een cursus voor hoefbeslag gehouden, waarvan de leiding was opgedragen aan den heer H. M. Kroon, rijks-vecarts te Deventer. Het practische gedeelte was toevertrouwd aan den korporaal-hoefsmid J. Blokker te Zutfen.

Aan dien cursus werd deelgenomen door 17 hoefsmeden, welke den 21en April j.l. alle waren opgekomen, om zich te onderwerpen aan het door genoemde maatschappij voorgeschreven examen, terwijl één hoefsmid, die den cursus niet had gevolgd, de vergunning had gekregen om bewijzen van bekwaamheid af te leggen, ten einde ook voor het diploma als hoefsmid in aanmerking te komen.

Aan het examen voldeden 9 candidaten, te weten: G. R. Rutgers te Almen, D. Laar te Neerlandsch Mettraj (Gorssel), H. Haverkamp te Heeten (Raalte), H. W. Lokman te Epse (Gorssel), H. E. Reesink te Warnsveld, H. van Ark te Vorden, J. B. G. van Leeuwen te Apeldoorn, J. H. Wiemeling te Zutfen en M. H. Dijkerman te Lochem.

Het examen werd afgenomen door de leeraren van den gehouden cursus, ten overstaan der Commissie voor het hoefbeslag van de Maatschappij, en van het Bestuur der Afdeeling, en bijgewoond door den algemeenen Secretaris der M. v. L.

Hoewel niet steeds met goed gevolg, zooals uit den uitslag van het examen blijkt, liepen de werkzaamheden tamelijk vlug van stapel, zoodat het examen om 9 uur v.m. begonnen, ten 4 ure n.m. was geëindigd, niettegenstaande voor het groot aantal candidaten slechts twee vuren beschikbaar waren, waarvan één reeds zeer spoedig onbruikbaar werd. De keuze van een ruim aantal paarden, alle zeer geschikt voor het doel, droeg tot dat vlot verloop zonder twijfel niet weinig bij. Of het terrein voor de practische oefeningen, thans zeer goed, ingeval de sluizen des hemels waren opengezet, enig werk zou hebben toegelaten, zal een raadsel moeten blijven. Een gelukkige omstandigheid bij dit examen was, dat de theorie en practijk vrij algemeen gepaard gingen, daar die candidaten, welke het beste waren in de practische werkzaamheden, zulks tevens in de theorie waren. Moubis.

HOEFBESLAG-EXAMEN TE DOETINCHEM.

De cursus voor hoefbeslag, gedurende den afgeloopen winter gehouden door de afdeling »Doetinchem en omstreken» van de G. O. M. v. L., werd geleid door den heer D. Schurink, rijks-veearts te Laag-Keppel, bijgestaan voor het practische gedeelte door den korporaal-hoefsmid C. van Wiggen te Arnhem. De 12 deelnemers verschenen allen op het examen, dat den 29en April l.l. werd afgenomen. Wegens verhinderling van den leeraar, werd het theoretisch examen gehouden door een der leden van de Commissie voor hoefbeslag der Maatschappij. De uitslag was ongunstig, daar slechts 4 candidaten slaagden, te weten: H. Hendriks te Doetinchem, G. J. A. Kraaijvanger te Steenderen, G. J. J. Booltink te Steenderen, en M. Raterink te Dinxperlo.

De practische werkzaamheden, gedurende den cursus en bij het examen, gehouden in de bekende smederij van den heer Martens, werden bijgewoond door verschillende belangstellenden. — De tekortkomingen der niet geslaagden bepaalden zich bij enkele tot de practijk of de theorie, bij meerdere tot beide te gelijk.

Alle paarden moesten op verlangen van de eigenaars worden beslagen met ijzers voorzien van kalkoenen, wijl deze aldaar steeds gewoonte waren geweest, zooals één der geleiders zeide; één was zeer gesteld tevens op stooten, aan welken eisch op een dergelijk examen onmogelijk is te voldoen. De opleiding van hoefsmiden zou beter resultaat hebben, als de eigenaars van paarden zelf ook profiteerden van een cursus in hoefbeslag. Indien zij niet medewerken om de eischen van een goed beslag tot hun recht te doen komen, dan is een gediplomeerd hoefsmid voor hen enkel een luxe-artikel.

Moubis.

INGEZONDEN STUKKEN.

Geachte Redactie!

Mag ik een klein plaatsje in het zoo veel gelezen en leerzaam Blad »De Hoefsmid?»

Verschillende en vele gesprekken worden gevoerd over het hoefbeslag, en zoo van zelf over den paardeneigenaar, en niet ten onrechte. Als men eenige kennis van het hoefsmidsvak bezit, moet men er zich telkens over bedroeven, ja zelfs kwaad maken, zoowel over het heerschen van den ondeskundigen paardeneigenaar, als ook over de ondeskundige hoefsmiden. En ik geloof dat men geen grondige verbetering van het hoefbeslag zal verkrijgen, alvorens van hooger en deskundige hand, sterker maatregelen worden genomen dan thans het geval is.

Men werkt b.v. meer dan sterk op veredeling van het paardenras, dat ik hoog respecteer. Maar wat zie ik nu in mijne omgeving? Ik zie daar paarden ingeschreven in het Ned. Stamboek, fraaie dieren, maar slaat men de

oogen naar de voeten, dan hoort men uit één mond: »Zonde van 't dier dat het op zulk slecht beslag staat; de geheele stand van het paard wordt door het beslag bedorven.» — Nu is 't toch voor deskundige hoefsmeden een treurigheid het hoefbeslag te hooren verachten, daar in mijn oog de eigenaars voor het grootste deel de schuld er van zijn dat hun dieren niet goed zijn beslagen.

Zou het nu niet kunnen dat, in den trant der verplichte dierenbescherming, de eigenaren van in het stamboek opgenomen paarden werden verplicht deze dieren door deskundigen te laten beslaan? Hierdoor zou in mijn oog het Hoefsmidsvak een belangrijke schrede voorwaarts doen en de bekwame hoefsmid meer worden gewaardeerd. Want zoo lang ieder ondeskundige het hoefsmidsvak mag blijven uitoefenen, blijft hij ook (zooals ik al meermalen heb gehoord) zeggen: »Je hebt zoo wat aan je knapheid; ze komen bij mij toch ook.»

Dat spoedig die tijd aanbreke, is mijn innige wensch.

Onder dankzegging voor de verleende plaatsruimte,

Uw. dw.

Johs. Klem Jr.,

Hoefsmid.

Vierpolders, 18-4-'98.

(Alhoewel uw gedachte om eigenaren van in het stamboek opgenomen paarden de verplichting op te leggen deze dieren niet anders dan door gediplomeerde hoefsmeden te laten beslaan, moeilijk in toepassing zal kunnen worden gebracht, is het beslist wenschelijk die eigenaren zooveel mogelijk op het nut van goed hoefbeslag te wijzen. De juryleden bij paardenkeuringen doen een nuttig werk den eigenaren op voorkomend goed of slecht uitgevoerd beslag attent te maken.

Wij wenschen hierbij tevens met genoegen te constateeren dat de hoefsmeden zelve meer over hun vak en over de belangen hiervan beginnen mee te praten, hetgeen een gelukkig verschijnsel is! Door openbaarmaking van meeningen komt er allicht wrijving van gedachten, en hierdoor zooals het spreekwoord immers zegt — de waarheid aan het licht. Een tweede bekend gezegde, dat hier in herinnering mag worden gebracht, is: »Waar geen klagers zijn, zijn ook geen rechters». (*Redactie.*)

Aan de Redactie van »De Hoefsmid».

Mijnheer!

De welwillende plaatsing van mijn schrijven in de vorige aflevering van »De Hoefsmid», geeft mij vrijmoedigheid, U beleefd te verzoeken, nog eenmaal, even op het verhandelde te mogen terugkomen. Eensdeels zie ik mij daartoe genoopt, nu U uwe bedoeling wat breeder omschrijft.

Dat de kooplieden er naar streven, om door middel van het bewuste beslag, hun paarden wat meer »uit den grond» te laten komen, zooals de paardenfokkers hier dit noemen, begreep ik reeds en dat zulks voor het ge-

zicht bereikt wordt, door het lang laten der hoeven (niet door 4 mM. dikkere ijzers¹⁾), wil ik U gaarne toestemmen. Maar dit gezicht verliest, dunkt mij, veel van zijn waarde, naar dien de koopers de oorzaak van dat hooger staan kennen. Verleden jaar hoorde ik hier een Franschen koopman, wijzende op een paard dat op dezelfde manier beslagen was, tot zijn tolk zeggen, van wien ik het later weer vernam: »Ook kunstmatig verhoogd.»

Ik ontken ook niet, dat zware ijzers, voor korten tijd, gunstig werken op het opnemen der beenen; trouwens dit is het geval met elke verwisseling van meerdere of mindere zwaarte aan de beenen aangebracht. Het is nog niet zoolang geleden, dat ik een paard door een Franschman, van een koopman uit Groningen gekocht, de ijzers uit moest nemen, omdat het slecht draafde. Dit paard bleef hier, op het dorp, staan en na eenige dagen moest ik het, tegen mijn zin, met dezelfde zware ijzers, die er onderuit gekomen waren, beslaan. Oogenblikkelijk draafde het paard toen tamelijk goed. Na 2 à 3 dagen echter kwam men weer terug, om onder hetzelfde dier ijzers van gewone zwaarte te laten leggen, en weer had dit hetzelfde gunstige gevolg.

Nu nog iets over het weglaten der toonlip bij abnormalen stand. Tegenover uwe bewering houd ik pertinent staande: juist de lip is het, die goed aangebracht, het gebrek 't meest verbergt. Ik wenschte wel mijnheer de Redacteur, eens een paard bijv. met Franschen stand voor U te mogen beslaan²⁾, om U de juistheid van mijn zeggen, te bewijzen. Nu dit niet kan, zal ik trachten U iets van mijn wijze van werken, in genoemd geval, mede te deelen. Bij zulk een paard trek ik, na den voet besneden te hebben, met het oog een loodlijn midden over het been van boven af en teeken dien op de hoof met een krijtstreepje. Daar zal ik den lip brengen, maar om dat met goed gevolg te doen, moet ik dat gedeelte van den hoof voorbrengen, dus, van daar uit de hoof zoodanig beraspn dat dezelve een normaal aanzien verkrijgt. Het moet al vrij erg zijn als dan de abnormale stand nog in het oog loopt en in dat geval is er immers toch ook geen sprake meer van een luxe-handelspaard.

Met beleefden dank voor de verleende plaatsruimte en betuiging mijner hoogachting, heb ik de eer te zijn:

Beusichem, 28 April '98.

UEd. dienaar,
C. M. van Rietschoten.

¹⁾ Wij denken van evenveel als het ijzer *buitengewone* dikte heeft. (Red.)

²⁾ Dan zouden wij wel eerder tot eenzelfde opvatting geraken dan thans. In de Juli-af. zullen wij dit nog eens met behulp van daartoe te vervaardigen fotografieën en cliché's betrachten. (Red.)

KORTE MEDEDEELINGEN.

— *Het in de ijzers klappen der paarden wordt volgens Dammann in de meeste gevallen veroorzaakt door een ondoelmatig beslag. Soms zijn te*

lange voorijzers en te lange toonwanden aan de achterhoeven de schuld. In dat geval is de kwaal spoedig te verhelpen. Veel meer echter ontstaat het gebrek, doordat de smid den drachtwand van den voorhoef te veel verkort en den toonwand te lang laat. Door de te lage drachtwanden treedt het dier van voren te veel door, de beenen worden minder gemakkelijk vooruitbewogen, blijven te lang onder het lichaam en worden nu door de achterbeenen geraakt. Ook in dit geval is de kwaal spoedig te verhelpen, door het sterk inkorten van den toonwand en het ontzien van den drachtwand. In weinige gevallen is het gebrek te zoeken in den bouw van het dier, n. l. in te korten romp en te lange beenen of in overbouwd zijn; dan is herstel moeilijk te verkrijgen en moet men zich tevreden stellen met het wegnemen van het onaangename geluid en het voorkomen van verwondingen, door het achterijzer aan den toon stomp te maken en van twee zijlippen te voorzien, en het voorijzer schuins naar voren aflopende kalkoenuiteinden te geven.

— *Het redden van paarden bij brand.* Het is reeds dikwijls waargenomen, dat paarden moeilijk te redden zijn uit een brandend gebouw. Als zij de vlammen zien blijven zij roerloos staan, zelfs als men de dieren er met moeite uithaalt hebben zij neiging om weer terug in den brandenden stal te loopen.

Ik las onlangs een middel dat hier kan worden toegepast.

Men neemt eenvoudig een natten zak, een deken, tapijt, desnoods een jas, of wat er maar voor geschikt is om het hoofd der dieren in te stoppen, zoodat zij geen vuur kunnen zien. Dan laten zij zich leiden zonder tegenstand. Ook helpt het dikwijls als men hen het tuig kan opleggen, daardoor weer laten zij het naar buiten brengen toe, wat in andere gevallen soms zooveel moeite kost.

Wie het ongeluk van brand treft, passe het toe.

K. K.

(u./h. Weekbl. v. Zuivelber.)

— Van uit de Vereenigde Staten van Noord-Amerika is medegedeeld dat het thans is gelukt *aluminium ook in gegoten vorm* te brengen, vooral van belang met het oog op de rijwielinindustrie.

— Aan de *Hoefsmidschool* te Amersfoort is den burgerleerling Homme Steunebrink, wonende te Gauw (Prov. Friesland), een getuigschrift afgegeven, vermeldende zijn ijver en bedrevenheid in het hoefsmidsvak, na voldaan te hebben aan het examen. (Zie pag. 44, afl. I, jaargang III).

Sedert 1 April zijn aan de *Hoefsmidschool* geplaatst de burgerhoefsmid-leerlingen: Gerrit Effrink van Voorthuizen en Hendrik Wullink van Zutphen.

F.

— De »*Afdeeling Haarlem en Omstreken der H. M. v. L.*» ontvangt uit de kas der Hollandsche Maatschappij van Landbouw een jaarlijksche *subsidie van f100 voor den cursus in hoefbeslag voor burgersmeden*, in 1897 direct voor 3 achtereenvolgende jaren toegestaan.

— *Om het vastroesten van schroeven te voorkomen.* Schroeven roesten

zelfs na het oliën meestal spoedig vast, als zij aan felle hitte of vochtige lucht zijn blootgesteld. Het verwijderen der roest gaat dan met veel moeite gepaard, als de schroeven niet zullen afbreken. Hoe moeilijk dikwijls het verwijderen van afgebroken schroeven is, weet iedere vakman. Dit kan men voorkomen, en wel als men de schroeven vóór het gebruik in een dunne pap van grafiet met smeerolie, of nog beter talk dompelt. Daar de wrijving hierdoor erg verminderd wordt, is ook 't inschroeven gemakkelijker. De zoo voorbereide schroeven kunnen na jaren met gemak weer losgemaakt worden, waarbij 't breken der schroeven nooit plaats heeft.

Zoo schrijft een buitenlandsch vakblad.

(u/d. Vulcaan.)

BRIEFWISSELING.

Sedert 12 April zijn ingekomen postwissels over 1898 à f 3.00 van J. Duysens te H., Johs. Klem te V. en J. G. Wolkorte te D.; voor 1ste en 2de kwart. f 1.50 van B. Westerhuis te D., voor 2de en 3de kwart. f 1.50 van P. A. Weemaes te H.; voor 1ste kwart. à f 0.75 van G. P. Meinders te H. en J. P. van den Heuvel te A.; voor 2de kwart. à f 0.75 van B. H. ter Weer te H. en H. v. Butselaar te R.; f 2.00 van Wm. Kesteloo te G. (hierover is per briefkaart ingelicht), en van H. von Franck te W. voor een afl. f 0.25.

Advertentiën.

„DE HOEFSMID” wordt thans in 227 plaatsen van het Binnenland en 5 van het Buitenland gelezen.

Kunsthorn,
voor Hoefbeslag,

verkrijgbaar in de chemicaliën- en drogerijen-handel van

K. G. W. DE BOSSON, Apotheker,
te Dordrecht.

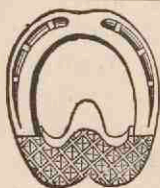
PRIJSCOURANTEN voor HH. Veeartsen op aanvraag gratis.

HET PAARD,

Geïllustreerd Maandblad, gewijd aan Paardenfokkerij en Paardenkennis in uitgebreiden zin.

Redacteur-Uitgever **A. W. HEIDEMA.**
DERDE JAARGANG.

Prijs per jaar fr. p. p. f 3.— voor Nederland, f 3.50 voor O. en W.-Indië en het buitenland.

Engelsche veerkrachtige

HOEFZOLEN voor paarden met gevoelige of gebrekkige hoeven.

Deze zolen worden zeer geroemd en zijn in alle afmetingen verkrijgbaar.

CIRCULAIRES op franco aanvraag bij:

W. A. H. VAN HORSEN, Utrecht.

DE HOEF EN HET HOEFBESLAG.

Tweede Gedeelte.

HET HOEFBESLAG.

HOOFDSTUK III.

HET BESLAG VAN GEZONDE HOEVEN.

§ 27. *Geschiedenis van het hoefbeslag.*

(*Vervolg, — met 24 figuren.*)

Terwijl de Keltische ijzers vrij zeldzaam zijn, geldt dit in geen deele van die uit het Gallo-Romeinsche tijdperk (dat is de tijd van de verovering van Gallië door de Romeinen tot den ondergang van het West-Romeinsche rijk, alzoo van 52 tot 476 na Christus). Hiervan bevinden zich talrijke exemplaren in de musea van Frankrijk, België, Duitschland en Engeland. Men ontdekte ze in betrekkelijk groot aantal in de ruïnen van gebouwen, welke van dezen tijd dagteekenen, in vereeniging met wapens, munten, enz. Zij gelijken op de Keltische ijzers, hebben een gegolfd buitenrand en ovale nagelgaten, doch zijn grooter en zwaarder (180—250 gram) en klaarblijkelijk voor grooter en zwaarder paarden bestemd geweest. Men meent hieruit te mogen opmaken, dat het paardenras reeds verbeterd was geworden en meer geschikt gemaakt voor den oorlog.

De Gallo-Romeinsche ijzers, welke in Zwitserland, Duitschland en België zijn gevonden, bezitten gewoonlijk een duidelijke rits, met 6—8 nagelgaten; hun buitenrand is desniettemin gegolfd, evenals bij de niet geritste ijzers. Hun toon is dikwijls breed, met meer of minder duidelijken opzet; enkele typen hebben smalle en verdikte kalkoeneinden, doch meestal zijn deze omgebogen en vormen kalkoenen. Soms zijn zij zelfs van een stoot voorzien.

De in Engeland, uit het Gallo-Romeinsche tijdperk, gevonden ijzers komen geheel overeen met die in Frankrijk ontdekt.

De reden dat niet veel meer ijzers, zoowel uit den Keltischen als lateren tijd, zijn opgedolven, is wel daarin gelegen, dat slechts weinig paarden werden beslagen. Vermoedelijk geschiedde dit enkel bij de paarden van hooggeplaatste personen, bij de ruitery te velde en in de landen met een harden en rotsachtigen bodem.

Ook uit den tijd der middeneeuwen heeft men ijzers ontdekt, welke van een gegolfd buitenrand voorzien zijn. De uitstulpingen zijn echter gering en bovendien de nagelgaten langwerpig vierkant, gelijk figuur 173 te aanschouwen geeft. Dit ijzer is gevonden te Angers (Frankrijk); het kwam voor met andere ijzers, een wapenbijl en verschillende voorwerpen, welke

recht geven tot het vermoeden, dat het dagteekent van de bezetting dezer stad door de Engelschen. Overeenkomstige ijzers zijn verzameld op het slagveld van Crécy (1346).

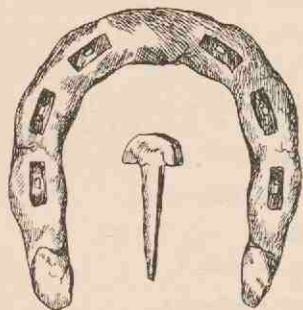

Fig. 173.

IJzer met gegolfdcn buitenrand en vierkante nagelgaten, gevonden te Angers (Frankrijk).

Fig. 174.

IJzer met gegolfdcn buitenrand en vierkante nagelgaten, in 1860 te Oudewater opgegraven.

Ook in ons land zijn zulke ijzers gevonden. Het in fig. 174 afgebeelde werd in 1860 te Oudewater opgegraven bij het uitdiepen van den Hollandschen IJsel; men trof het aan nabij een oude begraafplaats, in droge klei. Dit wijkt door de acht vierkante nagelgaten af van het Keltisch ijzer; vermoedelijk dateert het uit de eerste eeuwen van onze jaartelling.

Wijl de Keltische en andere antieke hoefijzers in ons land en ook daar buiten dikwijls zijn gevonden op plaatsen waar Romeinsche nederzettingen zijn geweest, heeft men vroeger gemeend, dat dit beslag van de Romeinen afkomstig was. Het is echter bekend, dat de Romeinen zich veelal hebben gevestigd of wegen hebben aangelegd op plaatsen, welke vroeger door de Kelten en andere volksstammen waren ingenomen. De laatsten werden door de Romeinen verdreven, eerst naar ons land (Maastricht) en van daar, gewoonlijk langs de groote rivieren (Nijmegen, Wijk-bij-Duurstede, Utrecht, Oudewater, enz.), naar Engeland. In dit land heeft men ook in Keltische grafheuvels hoefijzers aangetroffen, welke geheel overeenkwamen met die in de figuren 168—172 afgebeeld. En ook daar hadden de Romeinen de Kelten verjaagd, want niet ver van Londen (tusschen deze stad en Bath) bevindt zich een Romeinsche weg, welke vrijwel recht loopt, doch nabij een steenen grafheuvel gekomen, hieromheen een bocht maakt.

Wanneer het geen twijfel overlaat, dat de Kelten reeds vóór Christus geboorte het hoefbeslag kenden, dan is men geneigd te vragen: hebben zij dit uitgevonden of namen zij het van andere volken over? Hoewel deze vraag niet met zekerheid kan worden beantwoord, is het toch zeer waarschijnlijk dat de Mongolen, een nomadische volksstam, het uit Azië naar Europa hebben overgebracht. Vermoedelijk zijn de Chineezcn als de uitvinders aan te merken; het is bekend dat de beschaving bij dit volk reeds vele eeuwen vóór het begin onzer jaartelling een hoogen graad had bereikt,

doch dat zij, door afzondering van andere volkeren, langen tijd op datzelfde punt zijn blijven staan. Geheel in overeenstemming hiermede worden in China op den huidigen dag nog ijzers gebruikt, welke met de Keltische overeenkomen. Figuur 175 vertoont de ondervlakte en figuur 176 de bovenvlakte van een ijzer, dat te Batavia verwijderd is van den hoof van een muilnier, in China aangekocht voor het Indisch leger. Van zulke ijzers

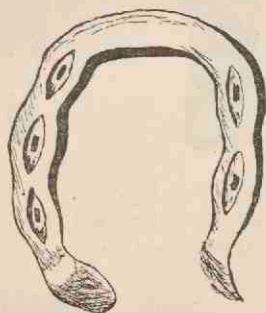

Fig. 175.

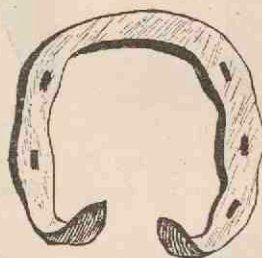

Fig. 176.

Chineesch muilnierijzer, van onderen gezien. Chineesch muilnierijzer, van boven gezien. bevinden zich onderscheidene exemplaren in de verzameling van hoefijzers aan 's Rijks Veeartsenijschool, welke geheel met elkander overeenkomen en enkel daardoor verschillen, dat sommige 4, andere 5 nagelgaten hebben. Evenals de Keltische ijzers bezitten zij een gegolfden buitenrand, ovale nagelgaten en een voor elk nagelgat vooraf gevormde rits. Zij hebben met het Oostersche ijzer gemeen, dat zij aan de uiteinden der takken zijn opgebogen, blijkbaar met de bedoeling om de ballen van den hoof te beschermen.

Uit later tijdperken zijn veel ijzers in ons land gevonden. Deze zijn alle veel grooter en zwaarder dan de Keltische en kunnen worden onderscheiden in twee groote groepen: die welke werden gebezigd vóór den Spaanschen oorlog en die, welke daarna zijn aangewend. De eerste kenmerken zich

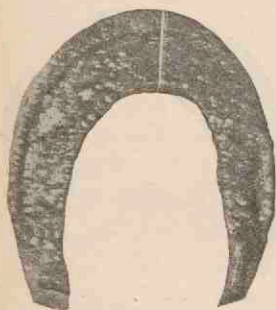

Fig. 177.

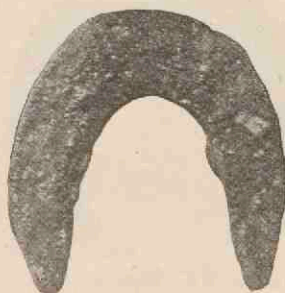

Fig. 178.

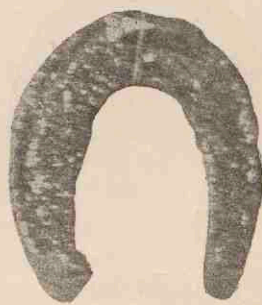

Fig. 179.

Ijzers gevonden $1\frac{1}{2}$ –2 M. onder de klei, op de Rijn-uiteerwaard, genaamd de Blauwe Kamer, tegenover de Grebbe en speciaal de Koningstafel (gem. Wageningen).

door groote breedte en het naar de kalkoeneinden allengs smaller worden;

Fig. 180.

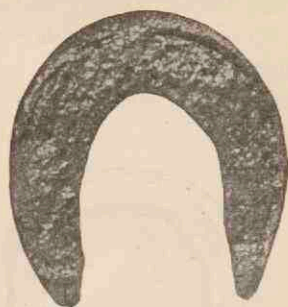

Fig. 181.

Ijzers gevonden ongeveer $1\frac{1}{2}$ M. onder de klei op de Rijn-uiteerwaard, in de nabijheid van het vroegere kasteel Grunsfoord (gem. Wageningen)

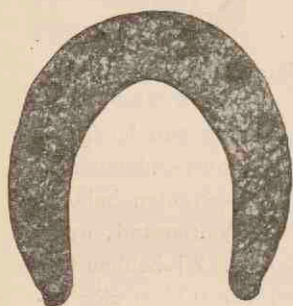

Fig. 183.

Fig. 185.

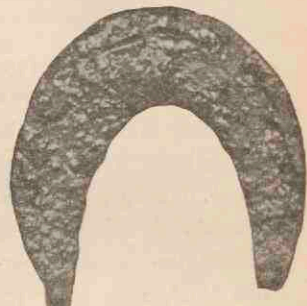

Fig. 182.

Ijzers gevonden in 1887 bij de ruïne van het kasteel Schonauwen, bij Houten, naast de gracht; wellicht was ook hier vroeger een gracht.

Ijzer gevonden $1\frac{1}{2}$ M. onder de klei op de Waal-uiteerwaard, genaamd Slotwoord, onder de gemeente Dodewaard. Vermoedelijk heeft het slot IJzendoorn hier vroeger bij gelegen.

Fig. 184.

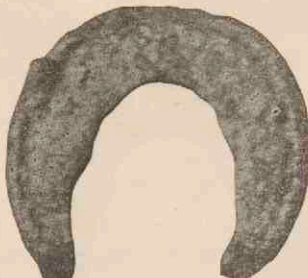

Fig. 186.

Fig. 187.

Ijzers opgegraven 1 M. onder den beganen grond in het Houtensche broek (prov. Utrecht), in den kleibodem.

Hoefijzer in 1845 opgegraven te Hekendorp bij Oudewater. Dateert vermoedelijk van vóór den Spaanschen tijd.

dikwijls hebben zij een rits, gewoonlijk smalle kalkoenen, waarvan de achtervlakte soms schuin naar voren en beneden loopt, en niet zelden een stoot. De daarbij gebruikte nagels hadden violsleutelvormige koppen. De figuren 177—193 geven een overzicht van de typen, zooals ze in onderscheidene

Fig. 188.

Fig. 189.

Fig. 190.

Hoefijzers, gevonden 10 Augustus 1889 aan den Holl. IJsel nabij Moordrecht in een uiterwaard, bestaande uit zware klei. Nabij de plaats van uitgraving bevindt zich een boerenwoning; aldaar moet vroeger een kasteel hebben gestaan.

Een overgebleven hek dagteekent van ongeveer 1600. De weg die er langs gaat, wordt de Snelle geheeten en leidt naar Rotterdam.

Fig. 191.

Fig. 192.

Fig. 193.

IJzer gevonden nabij Usquert, prov. Groningen, op de plaats waar vroeger een klooster stond. Thans staan daar twee boerderijen; de grachten zijn nog aanwezig en hieruit is het ijzer aan het licht gebracht.

IJzer gevonden in een der oude grachten van het kasteel te Horn bij Roermond.

IJzer gevonden in Zuid-Limburg. Nadere bijzonderheden onbekend. Aange troffen in 1889 bij een smid in de gemeente Voerendaal.

provinciën van ons land zijn opgedolven. Dat zij dagteekenen uit de 11de tot de 15de eeuw weet men door de vindplaatsen van geheel overeenkomstige ijzers in Duitschland. Die werden namelijk aangetroffen in oude kasteelen, ruïnen, enz. waarvan men met zekerheid wist hoe oud ze waren.

De hoefijzers uit den Spaanschen tijd en later (16de en 17de eeuw), waarvan de figuren 194, 195 en 196 een afbeelding geven, behouden gewoonlijk dezelfde breedte tot aan de uiteinden der takken, hebben kalkoenen,

meestal geen rits, soms een lip en veelal 7 à 8 gestampte nagelgaten. Zij gelijken op slecht afgewerkte ijzers van den tegenwoordigen tijd.

In 1880 en 1881 werd te Nieuwersluis, bij het vergrooten van het fort aldaar nabij de vroegere pupillenschool, een groote menigte hoefijzers ge-

Fig. 194.

Ijzer gevonden in 1893 tusschen vele geraamten van paarden en menschen aan den voet van den berg der Mookerheide, op de plaats waar, volgens Mendoza, het grootste gedeelte der Nassausche cavalerie is gesneuveld. De opgraving geschiedde met het oog op historische ontdekkingen vanwege den heer Meulleners, pastoor te Heer, welke den slag bij de Mookerheide heeft beschreven.

Fig. 195.

Ijzer in 1884 opgegraven in de gemeente Vechten, ruim 3 voet onder den grond.

Fig. 196.

Ijzer in 1842 opgegraven te Willeskop bij Oudewater. Dateert vermoedelijk uit den Spaanschen tijd.

vonden, welke overeenkwamen met die in de figuren 194—196 afgebeeld. Zij bevonden zich in een onderaardsch bosch, waarvan de toppen bij het uitgraven der fortgracht tot een diepte van 3 M. beneden Amsterdamsch peil, bloot kwamen. Van deze ijzers, beschreven en afgebeeld door Mr. L. A. J. W. Baron Sloet, bevinden zich 8 stuks, welke de verschillende typen voorstellen, in het Rijksmuseum van oudheden te Leiden.

EEN EN ANDER OVER DEN AANMAAK VAN HET WINTERBESLAG
BIJ HET LEGER EN DE GEREEDSCHAPPEN VOOR DE
VERVAARDIGING BENOODIGD

(Met 7 figuren),

door

A. FREDERIKSE.

De scherpe kalkoenen worden *niet* door de smeden aangemaakt, maar door de zorg van den Directeur der Artillerie-Inrichtingen, geheel gereed aangeschaft. Deze kalkoenen *moeten* dus het punt van uitgang vormen bij den aanmaak van het winterbeslag. De smid moet een schroefgat in een

ijzer maken, op de wijze als is aangegeven in punt 6a¹⁾ (zie jaargang 1897, bladz. 196) en wel zoodanig, dat de scherpe kalkoenen daarin goed passen. Het hoefijzer moet, daar de lengte van den kalkoen voor den schroefdraad bestemd 10 mM. is, minstens 11 mM. dik zijn.

Wat de dikte van den schroefdraad der kalkoenen aangaat, is het naar mijne meening te betreuren, dat de aangenomen draad van onzen kalkoen geen halve duims Whitworth-draad (12.7 mM. in doorsnede) is, die veel gebruikt wordt; onze draad — ook een Whitworth-draad — is 13.2 mM. dik. Evenzoo verschilt de spoed; deze is bij den halve duimsdraad 12 en bij onzen draad ruim $11\frac{1}{2}$, d.w.z. op een Engelschen duim zijn 12 resp. $11\frac{1}{2}$ draadwindingen.

Liever hadden wij een handelsdraad van $\frac{1}{2}$ duim aangenomen gezien, omdat men overal schroefkalkoenen van dien draad voorzien in den handel vindt; het kan toch voorkomen in oorlogstijd, dat men op een gegeven oogenblik verlegen is om kalkoenen; die van $\frac{1}{2}$ duim kan men overal krijgen, misschien is dat met die van onze afmetingen niet altijd het geval²⁾.

Voor het maken van de schroefgaten in de hoefijzers heeft men 2 tappen; de schroefdraad wordt achtereenvolgens met tap no. 2 en zoo noodig met tap no. 4 in het geboorde gat gesneden. De tappen (fig. 1 en fig. 2) zijn vierkant; naar onze meening is over het algemeen een ronde tap boven een vierkanten te verkiezen, zooals wel blijkt uit het feit, dat de ronde tappen algemeen in de industrie worden gebruikt³⁾.

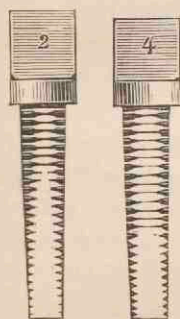

Fig. 1. Fig. 2.
Tap no. 2. Tap no. 4. ook vlugger, want daarmee is men in een keer klaar, terwijl men, gebruik makende van een vierkanten, meestal na tap no. 2 ook nog tap no. 4 moet aanwenden.

Wat de duurzaamheid aangaat, daaromtrent bestaat groot verschil van opvatting.

Van, in deze zaak tot oordeelen, bevoegde zijde wordt de vierkante tap voor sterker gehouden, terwijl de hoefsmiden, wellicht zonder uitzondering, den ronden tap voor sterker houden.

Veel is er over het breken der vierkante tappen geklaagd. Ook wij heb-

1) Dit luidt: «Vóór dat de paarden op de beslagplaats komen, moeten de hoefijzers reeds aangemaakt en van cilindervormige gaten voorzien zijn. Na het passen wordt de schroefdraad achtereenvolgens met tap no. 2 (zie in bovenstaand artikel figuur 1) en zoo noodig met tap no. 4 (zie figuur 2) in het gat gesneden.

2) Van drie leveranciers kreeg ik monsters van kalkoenen met verschillenden draad, maar niet een dezer schroefkalkoenen voldeed aan den controleur. De meest gebruikte kalkoenen schijnen die te zijn van $\frac{7}{16}$, $\frac{1}{2}$, $\frac{9}{16}$, $\frac{5}{8}$ en $\frac{11}{16}$ duim.

3) Ook in het Duitsche en Fransche leger wordt de ronde tap gebruikt.

ben er veel last van ondervonden. In den laatsten tijd breekt er echter aan de Hoefsmidschool geen enkele meer, maar wij hebben nog te weinig schroefgaten laten maken om nu reeds een bepaald oordeel te kunnen uitspreken. Zeker is het dat een wringijzer, waarin de tap volkomen past, dikwijls het breken voorkomt. Verder is het noodig nauwkeurig acht te geven of het indraaien der tappen moeilijk begint te gaan, in welk geval de tap, vóór men verder gaat, eerst schoon moet worden gemaakt. Zulks zal echter zelden noodig zijn als het cilindervormig gat niet te klein is geboord.

Een voordeel van den vierkanten tap is, dat men hem kan slijpen; de wijze van werking maakt, dat een vierkante tap eerder stomp wordt dan een ronde.

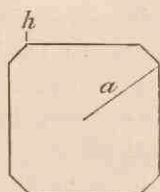

Fig. 3*).

Doorsnede van een vierkanten tap.

Op theoretische gronden kan men dus geen bezwaar hebben tegen het slijpen; ook de practijk leert ons dat er niets tegen is. Verder is het een feit, dat een pas geslepen vierkante tap uitstekend snijdt.

Maar de ronde tap heeft ook een voordeel; het bovenste ronde gedeelte daarvan geeft een controle-middel aan de hand voor het geboorde gat. Het cilindervormig gat, dat men boort mag toch niet te groot of te klein zijn omdat minder nauwkeurig werk, resp. het bederven der tappen, daarvan het gevolg is. Het cilindervormig gat moet iets grooter zijn dan de inwendige

middellijn (middellijn in den draad) van den tap, zooals fig. 4 aangeeft. M. a. w. de doorsnede van het gat in het hoefijzer is een weinig grooter dan de kleinste doorsnede van den tap; die krijgt men als een tap in den draad wordt doorgezaagd (door-gesneden). Dus zoolang wij den vierkanten tap houden, moet de smid een afzonderlijk controle-middel hebben voor de boor

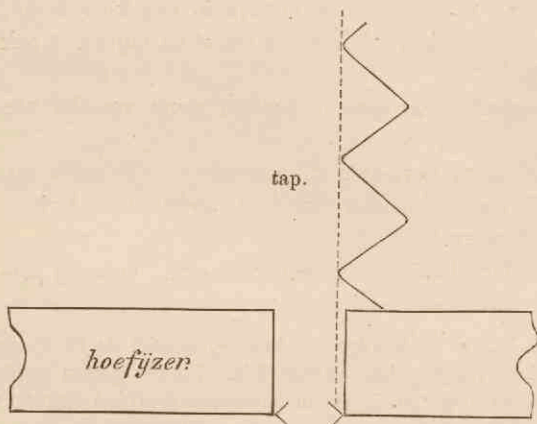

Fig. 4.

of het gat, dat er mede gemaakt wordt.

De scherpe rand van het cilindervormig gat wordt aan de ondervlakte

van het hoefijzer weggenomen. Deze verzinking heeft twee voordeelen: 1°. de kalkoen draagt op het ijzer, wat bepaald noodig is voor het behouden van den schroefdraad; 2°. het indraaien (inschroeven) der kalkoenen heeft er gemakkelijker door plaats.

De aanmaak der stompe kalkoenen geschiedt door de hoefsmeden, zegt het voorschrift. De smid moet dus een draad aan den stompen kalkoen kunnen snijden goed passend in het gemaakte schroefgat van het hoefijzer. Maar het bladsnij-ijzer is niet geschikt om een groot aantal stompe kalkoenen te maken, of het moet *zeer* omslachtig gebeuren. Deze bladsnij-ijzers zijn alleen geschikt en bestemd om een reeds bestaanden draad op te zuiveren, wanneer dit om de een of andere reden noodig mocht zijn.

Blijft dus de aanmaak van stompe kalkoenen den smeden opgedragen, dan zullen zij daartoe wel gebruik moeten maken van een ander soort snij-ijzer.

Het bestaande bladsnij-ijzer (fig. 5) heeft 4 gaten, twee no. 2 en twee

Fig. 5.
Bladsnij-ijzer.

no. 4; de doorsnede van het gat no. 2 is ± 13 mM. en van no. 4 ± 13.2 mM. Langzamerhand zullen de gaten van een blad-

snij-ijzer veranderen en als gevolg daarvan de inwendige middellijn van den schroefdraad der kalkoenen die men er mede maakt, te groot worden (fig. 6).
nieuw. versleten.

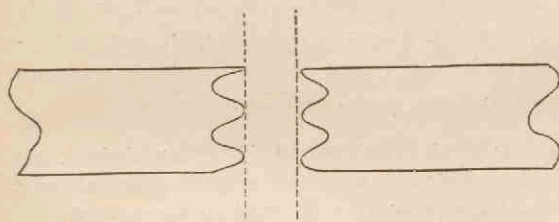

Fig. 6.

Sneevlakten van een nieuw en een versleten snij-ijzer.

Te werk gaande zooals hierboven is beschreven, komt men dus, evenals de burger-hoefsmid, tot het doel zonder dat een controleur behoeft gebruikt te worden. De militaire smeden hebben

Fig. 7.
Controleur.

echter een controleur (zie bladz. 196, jaarg. 97); deze heeft 2 schroefgaten en 2 schroeven, de eene kant is gemerkt met A. (Afkeuren) en de andere kant met een G. (Goedkeuren); het schroefgat A is in doorsnede 13 mM. en het schroefgat G 13.2 mM.

De schroefgaten dienen voor het controleeren van de schroefkalkoenen. Deze moeten in G maar *niet* in A gedraaid kunnen worden.

De schroeven dienen om het schroefgat in het hoefijzer te controleeren; men moet nagaan hoe de controleur zich verhoudt tegenover een schroefgat waarin de scherpe kalkoen *goed* past.

Het maken van controleurs gaat met bezwaren gepaard; hoe nauwkeurig deze ook worden gemaakt, zoodat zij vóór de harding aan alle eischen vol-

doen, ze veranderen iets door de harding, ze worden *grooter of kleiner* in afmetingen, doch hoeveel is vooraf niet juist te bepalen.

Dit sluit dus in dat een kalkoen zich verschillend ten opzichte van eenige controleurs kan gedragen. Men mag dus niet eischen, dat elke goedgekeurde kalkoen in gat G geheel zuiver past en in het geheel niet in gat A gaat.

Een gering verschil kan dus voorkomen tusschen verschillende controleurs. Duidelijk blijkt uit het voorgaande m. i. dat de smid best werken kan zonder controleur; anderen deelen echter mijne meening niet. Immers kan een scherpe kalkoen dezelfde dienst doen als de schroef van den controleur, de scherpe kalkoen is toch *het punt van uitgang*. Het werken zonder controleur is in het voordeel van den smid, want een controleur is duur — als men groote juistheid eischt zelfs zeer duur, en zooals wij boven aantoonde, het gebruik er van is *niet* bepaald noodig.

Over den veiligheidshefboom is reeds vroeger in »De Hoefsmid» (bladz. 160 en 178, jaargang '97) medegedeeld wat er van te zeggen is.

Aangaande de overige gereedschappen (bladz. 196, jaarg. 1897) valt verder niets bijzonders te zeggen. Het bladsnij-ijzer met 4 tappen en den controleur moet de hoefsmid, zoowel bij vernieuwing als bij eerste aanschaffing uit de Stapelmagazijnen betrekken; zij zijn van een goedkeuringsmerk voorzien.

Omtrent de ijsnagels kan nog niets worden medegedeeld, daar zij, evenals de scherpe kalkoenen, nog moeten worden ontvangen. Natuurlijk zal de smid rekening moeten houden met den hals van den ijsnagel, wat het ijsnagelgat betreft; bepaald noodig is het verder dat het onderste gedeelte van den kop overeenkomt met den vorm van onzen rits.

*) Fig. 3 is niet juist; er is een achthoek geteekend, terwijl het een vierhoek met afgeronde hoeken moest zijn. In den tekst wordt van straal gesproken, daaruit volgt reeds, dat de kleine zijden, kleine boogjes (waarvan *a* de straal is) moesten zijn.

HET HOEFIJZER VAN COUSIN EN THARY.

Ofschoon de boven- en ondervlakte van het gewone normale hoefijzer gewoonlijk (in hoofdzaak althans) horizontaal worden gesmeed, zoo weten wij toch dat van dezen regel niet zelden wordt afgeweken. Dit kan o.a. afhangen van een bijzonderen vorm of een gebrek van den hoef, of wel van een bepaald gebruik dat men van het paard wil maken, terwijl eene dergelijke wijziging ook eenvoudig een gevolg kan zijn van een persoonlijk inzicht of van een principe of theorie, bij het beslag in toepassing gebracht.

De bovenvlakte die, volgens den gewonen regel, bestaat uit eene (horizontale) draagvlakte en eene afhellende vlakte, heeft bij sommige ijzers een heel ander aanzien.

Bij aanwezigheid van klemhoeven bijv. wordt soms nog wel gebruik ge-

maakt van het zoogenaamde „pantoffelijzer”, waarbij de geheele bovenvlakte der takken (vooral aan de uiteinden) *afhelt van binnen naar buiten*, ten einde de uitzetting van den hoornwand eenigszins te steunen. Voor normale en wijde hoeven is deze wijziging echter niet aan te raden en bij aanwezigheid van brokkelhoeven, lossen wand, platvoeten enz. werkt het pantoffelijzer beslist nadeelig.

Heeft men met volvoeten te doen, dan wordt meestal juist de geheele bovenvlakte van het ijzer *afhellend van buiten naar binnen* gemaakt, om drukking van het ijzer op de zool te voorkomen. Doch ook als normaal beslag is laatstbedoeld ijzer aangeraden, en wel voornamelijk door Dominik (Duitsch paardenarts), die van het principe uitging dat de draagrand loodrecht op zijne lengterichting behoort te worden ondersteund door het ijzer en dus niet onder een scherpen hoek, zooals dit geschiedt door eene horizontale draagvlakte.

Beide even genoemde afwijkingen van de natuurlijke richting der bovenvlakte, mogen bij een normaal beslag niet voorkomen maar kunnen in sommige gevallen dienstig zijn — als uitzondering dus, niet als regel.

De *ondervlakte* van het ijzer biedt eveneens, om de eene of andere reden, niet zelden verschillen aan in de wijze van bewerking.

Vooreerst kennen wij allen het zoogenaamde *ren-ijzer*, een smal en licht ijzertje, waarvan de ondervlakte onmiddellijk aan den binnenrand der rits naar binnen afhelt, vooreerst ter wille der lichtheid en om klappen en vangen te voorkomen maar ook ter verkrijging van een vasteren stand.

Maar reeds geheel in het begin dezer eeuw raadde Coleman een ijzer aan, waarvan de ondervlakte ongeveer op dezelfde wijze was bewerkt. En in 1820 werd door Goodwin een ijzer aanbevolen dat eveneens slechts met den buitenrand den bodem raakte. Zoo werden na verloop van tijd nog andere soortgelijke ijzers „uitgevonden”, die echter niet algemeen in gebruik kwamen.

In den loop van het vorige jaar werd in enkele tijdschriften (o.a. in »Der Hufschmied”) een nieuw soort van hoefijzer vermeld dat door Cousin en Thary was aangeraden wegens de groote voordeelen die aan dat beslag zouden zijn verbonden boven het gewone hoefijzer. Ook in den laatsten tijd werd er in nog andere vakbladen de aandacht op gevestigd.

Het eigenaardige van bedoeld ijzer komt in het kort hierop neer:

De *bovenvlakte* (waaraan geen draag- en afhellende vlakte wordt onderscheiden) is aan de takken, vooral naar de uiteinden toe, *afhellend van den binnen- naar den buitenrand* en komt dus overeen met die van het bekende en hiervoren reeds besproken pantoffelijzer.

De geheele *ondervlakte* loopt hellend van den buiten- naar den binnenrand en heeft geen rits maar bevat 6—8 zinknagelgaten. Door den schuinen stand der ondervlakte rust van deze alleen de buitenrand op den bodem. Zelfs de nagelgaten blijven alsdan vrij. Het ijzer heeft geen opzet.

Met het oog op de holle (concave) ondervlakte van dit ijzer, is het ook wel het »concaaf hoefijzer» genaamd, terwijl het (om de driehoekige doorsnede die de takken in meerdere of mindere mate hebben) soms als het »driehoekig hoefijzer» van Cousin en Thary wordt aangeduid.

Bij de beschouwing van bedoeld ijzer en in verband met hetgeen in het eerste gedeelte van dit opstel is gezegd, blijkt dat wij hier volstrekt niet te doen hebben met iets nieuws of met eene »uitvinding» en dat lang niet alle eigenschappen van dit beslag onvoorwaardelijk als deugden mogen worden beschouwd.

Indien men leest hoe (ook bij het hoefbeslag) gewoonlijk iedere nieuwe methode door de zoogenaamde uitvinders wordt aangeprezen, zou men, daarop afgaande, overtuigd moeten worden dat eindelijk het volmaakte is bereikt. De groote fout bestaat dan meestal hierin, dat de deugden van het aanbevolen systeem zeer worden vergroot en de nadeelen geheel worden over het hoofd gezien en niet vermeld.

Of de toepassing van het hoefijzer van Cousin en Thary werkelijk zoodanige aanbeveling verdient als wordt opgegeven, hangt af van het gewicht der voor- en nadeelen die aan het gebruik er van zijn verbonden. Wij hebben deze dus na te gaan.

Wat den vorm der *bovenvlakte* betreft (overeenkomstig met het besproken pantoffelijzer), werd reeds hiervoren gezegd dat deze wijziging in slechts enkele gevallen dienstig kan zijn, als uitzondering, terwijl deze toepassing in andere gevallen overbodig en zelfs nadeelig is.

De schuine richting der *ondervlakte* heeft veel vóór. De stand zal daardoor n.l. vaster zijn dan bij het beslag met vlakke ijzers; het klappen kan er door worden verminderd, althans wanneer dit plaats heeft tegen den binnenrand der voorijzers; ook is het ijzer lichter. Deze voordeelen zijn echter, zooals wij weten, eveneens eigen aan andere bekende beslagwijzen.

Het ijzer zal echter, bij gelijke hardheid, spoediger afslijten dan een ander, waarvan de geheele ondervlakte op den bodem komt. Dit zal evenwel geen bezwaar zijn bij paarden die niet veel dienst behoeven te doen of wel voornamelijk op weeken bodem.

Dat het concaaf ijzer geen opzet heeft en ook bezwaarlijk daarvan kan worden voorzien, is zeker een groot bezwaar, althans bij paarden die geen verheven gang hebben en neiging vertoonen tot aanstooten.

Of de veranderde richting der nagelgaten ten opzichte van den hoornwand (meer loodrecht) een voordeel is, kan minstens worden betwijfeld, vooral o.a. bij brokkelhoeven, daar men het dan minder in zijne macht heeft, de nagels iets hooger te doen uitkomen indien dit soms noodig mocht blijken.

Wat de vervaardiging betreft, zal het concaaf ijzer lastiger te smeden zijn dan het gewoon beslag.

Alles tezamen genomen blijven er dus m.i. van de opgegeven groote voordeelen hoofdzakelijk de vastere stand en het geringer gewicht van het ijzer

over, eigenschappen waarvan dan ook reeds vroeger bij verschillende methoden van beslag partij werd getrokken, lang voordat het ijzer in kwestie werd »uitgevonden».

De opgegeven nadeelen, aan dit beslag verbonden, mogen verder niet over het hoofd worden gezien.

Een ijzer met eene naar binnen afloopende ondervlakte kan m.i. als normaal beslag gerust worden aanbevolen, mits er de eigenschappen van het pantoffelijzer niet mede worden verbonden.

Deventer, Mei '98.

Cayaux.

HOEFBESLAG-EXAMEN TE WAMEL.

De cursus in hoefbeslag, gedurende den afgelopen winter gehouden door de Afdeling Maas en Waal van de G. O. M. v. L., werd geleid door den heer E. H. Berch Gravenhorst, rijks-veearts te Druten, bijgestaan voor het practische gedeelte door den heer Bosch, hoefsmid te Ochten.

Het examen had plaats te Wamel den 14 Mei ll. ten 9 ure 's voorm., ten overstaan van het Bestuur der Afdeling en van de Commissie voor hoefbeslag, en bij tegenwoordigheid van den Algemeenen Secretaris der Maatschappij.

De 12 deelnemers aan den cursus waren alle verschenen. De uitslag was dat 5 candidaten voor het diploma konden worden voorgedragen, te weten: A. Romijnders te Leeuwen, S. Angelino te Ochten, G. F. van Kessel te Wamel, J. Merkus te Druten, en W. van Toor te Deest.

Er werd over het algemeen vlug gewerkt; de candidaten toonden zeer bedreven te zijn in het hanteeren der gereedschappen, vooral van de renet. Eene oordeelkundige bewerking van den hoef, in sommige gevallen de bewerking van het ijzer, en ook het onderpassen van dit laatste lieten te wenschen over, zoodat niettegenstaande de theorie bijna algemeen zeer voldoende, bij enkele zelfs nitmuntend was, de grootste helft niet slaagde.

De voorzitter van de Commissie voor hoefbeslag had het genoegen den eerstgenoemden gediplomeerde een afzonderlijk woord toe te spreken voor de goede wijze, waarop door dezen (47 jaar oud) het examen in alle opzichten was afgelegd. —

Moubis.

KORTE MEDEDEELINGEN.

— Drie weken geleden heb ik een paard voorzien van een paar *voorijzers*, model Cousin-Thary. Dat paard liep voor dien tijd op ijzers met kalkoenen, terwijl de ondervlakte van het ijzer — in den trant als bij het bekende harddraversijzer — van een afhellende vlakte was voorzien. Het dier klapte zich in de ijzers en bij beslaan met ijzers zonder kalkoenen had het veel last van glijden op de gladde keien van het Groningsche plaveisel.

De eigenaar deelde mij mede dat het paard op de »nieuwe ijzers» goed

ging, even vast stond als op ijzers met kalkoenen en het klappen grootendeels was verholpen.

Bedoeld paard zal de »nieuwe ijzers» ongeveer in 4 weken hebben versleten, terwijl het met gewoon beslag 8 weken kan loopen. — De vervaardiging van het ijzer Cousin-Thary is — zoolang het nog niet in stafvorm verkrijgbaar is — vrij wat tijdroovender dan bij gewoon beslag. Er moet dus meer voor in rekening worden gebracht. Voor den eigenaar komt het derhalve — hooger prijs en spoediger slijtage — nog al wat duurder.

De bovenzijde van het ijzer heb ik zuiver vlak gelaten, niet durven smeden in den trant van een pantoffelijzer, daar het mij toeschijnt dat verscheiden paarden die afhelling van den binnen- naar den buitenrand niet goed zouden verdragen en min of meer kreupel gaan loopen.

Het beslag lijkt mij wel goed toe voor paarden die anders op ijzers met kalkoenen moeten loopen.

Groningen.

D. F. Stuivenberg.

— Er is uitzicht dat er in dezen zomer een *cursus voor hoefbeslag in het Oostelijk deel der provincie Friesland* zal worden gehouden, ten einde ook voor hen, die in dat deel der provincie wonen, de gelegenheid te openen, theoretische en practische kennis op te doen.

(Uit Med. en Ber. no. 1)

Advertentiën.

„**DE HOEFSMID**” wordt thans in 227 plaatsen van het Binnenland en 5 van het Buitenland gelezen.

Kunsthoorn,
voor Hoefbeslag,

verkrijgbaar in de chemicaliën- en drogerijen-handel van

K. G. W. DE BOSSON, Apotheker,
te Dordrecht.

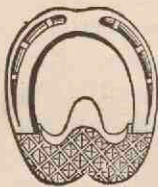
PRIJSCOURANTEN voor HH. Veeartsen op aanvraag gratis.

HET PAARD,

Geïllustreerd Maandblad, gewijd aan Paardenfokkerij en Paardenkennis in uitgebreiden zin.

Redacteur-Uitgever **A. W. HEIDEMA.**
DERDE JAARGANG.

Prijs per jaar fr. p p. f 3.— voor Nederland, f 3.50 voor O. en W.-Indië en het buitenland.

Engelsche veerkrachtige

HOEFZOLEN voor paarden met gevoelige of gebrekkige hoeven.

Deze zolen worden zeer geroemd en zijn in alle afmetingen verkrijgbaar.

CIRCULAIRES op franco aanvraag bij:

W. A. H. VAN HORSEN, Utrecht.

DE HOEF EN HET HOEFBESLAG.

Tweede Gedeelte.

HET HOEFBESLAG.

HOOFDSTUK III.

HET BESLAG VAN GEZONDE HOEVEN.

§ 27. *Geschiedenis van het hoefbeslag.*

(Slot).

Langen tijd nam men aan dat het hoefbeslag vóór Christus geboorte onbekend was. Als het oudste ijzer gold dat, wat in 1653 te Doornik is gevonden in het graf van Childerik, koning der Franken, die in 481 overleed. En van dit verroeste stuk ijzer betwijfelde men nog of het wel een deel van een hoefijzer was geweest. Rueff, die een geschiedenis van het hoefbeslag schreef, meende dat het had behoord tot een zadel; volgens hem zouden de Alemannen, in wier graven, welke van het midden der 4de tot het einde der 6de eeuw dagteekenen, menigvuldig hoefijzers werden aangetroffen, de uitvinders van het hoefbeslag zijn geweest. Wij weten thans beslist dat dit onjuist is.

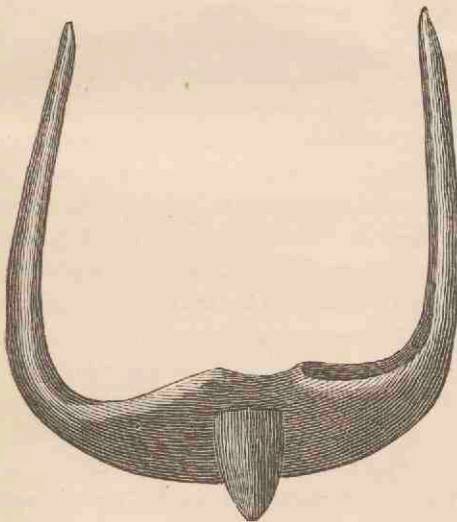

Fig. 197.

»Broddar», oudste beslag van het Noorden.

Het is opmerkelijk dat het hoefbeslag, ondanks de gebrekige verkeersmiddelen van dien tijd, spoedig over geheel Europa verbreid was. Of de verschillende volkeren dit van elkander hebben overgenomen, dan wel of men in sommige landen zelfstandig tot het denkbeeld is gekomen om de hoeven der paarden in dezen trant te beschutten, is onbekend; men zou echter geneigd zijn het laatste, althans voor de Scandinaviërs, aan te nemen. Immers bezigden deze in de 8ste en 9de eeuw een soort van beslag, »broddar» genaamd (fig. 197), dat enkel diende om den toon te beschutten en daaraan een vasten stand te verleenen. Men vond de broddars in

grafheuvels en graven van christenen, niet zelden met geraamten van paarden, waarbij ze nog aan de hoeven waren bevestigd. Nog heden bezigt men in Finland zulke broddars onder den naam van »viskari».

De eerte nauwkeurige geschriften omtrent het beslag dagteekenen van de 9de eeuw; keizer Leo IV van Constantinopel namelijk maakte in zijn militaire voorschriften speciaal gewag van het halvemaanvormig ijzer en van hoefnagels.

Dat de weelde zich al zeer spoedig over het beslag uitbreidde, wordt bewezen door de volgende feiten, aan de geschiedenis ontleend. Toen de markgraaf van Toscane, Bonifacius, een der rijkste vorsten van zijn tijd, zijn bruid Beatrix, omstreeks het jaar 1038 inhaalde, was zijn geheele gevolg zóó prachtig uitgedost, dat zelfs de paarden, niet met ijzer, doch met zilver waren beslagen. Ook de hoefnagels bestonden uit dit metaal en wanneer de paarden ze verloren, behoorden ze aan hem, die ze opraapte.

De hoeven van het paard van den Noorschen koning Sigard waren, toen hij in 1130 Constantinopel binnentrok, van gouden halvemaanvormige ijzers voorzien.

Op Sicilië was het beslag reeds in de 11de eeuw bekend, gelijk blijkt uit den oorlog, welke aldaar in dien tijd heerschte. Sicilië was destijds in het bezit der Saracenen; deze kregen oorlog en toen het zwakste deel de nederlaag leed, riep het de hulp in van de Grieksche ruitery. Daarmede vereenigd, werd het vroeger sterkere gedeelte op de vlucht gedreven; dit strooide, ten einde den vervolgers het voorttrekken onmogelijk te maken, puntige voetangels uit, doch, aldus kan men lezen, »de hoeven der paarden waren zóó beslagen, dat deze machines ze niet konden kwetsen en de nederlaag van den vijand dus niet werd verhinderd».

Langen tijd heeft men gemeend dat Willem de Veroveraar het hoefbeslag in Engeland, na zijn komst aldaar in 1066, heeft ingevoerd. Het is thans buiten twijfel, dat dit onjuist is, immers werd op blz. 68 van dezen jaargang reeds melding gemaakt van Keltische ijzers, in Engeland opgegraven. Willem de Veroveraar heeft echter veel gedaan voor de uitbreiding van het beslag; hij belastte een zijner edelen, dien hij tot graaf van Ferrers en Derby benoemde, met het toezicht op de smeden. De familie Ferrers voert nog heden een wapen, dat 6 zwarte hoefijzers bevat op een zilveren veld. Aan het door den graaf van Ferrers gebouwde slot Oakham, in het graafschap Rutland, is het privilege verbonden, dat elk edelman, die voor het eerst door Oakham rijdt, een hoefijzer als schatting moet betalen. Dit wordt aan de poort van het slot genageld; daarbij wordt de naam vermeld van den persoon, die het afstond.

Dat het hoefbeslag omstreeks 1214 in Frankrijk een bekende zaak was, wordt bewezen door het volgende. Toen graaf Ferrand van Vlaanderen in dat jaar gevankelijk naar Parijs werd vervoerd, maakte het volk daarop de volgende woordspeling:

Quatre ferrants bien ferrés,
Trainent Ferrand bien en ferré.

Dit wil zeggen: vier goed beslagen paarden trekken den goed ingesloten Ferrand voort.

Het kan niet verwonderen dat Jordanus Ruffus, die in 1492 en Rusius, die in 1534 over veeartsenijkunde schreven, ook van het hoefbeslag en van zieke hoeven gewag maakten.

Cesare Fiaschi gaf in 1539 een van afbeeldingen voorzien boek uit, waarin het hoefbeslag uitvoerig werd behandeld. Allerlei modellen van hoefijzers, zooals ze ten deele nog heden worden gebruikt, treft men in dit werk aan. Daaronder behoort ook het halvemaanvormig ijzer en zelfs vindt men er een soort winterbeslag in afgebeeld.

In het midden der 17de eeuw gaf, in Frankrijk, Solleysel een werk uit: *Le parfait maréchal* (de volmaakte hoefsmid) geheeten, dat intusschen hoofdzakelijk over veeartsenijkunde handelde en meer dan een eeuw lang de raadsman bleef in zake deze wetenschap en het hoefbeslag. Dit werk, door sommigen slechts een omschrijving van dat van Cesare Fiaschi genoemd, heeft ook in ons land grooten invloed op het beslag uitgeoefend.

Terwijl in de 16de en 17de eeuw de meeste drang tot verbetering van het hoefbeslag uit Italië kwam, geschiedde dit in de 18de en de eerste helft der 19de eeuw uit Engeland. In hoofdzaak beoogde het Engelsche beslag het tegengaan van klemhoeven, waaraan de ren- en andere paarden zooveel leden. Zoo beval James Clark reeds in de 18de eeuw aan om den straal te doen functionneeren, schreef Coleman in het begin van deze eeuw met dezelfde bedoeling een ijzer voor, dat in den toon dik was en aan de takken mesvormig uitliep, en recommandeerde Bracy Clark een zoogenaamd scharnierijzer, dat is een hoefijzer uit twee of meer stukken bestaande en door scharnieren vereenigd, waardoor aan het hoefmechanisme voortaan geen hinderpalen in den weg zouden worden gelegd.

Goodwin deed in 1820 veel moeite om een ijzer ingang te doen vinden, dat van boven geen afhellende vlakke bezat, en van onderen zoodanig was uitgehold, dat het daarmede beslagen paard enkel met den buitenrand van het ijzer den bodem raakte. Opmerking verdient dat een overeenkomstig beslag in den nieuweren tijd weder is aanbevolen door een Fransch schrijver Thary geheeten. Het is gemakkelijk in te zien, dat door dit ijzer een der gebreken van elk beslag, namelijk het dragen van den lichaamslast door een te klein gedeelte van den hoef, niet verbetert.

Het was een Engelschman, Miles geheeten, die omstreeks het midden dezer eeuw veel toebrecht aan de verbetering van het hoefbeslag. Zijn geschriften werden in onderscheidene Europeesche talen overgezet en brachten, vooral in Duitschland en Nederland, een hervorming op het gebied van het hoef beslag teweeg. Het in 1871 voor ons leger voorgeschreven ijzer werd genoemd: het beslag van Miles, en thans nog gelden voor het hoefbeslag in het algemeen de regelen, welke hij heeft aangegeven.

Duitschland, dat zich lang heeft gehouden aan het zware beslag met zinknagelgaten, kalkoenen en stoot, heeft in de 2de helft dezer eeuw zijn

oude overleveringen grootendeels afgeschud en zich met kracht toegelegd op verbetering van het hoefbeslag. Vooral Leisering en Hartmann, die in 1866 hun boek: *Der Fuss des Pferdes* uitgaven, waarvan weldra een 9de druk het licht zal zien, hebben te dezer zake groote verdienste. Zij gaven den stoot tot een geheele omvorming in theoretisch en practisch opzicht. Een belangrijk hulpmiddel daarbij waren de smidsscholen, eerst in Duitschland van militaire zijde opgericht, later ook voor de opleiding van burger-hoefsmeden. En toen een genoegzaam aantal flink onderlegde hoefsmeden beschikbaar was, werd van regeeringswege bepaald, dat het hoefsmidsvak voortaan slechts mocht worden uitgeoefend door hen, die van een behoorlijk diploma voorzien waren.

Wetenschappelijk hield het hoefbeslag in Duitschland gelijken tred met de practijk. Toen door Dr. Lechner te Weenen in 1881, in tegenstelling met de heerschende meening, werd beweerd, dat de hoef het meest is uitgezet wanneer deze niet wordt belast en daarentegen samengetrokken is in zijn achterste helft, indien de lichaamslast er niet op rust, was het een paardenarts in Mecklenburg, Peters genaamd, die een theorie voor het hoefmechanisme ontwierp, welke allen tot zwijgen bracht, en die nog heden als de beste wordt gehuldigd.

Frankrijk heeft op het gebied van hoefbeslag nooit veel voortgebracht. De hoefijzers, welke door de stichters der eerste veeartsenijschool te Lyon (1768), Bourgelat en Lafosse, zijn aanbevolen, hadden geen groote waarde. Dat van Bourgelat was breed, zwaar, zonder kalkoenen of lip, met 8 groote zinkgaten en had zoowel aan de uiteinden der takken als aan den toon een opzet. Het is lang in Frankrijk in gebruik gebleven en wordt er ten deele nog gebezigd.

Dat van Lafosse was het halvemaanvormig ijzer, zooals het reeds in de 9de eeuw door Leo IV van Constantinopel en in de 16de eeuw door Cesare Fiaschi was voorgeschreven.

Hoewel vele Fransche schrijvers over hoefbeslag in deze eeuw van zich hebben doen spreken, onder anderen Charlier met zijn ringzoolijzer, Delpérier met zijn ijsnagels welke tusschen ijzer en wand naar buiten komen, was hun arbeid niet steeds van blijvend nut. Alleen H. Bouley begon in 1851 een degelijk boek over den bouw en de verrichtingen van den hoef, dat echter onvoltooid bleef.

In Nederland ondervond het hoefbeslag steeds veel belangstelling, in het bijzonder van de zijde der veeartsen. Reeds spoedig na de oprichting der veeartsenijschool te Utrecht (1821) gaf J. W. A. Hart een in Nederlandsch gewaad gestoken boekje over hoefbeslag uit, dat later werd gevolgd door werken van A. J. de Bruijn, L. Ph. Wüppermann, F. C. Hekmeijer, F. van de Poll, J. J. Hinze, J. B. H. Moubis en E. A. L. Quadekker. Vooral ook dient in deze reeks genoemd A. W. Heidema, de redacteur-uitgever van dit maandblad, die het aandurfde in ons kleine land met zijn beperkt aantal lezers »De Hoefsmid» te doen verschijnen en dit tot heden met zulk een

gunstig gevolg volbracht. Een dergelijk tijdschrift bestaat, zoover den schrijver dezer regelen bekend is, alleen in het groote Duitschland, namelijk onder redactie van A. Lungwitz.

Behalve de genoemden zijn er in ons land velen, die, al hebben zij geen boeken uitgegeven, zich op het gebied van hoefbeslag zeer verdienstelijk hebben gemaakt. Ook vóór de oprichting van »De Hoefsmid» reeds schreven velen in tijdschriften met de bedoeling om leemten aan te vullen, gebreken op te heffen. Daarbij nam de te vroeg gestorven paardenarts J. van de Velde zeker een eerste plaats in.

Langzamerhand werd aldus de weg bereid waar het heen moest: de eigenaar van paarden moest leeren inzien, dat het hoefbeslag verbetering behoeft en dat daartoe een beter opleiding van de hoefsmiden een dringende eisch des tijds was. Zoo ontstonden de hoefbeslag-cursussen, eerst uitgaande van de landbouw-maatschappijen, later gesteund door provincie en rijk.

En ook deze zijn slechts een voorbereiding. Er dient gestuurd naar burger-hoefsmidsscholen, zooals er reeds een voor de militaire hoefsmiden bestaat. En wanneer deze in werking zijn, moet de uitoefening van het hoefsmidsvak afhankelijk worden gesteld van het bezit van een diploma, aan een rijks-hoefsmidsschool verkregen.

Het hoefbeslag mag geen ruw handwerk wezen, doch moet een in toepassing gebrachte wetenschap zijn. Dit behoeft voor hen, die de vorige paragrafen met aandacht hebben overwogen, zeker geen uitvoerig betoog.

OVER HET KLAPIJZER.

Meermalen heeft ondergeteekende de ondervinding opgedaan dat paarden, die vroeger goede en normale hoeven hadden, en later met klapijzers werden beslagen, een abnormalen hoef verkregen, d. w. z. dat de buiten- en binnenwand veel te steil en de toon veel te lang werden. Zulks komt doordat het hoefmechanisme alsdan niet kan beantwoorden aan het doel waarvoor het bestemd is.

Wat wil het zeggen »hoefmechanisme»? Dit beteekent hoofdzakelijk uitzetting der achterste hoefhelft en deze wordt door het klapijzer gedeeltelijk belemmerd. De hoef zit opgesloten tusschen de twee zijlippen van het ijzer; vandaar dat men langzamerhand een nauwen hoef krijgt en een te langen toon.

Het zou om deze redenen wenschelijk zijn dat klapijzers niet anders dan in noodzakelijke gevallen werden gebruikt, b.v. wanneer het paard werkelijk in de ijzers klapt of zich vangt.

Naar mijn inzicht kan het klapijzer nooit als een goeden, kunstmatigen draagrand van den hoornwand worden beschouwd, ten eerste omdat het voor de uitzetting van den hoef hinderlijk is en ten tweede omdat daar waar de hoef zijn sterksten draagrand heeft, n.l. aan het toongedeelte, deze juist over het ijzer heen steekt.

S. van Angeren.

DE OPLEIDING EN HET EXAMEN DER HOEFSMEDEN EN DE
NOODZAKELIJKHEID VAN GOED INGERICHTE LEERSMEDERIJEN.

Onder dezen titel (in het Duitsch: »*Die Ausbildung und Prüfung der Hufschmiede und die Notwendigkeit gut eingerichteter Lehrschmieden*») heeft Dr. Carl Dammann, Directeur der Veeartsenijkundige Hoogeschool te Hannover, een klein boekje van 28 blz. druks de wereld ingezonden. Dit werkje heeft vooral in Duitschland zeer de aandacht getrokken. Het wordt geroemd als kort en duidelijk den zuiver werkelijken toestand in het Deutsche Rijk weer te geven.

Het scheen ons zeer de moeite waard deze weinige bladzijden voor de lezers van »De Hoefsmid» over te nemen. Tal van opmerkingen zijn ook voor de toestanden in ons land van toepassing. Mogelijk geeft het dezen en genen aanleiding tot nadere beschouwingen, voor de toezending waarvan wij ons bij voorbaat aanbevelen.

Dr. Dammann zegt in het voorbericht dat de wet van 18 Juni 1884 niet die resultaten heeft gehad, welke men zich er van voorstelde. De eisch slechts geëxamineerde hoefsmeden het recht van beslaan te geven, is goed — vooral op aandringen van de belanghebbenden bij de paardenfokkerij tot stand gekomen —, doch dan moet ook voldoende gelegenheid voor een degelijke opleiding tot hoefsmid bestaan. En die is er in veel te geringe mate.

Het doel van het boekje is den waren toestand bloot te leggen en te trachten middelen tot verbetering aan te geven.

De directe aanleiding tot de uitgave van het boekje is volgens Dammann's verklaring gelegen in de vrees dat de Pruisische Regeering besluit de Hannoversche leersmederij of hoefsmidschool op te heffen, hetgeen schrijver een ramp zou achten.

De inhoud van het werkje luidt als volgt:

De belangrijkheid der hoefverpleging en van het hoefbeslag.

De beteekenis, die aan de hoefverpleging en het hoefbeslag moet worden toegekend, is zeer groot. Sedert men, dank zij de vorderingen op het gebied der veeartsenijkunde, een beter inzicht in den bouw, den groei en de verrichtingen van den hoef, alsmede in de afwijkende standen der ledematen heeft gekregen, is men er ook van doordrongen, dat een verkeerde of slechte hoefverpleging en gebrekkige uitvoering van het beslag een waardevermindering bij jonge paarden en een vroegtijdige onbruikbaarheid bij oudere dieren ten gevolge heeft. Bij jonge dieren ontstaan door gebrekkige hoefverzorging slechte standen en slechte gangen, bij oudere paarden verwonding en kneuzing der weeke deelen binnen den hoornschoen gelegen of pijnlijkheid der onderste gewrichten, derhalve zorgwekkende kreupelheden. Het verlies aan arbeidskracht en kapitaal, dat als gevolg van het vroegtijdig

onbruikbaar worden der paarden door klemhoef, steengallen, hoornscheuren, chronische (slepend verloopende) gewrichts- en peesaandoeningen, die tezamen of afzonderlijk door gebrekkige hoefverpleging of ondoelmatig hoefbeslag kunnen ontstaan, en alle schadeposten voor de eigenaars zijn, komen veel menigvuldiger voor dan de meeste van hen duidelijk is.

De hoefverzorging kan onder de tegenwoordige omstandigheden, waarin onze paarden leven, niet gemist worden, en het hoefbeslag blijft altijd een noodzakelijk kwaad. Door goede verpleging en doelmatig beslag kunnen de hoeven en ledematen echter gezond en de paarden daardoor langer bruikbaar worden gehouden. Men mag nog verder gaan en zeggen dat sommige abnormale hoeven en de uit deze voortspruitende kreupelheden dikwijls, en bij veulens zelfs verkeerde stellingen der beenen, kunnen worden verbeterd.

Pogingen tot verbetering van het hoefbeslag.

De kennis van genoemde feiten in ruimeren kring te hebben verspreid, is voornamelijk te danken aan den verdienstelijken Graaf von Einsiedel-Reibersdorf, die zich reeds voor bijna 50 jaren door woord en daad en door oprichting van eene leerschool voor hoefsmeden te *Milkel* en de invoering van het Engelsch hoefbeslag in Duitschland, moeite gaf. Hij bereikte zijn doel slechts in sommige streken van zijn vaderland Saksen. In Pruisen was nog tegen het einde van 1860 het Deutsche beslag algemeen in gebruik; slechts in weinige streken, o.a. Hannover, werd het Engelsch beslag toegepast. Zoo waren de hoefijzers die in den veldtocht van 1870 als reserve ijzers werden meegenomen, nog Deutsche ijzers met kalkoenen en stampnagelgaten.

Eerst met de opening der militaire hoefsmidschool te Berlijn trad verandering in; van toen af werd het Engelsch beslag voor het Pruisische leger voorgeschreven. Hierbij werden de Engelsche principes: smalle draagrand, diepe, scherp begrensde afhelling en rits, kleine nagelgaten en vlakke ondervlakte zonder stoot en kalkoenen, streng gehandhaafd. Uit dien tijd stamt nog de naam »Engelsche hoefsmeden» zooals zich toen vele particuliere hoefsmeden, bij wijze van aanbeveling, noemden. Langzamerhand kwam men echter tot de erkenning, dat toch ook het Engelsche beslag niet zonder fouten was en dat het Engelsche ijzer met zijn smallen draagrand wel voor goed gevormde hoeven met vasten hoornwand bruikbaar was, maar niet voor de in Duitschland veelvuldig voorkomende vlakke hoeven, zooals de paarden uit de laaglandsche streken die veelal hebben. Langzamerhand keerde men daarom terug van den smallen draagrand en ging meer tot den ouden Duitschen vorm terug. Men gaf de draagvlakte in het geheel een matige afhelling naar den binnenrand, en wel bij wijde hoeven meer dan bij normale. Aan de uiteinden der takken liet men het ijzer echter volkomen horizontaal (vlak), daar een naar binnen aflopende draagvlakte een nauwer worden der drachten zou veroorzaken. Bovendien werden stooten en kalkoenen zooveel mogelijk weggelaten en het gebruik van het pantoffelijzer aanbevolen.

De ingestelde pogingen hadden geen voldoende resultaten!

Intusschen blijft het aantal particuliere hoefsmeden, die zich de aansporingen van Graaf von Einsiedel en het voorgaan der Berlijnsche militaire hoefsmidschool, der Hannoversche en eenige andere hoefsmidscholen ten nutte maakten, zelfs in Pruisen nog betrekkelijk gering. De groote meerderheid had niet het minste begrip dat een hoefijzer streng genomen niets anders dan een kunstmatigen en weerstandbiedenden draagrand moet zijn, waarbij de uitzetting en vernauwing van den hoof zoo weinig mogelijk moet worden gehinderd, dat aan de zool niet anders mag worden gesneden dan om de loshangende stukken daarvan te verwijderen, dat de straal en steunselhoeken van het veegmes verschoond moeten blijven, en van de eerste slechts de losse stukken mogen worden weggenomen, dat de opengelegde straalgroeven en steunselhoeken slechts gereinigd mogen worden, en eindelijk dat de graad van inkorting van den draagrand zich moet richten naar de schoongemaakte zool en in hetzelfde vlak moet liggen als haar buitenrand. Zonder kennis van den bouw en de verrichtingen van den hoof gingen zij gewoonlijk in het besnijden van bovengenoemde deelen belangrijk verder, indien de hardheid van het hoorn niet te grooten weerstand bood. Dit had ten gevolge dat de zool haar taak, bestaande in het tegengaan van een te sterke samentrekking van den hoof, niet meer voldoende kon vervullen en zich door den druk van den lichaamslast zich maar al te gemakkelijk afplaatte, en dat straal en steunsels hun bestemming, de noodige uitzetting der achterste hoofhelft te bewerkstelligen, eene te groote verwijding of een te sterke samentrekking tegen te houden, niet meer naar behooren konden vervullen. Er werd onder den hoof maar een stuk ijzer genageld, zonder dat de beginselen waarop het hoefmechanisme berust, in aanmerking werden genomen. Hoe een veulenhoef moest worden behandeld, onder welke omstandigheden en naar welke grondbeginselen in het eerste of tweede levensjaar het toongedeelte moest worden ingekort, of omgekeerd de toon moest worden verschoond en van de drachten moest worden afgenomen, of het inkorten van de eene of andere binnen- of buitenzijde of een der drachtwanden moest geschieden, hiervan hadden zij niet het minste begrip. Hoe zouden zij ook aan deze kennis zijn gekomen? Zij waren bij meester-smeden in de leer geweest, die zelf geen theoretische opleiding hadden genoten en deden werktuigelijk na, hetgeen hen door deze werd voorgedaan. Om welke redenen sommige hoefbesnijdingen of handelingen bij het beslag, hetzij dan goed of verkeerd, door den baas werden uitgevoerd, hierover onvingen zij geene ophelderingen.

Gevolgen van het gebrekkig uitgevoerde hoefbeslag.

Het is interessant er aan te herinneren dat de toenmalige directeur der militaire hoefsmidschool te Berlijn, de Chef-paardenarts Dominik, indertijd mededeelde, dat van de 16460 hoeven, die tot het jaar 1880 waren beslagen, hiervan 8595 of 51.6 % ziek waren bevonden. Dit had plaats te

Berlijn, waar de concurrentie in het hoefsmidsvak, de smeden tot het leveren van goed werk aanspoorde. Het behoeft dus geen verwondering te baren, dat in streken waar de concurrentie minder groot was, de toestand nog slechter was. Uit verschillende districten kwamen dan ook klachten over de door het gebrekkige beslag veroorzaakte misvormingen en den aankleve daarvan. Deze klachten werden luider en dringender naarmate de waarde der paarden steeg. Bijzonder trok het de aandacht dat door het militair bestuur geen voldoende aantal remontepaarden met goede hoeven, beste standen en correcte gangen meer kon worden gevonden.

De wet op de uitoefening van het hoefsmidsvak van 18 Juni 1884.

De Pruisische regeering besloot nu stelselmatig te verbeteren. Nadat de Rijkswet op de ambachten, door Art. 3 der Wet van 1 Juli 1883, aldus was veranderd, dat voor het recht van uitoefening van het hoefsmidsvak door de landsregeering overlegging van een proefstuk kon worden geeischt, voerde Pruisen de Wet van 18 Juni 1884 in, bepalende dat hoefsmeden met goed gevolg een examen zouden moeten afleggen alvorens zich te mogen vestigen. De op grond dezer wet ingestelde examen-bepalingen behelsden, dat het examen zou bestaan uit een practisch en een theoretisch gedeelte. Het practische deel bestond in: »het maken van twee ijzers, één voor een gezonden en één voor een zieken hoef, het afnemen van een oud ijzer en het onderslaan van een ijzer bij een gezonden hoef." Het theoretische examen behandelde: »de samenstelling van den hoef in grove trekken; de verschillende verkeerde stellingen der ledematen en hunnen invloed op den hoef en het beslag; de voornaamste hoefziekten en hare behandeling, voor zoover deze het beslag betreft; de verschillende methoden van hoefbeslag in verband met het gebruiksdoel, zomer- en winterbeslag enz.

(Wordt vervolgd).

HOEFBESLAG-EXAMEN TE GELDERMALSEN.

Door de Afdeeling »Tiel" van de G. O. M. v. L. werd gedurende de afgelopen wintermaanden een cursus voor hoefbeslag gehouden in de smederij van den heer Schook te Geldermalsen. Wegens de vele aanvragen tot het bijwonen daarvan, moest deze cursus worden gesplitst in twee gedeelten, welke werden geleid door den heer H. J. C. van Lent, rijks-veearts te Tiel, die het theoretisch onderwijs op zich had genomen, terwijl de practische oefeningen werden gehouden door den heer W. A. H. van Horsen, onderwijzer in het practische hoefbeslag aan 's Rijks Veeartsenijschool te Utrecht.

Het examen tot het verkrijgen van het diploma der Maatschappij, gehouden den 24en en 25en Juni j.l. werd afgenomen door genoemde leeraren in tegenwoordigheid van de Commissie voor hoefbeslag der G. O. M. v. L. en van het Bestuur der Afdeeling, terwijl de Voorzitter, Secretaris en Pen-

ningmeester van het Dagelijksch Bestuur op eerstgenoemden datum mede aanwezig waren. Dien dag waren 14 van de 15, den 2en dag alle candidaten, namelijk 14, opgekomen.

Van beide groepen tezamen slaagden 20, en wel den 1en dag: J. P. van As te Buren, H. G. J. van Baars te Tiel, J. H. van Ommeren te Zoelen, N. van der Perk te Kerk-Avezath, E. M. van Heun te Maurik, C. van Heun te Ophemert, W. J. Zoet te Ophemert, J. Rijnders te Erichem, H. C. van Loenen te Echteld, Th. van Niekerk te Utrecht; den 2en dag: W. C. Nijhoff te Geldermalsen, A. van Berchem te Tright, J. Nout te Tright, G. Schook te Geldermalsen, H. Griffioen te Geldermalsen, J. Verbeek J. Mzn. te Tright, J. van de Sandt te Waardenburg, C. van de Pol te Haaften, W. O. van de Peppel te Maurik, C. A. Merkestein te Lienden.

Het resultaat met deze cursussen verkregen, mag in elk opzicht gunstig worden genoemd, hetgeen, ik meen zulks hier te mogen zeggen, was te voorzien. Niet enkel het theoretische, maar ook het practische gedeelte was aan algemeen erkend uitstekende handen toevertrouwd, wier leiding niet anders dan den gunstigsten invloed op de leerlingen moet hebben uitgeoefend.

Steller dezès bedoelt hiermede minder de quantiteit der candidaten, die een diploma verdienden, dan wel de wijze waarop dit door verreweg het meerendeel werd verworven.

De Afdeeling Tiel mag tevreden wezen de goede gedachte te hebben gehad om deze cursussen te doen houden. Mogen nu ook niet enkel de houders van paarden in deze Afdeeling hun voordeel doen met de vorming van goede hoefsmeden, maar deze laatste succes hebben van hun vruchtbaar streven om niet alleen met naam maar met de daad hoefsmeden te zijn!

Moubis.

EXAMEN IN HOEFBESLAG TE MIDDELBURG.

Maandag 6, Dinsdag 7 en Woensdag 8 Juni had te Middelburg een examen plaats in hoefbeslag, waaraan slechts diegenen konden deelnemen, welke het vorige jaar wegens onvoldoende blijken van bekwaamheid geen diploma verkregen. De examen-commissie bestond even als 't vorige jaar uit de heeren Van Rijssel, de Vries, van Horsen, Larmené en Vorsterman v. Oyen.

Het diploma werd behaald door: Jacs. de Gruijter te Oost- en West-Souburg, J. M. Janse te Middelburg, A. de Loeff te Koudekerke, J. Meijers te Ritthem, J. de Smidt te Nieuw- en St. Joosland, M. A. Kesteloo te Cortgene, S. W. Kesteloo te Stavenisse, W. L. Klos te Scherpenisse, G. M. Roozmond te St. Philipsland, M. Adriaanse te Goes, C. Slabbekoorn te Oud Subbinge, M. v. d. Weele te Wilhelminadorp, S. Wondergem te Wilhelmina-

dorp, L. Willemse te Zaamslag, J. Willemse te Zaamslag, P. Ripmeester te Hoek, E. A. Waelpuut te Zuiddorpe, L. S. Poppe te Koewacht, A. A. Weemaes te St. Jansteen, A. J. Kint te Bosch Kapelle, P. J. B. Kint te Hontenisse, A. de Nijs te Hulst, A. J. H. Bouwens te Zuidzande, J. de Bauwer te Schoondijke, H. Dhont te Sluis, A. C. le Grand te Zuidzande, A. Hendriks te Groede, H. T. Meijer te Breskens, J. J. v. de Sande te Biervliet, W. J. Tromp te Groede.

Aan 7 candidaten kon het diploma niet worden uitgereikt.

v. d. Vliet.

INGEZONDEN STUKKEN.

M. d. R.

Met verlangen zie ik steeds iedere maand uit naar een nieuwe aflevering van »De Hoefsmid». In den beginne van het verschijnen van dit vakblad, achtte ik het mijn plicht, als vakman, deze nieuwe onderneming (door abonné te worden) te steunen, doch had er geen hooge verwachting van, en wel om reden dat ik *dacht* dat het alles theorie zou wezen, genomen uit boeken, waarvan vele hoefsmeden de hoofdinhoud bekend is.

Maar met bijna iedere nieuwe aflevering klimt mijne belangstelling, en nog des te meer, als ik telkens zie, dat het niet alleen gebaseerd is op winstbejag (hiervan getuigen de vele cliché's welke steeds in ieder nummer zeer ruim ter verduidelijking geplaatst worden), maar ook om voor den lezer nuttig en leerzaam te wezen.

Voor al het hoofdartikel interesseert mij telkens bijzonder.

Twee zaken echter, en wel in mijn oog belangrijke zaken, worden er naar mijn bescheiden meening te weinig of in het geheel niet in behandeld, en wel deze: 1°. ervaringen door hoefsmeden opgedaan, en 2°. dat er nog nooit over financiële zaken, betreffende het hoefsmeden, is gesproken. Wat het laatste aangaat, staat het dunkt mij zeer treurig. Dit leid ik af deels uit eigen ervaring, en deels uit gesprekken met andere hoefsmeden. Goed bekend zijnde in een groot deel van de provincie Groningen, en alzoo ook met vakgenooten, werd mij door deze meermalen medegedeeld hoe ondankbaar werken het soms is met de concurrerende hoefsmeden welke geen werkelijkelijke opleiding als hoefsmid hebben genoten; de een stelt de prijzen al lager dan de ander, en helaas! vele H.H. paardenhouders gaan naar het goedkoopste adres. Wat werk het soms is, of wordt in het vervolg, bekommeren velen zich niet over.

Een tijd geleden M. de R. sprak ik ook met een hoefsmid over brokkelhoeven en deelde hem mede welke middelen ik toepaste om de hoeven weer in een normalen toestand te brengen. En wat gaf mij die smid ten antwoord? Daarvoor heb ik geen tijd! Werd het maar beter betaald, dan zou ik mij er ook beter voorspannen en alzoo stoor ik mij aan zoo iets niet.

Uit zulke dingen, M. de R. leid ik af, dat, als het hoefbeslag door de hoefsmeden behoorlijk op prijs werd gehouden, dat zulks zeer voordeelig zoude werken, en op het paard, en bijgevolg ook op den eigenaar er van, en op den hoefsmid. Daarom is reeds een tijdlang bij mij de vraag: zou het niet goed zijn dat er een vereeniging werd opgericht van hoefsmeden in de Provincie Groningen?

Misschien kon zoo'n vereeniging, indien zij geschikt geleid en bestuurd werd, wel eens zeer voordeelig werken voor het hoefbeslag en de hoefsmeden beide.

Onder dankzegging voor de toegestane ruimte,

GRONINGEN, 24-6-98.

Uw dw. dn.:

J. BRONDA.

KORTE MEDEDEELINGEN.

— In de vergadering van het *Utrechtsch Paardenstamboek*, gehouden te Utrecht op Zaterdag 25 Juni j.l., is besloten, op voorstel van den heer H. van Soetermeer Vos, 1e Luitenant bij de Veld-Artillerie, om voortaan bij de keuringen vanwege de provincie Utrecht prijzen uit te loven voor het best beslagen paard. En zulks onder de bepaling dat de prijs wordt uitgereed aan den hoefsmid die het bekroonde beslag heeft vervaardigd en ondergelegd.

Bravo! Hulde voor het genomen besluit en aan den voorsteller hiervan! Het is een besluit dat naar onze meening nuttig zal werken op de ontwikkeling van het hoefsmidsvak, vermoedelijk in andere provincies tot navolging zal wekken en in de geest is van het ingezonden stuk, voorkomende in de Mei-af. 1898 van »De Hoefsmid'', blz. 76 en 77, geschreven door den heer Johs. Klem Jr. te Vierpolders.

— In de vergadering van het *Hoofdbestuur der Zeeuwsche Landbouw Maatschappij*, gehouden 14 Juni 1898 te Tholen, is ook de opleiding der hoefsmeden ter sprake gekomen. Met genoegen werd herinnerd dat Zeeland thans 91 gediplomeerde hoefsmeden telt. Er werd evenwel aan toegevoegd dat dit aantal nog geenszins in de bestaande behoeften kan voorzien, reden waarom opnieuw moeite zal worden gedaan om Rijks- en Provinciale subsidie te verkrijgen, ten einde nogmaals een dergelijken tweejaarlijkschen cursus in hoefbeslag te doen houden als thans voor het eerst achter den rug is.

Dit besluit teekent een hooge belangstelling voor het hoefbeslag en bewijst het bestaan van een gunstigen indruk, door den gehouden cursus gewekt.

— *Cursus in hoefbeslag te Leiden.* Bij genoegzame deelneming en het verkrijgen van Rijkssubsidie zal te Leiden, gedurende den aanstaanden winter, vanwege de Afd. Leiden en omstreken der Hollandsche Maatschappij van Landbouw een cursus in hoefbeslag worden gehouden. — Het onderwijs zal worden gegeven door den heer D. van Gruting, rijks-veearts te Leiderdorp, en een korporaal-hoefsmid.

(N. L. W.)

— Te *Leerdam* zal dit jaar van rijkswege een *cursus in hoefbeslag* worden gehouden. Het theoretische onderricht zal worden gegeven door den heer I. van Klaveren, rijks-veearts te Leerdam, het praktische door den heer A. K. Smulders, hoefsmid te Dordrecht. — Het toezicht op dien cursus is door den Min. v. B. Z. opgedragen aan den heer Districtsveearts voor Zeeland en het zuidelijk deel van Zuid-Holland, den heer Th. G. van Rijssel te Dordrecht.

— *Inrichting voor Hoefbeslag te Groningen.* De leerling D. Jansen ving op 7 Februari j.l. zijn leertijd aan en heeft deze op 9 Juli j.l. met goed gevolg volbracht. Hij vestigde zich als hoef- en grofsmid te Marum, prov. Groningen.

De opengevallen leerlingplaats werd op 11 Juli j.l. ingenomen door H. Schut van Pieterburen, prov. Gr.

— Het *diploma van hoefsmid*, uitgereikt door de *Geldersch-Overijselsche M. v. L.*, geeft geen directe voordeelen, b. v. een zeker bedrag als subsidie, doch de kundige hoefsmid geniet in Gelderland, evenals elders, door die kennis gewoonlijk een uitbreiding zijner clientèle.

— *Amerikaansch ijzer* wordt tegenwoordig vrij veel door handelaren aangeboden en door verscheiden hoefsmiden reeds gebezigd. Ook aan de Inrichting voor Hoefbeslag te Groningen is in den laatsten tijd dat ijzer ter proefneming gebruikt. Het resultaat hiervan is als volgt: »Het Amerikaansche ijzer is van beste, taaie qualiteit, doch zeer hard en zodoende moeielijk te bewerken, terwijl het tijdens de bewerking spoediger afkoelt dan andere soorten hoefijzer. — Bij hetzelfde paard werden een paar ijzers ondergelegd, een van Amerikaansch ijzer, duims bij $\frac{7}{16}$, en een van het staafijzer merk OC Kroon, duims bij $\frac{1}{2}$. Na verloop van 3 weken werd het beslag vernieuwd en bleek dat de 2 afgenomen oude ijzers geen verschil in dikte meer vertoonden.»

De concurrentie van Amerika met Europa openbaart zich op velerlei gebied. Het nieuwe staafijzer eischt zwaardere arbeid van den werkman en meer kolen, doch de qualiteit is zeer goed en de prijs lager dan van andere goede soorten staafijzer.

D. F. Stuivenberg.

— *Beslag Cousin-Thary.* Bij de in Juni beschreven proefneming is ons mede gebleken dat de vervaardiging van dit beslag meer moeite oplevert dan het gewone. Daarbij worden in verband met de schuin gesmede, uitgeholde ondervlakte de nagelgaten recht door het ijzer geslagen en nog al vet gestampt om de nagels op voldoende hoogte te kunnen aanbrengen. Dit vet stampen behoeft geen direct bezwaar op te leveren doch het spreekt van zelf dat het gevaar van vernageling er iets grooter door wordt.

Een paard beslagen met ijzers van het model Cousin-Thary rust slechts op den buitenrand van het ijzer. Dit geeft natuurlijk een vasteren stand, evenals zulks in iets geringeren graad het geval is bij het gewone jachtijzer, maar ook een kleiner steunvlakke, dat voor min of meer brokkelige hoeven vrij zeker geen voordeel zal blijken te zijn.

De heer Quadekker, kapitein-paardenarts te Haarlem, heeft genoemd beslag sterk aanbevolen tot algemeene toepassing. De heer Cayaux, kapitein-paardenarts te Deventer, heeft in de vorige aflevering zijn meening omtrent het beslag Cousin-Thary neergelegd.

Het schijnt ons toe dat de meening des heeren Cayaux verreweg de meeste kans heeft bewaarheid te zullen worden. Voor bijzondere gevallen een goede vorm van beslag, doch voor algemeene toepassing zal het gewone ijzer er niet door worden verdrongen!

BRIEFWISSELING.

Den heer C. M. van Rietschoten. Wij waren nog niet in de gelegenheid een handelspaard met Franschen stand op de voorgestelde manier te beslaan, zoodat het beloofde epistel met afbeeldingen voorloopig moet wachten.

Sedert 24 Mei zijn ingekomen postwissels over 1898 à f 2.00 van Mr. W. C. Bar. v. Pallandt te N. voor 2de en 3de kw. f 1.50 en voor 4de kw. f 0.50, zijnde f 0.25 te weinig, wat op een volgend jaar overgeschreven zal worden; f 2,25 van K. T. Smits te R. voor 2de, 3de en 4de kw.; f 0.75 van B. v. Leeuwen te N. W. voor 1ste kw. en f 0.75 van B. K. van Weemen te V. voor 2de kw.

Advertentiën.

„DE HOEFSMID” wordt thans in 227 plaatsen van het Binnenland en 5 van het Buitenland gelezen.

Kunsthorn,
voor Hoefbeslag,

verkrijgbaar in de chemicaliën- en drogerijen-handel van

K. G. W. DE BOSSON, Apotheker,
te Dordrecht.

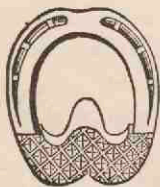
PRIJSCOURANTEN voor HH. Veeartsen op aanvraag gratis.

HET PAARD,

Geïllustreerd Maandblad, gewijd aan Paardenfokkerij en Paardenkennis in uitgebreiden zin.

Redacteur-Uitgever **A. W. HEIDEMA.**
DERDE JAARGANG.

Prijs per jaar fr. p. p. f 3.— voor Nederland, f 3.50 voor O. en W.-Indië en het buitenland.

Engelsche veerkrachtige

HOEFZOLEN voor paarden met gevoelige of gebrekkige hoeven.

Deze zolen worden zeer geroemd en zijn in alle afmetingen verkrijgbaar.

CIRCULAIRES op franco aanvraag bij:

W. A. H. VAN HORSEN, Utrecht.

HET HOEFIJZER VAN HET DUISCHTE LEGER.

Het Duitsche hoefijzer is een ritsijzer, dat in verschillende grootten — in 11 nummers — steeds in voorraad moet zijn; onderstaande figuren geven den vorm van het voorijzer en het achterijzer weer.

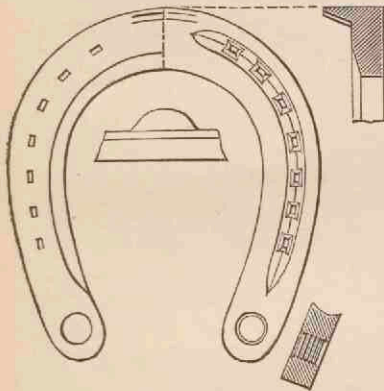

Fig. 3.
Doorsnede
ijzer (rits en
nagelgat).

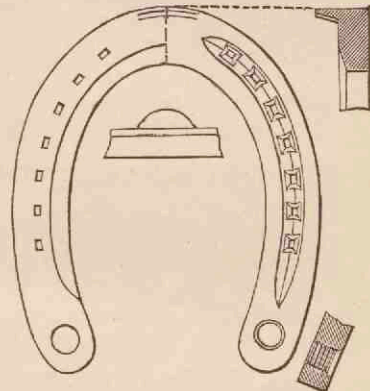

Fig. 1. Voorijzer (onder- en bovenvlakte.)

Fig. 2. Achterijzer (onder- en bovenvlakte).

Het ijzer is in den toon breeder dan aan het uiteinde der takken, de dikte is overal gelijk, natuurlijk zijn de grootere nummers dikker dan de kleinere. Onderstaande tabel geeft een en ander nader in cijfers aan.

Eenige afmetingen van de verschillende hoefijzers.

No.	Breedte			Dikte	Rits	Lengte (voorijzers).	Breedte. Diepte.	
	in den a/h. einde toon der takken.	v/h. geheele voorijzer.	v/h. geheele achterijzer.				Breedte.	Diepte.
1	20	17.5	98	100	10	120	7	3
2	22	17.5	105	107	10	130	7	3
3	23	17.5	114	116	10	138	7	3
4	24	18	120	122	10	145	7	3.5
5	24.5	18	124	126	11	149	7	3.5
6	25	18.5	128	130	11	153	7	3.5
7	25.5	18.5	131	133	12	157	7	4
8	26	19	134	136	12	161	7	4
9	27	19	136	138	13	165	8	4
10	28	19.5	138	140	13.5	170	8	4.5
11	30	19.5	146	148	14	180	8	4.5

De rits is zeer ondiep, in bovenstaande figuur zelfs maar 3 mM; daarin zijn 14 à 20 nagelgaten. Het zijn zinknagelgaten, een natuurlijk gevolg van de ondiepe rits (fig. 3). De afstand der toonnagelgaten in de voorijzers is aanmerkelijk grooter dan in ons modelijzer; de laatste nagelgaten staan ver naar achteren. In den regel worden niet meer dan 6 nagels ingeslagen, bij groote wijde hoeven worden er echter 7 of zelfs 8 gebruikt.

De afhellende vlakke is smaller dan bij ons model, n.l. $\frac{1}{3}$ van de breedte van het ijzer en loopt tot bijna aan het einde der takken door; ook is de helling niet groot (fig. 3).

De ijzers zijn voorzien van een stevige halvemaanvormige lip, die in den regel in den hoornwand komt te liggen. De buitenrand van de ijzers is over het algemeen recht; bij wijde hoeven bodemnaauw en bij nauwe hoeven bodemwijd, dus de buitenrand loopt schuin naar de rits toe of omgekeerd. Voor trekpaarden kunnen de ijzers, zoo noodig, voorzien worden van kalkoenen en stoot.

In het Deutsche leger wordt voor het *op scherp zetten* gebruikt de scherpe schroefkalkoenen, alleen in geval van nood is het gebruik van ijznagels voorgeschreven.

De scherpe kalkoenen zijn in den regel beitelvormig, zij zijn 30 mM lang, waarvan 10 millimeter voor den schroefdraad bestemd is; het is een Whitworth-draad, die 12 mM dik is, en waarvan de spoed ook 12 is. De stompe kalkoenen zijn 23 mM lang.

De gaten worden in de takken zoo geplaatst dat de afstand tusschen het uiteinde van den tak en den rand van het gat 10 mM bedraagt (zie fig. 1 en 2.)

De cilindervormige gaten worden niet geboord, maar in het witgloeiend ijzer ingeslagen; op dezelfde wijze wordt de verzinking aangebracht.

De schroefdraad wordt met een *ronden* tap in het gat gesneden, de tap wordt doorgedraaid zoodat deze aan de onderzijde met de hand wordt opgevangen.

De gaten in het wringijzer komen juist overeen met den kop van den tap; deze is 7 bij 9 mM. en de gaten in het wringijzer zijn 8 bij 10 mM.

Tot het vorig jaar werd een bladsnij-ijzer gebruikt voor het snijden van den draad aan de kalkoenen, hierin waren drie gaten; het middelste, iets grooter dan de beide anderen en conisch, dient om voor te snijden en de twee anderen om den draad juist op maat brengen.

Tegenwoordig wordt het bladsnij-ijzer daarvoor niet meer gebruikt. Bij de nu gevolgde manier om draad aan de kalkoenen te snijden wordt de kalkoen gedraaid door een spil met schroefdraad in een, op drie plaatsen, in den vorm van een klaverblad, uitgesneden schroefgat, dus in een soort boorkussen. De spoed van den schroefdraad van den spil, in welks ondereinde de kalkoen past, is gelijk aan dien van de kalkoenen.

In één stuk gereedschap zijn vereenigd veiligheidshefboom, schroefslutel en noodboor; deze boor is eigenlijk een 15 mM lang tapje om onderweg

den schroefdraad in het hoefijzer te kunnen opzuiveren, indien zulks om de een of andere reden noodig mocht zijn. F.

DE OPLEIDING EN HET EXAMEN DER HOEFSMEDEN EN DE
NOODZAKELIJKHEID VAN GOED INGERICHTE LEERSMEDERLIJEN.

(*Vervolg*).

Onvoldoende werking der vastgestelde wettelijke bepalingen.

Deze wet is met ingang van 1 Januari 1885 in werking getreden. Zij heeft dus thans 13 jaren bestaan. Vraagt men zich af of zij doorslaande bewijzen heeft gegeven dat zij voldoende is, dan moet men helaas ontken- nend antwoorden. Verbetering van het hoefbeslag is wel merkbaar, doch slechts zeer matig, en in bepaalde districten van geen noemenswaardige be- teekenis. Overal ziet de kenner, die met opmerkzamen blik de zaak gade- slaat, zoowel in de steden als op het land, de oude sleur volgen; hij vindt het onverstandig bearbeiten van den hoef, dezelfde stelselloosheid in het be- handelen en bevestigen van het ijzer. Het is alsof de oude misbruiken, in weerwil van alle onderwijs, onuitroeibaar zijn.

Oorzaken dier onvoldoende werking.

1°. *Het hoefbeslag wordt nog door tal van niet geëxamineerde hoefsmeden uitgeoefend.*

Die onvoldoende werking is tot verscheidene oorzaken terug te brengen, ten eerste op de omstandigheid, dat er nog talrijke niet geëxamineerde hoef- smeden zijn. De wet van 1884 bepaalde, dat personen, die het hoefsmids- vak reeds als baas of als meesterknecht uitoefenden vóór het van kracht worden der wet (1 Januari 1885), dit ook na dien tijd mochten doen zonder aflegging van examen. Van deze smeden bestaan er tegenwoordig nog vele. Hun aantal wordt, vooral in die streken waar het groot-grondbezit heerscht, nog aanmerkelijk vermeerderd door de smeden die vast aan deze landgoede- ren werken, en niet aan den examendwang zijn onderworpen omdat zij geen eigen zaak hebben. Hier heeft men weder het betreurenswaardige feit, dat de landeigenaars hun eigen belang niet inzien, en halfbakken vakmannen hun kostbaar paardenmateriaal toevertrouwen, alleen om maar goedkooper werkkrachten te hebben.

Voor vele districten komt er nog bij dat ook van de jongere smeden, die eerst na het in werking treden der wet de uitoefening van het hoefsmids- vak als patroon zijn gaan beoefenen, nog zeer vele niet in het bezit van een diploma zijn. Deze zouden strafrechterlijk behooren te worden vervolgd wegens het onbevoegd uitoefenen van het hoefsmidsvak, doch dit zou ten gevolge kunnen hebben dat een bepaalde streek totaal zonder hoefsmid zou

kunnen geraken. Deze onmogelijke toestand zou door een stelselmatig ingrijpen door de landbouwverenigingen in hoofdzaak wel zijn op te heffen.

Alle dergelijke smeden houden de verheffing van het ambacht tegen. Zij oefenen ook nog het groote nadeel uit, dat ook de gediplomeerde smeden weder teruggaan. In weerwil van de betere opleiding reeds geneigd om tot de oude sleur terug te keeren, wanneer zij weer aan zich zelve zijn overgelaten, worden zij daarbij nog door de talrijke niet gediplomeerde vakgenoten als het ware er spoedig toegebracht de oude verkeerde gewoonten weder aan te nemen, die zij als leerlingen aanvankelijk hadden en die men hun in de leersmederij met zooveel moeite heeft afgewend.

2°. *Gebrekkige vorming van een groot aantal geëxamineerden.*

In de tweede plaats komt een zeer groot deel der schuld van den onvoldoenden vooruitgang aan de gebrekkige opleiding, welke verreweg het grootste gedeelte der hoefsmeden ontvangt. De wet bepaald niet dat zij een cursus aan een goede inrichting moeten volgen, doch schrijft alleen voor, dat het uitoefenen van het hoefbeslag afhankelijk is van het bezit van een getuigschrift. Langs welken weg de candidaten zich de noodige praktische en theoretische kennis willen verschaffen, blijft aan hen zelf overgelaten.

Hoe geschiedt dit nu? De meeste bereiden zich op de volgende wijze voor: zij gaan bij een hoefsmid in de leer, werken later bij hem als gezet (knecht) en trachten daarbij uit boeken door zelfstudie zich de noodige theoretische kennis te verschaffen. Dat er op deze wijze in den eersten tijd, na het in werking treden der wet, geen smeden waren die aan de vereischten konden voldoen, licht voor de hand. De toenmalige bazen konden het niet daar zij daarin geen degelijk onderwijs hadden genoten. Later, nadat de in het land aanwezige en langzamerhand de nieuw opgerichte leersmederijen een grooter aantal rationeel geschoolde smeden hadden gevormd, had men van deze methoden een beteren uitslag mogen verwachten. Op grond van langdurige ervaring moet ik evenwel bekennen, dat slechts tot op heden bij uitzondering het gewenschte doel is bereikt.

Deze uitspraak mag verrassend schijnen. Men zou zoo op het oog zeggen dat een uitstekend onderlegde baas de beste persoon was om zijne leerlingen, zoowel door het praktische onderwijs aan het vuur en bij het beslag alsook door de grondige leering van den bouw en de levensverrichtingen van den hoef, tot goede hoefsmeden te vormen. Het zij verre van mij te beweren dat er geen bazen zijn, die daartoe niet in staat zijn, doch men vindt er maar zeer weinige.

Ook al bezit de baas voldoende kennis en bekwaamheid, zoo ontbreekt hem in den regel de noodige tijd en lust, aan zijn leerling meer te doen dan andere, of hem ontbreekt de geschiktheid om zijne theoretische kennis met goed gevolg aan zijn leerling mede te deelen, kortom hij is geen onderwijzer.

De leider (directeur) onzer leersmederij, de veearts Geisz, een autoriteit

op het gebied van het hoefbeslag, die over eene rijke ervaring betreffende het onderwijzen van hoefsmeden beschikt, heeft de opmerking gemaakt, dat juist de nitsluitend in de vaderlijke werkplaats gevormde lieden slechts zelden uitstekende knechten zijn. De veronderstelling, dat de leerling in de beste handen is wanneer de leermeester tevens de vader is, daar deze daarbij het grootste belang moet hebben zijn zoon tot een uitstekenden hoefsmid op te leiden, is na de mij door hem verstrekte inlichting gebleken eene valsche meening te zijn.

Hoe opvallend dit ook moge zijn, het is gemakkelijk te verklaren, doordat de jonge smid in het ouderlijk huis dikwijls zooveel andere dingen moet verrichten, zoodat hij bij het hoefbeslag niet veel werkzaam is, of slechts die ondergeschikte werkzaamheden uitvoert, die den vader reeds te ongemakkelijk of van weinig belang schijnen, zooals bijv. het onderslaan en het afvijlen van het hoefijzer. Ook zal somtijds hierbij de invloed der moeder een rol spelen, die zeer geneigd is, den zoon voor de zwaarste en de meeste krachtsinspanning vorderende werkzaamheden zooveel mogelijk te behoeden.

De meeste aldus opgevoede smeden zijn dan ook van gevoelen, dat zij theoretisch niet voldoende ontwikkeld zijn, doch practisch wel.

Zij trachten derhalve zich die theoretische kennis door zelfonderricht te verwerven, door boeken over hoefbeslag te lezen. Dit gelukt sommigen ook, te meer wanneer zij in de gelegenheid zijn met smeden om te gaan, die reeds een hoefsmidschool hebben bezocht en die zich de moeite getroosten hen te onderrichten. Het grootste gedeelte van hen valt het echter moeilijk zich uit de afbeeldingen en beschrijvingen een voldoende duidelijk beeld te vormen van hetgeen zij van den hoef en de ledematen moeten weten.

Zij leeren met groote moeite de afzonderlijke hoofdstukken van buiten doch zijn niet in staat het met zooveel moeite geleerde practisch toe te passen. Hen ontbreekt juist de onderwijzer, die, met behulp van goede preparaten en vooral ook bij het paard zelf, het doel en de toepassing van de theoretische leeringen uitlegt. Het zal dengene, die zich zelf onderwezen heeft, bijzonder moeilijk vallen de vooroordeeling en valsche beschouwingen, die hij zich in de practijk heeft aangewend en die in het hoefsmidsvak zoo veel voorkomen, door zelfonderricht te verbeteren. Dit kan slechts de ervaren onderwijzer, die de opmerkingsgave zijner leerlingen scherpt, die hen steeds bij den levenden paardenhoef van de juistheid overtuigt en op de practische toepassing van het theoretisch geleerde persoonlijk streng toeziet.

De vorming der smeden door zelfonderricht zal om deze redenen in de meeste gevallen gebrekkig zijn en slechts bij uitzondering een volkomen bevredigend resultaat leveren.

3°. *Gebrekkige inrichting van de meeste leersmederijen.*

Andere smeden maken voor het afleggen van hun examen een cursus mede aan een leersmederij, nadat zij zich vooraf als leerling en knecht met de grove werkzaamheden bij het beslag vertrouwd hebben gemaakt. Deze

weg is dan ook beslist de beste — vooropgesteld dat de leersmederij doelmatig is ingericht — goed geleid wordt, dat er uitsluitend hoofbeslag wordt uitgeoefend en de duur van den cursus niet te kort is. In zulk een leerplaats moeten theorie en praktijk gelijktijdig worden onderwezen en de aanwending van de eerste bij de laatste den leerlingen overtuigend duidelijk worden gemaakt. De leider der leersmederij, die zelf met de praktische uitvoering van het hoofbeslag moet vertrouwd zijn, onderwijst in de theorie en volgens zijne bevelen moet het hoofbeslag worden uitgevoerd, terwijl een practisch onderwijzer den leerlingen alle beslagshandelingen voordoet en onder het opzicht van den leeraar persoonlijk de werkzaamheden der leerlingen leidt en zoo noodig helpend ondersteunt. Op deze wijze zijn de leerlingen van 's morgens tot 's avonds alleen met het hoofbeslag bezig en moeten geen andere smidswerkzaamheden verrichten.

Op den duur van den cursus kom ik later terug. Alleen wil ik aanhalen dat zij zoo lang moet wezen, dat het aan een middelmatig ontwikkeld leerling mogelijk moet zijn, zich tot een goed hoefsmid te vormen.

Zulke goed ingerichte en goed geleide leersmederijen zijn echter nog slechts weinige in Duitschland aanwezig.

Naast deze zijn er een groot aantal zoogenaamde leersmederijen welke men dezen titel niet mag geven. Deze inrichtingen ontbreekt het dikwerf niet alleen aan de vereischte ruimte en de noodzakelijkste leermiddelen, maar ook aan paarden die beslagen moeten worden. De onderwijzers zijn in den regel weinig geschikt om het onderricht op doelmatige wijze te geven. Juist zulke, men zou kunnen zeggen namaaksels, doen de goed ingerichte leersmederijen een betreurenswaardige concurrentie aan, aangezien zij door garantie van schijnbare voordeelen de leerling-hoefsmiden tot zich trekken. Die voordeelen bestaan in de eerste plaats in ongelooflijk korten leertijd; in 8, 6, ja zelfs in 4 weken of nog korter kan de opleiding worden beëindigd, die dan door een examen van weinig beteekenis wordt gekroond. Deze regeling is aangenaam aan al die smeden welke het meer te doen is om de toelating als hoefsmid dan om de kennis van het hoefsmidsvak. Daartoe zelfs betalen zij gaarne het in sommige dier inrichtingen gevorderde hogere leergeld. Een verder »trekmiddel» van menige dergelijke leersmederij is, naar mij wordt medegedeeld, dat de smidsbaas den leerlingen kosteloze opleiding verschaft onder de bepaling dat zij ten allen tijde, wanneer er geen paarden te beslaan zijn, alle overige werkzaamheden zooals een gewone knecht moeten verrichten. Dat hierdoor de vorming als hoefsmid te wenschen overlaat, ligt voor de hand.

Het theoretische onderricht aan de kleinere leersmederijen geschied in den regel door een praktiseerenden veearts. Hij geeft zijn leerlingen voordrachten over de samenstelling van den hoef en bij het laten zien van afbeeldingen en preparaten, wanneer deze voorhanden zijn, de noodzakelijke verklaringen. Het aantal der lesuren wordt door den leeraar zelf bepaald. Dikwijls is het aantal daarvan echter zoo klein dat men van een werkelijke theoretische

vorming eigenlijk niet kan spreken, en derhalve evenmin van een voldoende voorbereiding voor het examen. Bovendien mag men niet uit het oog verliezen dat de theoretische onderwijzer zelden of nooit bij het praktische onderricht tegenwoordig is. Hierdoor wordt allicht het noodzakelijke verband tusschen theorie en practijk grootendeels gemist. Ik zie er ook niet tegen op openlijk te verklaren dat niet weinige der veeartsen-onderwijzers aan deze zoogenaamde leersmederijen de bekwaamheid missen om het zoo noodige verband tusschen theorie en practijk bij het beslaan duidelijk te verklaren. Het zijn van veearts op zich zelf brengt die bekwaamheid niet altijd mede. Ik zelf meen wel in staat te zijn smeden een zuiver theoretische opleiding in het hoefbeslag te geven, wanneer het *alleen* hierop aankwam, aangezien ik twaalf jaren aan de landbouwacademies te Proskau en te Eldena voordrachten over dit vak heb gehouden en nu sedert achttien jaren curator ben van de leersmederij der veeartsenijkundige hoogeschool te Hannover en sedert een aantal jaren ook voorzitter der examen-commissie voor hoefsmeden. Het komt mij echter niet in de gedachte mij nu ook geschiktheid toe te kennen hoefsmeden een opleiding te verstrekken op een wijze, zooals zij noodzakelijk moet worden geacht.

In verband met het vorenstaande moet ik zeggen dat vele opleidingsplaatsen van hoefsmeden niet aan het doel, dat de Wet van 18 Juni 1884 beoogt, beantwoorden, of duidelijker gezegd, het zijn inrichtingen die er geschikt voor schijnen het bereiken van het doel dier wet te verijdelen.

Hierbij dient te worden opgemerkt dat er van een doelmatige opleiding natuurlijk nog minder sprake is wanneer het theoretische onderricht geheel afgescheiden van het practische wordt gegeven, met andere woorden dat slechts theoretisch onderricht in hoefbeslag wordt gegeven aan bazen of knechts van verschillende smidswerkplaatsen. Van een eigenlijke practische opleiding is daarbij geen sprake.

4°. *Het onvoldoende aantal der leersmederijën.*

Die zoo dikwerf gebrekkige leersmederijen worden bovendien — en dit is de derde oorzaak van de onvoldoende verbetering van het hoefbeslag in Duitschland — nog weinig door de leerlingen bezocht. Dit verschijnsel is hoofdzakelijk daaraan te wijten, dat de kosten aan het bezoeken van dergelijke smederijen veel te hoog zijn. Behalve het leergeld, dat nu eens meer dan weder minder, doch in doorsnede omstreeks 30 Mark (*f* 18) bedraagt, komt hierbij nog de uitgaven voor kost en huisvesting, die meer dan 30 Mark per maand beloopt. Tot bestrijding van al deze onkosten is het grootste aantal smeden echter niet bij machte. Ondersteuning door landbouwverenigingen e.a. zijn helaas nog slechts aan een beperkt aantal ten goede gekomen.

5°. *Gebreken van het examen.*

Een zeer sterk werkende rem voor den vooruitgang van het hoefbeslag is

in de vierde plaats de wijze van onderzoek, zooals die tegenwoordig plaats vindt. Ik kan mij niet met de bepaling van het Pruisische examen vereenigen waarbij is bepaald, dat het practische examen zal bestaan in het maken van twee ijzers, één voor een gezonden en één voor een zieken hoof en het onderslaan van het ijzer bij den gezonden hoof voldoende wordt geacht. Deze grondslag biedt geen voldoende zekerheid voor de bekwaamheid van den te onderzoeken leerling. Er zou moeten worden geeischt dat hij in staat was twee in hoofdzaak normale hoeven te beslaan, en wel een vóór — en een achterhoef, bovendien nog een abnormale hoof waarbij gebrekkige stand of gang valt waar te nemen. Op deze wijze uitgevoerd, zou het den examinatoren beter gelukken een juisten blik in de theoretische bekwaamheid van den candidaat te verkrijgen. Het komt mij verder niet wenschelijk voor dat ook geeischt mag worden dat het beslag niet alleen juist en nauwkeurig wordt uitgevoerd, doch ook dat het spoedig geschied. Nauwkeurig en spoedig gaan zelden met elkaar samen en daarom zal men aan de snelle uitvoering geen al te groot gewicht mogen hechten.

Volgens de bepaling van het examen moeten de examen commissiën uit minstens 3 personen bestaan, en wel uit een gediplomeerd veearts, een hoefsmid en een particulier die bij het hoefbeslag belang heeft en daarvan de noodige kennis bezit. Deze personen worden door de Regeerings-presidenten *) , meestal op voordracht, benoemd. Op de samenstelling dezer commissiën zal wel weinig zijn aan te merken, indien de leden hiervan, en vooral de veearts, volkomen kunnen beoordeelen of de smid in staat is tot nut van den eigenaar van paarden te werken. De veearts heeft in die commissiën echter een groot overwicht en is in de meeste gevallen de eenige examiner, hoewel het ook aan de andere leden der Commissie vrij staat aan de candidaten vragen te stellen. Van dit recht wordt echter slechts zelden gebruik gemaakt en wel om deze redenen dat de vrager volkomen op het gebied van hoefbeslag thuis moet zijn en onvoldoende kennis van dit vak zoo licht de gelegenheid geeft zijn onkunde bloot te leggen. Ieder heeft ook op lange na niet de bekwaamheid om de vragen zoodanig te stellen, dat zij den candidaat volkomen duidelijk zijn en daarbij hem het antwoord niet als in den mond leggen, doch zóó dat men uit dit antwoord moet kunnen beoordeelen hoe het met zijne kennis staat.

Het is altijd voldoende dat één examiner grondig en met voorzichtigheid vragen doet, wanneer slechts, dit herhaal ik, alle drie leden der commissie de vooropgestelde geschiktheid bezitten om de bekwaamheid van den candidaat te kunnen beoordeelen.

In verband met mijne ervaring heb ik echter gegronnen twijfel of dit voor alle gevallen wel doorgaat.

Dit bezwaar is van te meer beteekenis, doordat het aantal examen-commissiën verderfelijker groot is geworden. Onder dergelijke omstandigheden

*) Deze komen in rang overeen met de Commissarissen der Koningin, in Nederland.

en bij gebrek aan elke contrôle ligt het voor de hand dat door de onderscheidene commissiën lang niet dezelfde eischen bij het examen worden gesteld. Elke commissie voor zich kan die eischen hooger of lager stellen. Die commissie welke de laagste eischen stelt examineert onwillekeurig de meeste candidaten. Voor kenbaarmaking van het besluit der Ministers voor Handel en Nijverheid en voor Landbouw dat een candidaat-hoefsmid na voor het examen te zijn gevallen hiertoe niet binnen het eerstvolgende kwartaal opnieuw mag worden toegelaten, was het geen zeldzaamheid dat een candidaat zoolang van de eene examen-commissie naar een andere reisde, totdat hij ten slotte zijn doel had bereikt. Ook nu nog wordt een dergelijke methode gevolgd door zulke hoefsmiden die wel reeds geslaagd zijn voor het examen doch een eervoller diploma wenschen dan de eerste examen-commissie hen heeft kunnen uitreiken. Dit is in genoemd voorschrift niet verboden. — Onderscheidene examen-commissiën zullen het bestaan der bovenbeschreven toestanden uit ervaring kennen.

6°. *De houders van paarden toonen te weinig kennis en te weinig belang ten opzichte van goed hoefbeslag.*

Al die betreurenswaardige misstanden zouden veel minder scherp te voorschijn zijn getreden, indien de paardenhouders meer begrip van het hoefbeslag hadden en meer waarde aan een goede uitvoering hiervan toekenden. Aan alle zijden is dit onverkwikkelijk verschijnsel voor den opmerkzamen kenner duidelijk zichtbaar. Alle dagen is er gelegenheid te over om paarden langs den weg te zien gaan die langer op hun ijzers loopen dan voor de hoeven wenschelijk is. Gebreken in het hoefbeslag, zooals veel te zware ijzers, te hooge stooten en kalkoenen, te ruim en te nauw gelegde ijzers, gebroken of losse ijzers, lange, uit den hoornwand stekende nietens, vallen dikwijls reeds den leek in het oog. Men zou zoo denken dat dergelijke gebreken den houder van paarden nog veel spoediger in het oog moesten vallen en dat zijn eigen belang voor spoedige opheffing zorg zou doen dragen, nl. om kreupelheid en vroegtijdig verslijten van zijn dier te voorkomen. Het moet hun toch duidelijk zijn dat die gebreken vrij zeker een van beide of alle beide genoemde gevolgen na zich zullen slepen, dat een goede uitvoering van het hoefbeslag hun voordeel, een slecht beslag hun nadeel kan veroorzaken.

Vele paardeneigenaren zien die gebreken ook wel, doch zij geven zich er in den regel te weinig rekenschap van. Hun opmerkingsvermogen wordt eerst voldoende geprikkeld zoodra het dier kreupel gaat loopen of het ijzer geheel verliest. En wanneer een of ander gevolg is ingetreden wordt dikwerf die smid opgezocht, welke het meest in de nabijheid woont en de laagste rekening schrijft. Het paard wordt beslagen, doch hoe — hierom bekommeren zich zulke eigenaren weinig of in het geheel niet.

Deze onverschilligheid der paardenhouders kan niet scherp genoeg worden gegispst. Zij houdt de ontwikkeling van het hoefbeslag sterk tegen. Ieder

die een goeden wil heeft, kan voldoende beoordeelaar van het hoefbeslag worden. Het is wenschelijk aanteekening te houden wanneer het paard voor het laatst is beslagen, b.v. met krijt op een deurpost of zoo iets. Hij die de hoefijzers langer dan 5 weken laat liggen, of zoo lang totdat zij worden verloren, doet zich zelve de grootste schade, want onder zulke omstandigheden is het geen enkelen smid mogelijk de hoeven voor abnormiteiten te vrijwaren. Is de hoof eenmaal vervormd, de drachten ingetrokken, de zool gewelfd, de wand los of gespleten enz., zoo zijn deze gebreken eerst in verloop van maanden bij groote zorgvuldigheid van den smid en goede verpleging van den hoof weer op te heffen.

Nog minder kan men zich verklaren dat paardenfokkers dikwerf hun waardevol materiaal zeer onvoldoende op gebied van hoefverpleging verzorgen of laten verzorgen. Hierdoor worden menigmaal vrij wat kleinere prijzen voor de te verkoopen dieren bedongen. Afwijkingen in geringen graad kunnen bij doelmatige en tijdige besnijding veelal worden verholpen, terwijl bij nalatigheid hierin zoodanige afwijkingen gemakkelijk verergeren en van blijvenden aard worden. Ieder fokker moet in zijn eigen belang op de hoogte zijn van den normalen hoefvorm, bij welke standen toon, verzenen, buiten- of binnenwand meer of minder moeten worden besneden. Hij dient de hoeven der veulens vaak na te gaan, zoowel 's zomers als 's winters. Wanneer de eigenaar en de smid tezamen de hoeven van veulens en paarden nagaan, kan zulks niet anders dan gunstig werken op hun beider ontwikkeling betreffende de kennis van het hoefbeslag. De tegenwoordigheid van den eigenaar zal op den arbeid van den smid niet ongunstig werken.

De eigenaar moet dien arbeid voldoende betalen en niet op een accoordje trachten te laten werken en voor het besnijden der veulenhoeven niets te vergoeden. Het is een feit dat er contracten worden gesloten voor het beslaan van paarden per jaar en per stuk voor f 3.60, ja zelfs voor f 2.70. Wanneer een landbouwpaard op tijd zal worden beslagen dan mag men per jaar ongeveer rekenen op 6 keer rondom opnieuw beslaan en 4 keer verleggen. Rekent men voor het beslaan f 1.40 en voor het verleggen f 0.80, zoo zou het per jaar f 11.60 kosten. Hierbij is dan nog niet begrepen het onderleggen van bijzondere modellen ijzers, het vastmaken van losgeraakte ijzers, het op scherp zetten enz. De smid verdient dus op die wijze dikwerf niets, krijgt hoogstens zijn ijzer, kolen enz. betaald. De omstandigheid dat hij bij weigering van zoodanig contract, misschien het andere smidswerk zou verliezen, noopt hem meermalen tot het aangaan daarvan.

Kan het onder zulke omstandigheden bevreemding wekken dat het hoefbeslag zich in den lande niet verbetert? Ik meen van niet.

(Wordt vervolgd).

ANTWOORD AAN DEN HEER J. BRONDA TE GRONINGEN.

Het ligt voor de hand dat wij met dankbaarheid kennis hebben genomen van Uwe verklaring dat gij steeds met verlangen uit ziet naar een nieuwe aflevering van »De Hoefsmid», en dat Uwe belangstelling voor dit Blad zelfs nog steeds klimmende is. Het is U en ieder lezer bekend dat eenige medewerkers zich zeer voor »De Hoefsmid» interesseeren en dit steeds van het belangrijkste deel van den inhoud hebben voorzien. Zij vooral hebben de uitgave van het tijdschrift mogelijk doen zijn, doordat zij bijdragen wisten te leveren, die door de hoefsmiden en leerling-hoefsmiden op prijs zijn en worden gesteld.

Naast Uwe waardeering voegt gij een paar opmerkingen, waarvoor mede onzen dank. Het zijn:

a. *Twee zaken echter, en wel in mijn oog belangrijke zaken, worden er naar mijn bescheiden meening te weinig of in het geheel niet in behandeld, en wel deze: 1°. ervaringen door hoefsmiden opgedaan, en 2°. dat er nog nooit over financiële zaken, betreffende het hoefsmiden, is gesproken."*

b. *Zou het niet goed zijn dat er een vereeniging werd opgericht van hoefsmiden in de Provincie Groningen?"*

Bij het verschijnen van »De Hoefsmid», Januari 1896, is een voorbericht toegevoegd, zooals U weet, en waarin o. a. het volgende voorkomt:

»Het doel dat wij ons met de uitgave van »De Hoefsmid» voor oogen stellen, laat zich in het kort samenvatten als volgt:"

1°. den hoefsmiden een orgaan te verschaffen, waarin hun vak op grondige wijze wordt behandeld, ten einde de gelegenheid voor hen te openen zich verder in hun vak te bekwamen, niet aangegeven of veelzijdig opnieuw aanbevolen beslagmethoden te bespreken en te vermelden wat in onderscheidene landen, maar in hoofdzaak wat in Nederland voor meldenswaardigs op het gebied van het hoefsmidvak voorvalt of wordt voorbereid;"

2°. te streven naar een goed geregelde opleiding van hoefsmiden."

Dit doel heeft sedert die verschijning geen wijziging ondergaan. Of in dat tijdsverloop in de aangewezen richting is gearbeid, laten wij ter beoordeeling aan de lezers. Dat de verkregen resultaten nog niet groot zijn, verbaast ons evenmin als dat het ons voor de toekomst ontmoedigt. Het is een geregeld voorkomend verschijnsel dat hervormingen een lange voorbereiding eischen en eveneens een lange periode van wording.

Dat er te weinig »ervaringen door hoefsmiden opgedaan" in het maandblad voorkomen, zijn wij geheel met U eens, doch op welke wijze dit te verhelpen? Bij, voor zoover ons bekende, alle vakbladen ziet men hetzelfde verschijnsel. De degelijke, bekwame werklieden, die ambitie bezitten voor het door hen gekozen en beoefend vak, hebben in den regel veel te doen. En wanneer men den geheelen dag aan den arbeid is geweest, komt men er zoo moeielijk toe zijn ervaring eens op het papier te zetten. Een courant lezen en zijn vakblad doorgaan — daar blijft het in den regel bij, ja

er zullen nog vrij wat zijn, die het zoover niet eens brengen. Dezen ontbreekt het dan ook wel eens een beetje aan ambitie.

Dat men er niet gemakkelijk toe komt — U zoudt zelfs kunnen vragen aan den steller der vraag, opgenomen in jaargang 1896, blz. 157. Aan het einde van het betreffende antwoord verzochten wij te eeniger tijd den uitslag in »De Hoefsmid» te mogen vermelden doch zijn hiertoe niet in staat gesteld. — Wij voegen hier uitdrukkelijk aan toe dat het volstrekt niet de bedoeling is daarvan eenig verwijt te maken doch het alleen aan te halen als bewijs dat de ervaring zoo gemakkelijk niet tot publicatie komt, zelfs bij hen die van het nut der mededeeling zijn overtuigd en tot mededeeling alleszins bekwaam.

Sommige zien er tegen op mededeelingen uit de praktijk te doen, omdat zij vermeenen »geen goed Nederlandsch te kunnen schrijven.» Deze opvatting mist in den regel voldoende grond, en zelfs al ware een mededeeling in slecht Nederlandsch gesteld, dan is ieder redacteur van een vakblad steeds gaarne bereid het epistel van taal te verbeteren. Een vakblad is geen tijdschrift voor letterkunde, al verdient goede taal voor ieder Blad aanbeveling.

Moge uw opmerking aanleiding geven dat tal van practisch ontwikkelde hoefsmiden hun ervaring voortaan aan »De Hoefsmid» mededeelen, en op deze wijze hunne collega's en toekomstige ambtgenooten tot leering strekken!

De financiëele zaken betreffende het hoefsmiden kunnen slechts in het algemeen met vrucht door een vakblad worden bevorderd. En deze bevordering krijgt men hoofdzakelijk door hogere eischen te stellen voor de opleiding tot hoefsmid. Zoodra een smid of wie dan ook zijn vak uitnemend verstaat, een veelzijdige opleiding, grondig onderwijs heeft genoten en degelijke studie gemaakt, dan kan hij zich gerust goed laten betalen zonder gevaar te hebben onvoldoende werk te krijgen of te houden.

Indien het Uwe bedoeling is dat door bemiddeling van »De Hoefsmid» prijzen voor de verschillende werkzaamheden zouden worden vastgesteld, dan spijt het ons niet met Uwe opvatting te kunnen medegaan. Het is U ook wel bekend dat een paar jaren geleden een smid in Groningen een paard van 4 z.g.n. nieuwe stootijzers voorzag voor het bedrag van f 1.00. In enkele plaatsen van Holland worden 4 zulke ijzers betaald met f 2.50, ten minste enkele jaren geleden in Utrecht. Dergelijke prijzen schikken zich naar plaatselijke gebruiken, terwijl de smid die personen, welke door hun paard hun dagelijksch brood moeten verdienen, ook wel wat door de vingers behoort te zien. — Ofschoon er volgens onze opvatting weinig aan te dwingen zal zijn, zou het niet ondienstig wezen de berekeningen voor de verschillende hoefsmidswerkzaamheden in de onderscheidene streken van ons land eens te publiceeren.

Uwe tweede opmerking verdient mede alle waardeering. Het is ook onze overtuiging dat dergelijke Vereeniging op den duur tot stand behoort te komen, en dat zij ten slotte niet over een provincie, maar over geheel

Nederland werkzaam behoort te zijn. Ook hiervoor zou het van zoo veel belang zijn, indien omtrent de opleiding der hoefsmeden eenvormigheid bestond.

KORTE MEDEDEELINGEN.

— *Inrichting voor Hoefbeslag te Groningen.* De leerling A. Bolt, 14 Februari 1898 zijn leertijd aangevangen, heeft op 16 Juli jongstleden dien tijd met goed gevolg afgesloten, en zich voorloopig nog niet als hoefsmid gevestigd.

De opengevallen leerlingplaats wordt 15 Augustus 1898 ingenomen door J. Paagman van Uithuizen.

— In het Juli-nummer der »Mededeelingen en Berichten der Friesche M. v. Landbouw» is opgenomen het Verslag der Vereeniging »Het Paardenstamboek voor de Provincie Friesland» over 1897/98, waaraan het volgende is ontleend: »*Opleiding hoefsmeden.* In het verloop jaar zijn wederom vijf jongelingen uit deze provincie aan de Hoefsmidschool te Amersfoort of bij een der detachementen Artillerie opgeleid. Bovendien werd hier ter stede wederom een cursus voor hoefbeslag gehouden, waarvan de kosten uit de fondsen der commissie voor de paardenkeuringen zijn gekweten. 10 hoefsmeden kwamen daardoor in 't bezit van een getuigschrift. Blijkens de jaarlijks van onze vereeniging uitgaande aanbeveling van hoefsmeden bevinden zich thans 22 in de provincie, die, hetzij aan de Hoefsmidschool, hetzij bij een der detachementen zijn opgeleid, terwijl 40 hoefsmeden de cursussen successievelijk hebben bezocht. Het ligt voor de hand, dat een en ander op het hoefbeslag van grooten invloed is geweest en allerwege vooruitgang is waar te nemen. Nu een niet opgeleid hoefsmid zijn clientèle ziet verlopen, omdat de fokker zich niet langer aan het gevaar wil blootstellen van slecht beslag, is er bij allen groote belangstelling geboren ter verkrijging van meer vakkennis, waardoor de achterlijkheid op dit gebied ras zal zijn ingehaald.»

— Te Heerenveen is 13 Juli jongstleden een *cursus in hoefbeslag* aangevangen, uitgaande van de Vereeniging »Het Paardenstamboek van de Provincie Friesland», met subsidie van het Ministerie van Binnenlandsche Zaken. Deze cursus zal worden geleid, voor zoover het theoretische gedeelte betreft, door den veearts Joh. Plet te Heerenveen, voor het practisch gedeelte door J. W. de Jong, hoefsmid te Heerenveen. De laatste genoot zijn opleiding te Amersfoort. In het geheel boden zich ruim 20 liefhebbers aan, waarvan 15 zijn toegelaten voor de theoretische lessen, terwijl hiervan 10 naar gelang hunner capaciteiten zullen worden toegelaten tot de practische lessen.

De theoretische lessen, ten getale van 5 ieder voor twee uur, zullen worden gegeven in een der lokalen der Rijks Hoogere burgerschool te Heerenveen, de practische, ten getale voor 10, ieder van vier uur, in de smidse van J. W. de Jong te Heerenveen, waar drie vuren voor dit doel zullen worden beschikbaar gesteld.

— Te *Almelo* zal vanwege de Overijsselsche landbouwmaatschappij een *cursus in hoefbeslag* worden gehouden. Het theoretisch onderricht zal worden gegeven door den heer J. H. Cramer, rijks-veearts te Almelo, het practisch onderwijs door den hoefsmid W. ten Cate, die zijn opleiding heeft genoten aan de hoefsmidschool te Amersfoort.

De aangifte is opengesteld tot 15 Augustus; op 13 Aug. waren reeds 21 leerlingen aangemeld.

— Vanwege het *Koninkrijk Baden* in Zuid-Duitschland, heeft in het laatst van 1897 een *wedstrijd in hoefbeslag* plaatsgevonden, waaraan 37 hoefsmeden hebben deelgenomen. Er waren benevens diploma's 10 prijzen uitgelooft, nl. 100 Mark (= f 60), 80 M., 60 M., 2 à 50 M., 2 à 40 M., 30 M. en 2 à 25 M.

— Bij een proefneming met *aluminium hoefbeslag* bij paarden van een Russisch regiment cavalerie zou gebleken zijn dat aluminium duurzamer was dan ijzer. (Duurder in stede van duurzamer lijkt ons meer geloofwaardig).

BRIEFWISSELING.

Sedert 15 Juli zijn ingekomen postwissels van *B. van Leeuwen* te N. W. voor 2de, 3de en 4de kwart. à f 2.25; van *J. Verhoeven* te B. voor 3de en 4de kwart. à f 1.50 en van *G. Jonkers* te E. voor 2de kwart. à f 0.75.

Advertentiën.

„**DE HOEFSMID**” wordt thans in 227 plaatsen van het Binnenland en 5 van het Buitenland gelezen.

Kunsthorn,

voor **Hoefbeslag,**

verkrijgbaar in de chemicaliën- en drogerijen-handel van

K. G. W. DE BOSSON, Apotheker,
te Dordrecht.

PRIJSCOURANTEN voor HH. Veeartsen op aanvraag gratis.

HET PAARD,

Geïllustreerd Maandblad, gewijd aan Paardenfokkerij en Paardenkennis in uitgebreiden zin.

Redacteur-Uitgever **A. W. HEIDEMA.**
DERDE JAARGANG.

Prijs per jaar fr. p p. f 3.— voor Nederland, f 3.50 voor O. en W.-Indië en het buitenland.

Engelsche veerkrachtige

HOEFZOLEN voor paarden met gevoelige of gebrekkige hoeven.

Deze zolen worden zeer geroemd en zijn in alle afmetingen verkrijgbaar.

CIRCULAIRES op franco aanvraag bij:

W. A. H. VAN HORSEN, Utrecht.

Inwendig verdeeld, van buiten fel bestookt, was Neerland in die dagen van strijd, toen het worstelde om zijn volksbestaan, maar Oranje's moed en wijsheid smeedde het vast aaneen. Het was deugdzaam werk wat die groote smeden leverden; bijna drie eeuwen hield het stand en slechts eens was er een groote reparatie noodig.

Vast aaneengesmeed mogen we dan steeds blijven. Oranje en Nederland, des te vaster nu die krachtige vuisten er niet meer zijn, die eens het oranje, blanje, bleu! omhoog hielden, en ons slechts een vrouwenhand lieten om den scepter te voeren, maar ook een vrouwenhart, dat door liefde de natie vaster aan zich en aaneen zal binden, dan ooit de oranjeband te voren deed.

H. v. S. V.

DE OPLEIDING EN HET EXAMEN DER HOEFSMEDEN EN DE NOOD-
ZAKELIJKHEID VAN GOED INGERICHTE LEERSMEDERIJEN.

(*Vervolg.*)

Wanneer de eigenaren van paarden zich niet interesseeren voor het hoefbeslag, worden de smeden onwillekeurig onverschillig ten opzichte van de uitoefening. Vele smeden die wel een goed beslag kunnen leveren, doen zulks niet, daar het niet voldoende betaald wordt, en snel, slordig werk nog het minst slecht. Zij beschouwen zorgvuldig werken voor onnoodig, daar ze weten dat de eigenaar zich niet om de uitvoering bekommert. Zij zouden immers voor accuraat werk geen erkenning vinden, terwijl ze voor slecht beslag geen verwijten behoeven te wachten. Alleen wanneer ze werkelijk veel liefhebberij bezitten in het hoefsmidsvak, zullen zij in vak-kennis niet achteruitgaan. Hebben ze weinig of geen ambitie, dan gaan zelfs hoefsmeden die een goede opleiding hebben genoten, van lieverlede hun vak verwaarloozen.

Voorstellen tot verbetering der bestaande toestanden.

De opnoeming der oorzaken, welke de ontwikkeling van het hoefbeslag tegenhouden, doet zien welke wegen moeten worden ingeslagen en welke middelen aangewend om betere resultaten te verkrijgen. De voornaamste zijn: het oprichten van goed gebouwde en goed geleide hoefsmidsscholen (leersmederijen), goede inrichting van het onderwijs en bevordering van het bezoek dier scholen, wijziging der examens en pogingen om de eigenaren van paarden meer belang voor het hoefbeslag in te boezemen.

a. *Het oprichten van goed gebouwde en goed geleide hoefsmidsscholen (leersmederijen).*

Een hoefsmidsschool moet ruim gebouwd, goed licht, en van een noodstal met houten vloer zijn voorzien. De in de smederij aanwezige werktuigen en hoefgereedschappen, de schoorsteenen en blaasbalgen, aambeelden, bankschroeven en boormachines en evengoed de kleinere gereedschappen moeten aan alle eischen, welke op grond van de nieuwste uitvindingen mogen worden gesteld, beantwoorden, want alles wat de leerlingen in hun opleidingsplaats zien, moet hen voor hun lateren zelfstandigen werkkring als voorbeeld kunnen dienen.

De hoefsmidsschool moet ten tweede voldoende ruim zijn en een goed verlicht onderwijslokaal bevatten, waarvan de wanden behangen zijn met groote, goede, op de ontleedkunde van den hoef of op het beslag betrekking hebbende afbeeldingen. Verder moeten in dat lokaal voorkomen alle andere benodigde leermiddelen, zooals een geheel geraamte van het paard, de beenderen van den ondervoet, deze beenderen voorzien van pezen en banden, gedroogde en in spiritus opgehangen preparaten van de weeke deelen van den hoef en den hoornschoen, normale en abnormale hoeven, modelijzers, zoowel voor gewone als afwijkende hoefvormen, hulpmiddelen

bij het hoefbeslag, benooidgheden voor het beslag en de hoefverpleging, hoefmeersels en werktuigen voor de behandeling van gebrekkige en zieke hoeven. Slechts met behulp daarvan is het mogelijk den leerlingen theoretische grondslagen voor de rationeele uitoefening van het hoefbeslag duidelijk te maken.

Als derde eisch moet worden gesteld dat er in de smederij geen anderen arbeid wordt verricht dan hoefsmidswerk, en de cliëntèle (klandisie) dient een uitgebreide te zijn, opdat de leerlingen veel in de gelegenheid zijn om praktische bekwaamheid op te doen en niet door andere bezigheden van het hoefsmiden worden afgeleid. Het ligt voor de hand dat een hoefsmidschool, om over voldoende paardenmateriaal te kunnen beschikken, in een groote stad gevestigd dient te zijn.

b. *De leiding (directie) der hoefsmidscholen (leersmederijen.)*

Het zal wel geen tegenspraak ontmoeten dat een hoefsmidschool onder leiding van een veearts moet staan. Deze is door zijn studie bekend met den bouw en de verrichtingen van den hoef en met de ziekelijke afwijkingen, welke door een verkeerd beslag kunnen optreden. De eerste de beste veearts heeft echter voor dat ambt geen voldoende geschiktheid, doch alleen diegene welke zich meer speciaal op het hoefbeslag heeft toegelegd en in staat is dit zelf praktisch uit te voeren.

Indien zulks niet het geval is, mist hij de bekwaamheid om het geleerde duidelijk te laten zien, en de waarheid van het voorgedragene overtuigend aan te toonen: dikwerf zou de ernstige fout voor den dag komen dat theorie en practijk onvoldoende aansluiting hadden, te veel naast elkaar stonden. Desniettegenstaande zal tevens een goed ontwikkelde smidsbaas als tweede onderwijzer moeten werkzaam zijn, ten opzichte van het onderwijs en het vervaardigen en passen van ijzers, voor het besnijden der hoeven en het onderslaan der ijzers. Zoomin als van dezen mag worden geëischt dat hij de theorie, al kent hij deze ook voldoende, den leerlingen bevattelijk weet voor te dragen, kan men van den veearts verlangen dat hij voldoende geoefendheid bezit in de praktische werkzaamheden van het hoefsmidsvak. Een druk bedrijf goed te leiden en een groot aantal leerlingen onderwijs te geven in de theorie en de practijk van het hoefbeslag, is tezamen in den regel te omvattend om door één persoon naar behooren te worden vervuld.

c. *Voorwaarden van opneming voor de leerlingen.*

Voor de plaatsing aan een hoefsmidschool dient de leerlingtijd met goed gevolg te zijn doorlopen en het bewijs te worden overgelegd als smidsgezel te zijn toegelaten. Wanneer de scholieren of cursianen bij den aanvang van den cursus niet reeds een zekere vaardigheid in het smeden bezitten, is het ook niet te verwachten dat deze voldoende resultaten zal opleveren. Zeker ware het ook van belang indien het bewijs kon worden gevorderd met vrucht de lagere school te hebben doorlopen. Het hoefbeslag toch is geen ruw handwerk, maar een kunst, die op wetenschappelijke grondslagen

rust, en waarvan de beoefenaar op de hoogte dient te zijn met de samenstelling en verrichtingen van den hoof. Personen die de lagere school niet met vrucht hebben doorloopen, missen de geschiktheid zich die grondslagen van het hoefsmidsvak duurzaam eigen te maken. Intusschen kan het bezwaren opleveren de voorwaarden tot plaatsing in dat opzicht scherp te begrenzen; derhalve zal het moeilijk anders zijn te regelen als dat de directeur der school die leerlingen, welke blijkbaar niet in staat zijn het theoretische gedeelte van het hoofbeslag te begrijpen, het verder volgen van den cursus ontzegt. Ten einde deze gevallen zooveel mogelijk te voorkomen, verdient het aanbeveling het houden van herhalingsonderwijs zooveel mogelijk te bevorderen, opdat het peil der algemeene ontwikkeling worde verhoogd.

d. *Leeftijd der leerlingen.*

De beste leeftijd voor de toelating aan een hoefsmidsschool is van 18—24 jaar. Dan is het lichaam voldoende ontwikkeld en goed lenig en de geschiktheid voor de studie goed. Datgene wat op practisch gebied beneden den 18-jarigen leeftijd wordt geleerd, gaat licht weer verloren, wanneer zoo'n smid niet het geluk heeft in een zeer goede werkplaats zijne opleiding verder te voltooien.

Op dien leeftijd van 18—24 jaar is de vader in den regel nog voldoende kras om zijn zoon voor den duur van den cursus in de werkplaats te kunnen missen.

e. *Duur van den cursus.*

Deze is op zes maanden vast te stellen. In dien tijd zal het ook een leerling met middelmatige voorbereiding mogelijk zijn, een goed hoefsmid te worden, vooropgesteld dat zijn lichamelijke of geestelijke ontwikkeling daarvoor geen hinderpalen op leveren. Oudere leerlingen met langeren tijd van voorbereiding zullen gewoonlijk met de practische werkzaamheden eerder vertrouwd zijn geworden, doch met de theorie hebben ze dikwijls meer last, zoodat ze meestal in een cursus van drie maanden geen voldoende ontwikkeling verkrijgen om met goed gevolg het examen af te leggen. Hoe langer de cursianen de lagere school achter den rug hebben, des te moeilijker valt het leeren gewoonlijk. Jongere gezellen hebben de theorie spoediger te pakken, doch vergeten ze ook gemakkelijker. Hoe weinig voorbereiding sommige smidsgezellen hebben genoten, moge blijken uit het feit dat er cursianen zijn, die zelf nimmer een hoefijzer hebben gemaakt. Dit verrassend verschijnsel komt meer voor sedert de fabriekmatige vervaardiging van hoefijzers eenige uitbreiding heeft gekregen.

f. *Tijden waarop nieuwe leerlingen kunnen worden aangenomen.*

Volgens mijn opvatting is het niet voldoende dat er twee keer in het jaar gelegenheid bestaat voor de toelating van leerlingen. Zulks moet vier keer het geval zijn. Dit voorschrift biedt het groote voordeel dat wanneer nieuwe leerlingen zijn toegelaten er reeds een aantal zijn die drie maanden het onderwijs hebben gevolgd.

Deze laatsten werken onwillekeurig gunstig op de ontwikkeling van de

pas toegelaten groep, doordat ze helpend optreden bij het aanleeren der praktische werkzaamheden. Zij bevestigen op die wijze het geleerde bij zich zelf en vergemakkelijken den onderwijzers de opleiding der pas toegelaten leerlingen. Ook is een dergelijke regeling van belang om de cliëntèle der smederij beter te bevredigen.

Deze gezichtspunten zijn voldoende belangrijk om de motieven voor een slechts twee keer in het jaar toelaten te overtreffen. Deze motieven bepalen zich in hoofdzaak tot de bewering dat wanneer de toelating alleen op 1 Januari en 1 Juli kan plaats vinden ieder deelnemer aan een cursus de toepassing van het winterbeslag voldoende kan leeren en waarnemen. Afgezien van het feit dat het weer daarbij een streep door de rekening kan halen, blijven toch altijd het vervaardigen en het richten van de ijzers voor de verschillende hoofvormen, het besnijden der hoeven en het onderslaan der ijzers, de voornaamste kundigheden welke de leerlingen zich eigen dienen te maken; het scherp beslag is in verhouding tot die werkzaamheden van ondergeschikten aard. Bovendien kan ook buiten den wintertijd de vervaardiging van scherp beslag worden onderwezen en het onderslaan der ijzers bij doode hoeven plaatsvinden.

g. *Het aantal toe te laten leerlingen.*

Het aantal leerlingen van een hoefsmidschool mag van 30—40 bedragen. In verband met het bovenstaande, gesplitst in twee klassen, 15 à 20 leerlingen kunnen door elk der beide onderwijzers goed worden onderrichtet en onder voldoende opzicht worden gehouden. Bij dergelijke aantallen is het echter een beslist vereischte dat de klandisie der smederij een zeer uitgebreide zij.

h. *De inrichting van het onderwijs.*

Het onderwijs moet volgens een nauwkeurig vastgesteld en streng gevolgd leerplan worden gegeven; en zooals reeds meermalen is gezegd op zoodanige wijze, dat theorie en practijk voortdurend aansluiting hebben. Indien de eene onderwijzer zich uitsluitend met de theorie bemoeit, alzoo de practijk niet in bespreking brengt, en een ander onderwijzer alleen het zuiver practische deel behandelt en de theorie geheel ter zijde stelt, dan mag niet op voldoende resultaten worden gerekend.

Voor het theoretisch onderwijs kunnen 3 à 4 wekelijksche lessen worden gesteld, opdat er tijdens den driemaandelijkschen cursus veel gelegenheid zij tot repeteeren. Op die wijze kan de theorie minstens twee keer worden behandeld, waardoor de leerlingen de wetenschappelijke grondslagen van hun vak des te beter leeren kennen.

i. *Dringende behoefte aan dergelijke ingerichte en geleide hoefsmidscholen (leersmederijen).*

Een hoefsmidschool, ingericht als boven is aangegeven, zij het ook met de bepaling dat na een cursus van drie maanden toelating tot het examen is geoorloofd, is in Hannover, en staat in verbinding met de Veeartsenijkundige Hoogeschool. Zij is reeds in 1853 door de vroegere Hannoversche regeering

gesticht en tot nu toe eene staatsinstelling gebleven. De inrichting heeft gunstige resultaten opgeleverd, voor zoover deze mogelijk waren bij de concurrentie van de in den laatsten tijd opgerichte leersmederijen en de toegeeflijkheid van sommige niet gecontroleerde examen-commissiën. Aan het hoofd van die hoefsmidschool staat een bekwaam vakman, een veearts, voor wien de leiding der school (smederij) geen bijzaak is maar bijna als zijn uitsluitend ambt heeft te beschouwen, daar hij verder slechts onderwijs geeft in theoretisch hoefbeslag en in het beslaan van doode hoeven aan de studenten der Veeartsenijkundige Hoogeschool. Deze gelijktijdige werkzaamheid als leeraar aan de Hoogeschool in hetzelfde vak brengt onwillekeurig mede dat hij zich voortdurend op de hoogte van de wetenschap houdt, hetgeen de hoefsmidschool onwillekeurig ten goede moet komen.

Ongeveer dezelfde gunstige verhouding vindt men b.v. bij de Saksische hoefsmidschool, behoorende bij de Veeartsenijkundige Hoogeschool te Dresden, en de hoefsmidschool in Beieren, behoorende bij de Veeartsenijkundige Hoogeschool te München, in Pruisen vindt men echter geen tweede dergelijke school. Het is zeer wel mogelijk dat enkele andere Pruisische leersmederijen voor de vorming van hoefsmeden zeer nuttig hebben gewerkt. Verreweg het meerendeel van die inrichtingen, n.l. die met een korten leertijd en die waarbij de veearts-leeraar de veeartsenijkundige praktijk of eene staatsbetrekking als zijn hoofdwerkzaamheid beschouwt en het onderwijs in theoretisch hoefbeslag slechts als bijzaak en zonder goed verband met het praktische onderwijs in hoefbeslag, reken ik daartoe echter niet.

Het schijnt dat de Hannoverse hoefsmidschool binnenkort als staatsinstelling zal verdwijnen, daar in het bouwplan der nieuwe Veeartsenijkundige Hoogeschool geen gebouw voor een hoefsmidschool is opgenomen, ook moeilijk daarin kon worden opgenomen, daar de gekozen bouwplaats voor een hoefsmiderij als ongeschikt moet worden beschouwd. Het zou echter zeer te betreuren zijn, wanneer de werkelijk degelijke inrichting voor hoefbeslag werd opgeheven. Vooral voor Hannover, waar na Oost-Pruisen in Duitschland het meest aan paardenfokkerij wordt gedaan, zou die opheffing een zwaar verlies zijn. In plaats van opheffen van deze onderwijsinrichting zou men naar mijne overtuiging een nuttig werk verrichten door verscheiden op dezelfde wijze ingerichte leersmederijen van staatswege in het leven te roepen.

j. *Het benoodigd aantal van dergelijke hoefsmidscholen (leersmederijen).*

Volgens mijn opvatting zou het voldoende maar ook noodig zijn, dat er in elke provincie twee dergelijke scholen bestonden. Het kan zijn dat voor sommige provinciën één voldoende is en enkele andere een drietal behoeven. De gunstige gelegenheid om een dergelijke leersmederij in een stad op te richten waar een Veeartsenijkundige Hoogeschool is, bestaat in Pruisen buiten Hannover slechts te Berlijn. Intusschen kunnen ook andere plaatsen de noodige geschiktheid daarvoor geven n.l. de grootere steden met landbouwscholen, waaraan in den regel ook een Veeartsenijkundige afdeeling is

verbonden, zooals in Koningsbergen, Breslau en Halle. Deze zouden nog het bijzondere voordeel hebben dat de landbouwkundigen onwillekeurig beter met het hoefbeslag vertrouwd geraakten dan thans, hetgeen de goed ontwikkelde hoefsmeden niet zou schaden.

Nog meer dan 2 of 3 leersmederijen in een en dezelfde provincie op te richten kan zeker niet goed worden genoemd. Wanneer zulke inrichtingen werkelijk het gewenschte nut zullen stichten, zoo moeten zij aan al de door mij genoemde eischen voldoen, en het genoemde aantal kan voldoende worden gerekend om de hoefsmidsleerlingen in een provincie alle eene degelijke opleiding te kunnen verschaffen. Bij een grooter aantal op kleinere schaal ingerichte leersmederijen, zouden de hoefsmidsleerlingen dichter bij huis kunnen blijven, doch dit voordeel is ten opzichte van het verschil in waarde van de groote en kleine leersmederijen van zeer geringe beteekenis.

k. *De kosten en de wijze van exploitatie der hoefsmidschool.*

De kosten van de oprichting en het onderhoud van zulke grootere leersmederijen (hoefsmidscholen) kunnen niet hoog worden genoemd in verhouding tot het nut dat ze stichten, en dat werkelijk van zeer algemeenen aard is. De oprichtingskosten hebben betrekking op de gebouwen, den inventaris en de leermiddelen; de jaarlijksche uitgaven loopen voornamelijk over het onderhoud der gebouwen en van den inventaris, over de aanvulling der verzameling leermiddelen, over vuur, licht en water, alsmede over het salaris van den directeur der inrichting. Overigens zijn de uitgaven en inkomsten afhankelijk van de regeling of een maatschappij of vennootschap, eigenares der leersmederij (hoefsmidschool) zijnde, de zaak voor eigen rekening wil drijven, of dat zij met den directeur een overeenkomst sluit, dat de bedrijfsuitkomsten voor zijne rekening zijn.

Aan de hoefsmidschool in Hannover komt de laatstgenoemde regeling voor. De Staat is eigenaar der school, stelt het gebouw en den omvangrijken inventaris kosteloos ter beschikking van den directeur en draagt de kosten van onderhoud van een en ander, alsmede die voor vuur, licht, water en leermiddelen. Bovendien ontvangt de directeur een klein salaris, terwijl de staat de leergelden der scholieren ontvangt. De directeur bezoldigt den onderwijzer-hoefsmid en zorgt voor de aanschaffing van ijzer, nagels, kolen en gereedschappen. De ontvangsten voor het beslaan der paarden vloeien in zijn zak.

Ik houd deze inrichting ook voor het doelmatigste, daar ze steeds een prikkel geeft voor de ambitie van den directeur en mede aanleiding geeft tot het houden van bekwame hoefsmeden, hetgeen een waarborg oplevert voor het verkrijgen van goede resultaten bij de opleiding der leerlingen. De ervaring leert dat dergelijke resultaten niet zijn te verwachten wanneer de hoefsmederij geheel wordt geëxploiteerd voor rekening van den eigenaar, de directeur alzoo zuiver ambtenaar is, in welk geval hem ook een veel hooger salaris moet worden toegekend. Hoogstens kan men bij deze regeling probeeren om de ambitie van den directeur een blijvende te doen zijn,

door de toekenning van een belangrijk aantal procenten van de zuivere inkomsten van het bedrijf. Ik meen echter gerechtigd te zijn om te betwijfelen of in dit geval de eigenaar der smederij financiëel wel beter uit zal komen, en, wat altijd de hoofdzaak blijft, of de bloei der inrichting en de vorming van bekwame hoefsmiden wel even gunstige resultaten zal aanwijzen als wanneer het geheele bedrijf voor rekening van den directeur blijft.

1. *De hoefsmidsscholen dienen provinciale inrichtingen te zijn.*

Ofschoon degelijke hoefsmiden voor het geheele land van belang zijn, is er veel voor te zeggen de hoefsmidsscholen provinciale instellingen te doen zijn, daar in de eene provincie de paardenfokkerij van veel meer beteekenis, van veel meer omvang kan zijn dan in een andere. Het is trouwens ook de opvatting van den nieuweren tijd om in groote rijken de oprichting van en het houden van toezicht op dergelijke inrichtingen, zooals b.v. de scholen voor lager- en middelbaar landbouwonderwijs aan steden, vereenigingen of provincies over te laten en slechts de algemeene grondslagen omtrent inrichting, onderhoud en oppertoezicht in handen van het Rijksbestuur te houden. Of nu de landbouwkamers en, waar deze nog ontbreken, centrale of provinciale maatschappijen de geschikte lichamen zijn voor de oprichting en het controleeren van hoefsmidsscholen, wil ik voorloopig daarlaten. Persoonlijk ben ik de meening toegedaan dat de zaak het beste zou worden behandeld wanneer het Provinciale Bestuur de maatregelen tot verbetering van het hoefsmidsvak, de oprichting van dergelijke leersmederijen, ter hand nam en de landbouwkamers zich wilden verplichten uit de te hunner beschikking staande middelen den noodigen financiëleen steun te verleenen.

m. *Het verkrijgen van een voldoende aantal dergelijke leersmederijen (hoefsmidsscholen).*

Wanneer het mogelijk bleek voor de toelating tot het examen voor hoefsmid het bewijs te vorderen dat een volledige cursus aan een hoefsmidsschool was gevolgd, dan ware met een slag de vrees voor een voldoende aantal van dergelijke hoefsmidsscholen weg te nemen. Men had dan alleen zorg te dragen dat behoeftige hoefsmidssleerlingen op een gemakkelijke wijze een cursus konden volgen. Ik betwijfel evenwel of het aanbeveling verdient een dergelijke bepaling, hoe wenschelijk zij ook moge worden geacht, direct in toepassing te brengen. Men moet er op bedacht zijn maatregelen te treffen welke het bezoeken der provinciale leersmederijen zooveel mogelijk bevorderen. Het ligt voor de hand dat bij de oprichting daarvan aan andere leersmederijen geen subsidie meer zal worden verleend. Een tweede middel in die richting is dat aan de examen-commissie wordt opgedragen streng te zijn in hun eischen bij die candidaten voor den hoefsmidstitel, welke geen cursus in hoefbeslag aan een provinciale instelling met vrucht hebben gevolgd. Ik begrijp zeer goed dat het voor de leden der commissie moeilijk kan zijn voldoende streng op te treden, wanneer een smid zich aan het examen onderwerpt die reeds drie kruisjes achter den rug heeft, reeds voor vrouw en kroost heeft te zorgen, en die het door vlijt en spaarzaamheid

eindelijk zoo ver heeft gebracht voor eigen rekening een zaak te kunnen beginnen. Men is onder dergelijke omstandigheden zoo licht geneigd het getoonde werk met groote toegevendheid te beoordeelen. Toch moet worden erkend dat toegevendheid in die richting afkeuring verdient, daar het hoefsmeden zou opleveren die voor hun taak niet voldoende berekend zijn.

Het moet van veel gewicht worden geacht dat het bedrag van het schoolgeld laag wordt gesteld en dat behoeftige leerlingen toelagen ontvangen om het onderwijs aan een provinciale hoefsmidschool te kunnen volgen. Het schoolgeld aan de Hannover'sche hoefsmidschool bedraagt voor den driemaandelijkschen cursus f 4.50. Dit bedrag is zeer laag en zou zonder bezwaar een weinig kunnen worden verhoogd. Wanneer daarentegen sommige leersmederijen met een absoluut te korten leertijd, van slechts vier weken, een bedrag van 25—30 gulden voor onderwijskosten eischen, zoo heeft zulks een zuiver speculatieven bijmaak. Leerlingen die een zoodanig bedrag voor onderwijs betalen en zulk een kortdurende opleiding genieten, is het blijkbaar meer te doen om het bewijs geëxamineerd hoefsmid te zijn, dan wel om degelijke kennis van hun vak te verkrijgen. Wij hebben herhaaldelijk van vaders-smeden, die hun zoon ter hoefsmidschool in Hannover brachten, de opmerking gehoord: »Bij ons wordt niet zooveel op het hoefbeslag gelet, de hoofdzaak is dat mijn zoon het bewijs van toelating ontvangt.»

Alle pogingen om vlijtige en behoeftige smeden door een toelage in staat te stellen een cursus aan de hoefsmidschool te kunnen volgen, worden zeer op prijs gesteld. De middelen, welke de Provincie en de landbouwkamers in die richting beschikbaar stellen, komen de Provincie steeds weder ten goede, daar de voordeelen van een goed hoefbeslag belangrijk zijn.

(Slot volgt).

VERSLAG OVER DE HOEFSMIDSCHOOL TE DRESDEN EN DE EXAMENS IN HOEFBESLAG, over het jaar 1897.

Het *onderwijs* in hoefbeslag is gevolgd door eenige, volgens het leerplan daartoe aangewezen, studenten der Veeartsenijkundige Hoogeschool. Buiten deze is de hoefsmidschool (leersmederij) bezocht door 156 hoefsmidsleerlingen, 68 burgers en 88 militairen, waaronder medegerekend de 15 burger- en 17 militaire leerlingen, die den overgang van 1896 op '97 hebben meegemaakt.

Van die 156 leerlingen hebben 128 een volledigen cursus bijgewoond en hebben hierna zich aan het examen in hoefbeslag onderworpen. 1 burgerleerling heeft geen volledigen cursus gevolgd, 1 militaire leerling is gestorven, 26 (10 burgers en 16 militaire leerlingen) zijn als leerling in 1898 overgeschreven.

Tien burger-hoefsmidsleerlingen ontvingen gedurende 1897 elk een toelage van f 67.50, vrije woning gedurende 3 maanden en vrijstelling van de examenkosten (f 8.40).

Het *onderwijsmateriaal*, de leermiddelen. Bij het onderwijs werd gebruik gemaakt van eenige honderden doode hoeven, terwijl een belangrijk aantal paarden werd beslagen, n.l. 9003. Hierbij werden 24554 nieuwe ijzers gebezigd, 5363 oude ijzers of deze verlegd, onder de nieuwe waren 2962 balkijzers en 3556 ijzers met guttapercha, kunsthoorn, touw enz. — Bovendien werden 38 ezels beslagen of hun hoeven besneden.

De *verzameling leermiddelen* werd door 86 op onderscheiden plaatsen in Duitschland gevonden oude ijzers aangevuld, en verder door fabrieksijzers, enkele nieuw aangegeven hoefijzers van bijzonderen vorm en het model-ijzer bij het Russische leger in gebruik.

Examens. De examen-commissie bestond uit: Staatsveearts, Geneeskundige Geheimraad, Prof. Dr. Siedamgrotzky, voorzitter; Geneeskundige Raad, Prof. Dr. John e en Commissie-Raad, A. Lungwitz, leeraar in hoefbeslag.

Aan de examens namen deel:

1. 128 hoefsmidsleerlingen, 57 burger- en 71 militaire leerlingen. Geslaagd met lof: 36, n.l. 17 b. en 19 m., welke geslaagden het recht verwierven een diploma te ontvangen als *meester hoefsmid*. Verder legden 92 een voldoende examen af (40 b. en 52 m.), die zich kunnen en mogen noemen: *geëxamineerd* of *gediplomeerd hoefsmid*.

2. 2 smeden, welke vroeger de hoefsmidschool te Dresden hadden bezocht en destijds waren geslaagd als *geëxamineerd hoefsmid*, dongen naar den meester titel, doch mochten deze niet deelachtig worden.

3. 53 smeden, die de hoefsmidschool te Dresden niet hadden bezocht. Van deze verwierven: 1 den titel van meester-hoefsmid, 31 dien van *geëxamineerd hoefsmid*; 1 trok zich tijdens het examen terug, terwijl 20 niet slaagden.

(Ontleend aan een artikel in de Sept. afl. 1898 van »*Der Hufschmied*», geschreven door A. Lungwitz.)

VRAGEN EN ANTWOORDEN.

Vraag no. 1. Een groot, zwaar gebouwd 2 jarig paard staat steil in de kooten, ja soms bijna overkoot. Wat is hiertegen te doen? Mij dunkt zonder beslag in een goede weide, en de hoeven normaal houden.

H.

P.

Antwoord. Wij deelen uw gevoelens, het paard onbeslagen in de weide te laten gaan. Een hooge, droge weide is te verkiezen. Gedurende de eerste 3 à 4 weken een kop of vier haver per dag toevoeren, verdient aanbeveling (ofschoon dit met het oog op een beste weide eenigszins vreemd schijnt). Eens per 4 à 6 weken moeten de hoeven worden nagezien, en zoo noodig bijgewerkt. Onwillekeurig is men geneigd bij een zoodanigen stand de verzenen in te korten, doch dit is verkeerd. Toon en verzenen moeten normale lengte houden.

(Dit antwoord is reeds per post gezonden doch mogelijk zijn er enkele andere abonneenten die de plaatsing kunnen goedkeuren.)

Vraag 2. Een paard dat dikwijls zware vrachten moet trekken, is langzamerhand met de achterhoeven meer en meer op den toon begonnen te loopen. Het is nu zoo erg geworden, dat alleen met den toon de grond wordt geraakt. Hierdoor en ook doordat de hoeven erg los en brokkelig zijn, hebben deze een meer steilen vorm gekregen.

De eigenaar van bedoeld paard wil nu de achterhoeven voorzien hebben van ijzers waaraan aan het toongedeelte een verlengstuk zit, zoodat de ijzers een paar cM. voor de hoeven uitkomen.

Zou het paard hierop goed kunnen gaan?

Hoogkerk.

G. Smid.

Antwoord: Naar onze opvatting is het voorstel van den eigenaar wel aannemelijk, met dien verstande dat het verbreedde toongedeelte in opzetvorm worde gesmeed. De mogelijkheid dat het paard nog herstelt, is bijna gelijk aan nul. Er zal derhalve slechts naar kunnen worden gestreefd om het dier nog zoo lang mogelijk bruikbaar te houden.

De buigpezen zijn verkort, het doortreden in de kogels is waarschijnlijk niet meer mogelijk.

In uw plaats zijnde zouden wij het toongedeelte breed uitsmeden, na een stalen halvemaan te hebben ingeweld, en zooveel in opgewipten vorm brengen dat het paard op den toon juist vlak op het ijzer staat. De takken moeten van kalkoenen worden voorzien, doch deze niet hooger worden gemaakt dan noodzakelijk blijkt om het dier eenigen steun te geven. — Bij te hooge kalkoenen zou het dier vermoedelijk spoedig geheel »over de koot» zijn.

INGEZONDEN STUKKEN.

M. d. R.!

Afl. 8 van den 3den jaargang van »De Hoefsmid» ontvangende, keek ik als naar gewoonte eerst even den inhoud na of er iets bijzonders was, en lees daar het antwoord aan J. Bronda te Groningen.

Dat antwoord M. d. R. is van dien aard, dat ik UEd. beleefd een plaatsje voor onderstaande in »De Hoefsmid» verzoek, waarvoor bij voorbaat mijnen dank.

Het voorbericht bij het verschijnen van »De Hoefsmid» (Jan. 1896) is of wordt met ieder aflevering duidelijker; ik geloof wel, dat alles in 't werk wordt gesteld om in die nuttige en leerzame richting te werken, te streven naar een goede en geregelde opleiding van hoefsmeden.

Dat is een teer punt M. d. R. om aan te raken *). Wat mijn persoon en denkbeelden aangaan, ja! kon ik spreken en schrijven als de heer Schaper,

*) Het »teere» daarvan is ons niet recht duidelijk. — Die opleiding is naar onze overtuiging een zeer belangrijk onderwerp en dient voortdurend in het oog te worden gehouden.

lid van den Groninger gemeenteraad, dan had ik daar vrij wat over te zeggen.

De verkregen resultaten van de werking omtrent het hoefbeslag acht ik in de laatste jaren vrij hoog. Er zijn vele verbeteringen tot stand gekomen, vooral als ik mij herinner, hoe voor pl.m. 10 jaren overal in den lande het hoefbeslag werd uitgeoefend. Dat het een lange periode van wording is, ligt (door zijn uitgebreidheid) voor de hand.

Ervaringen door hoefsmeden in de practijk opgedaan, en vooral vragen, zouden meer geplaatst worden, als de lezers daaraan eens herinnerd en daartoe uitgenoodigd werden. Bij herhaling herinneren en uitnoodigen, als er niets komt.

Dat degelijke en bekwame vakmannen het gewoonlijk druk hebben, dat stem ik toe, maar ik herinner mij het gezegde, van een gewezen vakman, die het zeer druk had, dat iemand die het druk heeft veel kan doen, en die het niet druk heeft overal tegen opziet.

Dat men er niet gemakkelijk toe komt, is waar, doch als de abonné's opmerken, hoe welwillend de redactie alles plaatst en verduidelijkt met toelichtingen, zoude het langzamerhand kunnen komen.

Ook ik had reeds lang een antwoord of uitslag gegeven op het antwoord van mijn vraag, geplaatst blz. 157, jaarg. 1896, in »De Hoefsmid», maar 'k heb helaas geen resultaten met mijn proefneming verkregen, noch betere noch slechtere. Dat mijn antwoord of uitslag niet bekend gemaakt is, daarvan zoude ik grootendeels de schuld kunnen werpen op den eigenaar van het paard.

Als het niet te veel van de ruimte gevraagd is, wil ik hierover nog iets mededeelen.

Zooals UEd. weet, plaatste ik mijn vraag met eenige toelichtingen. De werkelijke oorzaak had ik opzettelijk in mijn toelichting verzwegen. Wat toch was de zaak? De koetsier had in den winter van 1895—'96 de verkeerde gewoonte om maar steeds in den toon een nieuwe hooge kalkoen te slaan en de achtersten maar steeds te laten zitten, bijgevolg het langer maken van het toongedeelte ten opzichte van het verzengedeelte. Wat U tot mijn genoegen direct snapte, hetgeen bleek uit UEd. antwoord.

De eigenaar van het paard wilde er echter dezelfde ijzers onder houden, n.l. zwaar in den toon en de verzengedeelten dun uit.

Om het paard stapvoets werk te laten verrichten, daar kon ook niets van komen! Zooveel extra onkosten maken, is ook wel eens het paard niet meer waard, wordt er dan wel gezegd, want zekerheid van volslagen genezing kan een smid toch ook niet geven.

21 December 1896 was ik echter in de gelegenheid iets in de richting van UEd. antwoord te werken; het paard moest toen winterbeslag onder hebben. Ik maakte een paar ijzers met twee gaten in den toon, voor wat vasteren stand, maakte lage kalkoenen in den toon en, naar verhouding van den stand, vrij wat hooger kalkoenen in de takken van het ijzer, nam ech-

ter de achterste hooge kalkoenen langzamerhand iets lager. In die richting heb ik gewerkt tot 18 April 1898. Toen was de koetsier de proefneming moe, want het uitslaan van kalkoenen bij een paard dat op de toonen loopt, is vervelend werk, en beterschap bemerkten wij niet, zoodat ik nu weer ijzers neem met een klein halfmaantje in den toon en gewone kalkoenen. Deze langdurigheid van werken was de oorzaak van het uitblijven van mijn antwoord.

Dat er velen zijn die er tegen opzien een mededeeling uit de praktijk te doen of iets te schrijven, mij dunkt het zoude medevallen vooral als ik denk aan het groote aantal abonné's, waarbij toch ook nog vrij wat medelezers komen. Daar zijn toch velen onder die iets kunnen zien en opmerken, wat tot leering en verbetering kan strekken. Ook hebben toch de meesten goed L. O. genoten.

Dat financiëele voordeelen verkregen worden door hogere eischen te stellen aan de opleiding, daarvan heb ik, en velen met mij, groote teleurstelling ondervonden.

Wat toch is de zaak! Vele H.H. eigenaren van paarden zoeken een bekwamen hoefsmid voor het beslaan van een paard met slechten stand en gangen, of voor paarden welke naar de markt gaan of wel die verkocht zijn, men zou kunnen zeggen zoo nu en dan eens voor een enkel paard. Zulke paarden beslaan is altijd een tijdroovend werk. Met de andere paarden gaan ze weer hun gewonen gang. Ik heb ten minste van die financiëele zijde nooit veel profijt getrokken.

Om door bemiddeling van »De Hoefsmid» prijzen vast te stellen, is niet mijn bedoeling. Het was mijn doel door middel van »De Hoefsmid» een provinciale vereeniging van hoefsmiden in 't leven te roepen (een vereeniging voor geheel Nederland werd dunkt mij te uitgebreid), en door middel van die vereeniging een behoorlijke minimum-prijs (wel hooger maar niet lager) vast te stellen, opdat het hoefbeslag niet lijdt door klachten dat het de moeite niet waard is om goed werk te maken.

Dat er een paar jaren geleden een smid in Groningen was die 4 z. g. n. nieuwe stootijzers leverde voor het bedrag van f 1,00, dat verwondert mij.

Het schijnt mij echter toe uit UEd. schrijven dat ik met die zaak ingewijd ben, doch dat is *niet* het geval*).

Hoogachtend,

Uw dw. dnr.:

J. Bronda.

* De bedoelde smid woont op de Rademarkt, en oefent tegenwoordig geen hoefsmidswerk, alleen andere smidswerkzaamheden uit. Red.)

KORTE MEDEDEELINGEN.

— De Afdeling Haarlem van de Hollandsche Maatschappij van Landbouw doet geregeld een *cursus in hoefbeslag* houden te Haarlem, waarvoor zij zich

vrij belangrijke opofferingen getroost. Voor dien cursus wordt subsidie ontvangen van de Provincie Noord-Holland en van het Hoofdbestuur der Nederlandsche Maatschappij v. L. (f100).

— *Cursus in hoefbeslag te Almelo.* In de vorige aflevering is medegedeeld dat de aangifte tot deelneming open was tot 15 Aug., en dat op den 12den dier maand zich reeds 21 leerlingen hadden aangemeld. Dit aantal is geklommen tot 25. Het voornemen bestaat niet meer dan 12 toe te laten en de cursus zal vermoedelijk tegen October a.s. worden aangevangen.

BRIEFWISSELING.

— Den Heer J. Bronda te Groningen.

Naar aanleiding van uw verzoek kunnen wij u het volgende mededeelen: De wedstrijd voor hoefsmeden in Baden geschiedde op 2 verschillende plaatsen en dagen. De deelneming stond alleen open voor in Baden als zoodanig toegelaten meesters-hoefsmeden. — De te verrichten werkzaamheden bestonden uit: 1°. *het maken van een hoefijzer voor een paard met gebrek- kigen stand of gang*; 2°. *het maken van een ijzer voor een normalen hoef en het onderslaan daarvan*; 3°. *het geven van antwoord op een vraag betreffende de practijk van het hoefbeslag.*

De deelnemers dienden zorg te dragen voor het meebrengen van eigen hoefsmidgereedschappen

— Den heer Johs. Klem te Vierpolders. Het door u ingezondene wordt in de October afl. geplaatst.

Advertentiën.

Kunsthoorn,
voor Hoefbeslag,

verkrijgbaar in de chemicaliën- en drogerijen-handel van

K. G. W. DE BOSSON, Apotheker,
te Dordrecht.

PRIJSCOURANTEN voor HH. Vee-
artsen op aanvraag gratis.

HET PAARD,

Geïllustreerd Maandblad, gewijd aan Paarden-
fokkerij en Paardenkennis in uitgebreiden zin.

Redacteur-Uitgever **A. W. HEIDEMA.**
DERDE JAARGANG.

Prijs per jaar fr. p p. f3.— voor
Nederland, f3.50 voor O. en W.-Indië
en het buitenland.

Engelsche veerkrachtige

HOEFZOLEN voor paarden met gevoelige of gebrek-
kige hoeven.

Deze zolen worden zeer geroemd en zijn in alle afmetingen
verkrijgbaar.

CIRCULAIRES op franco aanvraag bij:

W. A. H. VAN HORSEN, Utrecht.

DE OPLEIDING EN HET EXAMEN DER HOEFMEDEN EN DE NOOD-
ZAKELIJKHEID VAN GOED INGERICHTE LEERSMEDERIJEN.

(Slot.)

n. *Wijziging van het examen.*

Van groote beteekenis is verder een andere regeling van de wijze van onderzoek zooals die tegenwoordig plaats vindt, daar deze, zooals vroeger is aangetoond, een groot deel der schuld van de gebrekkige uitoefening van het hoefbeslag draagt. De noodzakelijkheid der verandering van de voorschriften voor het practische gedeelte van het examen is reeds besproken en ook de richting aangegeven waarin deze moet bestaan. Zeer noodzakelijk is het dat de talrijke examencommissiën, die niet worden gecontroleerd, met hun ongelijke en dikwijls geringe eischen bij het examen, terzijde worden gesteld. Deze kanker, want dit is het waarlijk, moet geheel worden uitgerooid. Het is voldoende dat aan de op te richten provinciale leersmederijen examencommissiën worden toegevoegd, wanneer men ook zorg draagt, dat naast den directeur van een dier inrichtingen, die uitstekend examinerator moet zijn, nog twee andere met de theorie en de practijk van de hoefverpleging en van het hoefbeslag vertrouwde personen, als commissieleden fungeeren.

Deze commissie moet bij het houden van het examen tamelijk strenge eischen stellen. Aan het beperkte aantal alsdan in het land aanwezige commissiën zou een Staatscommissaris kunnen worden toegevoegd, om te gelegener tijd, en vooral bij verschil van gevoelen, mede examen af te nemen. Deze kan ook de noodzakelijke éénheid in de te stellen eischen aanbrenge.

Het voorstel, om het aantal commissiën op de aangegeven wijze te beperken, eischt, dat aan de corporatiën, die op grond der Wet het recht tot afgifte van getuigschriften hebben verkregen, zoowel als aan de door den Staat benoemde of bekrachtigde examencommissiën, deze bevoegdheid dient te worden ontnomen. Gaarne wil ik erkennen dat dit moeilijk ineens kan worden voorgeschreven. Maar het zou in elk geval wenschelijk en ook goed mogelijk zijn om de door die commissiën gehouden examens te laten controleren door een districtsveearts of door een onder-districtsveearts, die zich bijzonder op de kennis van het hoefbeslag heeft toegelegd. Blijkt het hierbij dat de kandidaten de noodige bekwaamheid missen, of dat de op het examen gestelde vragen al te eenvoudig zijn, en de commissie in weerwil daarvan toch geneigd is het diploma uit te reiken, dan bestaat er toch zonder twijfel voldoende aanleiding, op grond van de verklaring van den commissaris,

zoo'n commissie het recht tot het afgeven van bewijzen van bekwaamheid weer te ontnemen.

o. *Het opwekken van belangstelling in hoefbeslag en hoefverpleging bij de paardenhouders.*

Alle tot dusver aangegeven maatregelen bieden geen onoverkomelijke hinderpalen. Wat echter veel meer moeielijkheden biedt, dat is de belangstelling voor goed hoefbeslag bij de houders en fokkers van paarden op te wekken. Dit is de wonde plek, die zonder versoepeling moet worden behandeld, wil men nader tot het doel komen. De scholen voor hoefbeslag mogen nóg zulke bekwame hoefsmeden vormen, hun invloed wordt tot nul wanneer de kunst der laatste door de eigenaars van paarden niet naar behooren wordt gewaardeerd en dienovereenkomstig betaald.

Er moet alle kracht en macht worden aangewend om de landbouwers van de noodzakelijkheid van rationeel hoefbeslag te overtuigen, en zij die zich deze moeiten getroosten, moeten hun geduld niet verliezen of in hun ijver verflauwen.

Daarmede overeenkomstig schijnt het dringend noodzakelijk, dat het onderrecht in de theorie van het hoefbeslag bij alle landbouwscholen, zoowel hogere-, middelbare- als lagere-, een ruimere plaats wordt ingeruimd, en door duidelijke preparaten model-beslag en door paarden met verschillende standen toegelicht. Dit uit te voeren is de taak der regeering. Op deze wijze kunnen de toekomstige landbouwers reeds in hun leertijd met de groote beteekenis en waarde van het hoefbeslag worden bekend gemaakt.

Eveneens moet den veeartsen worden opgedragen, ieder in zijn kring, des winters in landbouwverenigingen als anderszins voordrachten te houden over dit onderwerp en aantoonen welke zware verliezen door de eigenaren worden geleden door nalatigheid ten opzichte van hoefverpleging en hoefbeslag, hetgeen door voorbeelden aanschouwelijk moet worden gemaakt. Het komt mij voor, dat de leiders der provinciale leersmederijen in de eerste plaats de aangewezen personen zijn om des winters in de verschillende bijeenkomsten waar landbouwbelangen worden behandeld, op te treden, of in fokdistricten demonstraties over de behandeling van de hoeven der veulens, in overeenstemming met hun ouderdom en vorm, te geven. Het geven van korte cursussen van ongeveer acht dagen voor hoefverpleging en hoefbeslag aan volwassen landbouwers en eigenaars van paarden, schijnt mij evenmin van belang ontbloot. Zonder twijfel zou uit al de bovengenoemde maatregelen groot nut voortspruiten en zouden deze zeer zeker zegenrijk werken, terwijl hierdoor de baan voor de geëxamineerde hoefsmeden vrij wat geëffend zou worden.

p. *Verdere hulpmiddelen voor de verheffing van het hoefbeslag.*

Bovendien komen nog eenige zaken in aanmerking die het doel kunnen ondersteunen, en welke wij hier beknopt laten volgen.

a. *Schoolpremiën.*

Het is bijv. aanbevelenswaardig premiën uit te loven voor die leerlingen

der leersmederijen, die zich gedurende den cursus door vlijt, enz. hebben onderscheiden en ook bij het examen hebben uitgeblonken. Dat op deze wijze de ijver der leerlingen wordt aangespoord zal wel door niemand worden ontkend.

b. Wedstrijden in hoefbeslag.

Om de reeds zelfstandige smeden tot verdere ontwikkeling en goeden arbeid aan te sporen moeten belanghebbenden, zooals landbouwverenigingen enz., van tijd tot tijd wedstrijden in hoefbeslag uitschrijven en tentoonstellingen op het gebied van hoefbeslag houden. De ijzers moeten hierbij door de inzenders zijn vervaardigd. De prijzen, die worden uitgelooft en door de overwinnaars worden behaald, zijn een machtig middel om de ambitie voor het leveren van uitstekend werk levendig te houden.

c. Herhalingscursussen.

Het mag noodzakelijk worden geacht dat de smeden, die reeds een zeker aantal jaren hun leertijd aan de school achter den rug hebben, weder voor een korten herhalingscursus worden opgeroepen. Hierop kunnen als uitzondering gelden die smeden, waarvan het bekend is en waaromtrent geen twijfel bestaat, dat zij zich op de hoogte van de theorie en practijk hebben gehouden. Het gevaar, in het vak achteruit te gaan en weer tot de oude sleur van vroeger terug te keeren, bestaat vooral voor de smeden die in de dun bevolkte streken wonen, daar hier de weldadige concurrentie hun niet dwingt zich op de hoogte te houden en voor deze is de invoering van den herhalingscursus dan ook gewenscht. In Duitschland is het voor sommige ambtenaren reeds verplichtend aan een herhalingscursus deel te nemen en mag het voor hoefsmeden ook als doeltreffend worden aangemerkt. — Ook durf ik gerust als mijne meening te zeggen dat, mocht het op die cursussen blijken, dat iemand toont het werk niet op tamelijke wijze te kunnen uitvoeren, hem het recht zou mogen worden ontnomen om het hoefsmidsvak langer uit te oefenen.

Het vorenstaande bevat de voorstellen die ik meen verplicht te zijn in deze beklagenswaardige omstandigheden te moeten doen, en onderwerp ze gaarne aan zaakkundige kritiek. Indien iemand daarvoor iets beters in de plaats kan stellen, trek ik ze gaarne terug. Dat de toestand niet kan blijven zooals die thans is, zal zeker door niemand worden ontkend. Wat men voor de verbetering van het hoefbeslag doet, komt ten goede aan de fokkers en houders van paarden. Men mag ook wel bedenken dat men hierdoor tegelijk de deugdelijkheid van ons leger aanmerkelijk versterkt en — wat ook heden bij de sociale verhoudingen niet gering te schatten is — een belangrijk ambacht den weg tot verheffing eefft.

VEREDELING VAN HET AMBACHT.

Het Comité, dat, van wege de opdracht der daartoe samenwerkende vereenigingen, bovengemelde zaak tot onderwerp van zijne bemoeiingen maakt, heeft zich thans tot eene afzonderlijke Vereeniging geconstitueerd.

In vroegere publicaties is reeds medegedeeld, welke die vereenigingen en wie hare vertegenwoordigers in dit Comité zijn, alsook welke personen daarin mede zitting hebben genomen, om die zaak meer bijzonder in de verschillende gewesten des lands voor te staan.

Volgens de statuten bestaat het Hoofd-comité uit de volgende heeren:

J. F. W. Conrad, te 's-Gravenhage, algemeen voorzitter, H. L. Boersma, te 's-Gravenhage, algemeen secretaris, G. L. van Lennep, te Haarlem, afgevaardigde van de Nederl. Maatschappij ter bev. der Nijverheid, algemeen penningmeester, J. A. Frederiks, te Middelburg, voor Zeeland, C. Hezenmans, te 's-Hertogenbosch, voor Noord-Brabant, Dr. P. J. H. Cuypers, te Roermond, voor Limburg, Jhr. Mr. D. O. Engelen, te Zutphen, voor Gelderland, P. J. Houtzagers te Utrecht, voor Utrecht, G. E. V. L. van Zuylen, te 's-Gravenhage, voor Zuid-Holland, en afgev. van de Maatsch. ter bev. der Bouwkunst, Jhr. B. W. F. van Riemsdijk, te Amsterdam, voor Noord-Holland, P. G. van Schermbeek, te Deventer, voor Overijssel, Mr. H. Smeenge, te Hoogeveen, voor Drenthe, tevens afgev. van de Maatsch. tot Nut van 't Algemeen en de Vereeniging ter bev. v. Ambachtsonderwijs in Drenthe, Mr. A. Bloembergen, te Leeuwarden, voor Friesland, Jhr. Mr. D. R. de Marees van Swinderen, te Groningen, voor Groningen, J. J. van Nieukerken, te 's-Gravenhage, afgev. van de Vereen. »Arti et Industriae», K. P. C. de Bazel, te Amsterdam, id. van de Vereen. »Architectura et Amicitia», W. J. van Geer, te Breda, van het Koninkl. Instituut v. Ingenieurs, G. J. W. de Jongh, te Oudewater, id. van de Vereen. v. Burgerl. Ingenieurs, J. W. Visser, te Amsterdam, id. van de Vereen. Werktuigk. en Scheepsbouw, en de Maatsch. v. d. Werkenden stand, J. A. Snijders C. Jz., te Delft, id. van de Vereen. v. Electro-techniek, B. H. Heldt, te 's-Gravenhage, id. van het Algem. Nederl. Werkliedenverbond, en de Maatsch. tot Nut van 't Algemeen, K. Kater, te Amsterdam, id. van het Nederl. Werkliedenverbond »Patrimonium», J. C. W. Pastoors, te Amsterdam, id. van den Nederl. R. Kath. Volksbond, J. N. Hendriks, te Amsterdam, voor den R. Kath. Gildenbond. — De uitvoerende raad is samengesteld als volgt: J. F. W. Conrad, voorzitter, H. L. Boersma, secretaris, G. L. van Lennep, penningmeester, Dr. P. J. H. Cuypers, Mr. H. Smeenge, voormeld; en zijn leden der technische commissie: Dr. P. J. H. Cuypers, voorzitter, K. P. C. de Bazel, secretaris, H. L. Boersma, J. A. Frederiks, P. J. Houtzagers, J. J. van Nieukerken en Mr. H. Smeenge.

(Zie nader art. V der Statuten, die, met het Huishoudelijk reglement der Vereeniging, steeds op aanvraag te verkrijgen zijn. Voorts zijn die, bij

Kon. Besluit goedgekeurde, Statuten in de Staatscourant van 10/11 Juli 1898, onder n°. 342 opgenomen).

Uit de Statuten en het Huishoudelijk reglement blijkt verder:

De Vereeniging tracht haar doel (veredeling van het ambacht) te bereiken door: *a.* het doen afleggen van proeven van bekwaamheid, ter verkrijging van de graden van »gezel" en »meester"; *b.* het uitgeven van leerboeken; *c.* het houden van vergaderingen ter bespreking van alles wat verder tot die »veredeling" kan leiden; *d.* het bijeenbrengen en beheeren van de noodige fondsen.

De Vereeniging wordt gevormd door gewone leden, vereenigingen, begunstigers en eereleden. — De contributie der gewone leden bedraagt ten minste *f* 1.— per jaar; die der Vereenigingen per jaar, indien het Werklieden-vakvereenigingen zijn, ten minste *f* 1.— voor elke 100 leden of een gedeelte daarvan. — Begunstigers betalen ten minste *f* 2.50 per jaar of een gift ineens van ten minste *f* 50.—.

Het Bestuur der Vereeniging wordt uitgeoefend door het Hoofdcmité, dat bestaat uit ten minste 25 leden; terwijl met de dagelijkse leiding der zaken wordt belast een Uitvoerenden raad van 5 leden. — Het Hoofdcmité bestaat uit:

- a.* 11 leden gekozen als ingezetenen der verschillende provinciën;
- b.* 2 leden gekozen als vertegenwoordigers der »Ned. Maatsch. t. bev. v. nijverheid" en van »Arti et Industriae" (van welke Vereenigingen het initiatief tot deze zaak is uitgegaan);
- c.* 5 leden als vertegenwoordigers der overige samenwerkende Vereenigingen;
- d.* 3 leden-leeraren of onderwijzers aan instellingen, die ten taak hebben de opleiding van den ambachtsman;
- e.* 4 leden als vertegenwoordigers van werklieden-vakvereenigingen.

Het Hoofdcmité wordt voor het doen afleggen van proeven van bekwaamheid terzijde gestaan door:

1°. Een permanente Commissie van prae-advies, aangeduid met den naam »Technische commissie" en bestaande uit 7 leden.

2°. Gewestelijke commissiën, bestaande uit 5 leden, die, onder leiding van het daarvoor aangewezen lid van het Hoofdcmité, meergemeld doel in de verschillende provinciën des lands voorstaan en bevorderen.

3°. Commissiën van deskundigen, bestaande uit ten minste 5 leden, waarvan één afgevaardigd door het Hoofdcmité, om de proeven van bekwaamheid af te nemen.

Deze Commissiën moeten nog gevormd worden. Eerst de Gewestelijke commissiën, daarna de Commissiën van deskundigen, en deze naar gelang zich kandidaten voor de proefaflegging in een of meer der bovengenoemde ambachten opdoen.

De wijze van verkiezing van het Hoofdcmité, den Uitvoerenden raad, de Technische en overige commissiën, alsmede de bevoegdheden en verplich-

tingen dezer, zijn nader geregeld bij Huish. reglement en afzonderlijke instructiën.

Het ligt in de bedoeling gelegenheid tot proefaflegging te openen in alle centra van ambachtsnijverheid hier te lande, en daarin gaandeweg meer ambachten te betrekken.

Voor de samenstelling der Commissiën van deskundigen zal een beroep worden gedaan op gewestelijke en plaatselijke Vakvereenigingen, om vooraf zooveel mogelijk zekerheid te erlangen dat die deskundigen bij hunne vakgenooten als voldoende kundig en ervaren bekend staan, om het werk van kandidaten voor de proefaflegging naar eisch te beoordeelen.

Aldus aangewezen deskundigen zullen geacht worden, indien zij gekozen zijn voor het afnemen van proeven van bekwaamheid aan gezellen, den graad van »gezel" te bezitten; indien zij ook voor het afnemen van proeven van bekwaamheid aan meesters gekozen zijn, den graad van »meester" te hebben.

De geslaagde kandidaten ontvangen een diploma met vermelding van in hoever zij in hun ambacht in 't algemeen en in welke hoofddeelen daarvan zij meer bijzonder bekwaam zijn bevonden. — Wellicht worden voor laatstgenoemde nog afzonderlijke aanvullingsdiploma's ingesteld, doch in dit geval zal eerst een bewijs van algemeene vakbekwaamheid moeten verworven zijn.

Er zijn bereids Programma's van eischen opgesteld aangaande het afleggen van proeven van bekwaamheid voor het verkrijgen der graden van »gezel" en »meester" in het Timmeren, Smeden, Meubelmaken en Huischilderen, die weldra ter algemeene kennis zullen worden gebracht*). Dergelijke programma's stelt men zich voor, ook op te maken voor andere ambachten, naarmate de gelegenheid en de krachten der Vereeniging zich daartoe leenen.

De minimum-leeftijd van toelating der kandidaten voor de proefaflegging is gesteld op 20 jaar, omdat de vereischte practische bedrevenheid in een ambacht over 't algemeen beneden dien leeftijd niet is te verwachten.

Ten einde overigens zooveel mogelijk tot het afleggen dier proeven in staat te stellen alle kandidaten, die daartoe bekwaam geacht mogen worden, tracht de Vereeniging de beschikking te erlangen over zoodanige kas, als waaruit, behalve de gewone examenkosten, aan minvermogenden de desbetreffende reis- en verblijfkosten kunnen worden vergoed.

In de veronderstelling dat het winterseizoen voor de kandidaten de geschikste tijd is, om zich tot die proefaflegging voor te bereiden, zijn daarvoor de maanden Februari en Maart aangewezen. Voor zoover nog oefening in het theoretisch- en teekenkundig gedeelte van hun vak noodig blijkt, kunnen zij zich dan nog de voorafgaande maanden ten nutte maken.

Hierbij hoopt de Vereeniging op de medewerking van corporatiën en

*) Zoodra het programma van eischen voor smeden is vastgesteld, zullen wij hiervan publiceeren wat ons voor de abonné's van »De Hoefsmid" wenschelijk schijnt. A. W. H.

personen, die zich wijden aan het onderwijs voor den ambachtsman, met dien verstande dat zij hun de gelegenheid, om zijn vakkennis te vermeerderen, zullen vergemakkelijken, met name door bijzonder voor zijne behoeften ingerichte cursussen in theorie en teekenen, zooals reeds hier en daar gegeven worden.

De Vereeniging meent te meer op deze medewerking te mogen rekenen, waar zij zelf reeds een maatregel heeft in werking gebracht, om deze vakstudie zoowel voor den onderwijzer als voor den leerling te vergemakkelijken, n.l. door het uitgeven van hiertoe dienstige leerboeken.

Het is bekend, hoe weinig, ondanks menig verdienstelijk werk over Bouwen en Werktuigkunde en aanverwante leervakken, er in onze taal over de vakbeoefening voor onze ambachtlieden is uitgegeven. Om deze leemte aan te vullen, heeft de Vereeniging mede in haar programma opgenomen, de uitgave van daartoe dienstige leer- en handboeken te bevorderen of hiertoe zelf het initiatief te nemen.

Het laatste is reeds geschied ten opzichte van een leer- en handboek voor den timmerman. Het Hoofdcmité benoemde hiervoor eene Commissie, bestaande uit de hh. Dr. D. de Loos te Leiden (Voorzitter), K. P. C. de Bazel, J. F. van Malsen te 's-Gravenhage. J. J. van Nieukerken en H. L. Boersma (Secretaris), welke financiële Commissie, gesteund door de ook in dezen samenwerkende Vereenigingen, een schrijver en een uitgever vond, bereid om een boek van circa 300 bladz. druks met platen en figuren, samen te stellen naar een vooraf opgemaakt schema, en dit, ondanks zijn omvang en zijne illustraties, voor den geringen prijs van f 1.— per exemplaar in den handel te brengen.

Beantwoordt deze uitgave aan de verwachting, welke men hiervan in billijkheid koesteren mag, dan bestaat er uitzicht dat zij gevolgd wordt door gelijksoortige boeken voor andere ambachten.

Het zal wel geen betoog behoeven, dat voor de verwezenlijking van dit programma veel steun, zoowel stoffelijken als geestelijken, noodig is. De Vereeniging hoopt hiervoor in de eerste plaats op veel leden en begunstigers, die haar met raad en daad willen bijstaan. Nevens bovenbedoelde corporaties en personen, die inzake vakopleiding van dienst kunnen zijn, acht zij niet minder noodig en nuttig die, welke vakvereenigingen voorstaan, vereenigingen zoowel van patroons als van werklieden, zoowel op het gebied der theoretische als der practische vakbeoefening.

Dat ook zij, die aangezocht zullen worden om deel uit te maken van de verschillende bovengenoemde Commissiën, zich niet onbetuigd laten!

»Last not least» hoopt de Vereeniging op den bijstand van den Staat, de Provinciën en de betrokken Gemeenten, in den vorm van subsidiën en van beschikbaarstelling der noodige lokaliteit en andere hulpmiddelen, waartoe te gelegener tijd de noodige aanzoeken zullen worden gedaan.

De Vereeniging meent op al dezen steun te mogen rekenen, op grond dat zij, door op de bovenbeschreven wijze naar »veredeling van het ambacht'' te streven, veel kan bijdragen tot bevordering eener belangrijke tak onzer nijverheid, waarbij zoowel algemeene als vakbelangen betrokken zijn.

Verstaat men onder de benaming »ambachten'' in de eerste plaats die handwerken, welke zich van de andere onderscheiden door hoogere eischen van samenstelling en versiering, aan hunne beoefenaars gesteld, bij wie dus op intellectueele en artistieke bekwaamheden wordt gerekend, — dan is het duidelijk dat in de »ambachten'' de kern van de nijverheid schuilt, niet alleen van de aloude handwerks- en huisindustrie, maar ook van de moderne machinale en fabrieks-nijverheid.

Behoeft dit op grond van hare geschiedenis voor de eerstgenoemde niet nader aangetoond, voor de laatstgenoemde wordt dit bevestigd door feiten als:

dat zelfs in de groot-industrie de »ambachtsman'' een onmisbare werkracht blijkt;

dat in werklieden-vereenigingen van dezen tijd »ambachtslieden'' dikwijls een voorname rol spelen;

dat in den huidige strijd om het bestaan van den werkman, een strijd die vóór alles op de bevordering zijner materiële belangen is gericht, de beoefening van het »ambacht'' 't voornaamste middel blijft, om hem in den arbeid niet alleen een bestaansmiddel maar ook een bron van geestelijk en zedelijk genot te doen zien en ondervinden.

De »veredeling van het ambacht'' heeft alzoo naast eene hoog economische waarde een diep zedelijken grond, welke »veredeling'', als beoogende de bescherming van het beste in den mensch-werkman tegen het geest- en ziel-doodende van alle machinaal leven en werken, dan ook beschouwd mag worden als een streven ten bate van allen, die steun behoeven in hun wankelend geloof aan de leer: dat arbeid, zelfs de noodzakelijkheid van den arbeid, geen vloek maar een zegen voor den mensch is.

Wien deze moreele beschouwing niet trekt, hij overwege nog eens de economische waarde van hetgeen hier beoogd wordt, en overtuige zich van het materiële belang, dat zoowel de maatschappij als het individu, daarbij hebben kan.

Eerstens: wat betreft het middel van aan den ambachtsman gelegenheid te geven tot het afleggen van proeven van bekwaamheid in zijn vak met weder toekenning der graden van »gezel'' en »meester''.

Want nog gelden de redenen, welke nu tien jaar geleden werden aangevoerd door de Commissie, die toen een eerste poging tot veredeling van het ambacht door proeven van bekwaamheid ondernam, welke poging thans op de bovenomschreven wijze wordt voortgezet en uitgebreid.

Die redenen zijn in het algemeen belang:

1°. opdat den werkgever hierdoor een richtsnoer gegeven worde tot het verkrijgen van goed werk. De »meester'' toch zal dan niet naar anderen behoeven te gaan, om het werk dat aan hem opgedragen is te doen ver-

vaardigen. Hij zal niet misleid kunnen worden, wat aard en behandeling van het werk betreft, omdat hij op de hoogte van zijn vak is. De winsten van het werk komen alzoo direct ten goede aan den »meester" en niet aan een tusschenpersoon, die in werkelijkheid slechts handelaar is, ofschoon deze ook den titel van »meester" of »patroon" voert;

2°. opdat de door voortdurende studie der jongere de ambachten zelve ontwikkeld en verbeterd worden en mitsdien de Nederlandsche ambachtsnijverheid, certijds in zoo hoog aanzien, weder ga bloeien;

3°. opdat het publiek, toegerust met de wetenschap dat er een graad van bekwaamheid wordt vereischt om »meester" te worden, eerst trachte de te vervaardigen kunstvoortbrengselen in Nederland gemaakt te krijgen, vóór dat het zich tot het Buitenland wendt. Dat mitsdien ook daardoor de Nederlandsche nijverheid zeer kan worden gebaat;

4°. opdat het ambacht in eer zal stijgen en menigeen, die zich thans ter wille van stand of andere vooroordeelen daarvan afwendt, worde geprikkeld om te trachten eene eervolle plaats daarbij in te nemen;

5°. opdat aan het licht komen de gebreken, aanwezig in de thans bestaande vakopleiding; dat door bekendheid met die gebreken ook ernstige pogingen te wachten zijn, om zoo noodig van Staatswege verandering en verbetering in die opleiding te brengen.

In het belang der patroons:

1°. omdat zij door den titel van »meester" die hun alsdan rechtmatig toekomt, meer kans hebben dat hun werk wordt opgedragen, hetwelk thans in handen komt van ongeschikte patroons, dewijl er geenerlei aanwijzing bestaat wie al of niet bekwaam zijn;

2°. omdat de »meester" tegenover zijne »gezellen" niet meer staan zal alsof hij zijne positie grootendeels te danken heeft aan geld of geluk, maar als iemand, die rechtmatig bevoegd is het werk zijner ondergeschikten te beoordeelen en daarom als meester voor hen op te treden;

3°. omdat er voor den beoefenaar van het vak een prikkel zal bestaan om zich te bekwaren; dat er een doel kan worden nagejaagd, hetwelk, onafhankelijk van meerdere of mindere gegoedheid, voor een ieder bereikbaar is;

4°. omdat, indien den geslaagden »meester" fortuin ontbreekt om zich als patroon te vestigen, hij veel meer kans dan anderen heeft, dat hem het noodige kapitaal daartoe verstrekt zal worden; daarenboven, dat hij gewaepend met het diploma van »meesterschap", in elk geval eerder dan anderen beter soort van werk verkrijgen zal.

In het belang der gezellen:

1°. omdat voor hen ook een prikkel zal bestaan om zich te bekwaren, en daardoor liefde tot het vak zal worden aangekweekt, hetgeen zoowel gunstig op hen zelve als op het vak werken moet;

2°. omdat zij minder kans zullen loopen werkloos te worden dan de minder bekwaren en de meeste kansen hebben, bij gelijke practische bruikbaarheid als anderen, het hoogste loon te ontvangen;

3°. omdat zij bij het zoeken naar werk in andere plaatsen bewijzen hunner bekwaamheid overleggen kunnen;

4°. omdat ook zij eene positie innemen, waartoe bekwaamheden vereischt worden, zooals bij algemeene toepassing van dezen maatregel een ieder weten zal, en dat evenredig aan die bekwaamheden ook hun loon stijgen zal.

Deze en nog vele andere redenen werden, en zeker niet ten onrechte, aangehaald, om het beginsel van proefaflegging voor »meester" en »gezel" weder in het leven te roepen.

En wat nog de uitgaaf van leerboeken voor den ambachtsman betreft, waar, ondanks de uitbreiding en vergemakkelijking van gelegenheden, om zijne kennis door onderwijs te vermeerderen, deze gelegenheden vooreerst nog voor velen onbereikbaar zullen blijven, — waar ook ná den leertijd in de vakbeoefening behoefte blijft aan leiding of voorlichting bij geschrifte, — waar op grond hiervan voor andere vakbeoefenaars in bouw- en werktuigkunde e.a. bij herhaling leer- en handboeken werden uitgegeven, — daar is reden te over, om dit ook voor den ambachtsman te doen.

Door hem dezen steun te onthouden zal hij nog meer achterop geraken dan hij reeds is in den huidigen strijd op het gebied der nijverheid, van welker heirleger hij met zijn bedrijf eeuwenlang de kern uitmaakte, en die zich ook nu bij voorkeur van hem bedient, om het gehalte der werklieden, dat op het gebied der vakbeoefening, door de toenemende overheersching der machinale industrie, onmiskenbare blijken van achteruitgang vertoont, op peil te houden.

Hoe meer kennis men den ambachtsman verschaft omtrent de eischen van zijn bedrijf en van de middelen, om daaraan te voldoen, hoe meer men zal medewerken tot bevordering van de nijverheid, en alzoo van een der voor naamste bronnen van ons volksbestaan.

Wie zich door het voorgaande opgewekt gevoelt, daartoe bij te dragen, laat die, gedachtig aan het voordeel van eendrachtig samenwerken, zich bij deze Vereeniging aansluiten. Wie nog nadere inlichtingen wenscht, die neme de vrijheid ze te vragen. In beide gevallen wende men zich hetzij tot een der leden van het Hoofdcomité of tot het Algemeen Secretariaat der Vereeniging, adres Z. O. Binnensingel 32, te 's-Gravenhage.

Namens het Hoofdcomité,

De Uitvoerende raad:

J. F. W. Conrad, *Algem. voorzitter.*

H. L. Boersma, *Algem. secretaris.*

's-Gravenhage, Augustus 1898.

EXAMEN IN HOEFBESLAG TE VLAARDINGEN.

In den loop van dezen zomer is door de afdeeling Vlaardingen en Vlaardinger Ambacht, van de Hollandsche Maatschappij van Landbouw, een cursus gehouden in het hoefbeslag. De leiding was opgedragen aan den veearts H. Remmelts te Vlaardingen, terwijl voor het practische gedeelte de hoofsmid Löwestein van het 3e Regt. Huzaren te Leiden assistentie verleende.

Maandag 26 September had te Vlaardingen het examen plaats, ten overstaan van eene commissie, bestaande uit de H.H. J. Laméris, Districtsveearts te 's Gravenhage, P. Brouwer, Paardenarts bij het 3e Regt. Huzaren te 's Gravenhage, en H. Remmelts voornoemd. Dat de leiding in uitstekende handen is geweest, bewijst het resultaat, daar van de 13 candidaten aan de navolgende 12 het diploma kon worden uitgereikt:

A. van Beek, St. Philipsland, J. Hoogendam, Loosduinen, Hoogkamer, Oude-Tonge, G. de Jong, Alblasserdam, P. van der Linden, Schiedam, C. Nippius, Vlaardingen, M. van Reeve, Maasland, J. van den Rovaart, Vlaardingen, Sloekers, Vlaardingen, G. Thus, Maasland, Tieleman, Nieuwe-Tonge en J. L. Vermin, Maassluis.

Het examen werd bijgewoond door het Bestuur der Afdeeling en den heer Herman A. Nebbens Sterling, lid van het hoofdbestuur der Hollandsche Maatschappij.

P. B.

 VOORWAARDEN VAN TOELATING TOT DE HOEFSMIDSCHOOL
 IN OLDENBURG.

1. De cursus vangt aan op 1 November en duurt vier maanden.
2. De kosten der opleiding bedragen 205 Mark (ƒ 123). Hiervoor ontvangt de leerling onderwijs en tevens kost en inwoning.
3. Het genoemde bedrag moet voor de helft worden betaald bij den aanvang van den cursus, de rest bij het sluiten hiervan.
4. Het is gewenscht, ofschoon niet beslist noodzakelijk, dat de aanstaande leerlingen zich vooraf in persoon komen melden.
5. Het is noodzakelijk voor eventueele toelating tot den cursus dat de aanstaande leerlingen bij hun aanvraag tot plaatsing overleggen: *a.* een bewijs van goed zedelijk gedrag; *b.* een overzicht van de opleiding, die de aspirant-leerling tot op het oogenblik van aangifte in het smidsvak heeft ontvangen.
6. Aan ieder hoefsmidsleerling kan vanwege het Hoofdbestuur der Oldenburgsche Landbouwmaatschappij een toelage van 50 Mark (ƒ 30) worden toegekend.

(Deze laatste bepaling heeft alleen betrekking op leerlingen uit het Groot-hertogdom Oldenburg).

*Namens het Hoofdbestuur der Oldenburgsche
Landbouwmaatschappij,*

(w. g.) Fr. Oetken,

Oldenburg, 23 September 1898.

Algemeen Secretaris.

VRAGEN EN ANTWOORDEN.

Vraag 3. a. Moet een paard met platte hoeven en lage drachten worden beslagen met of zonder kalkoenen?

b. Kan een paard, lijdende aan steengallen, hiervan nog geheel herstellen, wanneer uitsnijden, ijzer vrijleggen, ja zelfs balkijzers geen herstel hebben gebracht?

c. Zou een paard beslagen met ijzers, voorzien van kalkoenen, niet zooveel hinder hebben van uitglijden als een beslagen met ijzers zonder kalkoenen?

Antwoord: a. Ten einde de lichaamslast meer op den toon over te brengen en de drachten dus wat te ontlasten, is het wenschelijk een ijzer met verdikte takken onder te leggen, waardoor hetzelfde voordeel wordt verkregen als door een ijzer met kalkoenen, terwijl bovendien het meer gelijkmatig rusten van alle hoefdeelen op den bodem, evenals bij een gewoon ijzer zonder kalkoenen, behouden blijft.

b. Te dien opzichte verwijzen wij u naar het artikel »Over het uitsnijden van steengallen en het vrijleggen der verzenen» door Luitenant-paardenarts J. M. Knipscheer, voorkomende in »De Hoefsmid», jaarg. '98, afl. II, blz. 23, 24 en 25. — Bovendien herinneren wij u dat balkijzers daarbij een zeer goed beslag vormen en dat Engelsche zolen, hoewel duurder, nog beter zijn. Het beste van alles is, het dier gedurende eenige maanden uitsluitend op een zachten bodem te bezigen, en zooveel mogelijk alleen voor stappend werk, b.v. landbouwarbeid.

c. Dat hangt o. i. af van den aard van het plaveisel. (De paardenhouders zijn zoo goed als alle overtuigd dat kalkoenen het uitglijden het meest tegengaan, terwijl bijna alle schrijvers over hoefbeslag meenen dat ijzers zonder kalkoenen even bruikbaar zijn door het schuren van den straal langs de oppervlakte van het plaveisel). Naar onze opvatting zullen bij ongelijkmatig plaveisel, b.v. keien, klinkers, de kalkoenen een minder uitglijden bewerkstelligen, de kalkoenen blijven licht achter een of ander uitstekend gedeelte van een kei of steen haken. Daarentegen zal bij een asphalt-bestraating de straal wellicht meer dan kalkoenen het glijden voorkomen. — Ten opzichte van het uitglijden zijn de ontwikkeling van den straal, de gang van het paard en de gewoonte aan een bepaalde vorm van beslag even goed belangrijke factoren als de aard van het plaveisel. — Indien mogelijk dienen kalkoenen altijd te worden weggelaten.

Vraag 4. Zouden over het geheel de voorijzers bij een paard eerder zijn versleten dan de achterijzers?

Antwoord. Over het geheel zijn juist de achterijzers iets eerder versleten dan de voorijzers. — Belangrijke afwijkingen komen er bij onderscheidene standen voor, b.v. bij erge mate van Fransche stand is de buitenhelft van het ijzer spoedig weg; bij knolhoeven zijn de takken eerder weg dan het toongedeelte; bij steilen stand in de kooten zijn de ijzers spoedig versleten en vooral het toongedeelte is gauw weg; bij krampigheid is de slijting der ijzers ook groot.

Groningen.

D. F. Stuivenberg.

KORTE MEDEDEELINGEN.

— *Hoefsmederij aan 's Rijks Veeartsenijschool te Utrecht.* De leerling-hoefsmeden H. J. Weber, A. H. Derks en G. J. Uijen hebben na goed volbrachten leertijd, respectievelijk van 1 September 1896 tot 26 Juli 1898, van 1 Febr. 1898 tot 30 Aug. '98, en van 7 Febr. '98—26 Juli '98 hun plaats van opleiding verlaten. De heer Weber heeft zich gevestigd te Amsterdam, de heer Derks te Montfoort en de heer Uijen te Ubbergen bij Nijmegen

Thans zijn te Utrecht als leerling-hoefsmid werkzaam: J. W. ter Berg van Benschop en P. J. Hazenbroek van Driebruggen bij Oudewater.

— *Cursus in hoefbeslag te Heerenveen.* Van de 15 leerlingen zijn 9 tot de practische lessen toegelaten. Binnenkort zal den deelnemers gelegenheid tot het afleggen van een examen worden gegeven.

BRIEFWISSELING.

Sedert 15 September zijn ingekomen postwissels van *D. de Vos* te H. f 0.75 voor 3de kwart.; van *J. de Potter* te C. en *J. Smid* te U., beide voor 3de en 4de kwart. à f 1.50.

Binnen enkele dagen worden de quitantiën over het 3de kwart. aan de post ter inning overgegeven.

Advertentiën.

Mededeeling aan de nieuwe abonne's 1898.

Vanaf heden worden, zoolang de voorraad strekt, de 1ste en 2de jaargang (1896 en 1897) van

„DE HOEF SMID”

verkrijgbaar gesteld voor f 1.50 per jaargang, terwijl alsdan bij genomen of alsnog te nemen abonnement over 1898 in plaats van den **prachtband** voor 1898 er een zal worden gezonden voor de **drie jaargangen** tezamen (zonder prijsverhooging).

„**DE HOEFSMID**” wordt thans in 227 plaatsen van het Binnenland en 5 van het Buitenland gelezen.

Kunsthorn,

voor Hoefbeslag,

verkrijgbaar in de chemicaliën- en drogerijen-handel van

K. G. W. DE BOSSON, Apotheker,
te Dordrecht.

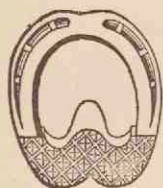
PRIJSCOURANTEN voor HH. Veeartsen op aanvraag gratis.

HET PAARD,

Geïllustreerd Maandblad, gewijd aan Paardenfokkerij en Paardenkennis in uitgebreiden zin.

Redacteur-Uitgever **A. W. HEIDEMA**.
DERDE JAARGANG.

Prijs per jaar fr. p. p. f 3.— voor Nederland, f 3.50 voor O. en W.-Indië en het buitenland.

Engelsche veerkrachtige

HOEFZOLEN voor paarden met gevoelige of gebrekkige hoeven.

Deze zolen worden zeer geroemd en zijn in alle afmetingen verkrijgbaar.

CIRCULAIRES op franco aanvraag bij:

W. A. H. VAN HORSEN, Utrecht.

Ondergeteekenden,

allen GROF- en HOEFMEDEN, verklaren gaarne dat zij het **AMERIKAANSCH IJZER** van de

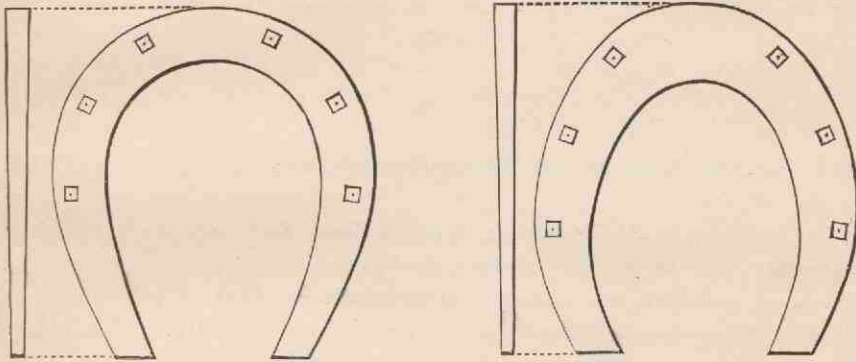
Firma M. HOEN te Groningen,

trots den zooveel lageren prijs, even goed, zoo niet beter, minstens even taai, even lasch- of welbaar achten dan alle andere soorten patentijzer, waaronder het **P. L. H.**, en het dan ook met groot genoegen gebruiken.

Wed. H. SCHMIDT, Groningen.
J. BRONDA, „
J. F. EGGEN, „
GEBRs. SELIS, „
R. KLOK, den Andel.
F. DE NOORD, Haren.
A. STAAL, Annerveenschkanaal.
H. SMIT, Roden.
J. L. SMID, Hoogkerk.
D. TE BOS, Zuidwolde.
A. P. MUNTING, „
K. VELTHUIS, Bedum.
H. HOMAN, „
B. HELWERDA, Onderdendam.
JOHs. VAN LIER, Middelstum.
J. POT, „
A. GORTER, Uskwerd.
T. A. MUNTING, „
A. POOL, Uithuizen.
E. SMID, Uithuizerpolder.
K. GORTER, Oudeschip.

T. MUNTING, Roodeschool.
GEBRs. SMID, Uithuizermeeden.
K. MUNTING, „
K. TOLHUIZEN, „
J. STEENHUIS, Oldenzijl.
A. NEDERHOED, Westeremden.
KORN. SCHREUDER, Stedum.
P. VELDMAN, Baflou.
J. BOERSMA, Raskwerd.
J. SCHREUDER, Tinallinge.
J. BRUGGEMA, Ten Boer.
M. ALKEMA, Woltersum.
W. MEDEMA, Oosterhoogebrug.
B. BUURMAN, Harkstede.
E. HOMAN, Scharmer.
A. ROUAAN, Grauwedijk.
B. VAN DER WERF, Lageland.
M. STAAL, Vries.
A. LUNGE, Paterswolde.
H. R. WILKENS, Warfum.

* HET BESLAG »LAVALARD-PORET.»

De bovenstaande figuren stellen voor een vóór- en een achterijzer, in Parijs bekend als het beslag der omnibussen of het beslag van Lavalard-Poret. Volgens Delpérier moet het worden beschouwd als de meest natuurlijke beslagmethode, die op de beste wijze de gebreken van den hoof voorkomt. Zooals uit de doorsneden van het ijzer blijkt, is de toon dikker dan de uiteinden der takken. Hierdoor en door de bewerking van den hoof wordt verkregen, dat de hoogte der verzenen ongeveer een derde bedraagt van die van den toon, volgens schrijver de normale evenredigheid. Het beslag brengt de onder- of draagvlakte op een vlak ongeveer evenwijdig aan de ondervlakte van het hoofbeen; zulks is afhankelijk van de afmetingen in hoogte van verzenen en toon.

De vleeschplaatjes zoowel als de hoornplaatjes nemen van den toon naar de verzenen in lengte af, zoodanig dat zij hier ongeveer een derde der hoogte hebben van die aan den toon, een reden om de hoogte der versenen steeds te brengen op een derde van de hoogte van den toon, om de ondervlakte van den hoof parallel met het hoofbeen te hebben. Door deze bewerking wordt de gewrichtsvlakte van het hoofbeen hellende van voor naar achter, wat het voornaamste kenmerk is voor den natuurlijken stand van den voet. Door deze hellende vlakte wordt de drukking naar den toon overgebracht.

*) Ontleend aan een nieuw werk over hoofbeslag »*Etude spéciale du sabot du cheval,*» geschreven door Delpérier.

Het ijzer heeft zoodanigen vorm dat niets aan den normalen stand van den hoof wordt gewijzigd, en behoudt dien in weerwil van de onregelmatigheid in de afslijting. Het is aan den toon tweemaal dikker dan aan de uiteinden der takken.

De straal ontwikkelt zich bij dit beslag buitengewoon sterk. Volgens Delpérier bestaat er geen beslag dat zoo eenvoudig in zijn uitvoering, noch zoo heilzaam voor den hoof is. Het verdiende bij de meeste paarden in de plaats van het gewone beslag te komen. Intusschen is het raadzaam om de hellende richting van den hoof naar de verzenen toe niet te overdrijven, om het buig-apparaat van den voet niet al te zeer te vermoeien.

Moubis.

HET HOEFBESLAG OP DE JUBILÉ-TENTOONSTELLING TE WEENEN.

De paardenarts Sperl en de kapitein Van Zel von Arlon, beiden verbonden aan de militaire rijsschool te Weenen, zijn op het oorspronkelijk denkbeeld gekomen om moment-photographieën te vervaardigen van de op elkander volgende handelingen bij het beslaan van een paard. Het oplichten en neerzetten van den hoof welke moet worden beslagen, is in 10 oogenblikken weergegeven en aan het beslag zelf zijn 22 afbeeldingen gewijd.

De keus der voor opneming geschikte oogenblikken is zeer gelukkig geweest; de photographieën geven een getrouwe voorstelling van de beslags-handelingen, van het begin tot het einde.

Op dezelfde tentoonstelling vindt men een voorstelling van de ontwikkeling van het hoofbeslag bij het Oostenrijksche leger, gedurende de regeering van den tegenwoordigen keizer. Als tijdperken van vooruitgang zijn gekozen: 1848 tot 1855, 1855 tot 1862, 1862 tot 1874 en 1874 tot 1898. Boven het geheel prijkt de uit zeer kleine renijzers gevormde zinspreuk „viribus unitis” (met vereende krachten), terwijl de met schroefkalkoenen gevormde getallen 1848 en 1898 de grondgedachte der tentoonstelling zinrijk uitdrukken.

Voorts vindt men er de 1ste Oostenrijksche patenthoefijzerfabriek, Carl Steiner & Co., vertegenwoordigd met een groote pyramide van hoefijzers, en de firma Krehann en Wydra te Weenen met gepatenteerde kalkoenen, voorzien van een elastisch inlegsel.

Bernhard Vogeler te Erfurt stelt er onder anderen ten toon paardenschoenen uit palmvezelen vervaardigd. Zij kunnen dienen om de hoeven zachter en weeker te maken, en ook om hoofverbanden op hun plaats te houden. (*Thierärztliches Centralblatt*, 1898, n°. 29.)

S.

SCHERP BESLAG.

Nu de tijd daar is, dat de paarden weer op scherp worden gezet, zal men bij gladheid weer zoowat alle nieuwigheden van schroefkalkoenen en andere scherpmethoden kunnen bewonderen.

De theorieën over de verschillende wijzen van scherpen zijn, voor zoover het nieuwigheden betreffen, in den regel prachtig, doch practisch blijkt soms het tegendeel.

Ik wensch echter niet in eene beschouwing over al deze wijzen van scherpen te treden, doch alleen als mijne op practische ervaring berustende meening te uiten, dat de oude pyramidaalvormige schroefkalkoen nog een van de beste is. Behalve dat deze evengoed het uitglijden tegengaat, en even lang scherp blijft als ieder andere vorm, heeft hij nog het voordeel van minder gevaar op te leveren voor kroonbetrapping, strijken en losdraaien tusschen de straatsteenen, wat mijns inziens volstrekt niet over het hoofd mag worden gezien.

N.

H.

HOEFBESLAG-EXAMEN TE BREDA.

Bij gelegenheid eener algemeene vergadering van de Noordbrabantsche Maatschappij van Landbouw, den 25en October j.l. te Breda gehouden, had tevens het gewone jaarlijksche examen in hoefbeslag plaats, waarvoor zich 12 hoefsmeden hadden aangemeld. Van de 10 candidaten, die tot het verkrijgen van een diploma van genoemde Maatschappij waren opgekomen, slaagden 4, namelijk: L. Verbaandert te Kaatsheuvel, P. C. A. Komers te Capelle, J. Schellekens te Rijsbergen en A. Lemmens te Cuijk.

De 6 overige candidaten voldeden niet aan de gestelde eischen. Wel bleken van deze nog enkele theoretisch voldoende of goed te zijn onderlegd; practisch waren zij alle onvoldoende ontwikkeld. Ik wil hier niet schetsen, de wijze waarop over het algemeen de bewerking van den hoef geschiedde, noch uitweiden over het passen van het ijzer aan den hoef; dit zijn handelingen, welke een behoorlijke kennis van het vak, verkregen door een grondig onderricht onder goede leiding, vereischen, maar veroorloof mij aangaande de bewerking van het ijzer de opmerking, dat ook die in menig opzicht te wenschen overliet. Ik neem één voorbeeld uit meer, namelijk de plaatsing der nagelgaten met betrekking tot de wandsterkte. Tegen eene goede plaatsing werd door menig candidaat gezondigd, en zulks even nadat hij de theorie er van zoo juist had verklaard. Bracht hij zijn theorie hier niet in practijk, of wel schoot hij te kort in zijn practische geoefendheid? Hij weet immers heel goed, dat een ijzer, waarvan het eene nagelgat te vet is gestampt, en het andere te mager, een slecht stuk werk, dus een mislukt proefstuk is, en bovendien daardoor schade aan den hoef kan toebrengen,

door in het eerste geval aanleiding te geven tot vernageling met de gevolgen daarvan, in het andere den hoornwand te doen splijten, draagrandscheuren en brokkelhoeven te maken.

Dat de nagelgaten tegenover de witte lijn moeten liggen, weet immers elk theoreticus, en wordt dit geleerd, hoewel er zeker zeer veel tegen gezondigd zal zijn, ik geloof zoo oud als het beslag is; immers reeds vele eeuwen lang wordt het ijzer door nagels aan den hoef vastgemaakt. Veel is gezocht naar een andere wijze van bevestiging van het ijzer; steeds zijn de verschillende proefnemingen mislukt en, even als voorheen, maakt men nog steeds gebruik van nagels. De onbekende uitvinder van deze methode heeft dus wel succes met zijn vinding gehad!

Mogen deze opmerkingen voor hen en voor de jongeren, die zich in het vak bekwamen, een aanwijzing zijn den goeden weg in te slaan, dienstig voor hun streven zich een diploma als hoefsmid te verwerven.

De praktische oefeningen hadden plaats in de smederij der Veld-Artillerie op het »Nonneveld», welke inrichting daartoe welwillend ter beschikking was gesteld en goed voldeed.

De Commissie van examen bestond uit de Heeren J. Schouten uit 's Hertogenbosch, J. de Vries uit Zaltbommel en ondergeteekende.

UTRECHT, 30 October 1898.

Moubis.

EXAMEN IN HOEFBESLAG TE HEERENVEEN.

Te Heerenveen is in den afgelopen zomer een cursus in hoefbeslag gehouden vanwege het Paardenstamboek voor Friesland, waarvoor subsidie werd verleend door den Minister van Binnenlandsche zaken.

De cursus geschiedde voorzoover het theoretisch gedeelte betrof door den heer Joh. Plet, rijksveearts, terwijl deze voor het practisch gedeelte werd geadsisteerd door den heer J. W. de Jong, gediplomeerd hoefsmid (diploma Amersfoort) te Heerenveen.

De cursus bestond uit vijf theoretische lessen, ieder van twee uur, en tien practische, ieder van vier uur. De theoretische lessen werden door 15 smeden gevolgd waarvan na gehouden onderzoek 9 tot de practische lessen werden toegelaten.

Na afdoop van den cursus werd in het bijzijn van de heeren Jhr. Mr. C. van Eysinga en D. van Konijnenburg, respectievelijk voorzitter en secretaris van het Friesche paardenstamboek een examen afgenomen, wat tot resultaat had, dat aan alle negen leerlingen, die het practisch gedeelte volgden, het diploma werd uitgereikt.

De namen der geslaagden zijn: W. E. Feenstra te Duurswoude, S. J. de Jong te Katlijk, S. v. d. Meer te ter Idsardt, G. v. Zandbergen te St. Nicolaasga, B. H. Hofstee te Joure, B. J. Heins te St. Nicolaasga, K. D. Tasma te Oosterwolde, D. S. Keuning te Veenwouden en E. J. Dokter te Donkerbroek.

VOORWAARDEN VAN TOELATING TOT HET ONDERWIJS IN PRAC-
TISCH EN THEORETISCH HOEFBESLAG AAN 's RIJKS
VEEARTSENIJSCHOOL TE UTRECHT.

Het inwendige der hoefsmederij van 's Rijks Veeartsenijschool.

Zij die wenschen te worden toegelaten als leerling aan de hoefsmederij van 's Rijks Veeartsenijschool behooren zich daartoe schriftelijk te wenden (op gewoon papier is voldoende) tot den heer Directeur van 's Rijks Veeartsenijschool te Utrecht, onder overlegging van:

- 1°. een extract uit het geboorteregister (af te geven door een ambtenaar van den Burgerlijken Stand in de gemeente waar de sollicitant is geboren);
- 2°. een bewijs van goed zedelijk gedrag, af te geven door het Bestuur der Gemeente waar de sollicitant metterwoon is gevestigd;
- 3°. een geneeskundige verklaring dat de sollicitant met goed gevolg de inenting tegen de koepokken heeft ondergaan of aan deze ziekte heeft geleden.

Er wordt een zomercursus en een wintercursus gehouden. De eerste loopt van 1 Februari tot 1 Augustus, de tweede in de overige zes maanden. De duur van elken cursus is derhalve een half jaar. — Alleen gedurende den zomercursus bestaat er gelegenheid het theoretisch onderwijs in hoefbeslag, gegeven door den heer W. C. Schimmel, leeraar aan 's Rijks Veeartsenijschool, te volgen.

Het leergeld bedraagt *f* 5.00 per halfjaar. Ofschoon het aantal hoefsmiddeleerlingen niet bij het reglement is beperkt, worden tegenwoordig niet

meer dan 3 leerlingen tot iederen cursus toegelaten (vroeger slechts twee), daar bij een grooter aantal, onder de tegenwoordige verhoudingen der hoefsmederij, geen der leerlingen voldoende gelegenheid zou vinden geregeld de noodige praktische werkzaamheden te verrichten. Om het kortweg uit te drukken: »de leerlingen zouden bij een grooter aantal elkaar in den weg loopen.»

Voor kost en inwoning moeten de leerlingen zelf zorg dragen.

Aan het einde van den cursus geeft de Directeur van 's Rijks Veeartsenij-school, na den onderwijzer in practisch hoefbeslag te hebben gehoord, een bewijs af dat de leerling bekwaam is om als hoefsmid op te treden.

Aangezien er geregeld veel aanvragen voor leerlingplaatsen zijn, verdient het voor belanghebbenden aanbeveling zoo vroegtijdig mogelijk een verzoek tot plaatsing, onder overlegging van de boven aangegeven stukken, in te dienen.

ALUMINIUM-INDUSTRIE.

De productie van aluminium is in den laatsten tijd van jaar tot jaar toegenomen, en naar den omvang die zij thans bereikt heeft, is een beduidende prijsvermindering van dit metaal te verwachten. De grootste productie heeft de Zwitsersche aluminium-industrie te Neuhausen op hare werken, en te Froges in Frankrijk. In 't afgelopen jaar bedroeg de dagelijksche productie ongeveer 5000 kilo en volgens 't rapport van den Amerikaanschen consul in Zürich zal zij in dit jaar wel tot 5000 kilo stijgen.

De productie der Vereenigde Staten omvat thans omstreeks een derde van de geheele productie der aarde; in 1896 bedroeg die omstreeks 650,000 kilo, tegen 450,000, 409,000, 156,000 en 84,000 kilo in de vijf voorafgaande jaren. Die productie komt bijna uitsluitend van de »Pittsburg Reduction Company», die, zooals bekend is, de waterkracht der Niagarawater-vallen in haar bedrijf gebruikt, en als ruw materiaal bauxit van de »Bamsley Estate» in Bartow Country bij Natrona in den staat Pensylvanië gebruikt.

Duitschland heeft in de eerste acht maanden van dit jaar 71,300 kilo ruwe aluminium uit de Vereenigde Staten ontvangen, daarentegen 546,400 uit Zwitserland; de invoer uit Frankrijk bedroeg 33,300 kilo. In 't geheel heeft Duitschland in die acht maanden 690,000 kilo ruwe aluminium uit het buitenland ingevoerd, tegen 360,800 kilo in denzelfden tijd van 't vorige jaar. Uit die cijfers blijkt, welk een geweldige hoeveelheid aluminium in Duitschland verwerkt wordt. 't Grootste deel wordt voor 't maken van legeringen gebruikt, terwijl 't andere deel hoofdzakelijk gebruikt wordt voor 't maken van klein huisraad, gereedschappen, wetenschappelijke instrumenten, enz. Ook de vlucht in de rijwielen-industrie heeft tot meer gebruik van aluminium bijgedragen.

(Vulkaan).

NAMEN DER BURGERHOEFMEDEN DIE AAN DE MILITAIRE HOEF-
SMIDSCHOOL TE AMERSFOORT HUN OPLEIDING HEBBEN
ONTVANGEN.

Naam en plaats van vestiging: ¹⁾	Duur van het verblijf te Amersfoort:		
E. Dijkstra te Grijpskerk	10 Januari	1887—15 Juni	1887.
H. Jansma te Leeuwarden	id.		id.
P. R. Kuiper te Bellingwolde	15 Juni	1887—15 November	1887.
R. Kuik te Beilen	id.		id.
P. van der Mheen	1 Maart	1888—20 Juli	1888.
J. W. Fontein	id.		id.
G. B. Poppe te Zwolle	1 Augustus	1888—10 Januari	1889.
E. Landaal	1 October	1888—	id.
J de Jong	1 Maart	1889— 5 Juli	1889
J. Waagen	id	—29 Juli	1889.
C. Mulder	15 October	1889	(a)
P. P. Kas te St. Anna-Parochie	1 April	1890— Augustus	1890.
H. Palthe te Assen	id.		id
W. ten Cate	1 October	1890—15 Februari	1891.
J. Brouwer	id.		id.
J. J. Saager	1 April	1891—15 Augustus	1891.
M. van Lohuizen	id		id.
E. Muijderman	1 October	1891— 1 Februari	1892.
C. M. van Rietschoten te Beusichem	id.		id.
J. Heimeriks	1 April	1892—13 Augustus	1892.
S. Breuninghoff	id.		id.
J. H. Eijhuzen	1 October	1892—15 Februari	1893.
J. Eggens te Hornhuizen (Gron.)	id.		id.
O. H. Wagenaar te Heerenveen	1 April	1893— 1 Augustus	1893.
H. J. Bulten	id.		id.
M. J. Wolters	1 October	1893—13 Januari	1894.
G. Morselt	2 April	1894— 8 Augustus	1894.
R. Boxhoorn te Workum	id		id.
J. Posthuma te Kollum?	1 October	1894—15 Februari	1895.
J. 's Geertsma	id.		id.
F. van Werven	1 April	1895—14 September	1895.
C. A. Bakker	id.		id.
G. A. Dekker	1 October	1895—17 Maart	1896.
C. Naber	id.		(b)
A. van Wijk ²⁾	1 April	1896—30 September	1896.
D. P. J. van der Heul te Heusden?	id.	—31 December	1896.

1) De ons bekende plaatsen van vestiging zijn vermeld; voor mededeeling der overige plaatsen houden wij ons bij hen, die daartoe in staat zijn, zeer aanbevolen.

2) Thans opnieuw aan de hoefsmidschool verblijvende, en wel als miliciens der Artillerie.

J. Looyinga	1 October	1896—27 Maart	1897.
J. Swets	id.	— 13 November	1896.
L. de Goederen te Linschoten?	1 April	1897— Juli	1897.
J. E. Gelink te Goor?	id.	— September	1897.
W. de Jong	1 October	1897—11 Maart	1898.
H. Steunnebrink te Gauw bij Sneek	id.	—10 Mei	1898.
G. van Effrink	1 April	1898—27 September	1898
W. Wullink	id.		id.
M. J. Brantsma	1 October	1898	(c)
F. E. van der Horst	id.		(c)

- a. wegens familieomstandigheden 7 December reeds weer vertrokken.
 b. is slechts een paar weken aan de school werkzaam geweest.
 c. zijn nog aan de hoefsmidschool.

INGEZONDEN STUKKEN.

Mijnheer de Redacteur!

In de September-aflevering van »De Hoefsmid» heb ik gelezen dat zoo weinig ervaringen, door hoefsmiden opgedaan, worden gepubliceerd, en u het wenschelijk oordeelt, dat daarin verandering kome. Als het waardeering verdient, wil ik wel eens iets, dezen zomer ondervonden, bekend maken.

In dit voorjaar kwamen twee eigenaars met hunne paarden bij mij, welke paarden ten allen tijde kreupelden. Ik besloeg die paarden voor den eersten keer met gewoon beslag op mijn wijze; daarop gingen de paarden in hun loopen wel vooruit maar herstelden nog niet volkomen. Na nogmaals de paarden onderzocht te hebben, kwam ik tot het besluit de voorijzers af te nemen en tot de eigenaars te zeggen: laat uw paarden vier à vijf dagen hun gewone werk verrichten zonder ijzers, wat ook is geschied; toen na gezegden tijd de paarden weer aan de smederij kwamen, was de kreupelheid geheel verdwenen. Daarop heb ik de paarden beslagen met gesloten ijzers, en is er tot nu toe geen kreupelheid te ontdekken.

Ik lees ook nog van financiëele zaken betreffende het hoefbeslag; ik vind het gekheid voor hoefsmidswerkzaamheden vaste prijzen te stellen. Ik regel dat naar mijn goeddunken, eensdeels voor wien ik het beslag uitoefen, anderdeels welke ijzers benoodigd zijn en welke moeite ik aan het beslag heb. Ik kan mij niet voorstellen dat vastgestelde prijzen verbetering van het hoefbeslag kunnen geven.

Ik zou veel meer waarde hechten aan Landbouwvereeningen of andere, die als het ware een eigen deskundig hoefsmid aanstelden, met een kleine toelage, en vaststelling van prijzen voor verschillend beslag voor leden dier vereeniging, en dan elk lid dier vereeniging voor oogen te houden hun paarden bij dien zoogenaamden »vereeniging-smid» te laten beslaan. Op deze wijze

geregeld zou ik denken dat het hoefbeslag vooruit zou gaan, en daardoor tevens sommige vereenigingen nog wel in ledental toe zouden nemen, aangezien zoo'n aangestelde smid voor niet-leden der vereeniging vrij is in hetgeen hij in rekening brengen wil.

U dank zeggende voor de verleende plaaatsruimte, met achting:

Uw dw. dn.

JOHs. KLEM Jr.

Vierpolders.

Hoefsmid.

KORTE MEDEDEELINGEN.

Die kent en niet kan
Is een theoretisch man.
Die kan en niet kent
Is een praktische vent.

Het *kunnen* en het *kennen*, dat zijn er twee, m'n vriend;
En met slechts één van beiden is niemand goed gediend.
»Praktijk en Theorie», ja zijn beide heel veel waard,
Maar 't is slechts dáár het ware, waar gij ze vindt gepaard.

Uit »*Leerboek der Zuivelbereiding*,» door H. B. Hylkema.

— *Verbetering*. In het verslag van het examen in hoefbeslag te Vlaardingen, opgenomen in de voorgaande aflevering, is onder de namen der geslaagden een drukfout ingeslopen, n.l. bij J. Hoogendam. Deze naam is niet juist en behoort te luiden: J. Hoogedoorn.

— *Cursus in hoefbeslag te Venraai*. Deze cursus, staande onder leiding van den heer T. A. L. Beel, rijks-vecarts te Venraai, is op Zondag 30 October j.l. geopend door den heer Mr. van Basten Batenburg, lid der Provinciale Staten van Limburg. — Het aantal leerlingen bedraagt 15, terwijl 5 theoretische en 12 practische lessen zullen worden gegeven.

— *Het nasien der hoeven* dient bij jonge paarden in den winter geregeld eens per maand te geschieden!

— Bij de in October in de Provincie Groningen *gehouden hengstenkeuringen* bleken de aangeboden paarden over het geheel van goed beslag voorzien. Slechts 1 hengst zagen wij van schandelijk slecht beslag voorzien. Deze kwam uit het dorp Garmerwolde. — Het is jammer dat tal van paardenhouders zelf zoo weinig oordeel over het hoefbeslag bezitten, anders zou een dergelijk beslag niet meer worden opgemerkt.

— Bij de meeste — ook de geëxamineerde — hoefsmiden ziet men vrij geregeld de volgende *fout* maken *bij het onderslaan van het ijzer*. De eerste nagel, een der toonnagels, wordt direct zoo vast ingeslagen dat het ijzer iets te veel naar de andere zijde komt te liggen. Vóór het inslaan van den tweeden toonnagel of den verzennagel (der andere zijde van den eerst ingeslagenen), wordt het ijzer wel op zijn goede plaats gebracht, maar juist dit

tikken tegen het ijzer is onnoodig en doet kwaad aan de vastheid van den hoof. Slaat de eerste nagel niet direct zoo vast mogelijk, dan is dat na-deelige slaan tegen het ijzer, dat het optreden van brokkeligheid in de hand werkt, overbodig!

— De heer Hell, een Duitsch paardenarts, heeft er dezer dagen op gewezen dat bij het *te warm passen* van het ijzer niet alleen de hoorn der draagvlakte te veel wordt verschroeid, maar ook het nadeel ontstaat dat het passende ijzer na afkoeling te nauw zal zijn geworden. Deze laatste opmerking is, zoover wij weten, oorspronkelijk; wel eenvoudig, waar en zeer begrijpelijk, maar hierom niet minder verdienstelijk.

— De *rasp* is een nuttig werktuig. Zij wordt echter in den regel niet voldoende gebezigd bij het zuiver vlak maken der draagvlakte van den hoof en te veel bij het glad maken der wandvlakte.

— *Hoefsmederij van 's Rijks Veeartsenijschool te Utrecht.* Op 1 October j.l. is als leerling geplaatst: J. W. van Walbeek te Hilversum.

— In de December-aflevering van »De Hoefsmid” 1897 is het »*Voorschrift nopens het hoefbeslag bij militaire paarden, volgens beschikking van den Minister van Oorlog van 9 October 1897*” in zijn geheel opgenomen. Daarin zijn bij besluit d.d. 10 September 1898 van den Minister van Oorlog de volgende, uit een beslag-oogpunt van weinig beteekenis zijnde, *wijzigingen* vastgesteld:

A. In te trekken: de Beschikking van 27 December 1897, IIe Afd., no. 48 (Recueil Militair, blz. 693). *)

B. Te bepalen dat de beide eerste alinea's van punt 11° van vermeld Voorschrift, als volgt moeten worden gelezen:

»In plaats van gewone ijzers wordt van klapijzers gebruik gemaakt bij de paarden, waarvoor dit, door hun bouw of door de wijze van beweging, door den Eskadrons- of door den Batterij-Commandant, in overleg met den Paardenarts, noodzakelijk wordt geacht;”

terwijl de laatste alinea van bedoeld punt 11° wordt gelezen:

»De paardenartsen zijn verplicht nauwkeurig toe te zien dat de klapijzers geheel naar den eisch worden ondergelegd.”

Voorts moeten in de »*Bepalingen nopens het Winterbeslag*” (mede geheel vermeld in de December-afl. 1897) de volgende wijzigingen worden aangebracht:

1°. In punt 5 onder de vermelde gereedschappen bij te voegen:

»i. een mal tot winterbeslag f 0.35.”

Verder in den tweeden regel der 2de alinea in plaats van »sub. a. en b.” te lezen »sub a., b. en i.”

*) Deze »Beschikking” omvat:

»punt 10 der bepaling nopens het winterbeslag. C. Aanmaak der ijzers en plaatsing »der schroefkalkoenen, zal gelezen worden:

»Bij verbruik als sub. 9 bedoeld, wordt alleen vergoeding gegeven voor het insnijden van de schroefgaten in de nieuw aangemaakte reserve-ijzers en voor den aanmaak »van stompe kalkoenen.

2°. Achter punt 6°. *b* bij te voegen: »De kalkoenen moeten daarna vóór het inschroeven goed geolied zijn.»

3°. In de 2de alinea van punt 7°. vervallen de woorden: «en stompe kalkoenen.»

4°. In de 1ste alinea van punt 8°. vervallen de woorden: »zomede de stompe kalkoenen» en »in den controleur en »

5°. Regels 5 en 6 v. b. van punt 10°. moeten worden gelezen:

»c. van een ijsnagel 0 02⁵.»

6°. In het gestelde achter »E» het woord »scherpe» te doen vervallen; hetzelfde te doen in de 2de alinea van punt 11°. en in punt 13°.

7°. In de 1ste alinea van punt 11°. staat »onder a. en b.»; lees: »onder a., b. en i.»

8°. In de 1ste alinea van punt 12° staat: »16 scherpe»; lees »16 scherpe en 16 stompe.»

— Op de *Staatsbegrooting* voor 1899 komt onder het hoofdstuk »Landbouw» ook de volgende post voor: *Subsidiën en andere uitgaven ten behoeve van cursussen in hoefbeslag. — f 3600.*»

Voor de bevordering der paardenfokkerij is f 80.650 uitgetrokken.

— *Hoefsmidschool te Amersfoort.* In aansluiting met de in deze aflevering opgenomen lijst van hoefsmeden, die hun opleiding te Amersfoort ontvingen, zij medegeedeeld dat thans aan de militaire hoefsmidschool plaatsen als burgerhoefsmidsleerling zijn ingenomen door M. J. Brantsma uit Brantgum en T. E. van der Horst te Oosterwolde, alzoo beide uit de provincie Friesland.

— *Inrichting voor hoefbeslag te Groningen.* De leerling J. Korthuis van Loppersum, thans werkzaam te 't Zandt, is sedert het tijdvak van 17 Mei 1898 tot 3 November d.a. volgend aan genoemde inrichting geplaatst geweest en heeft op laatstgenoemden datum het bewijs ontvangen met goed gevolg zijn leertijd te hebben volbracht.

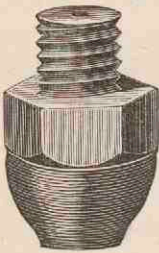
Aan genoemde inrichting zijn geregeld 2 à 3 leerlingen geplaatst. Dit aantal wordt uit een oeconomisch oogpunt nimmer overschreden. De leerlingen betalen geen leergeld, maar ontvangen ook geen loon. In den regel gaan zij bij den smidsbaas, meesterknecht der inrichting voor hoefbeslag, in de kost en betalen hiervoor f 22.50 per maand. — De leerlingen verbinden zich 6 maanden aan de hoefsmederij te zullen verblijven, terwijl de leertijd in den regel na verloop van vijf maanden wordt afgesloten. — De uitgaven per cursus bedragen derhalve niet meer dan f 150 per leerling. De smidsgezel kan, na het bewijs te kunnen overleggen van met goed gevolg een cursus aan de inrichting voor hoefbeslag te Groningen te hebben medege maakt, ongeveer f 50 à f 75 per jaar meer verdienen dan vóór dien tijd. De rekening kan dus voor hen best uit, maar het voegt helaas niet ieder gezelschap om 5 maanden zonder verdienste te zijn (ook te stellen op f 150) en bovendien een bedrag, ongeveer gelijk aan die verdienste, te betalen. — Wij komen hierop, bij een beschrijving met afbeeldingen van die inrichting, later uitvoeriger terug.

De door het vertrek van den leerling Korthuis *opengevallen plaats* is op 9 November j.l. *ingenomen door* E. Star van Godlinze, prov. Groningen.

— In het noorden van ons land — misschien ook in het midden en in het zuiden — is tegenwoordig bepaald *behoefte aan smidsgezellen*. Verscheiden smeden moeten zich met een kleiner personeel behelpen dan zij er gaarne op zouden willen nahouden.

— *De cursus in hoefbeslag te Almelo* is Woensdag 2 November j.l. begonnen met 15 leerlingen. Het practisch werk geschiedt in twee ploegen, de theorie wordt aan allen tegelijk gegeven. Theor. 2 uur per week; practisch elken dag circa drie uur. — Na dezen cursus volgt direct een tweede, waarvoor zich reeds elf leerlingen hebben aangegeven.

— *Elastische schroefkalkoen*. — Een nieuwigheid op het gebied van het hoefbeslag zijn de elastische kalkoenen, welke ten doel hebben de paarden voor verwondingen, namelijk kroonbetrapingen en dergelijke te beschutten. De firma Koch en Richter in Breslau (Thiergartenstrasse 97) heeft een elastischen kalkoen gemaakt, welke te gelijk scherp en veerkrachtig is (Zie naaststaande afbeelding). Het scherpe treedt slechts dan te voorschijn, wanneer het paard het been belast. Deze kalkoen zou nooit gescherpt behoeven te worden, het uitglijden beletten, den hoef verschoonen en het ontstaan van kroonbetrapingen tegengaan. Proeven zullen worden genomen.

Elastische schroefkalkoen van Koch en Richter te Breslau.

(*Thierärztliches Centralblatt*, 1898 n°. 30.) S.

— *Rotten's hoefkit*. — De firma H. Hauptner te Berlijn (Luisenstrasse 53) beveelt Rotten's hoefkit aan tot het wegnemen van hoefdefecten en het aanbrengen van een natuurlijk beslag. Het is bijzonder geschikt bij losse en holle wanden, voor het maken van een kunstmatigen draagrand bij knolhoeven, bij hoornscheuren, enz. De resultaten van uitgebreide proeven kunnen dit alles bewijzen.

Rotten's hoefkit is verder zeer geschikt voor zolen; zij vervangt de guttapercha zolen volkomen. Tusschen hoef en ijzer warm aangewend, vormt zij een plastischen afdruk, welke iedere ongelijkmatige drukking uitsluit. Daarbij zijn deze zolen betrekkelijk goedkoop, te meer wijl de gebruikte gesmolten en opnieuw aangewend kunnen worden. Eén kilogram hoefkit kost 8 mark = f 4.80. (*Thierärztliches Centralblatt*, 1898, no. 30.) S.

— *Een nieuw materiaal voor het vervaardigen van hoefijzers*. Op de nijverheids-tentoonstelling te Turijn heeft een Italiaansch veearts, Bottazzi, een aluminium-legeering ten toon gesteld, welke in hoofdzaak aluminium bevat, doch bovendien nog vier andere metalen. Aan de daaruit vervaardigde hoefijzers kent men de volgende voordeelen toe: 1°. lichtheid, 2°. elasticiteit, zoodat de stoot welke de hoef van den bodem ontvangt, verzwakt wordt, terwijl het hoefmechanisme niet wordt gestoord, 3°. wordt het glijden belemmerd en kunnen oneffenheden der bodemvlakte, wegens de lichtheid, door

verdikking van het ijzer gemakkelijk worden vereffend, 4°. kan het ijzer ook koud worden ondergelegd, terwijl de nagels zich, wegens de elasticiteit van het materiaal, goed in de gaten laten drijven en dus vaster zitten.

Vanwege het Italiaansche ministerie van oorlog is een commissie benoemd, wier oordeel omtrent de uitvinding gunstig was. De prijs van het beslag voor vier hoeven bedraagt f 1.44. Natuurlijk zullen verdere onderzoekingen omtrent de practische bruikbaarheid uitspraak moeten doen.

(*Deutsche thierärztliche Wochenschrift* 1898).

S.

— *Om lastige paarden te kalmeeren is meermalen »oleum petroselini» met succes aangewend. Men giet eenige druppels op een doek en brengt dit het paard voor den neus; de uitwerking moet oogenblikkelijk en verrassend zijn. Vooral zou dit middel veel baat hebben gegeven bij paarden, die zich niet wilden laten beslaan.*

Ill. Landw. Ztg.

(Bij een voorkomende gelegenheid zullen wij dit middel eens probeeren en het resultaat daarna in »De Hoefsmid» mededeelen. Wij twijfelen wel eenigszins aan die bijzonder kalmeerende uitwerking, maar de moeite en kosten van het probeeren zijn niet groot.)

— *Het beslag Lavalard-Poret, in deze aflevering vermeld en afgebeeld, komt ons uit een oogpunt van doelmatigheid niet zoo schitterend voor als Delpérier zulks aangeeft. Het is ons wat onbegrijpelijk dat bij een min of meer steilen stand van koot en kroon en evenzeer bij te vlakken stand hierin toch de verhouding van toon- tot verzenlengte als 3 tot 1 moet worden gemaakt. — Zoolang wij niet beter overtuigd worden dan thans nog het geval is, blijven wij het houden met den bekenden en natuurlijken stelregel dat het besnijden van den hoef in overeenstemming dient te zijn met den stand van het onderbeen.*

— *Lungwitz beweert dat bij volhoef ten allen tijde een gesloten, dat is een balkijzer moet worden gebezigd. Dit is ook reeds vrij algemeen in toepassing.*

BRIEFWISSELING.

Sedert 12 October 1898 zijn ingekomen postwissels van *G. J. Gast* te A. voor 1ste en 3de kwart. f 1.50, *K. Gons* te B. voor 3de en 4de kwart. f 1.50, *H. Kerckhaert* te S. idem, *P. A. Weemaes* te H. voor 4de kwart. f 0.75, *W. Kesteloo* te G. restant 1898 f 1.00, *J. B. de Boer* te E. voor jaargang 1896, '97, '98 f 6.00, *M. L. Matthijse* te O. voor 2de halfjaar '98 en 1ste kwart. '99 f 2.25, *H. Ponsaerts* te A. (België) voor 1898 f 3.40 en *W. H. van Delden* te M. (N. O. I.), volgens nota Hoefsmid en Paard, totaal f 25.75.

Advertentiën.

„DE HOEFSMID” wordt thans in 260 plaatsen van het Binnenland en 9 van het Buitenland gelezen.

Kunsthorn,
voor Hoefbeslag,

verkrijgbaar in de chemicaliën- en drogerijen-handel van

K. G. W. DE BOSSON, Apotheker,
te Dordrecht.

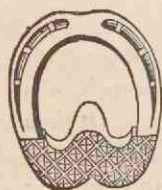
PRIJSCOURANTEN voor HH. Veeartsen op aanvraag gratis.

HET PAARD,

Geïllustreerd Maandblad, gewijd aan Paardenfokkerij en Paardenkennis in uitgebreiden zin.

 Redacteur-Uitgever **A. W. HEIDEMA.**
 DERDE JAARGANG.

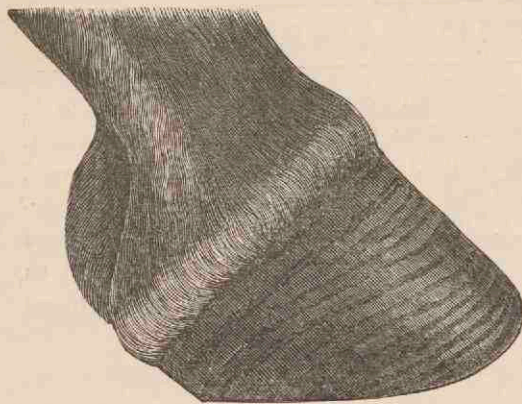
Prijs per jaar fr. p. p. f 3.— voor Nederland, f 3.50 voor O. en W.-Indië en het buitenland.

Engelsche veerkrachtige
HOEFZOLEN voor paarden met gevoelige of gebrekkige hoeven.

Deze zolen worden zeer geroemd en zijn in alle afmetingen verkrijgbaar.

CIRCULAIRES op franco aanvraag bij:

W. A. H. VAN HORSEN, Utrecht.

„DE HOEFSMID”

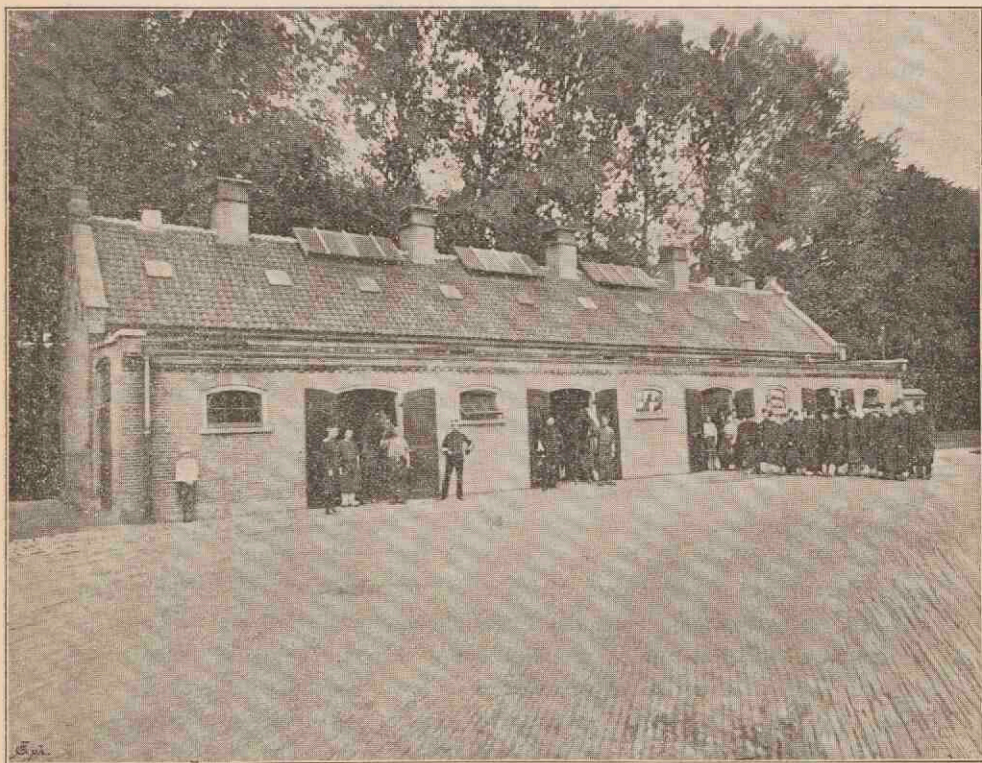
neemt van lieverlede toe in abonentental. Indien ieder tegenwoordige abonné

één abonnement

aanwierf, zou de prijs direct van f 3.— op f 2.— worden gebracht. Mochten de inkomsten der advertentiën belangrijk toenemen, dan zou zulks hierdoor mogelijk worden. Wij verzoeken in beide opzichten steun, waardoor de belangen der abon-

né's en die van „De Hoefsmid” beide worden behartigd.

DE INRICHTING VAN HET ONDERWIJS AAN DE MILITAIRE HOEF-
SMIDSCHOOL TE AMERSFOORT.

De Militaire Hoefsmidschool te Amersfoort.

Ter voldoening aan een verzoek van den Redacteur van dit tijdschrift geef ik hieronder eene korte beschrijving van den leergang aan de school, na vooraf de veranderingen, die aangebracht zijn sinds Kapitein Moubis in den jaargang 1897 op bladz. 59 eene duidelijke beschrijving van de school gaf, te hebben aangegeven.

In de werkplaats worden de oude vuren, als zij vernieuwd moeten worden, door „onderblazers” (onderblazende smidsvormen) vervangen. Nu zijn er reeds drie vuren van dit soort aanwezig. Deze voldoen uitstekend.

Het aantal aambeelden is met twee vermeerderd. Langzamerhand moeten de

aambeelden, die sinds 1886 in gebruik zijn, vernieuwd worden, waarmede reeds een begin is gemaakt; nu staan er bij 2 vuren elk twee aambeelden (waarvan een oude), zoodat het steeds mogelijk is, dat de leerlingen, die beslaan, hun ijzer verzetten, zonder de leerlingen, die aan de vuren werken, te hinderen.

Verder is in de plaats van eene oude, onbruikbare boormachine, eene flinke, nieuwe machine aangeschaft; daar deze te zwaar was om op eene bank geplaatst te worden, staat deze nu op eene eikenhouten dekplaat, die op flink, daarvoor aangebracht, metselwerk rust.

De verplaatsbare smidshaarden in het vertrek naast de smederij, waarover Kapitein Moubis in het bovenaangehaalde artikel spreekt, waren versleten en zijn hierom verwijderd; temeer is dit geschied omdat de behoefte aan eene kleine ruimte, o. a. ter berging van gereedschappen en ter keuring van hoefijzers, zeer gevoeld werd.

Vroeger bedroeg het aantal leerlingen 24, maar sedert December 1897 is dit aantal gaandeweg verminderd, en bedraagt op dit oogenblik slechts 19; deze vermindering heeft plaats gehad om voortaan zooveel mogelijk te voorkomen, dat er leerlingen aan de school zijn, die 3 jaar of zelfs nog langer, daar verblijven. Natuurlijk is het aantal smeden bij slechts 7 regimenten betrekkelijk gering. Als er dus weinig smeden in de termen vallen om den dienst te verlaten, kunnen er weinig leerlingen die voldaan hebben, geplaatst worden. In dit geval schijnen wij nu te verkeeren.

Naar onze meening kan elke geschikte leerling in minder dan $2\frac{1}{2}$ jaar tot hoefsmid gevormd worden.

Zooals vroeger reeds is medegedeeld in dit blad (jaargang III, afl. 1) is er voor de miliciens der bereden Artillerie sinds het begin van dit jaar eene gunstige verandering gekomen door de Min. Beschikking, ten gevolge waarvan zij nu, evenals de burgerleerlingen, een diploma kunnen krijgen. De leerlingen-vrijwilligers zijn in 2 klassen verdeeld; de 1e klasse beslaat paarden en heeft afzonderlijk theoretisch onderwijs, waarbij weinig meer wordt voorgedragen, maar meestal vragend het vroeger behandelde wordt herhaald, terwijl de leerlingen 2e klasse nog geen paarden beslaan; zij hooren bij het theoretisch onderwijs een voordracht over de leer van den hoef en het hoefbeslag.

Als een nieuwe leerling in de smederij komt, wordt er dadelijk op gelet of hij aanleg heeft voor het hoefsmidsvak; als het blijkt dat dit niet het geval is, of indien zijne vorderingen gering zijn, dan wordt hij voorgedragen tot terugkeer naar zijn korps.

Beslaat de leerling der 2e klasse geen paarden, wel wordt hem de gelegenheid gegeven nu en dan een dooden hoef te beslaan; behalve over de hoeven toch die door de regimenten cavalerie en bereden artillerie worden toegezonden, ontvangt de smidschool, tegen betaling, van het abattoir te Amsterdam eenige malen in de maand hoeven.

Hierdoor is het mogelijk deze leerlingen goed voor te bereiden voor hetgeen hen in de volgende klasse wacht. Wanneer zij in de 1e klasse komen, beginnen ze met het beslaan van achterhoeven, dadelijk geheel alleen, zonder ophouder dus, maar natuurlijk onder voortdurend toezicht. Als zij daarbij voldoende handigheid verkregen hebben, beginnen zij voorhoeven te beslaan, hetgeen — vooral wat het passen betreft — zooveel moeilijker is.

Als het beslag klaar is, komen de paarden, vóór de oude gaten gestopt zijn, ter beoordeeling buiten; den leerlingen worden nu de op- en aanmerkingen meegegeeld en de fouten worden besproken; evenals vóór het beslag wordt nu de gang weer in stap en draf nagegaan. De oudste leerlingen beslaan minstens een paar hoeven per dag, maar meestal een paard; voor zij examen doen, moeten ze zes weken of langer geheel zelfstandig zonder eenige hulp de paarden van een peloton (\pm 25 paarden) beslaan, om blijk te geven dat zij geschikt zijn zelfstandig op te treden. De ijzers voor deze paarden moeten ze zelf maken. Daarna doen zij het volgende eindexamen en, als zij aan de gestelde eischen voldoen, worden zij voorgedragen voor eene aanstelling tot hoefsmid.

Op het examen wordt gevraagd:

- 1°. Het maken van 4 ijzers op maat.
- 2°. » » » 1 ijzer voor een gebrekkigen hoef.
- 3°. » » » 2 ijzers voor winterbeslag.
- 4°. Het beslaan van een paard (vierkant).
- 5°. De theorie van het hoefbeslag.

Nog moet de leerling vóór zijn vertrek een paar malen aan de veldsmidse gewerkt hebben, om te toonen, dat hij ook onder minder gunstige omstandigheden zijn vak weet uit te oefenen.

De *miliciens der Artillerie* worden slechts gedurende één jaar aan de school gedetacheerd; zij doorloopen bovenomschreven onderwijs dus veel vlugger. Natuurlijk kunnen die eischen van handigheid, vlugheid en zelfstandigheid niet aan hen in die mate als aan de vrijwilligers gesteld worden.

De *burgerleerlingen*, die slechts zes maanden aan de school onderwijs ontvangen, moeten met het oog op den korten tijd reeds gedeeltelijk met het hoefbeslag vertrouwd zijn als zij komen. Zij volgen het theoretisch onderwijs van beide klassen.

Wat het aantal paarden aangaat, dat aan de Hoefsmidschool beslagen wordt, dit is vrij aanzienlijk, \pm 45 per week. Aan de hoefsmidschool worden beslagen 120 paarden van het eskadron Ordonnansen, 70 van de Rij-school en \pm 40 van het depot-eskadron; verder \pm 60 officierspaarden; deze paarden moeten om de 5 weken beslagen worden, maar de paarden van het eskadron Ordonnansen worden gedurende den zomer nagenoeg alle binnen dien tijd beslagen.

EEN KLEIN DOCH PRACTISCH MIDDEL VOOR HOORNSCHEUREN.

Bij hoornwandscheuren worden ter genezing wel een plaatje met hout-schoeven of krammen aangewend. Het kwam mij voor dat op eenvoudiger wijze herstel kan worden verkregen, en wel door middel van gegolfde stalen plaatjes. Hiernevens zijn twee afbeeldingen van zoo'n plaatje weergegeven, n.l. fig. 1, het plaatje van de platte zijde gezien, en fig. 2 het plaatje op doorsnede, en wel aan de scherpe zijde.

Fig. 1.

Fig. 2.

Door de welwillendheid van den heer Directeur der Utrechtsche Tramwaatschappij, waarbij ik als hoefsmid werkzaam ben, werd het mij mogelijk gemaakt die plaatjes te laten vervaardigen en in toepassing te brengen.

De voordeelen van deze plaatjes zijn m. i.:

- 1°. de aanwending is zeer eenvoudig, daar het voorste zeer scherpe gedeelte gemakkelijk in den wand kan worden geslagen;
- 2°. de korte bochten van het plaatje laten geen buigen toe;
- 3°. de hoornwand wordt bij de aanwending van deze plaatjes minder beschadigd dan door de tot nu toe gebezigde methoden tot herstel van hoornscheuren.

Van verschillende heeren paardenartsen mocht ik vernemen, dat de door mij gedane proefneming als welgeslaagd mag worden beschouwd.

Mogen velen tot het nemen van een proef overgaan en den uitslag hiervan in »De Hoefsmid" mededeelen.

F. Bouwense.

»De vinding van den hoefsmid Bouwense komt mij voor te zijn eenvoudig in haar toepassing, en beantwoordende aan het doel om randscheuren vrij onbeweeglijk vast te stellen. Het gebruik er van bij toonscheuren en op alle plaatsen, waar de wand een zekere dikte heeft, zal geen bezwaren opleveren. Daarentegen zal men aan de verzenen, vooral bij hoeven met dunnen wand, voorzichtig moeten zijn met de aanwending, zelfs met de smalste soort plaatjes, wegens eene mogelijke belediging der levende deelen. Hoewel slechts kort met deze methode bekend, is deze opmerking het gevolg eener toepassing bij een paar hoornscheuren aan het achterste zijgedeelte (kwartierscheur) van den binnenwand, bij hoeven met dunnen wand.

M.

EEN NIEUWE WIJZE VAN BESLAAN.

Paul Prince, veearts te Angers (Frankrijk), heeft in plaats van het gewone beslag lederen zolen aanbevolen. Hij gaf daaraan den naam

»hippo-semelle” (paardenzool) en wenscht ze alleen aangewend bij lichte trek- en rijpaarden. Zij bestaan uit 2 à 3 lagen leder, welke door nagels of schroefjes nauwkeurig met elkander zijn vereenigd en natuurlijk in vorm met den hoof overeenkomen. In het midden van het toongedeelte en aan den buitentak bevindt zich een stalen lip.

De kalkoeneinden zijn vereenigd door een caoutchouc kussen; hierdoor wordt de stevigheid der takken bevorderd en het uitglijden belemmerd.

Het leder moet van de beste hoedanigheid, goed gelooid en toebereid zijn. De ervaring heeft aan Prince geleerd dat alle leder, wat doordrongen is met zoute of metallische zelfstandigheden, brokkelig wordt en aan de droogte geen weerstand kan bieden.

Het gebruik is eenvoudig: men past de zool onder den goed besneden hoof en teekent de punten aan waar de vier nagels zullen worden ingeslagen; tot dat doel geeft men op die plaatsen met een stempel een slag, welke tot op de helft van de dikte der zool indringt. Men legt deze daarna weer onder en slaat de vier hoefnagels in, juist als bij het gewone beslag.

Het is niet noodig nagelgaten te maken; de nagelkop maakt, onder de werking van den hamer, zelf zijn nagelgat; het leder lijdt daardoor volstrekt niet. Een te voren gemaakt nagelgat loopt gevaar niet te juister plaatse te zijn aangebracht.

Volgens Prince zijn deze zolen, welke door een fabriek worden geleverd, gedurende twee jaar veel en met de beste resultaten beproefd. (*Le Répertoire de police sanitaire vétérinaire et d'hygiène publique*, Juli en Augustus 1898).
S.

BESCHOUWINGEN OVER DEN HOORNWAND VOLGENS DELPÉRIER.

Dikte van den hoornwand. Goed beschouwd zou de binnenhelft van den wand minder dik zijn dan de buitenhelft, en wel omdat aan de binnenzijde de vleeschkroon minder uitsteekt, minder bol is, minder ontwikkeld is dan aan de buitenzijde. De geheele hoornwand ontstaat uit de vleeschkroon; men ziet dan ook dat de dikte van den wand altijd evenredig is aan het uitspringen, dat de vleeschkroon over het bekleedende vlak maakt. Daar waar die kroon sterk uitsteekt, ziet men dat de wand zeer dik is en omgekeerd. Dit is gemakkelijk te verklaren. Indien de kroon uitspringend is, dan zal de raaklijn, welke de wanddikte begrensd, ver van het vlak van den vleeschwand verlopen, en zal dus de wanddikte aanzienlijk zijn; als de vleeschkroon weinig uitspringend is, zal die lijn, dus de deklaag van den wand, integendeel dicht bij den vleeschwand passeeren, de wand is alsdan dun. Fig. 1 stelt dit voor: C kroon weinig uitspringend over den vleesch-

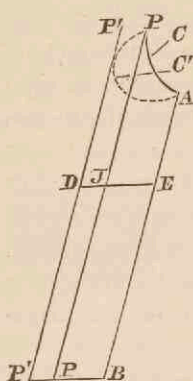

Fig. 1.

wand AB; de hoornzoom gaat omlaag volgens PP, rakende aan de kroon, en de dikte van den wand is JE; is C' een vleeschkroon, uitspringende over het vlak van den vleeschwand, dan zal de deklaag de lijn P'P' volgen, en zal dus de wanddikte DE zijn.

De dikte van den hoornwand is blijkbaar evenredig aan de stooten, van binnen naar buiten, welke dat gedeelte moet verdragen. Het is duidelijk dat in alle gangen, vooral in de snelle gangen, het been heviger stooten doet ontstaan aan den toon dan aan de zijgedeelten; men ziet ook den toon steeds dikker dan de zijden. Men mag daarom als stelregel aannemen, dat de weerstand van den wand evenredig is aan zijn dikte.

Vastheid van den hoornwand. De vastheid van den wand wordt beoordeeld naar het geweld dat men moet doen om hem door te snijden, te splijten, te verdeelen. Zij is evenredig aan den staat van droogte van het hoorn. De wand, van den voet gescheiden en gedroogd, bezit een verbazende vastheid; de zaag, het mes splijten hem met veel moeite. Na eenige uren van indompeling in water vermindert de hardheid, en dit zoo veel te meer naarmate de indompeling langer plaats vindt. Dit verklaart de reden waarom aan den levenden voet de lagen van den wand in vastheid afnemen, naarmate zij de levende weefsels naderen en men haar bewerkt op een hooger gedeelte of dichter bij de kroon. Boven zijn de lagen werkelijk doortrokken van het vocht, voortkomende van de vleeschkroon en van den vleeschwand; beneden worden zij slechts door den vleeschwand vochtig gemaakt. De vastheid van den wand is evenredig aan zijn hardheid en aan zijn dichtheid; zij is afhankelijk, evenals de dikte, van een bijzondere gesteldheid van de vleeschkroon. Hoe breder de kroon is of wel zich uitbreidt van boven naar beneden, hoe meer de wand, welke er uit ontstaat, vast is of dicht.

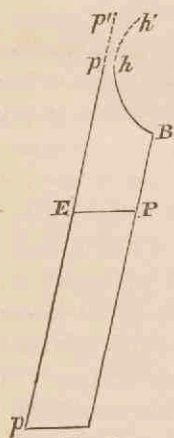

Fig. 2.

Fig. 2 levert hiervan het bewijs: B zij een kroon waarvan de hoogte eindigt aan h ; alle hoorn dat zij vormt, is gelegen tusschen de lijn (deklaag) pp en den vleeschwand P, om een wand te vormen waarvan de dikte EP is; veronderstellen we nu dat diezelfde kroon B, zonder wijziging in dikte, zich verheft tot h' ; in dezen nieuwen toestand zal zich tusschen pp en P, behalve het hoorn tot aan h gevormd, nog alle hoorn afgescheiden tusschen h en h' ophoopen; de dikte EP, dezelfde blijvende, is het duidelijk dat in dezelfde ruimte zich een grootere hoeveelheid hoorn heeft opgehoopt; dus het hoorn van de vleeschkroon Bh' is dichter of vaster dan het hoorn van de kroon Bh .

Het is aan zijne vastheid vooral dat de hoornwand zijn beschermende rol te danken heeft. Moubis.

CURSUS IN HOEFBESLAG TE LEERDAM.

De Rijks-Cursus in hoefbeslag, dezen zomer te Leerdam gehouden, werd gevolgd door 15 leerlingen, het hoogste getal dat tot de lessen mocht worden toegelaten. Nog 7 smeden, die zich insgelijks hadden aangemeld, moesten worden afgewezen.

De cursus werd geleid door de Heeren I. van Klaveren, Rijks-Veearts te Leerdam en Anton K. Mulders, Hoefsmid te Dordrecht, en bestond uit (volgens voorschrift) 6 theoretische en 15 praktische lessen. Het werd echter nuttig en noodig geacht het aantal theoretische lessen met 5 extralessen te vermeerderen. De laatste praktische les was een proefles, waaraan 2 cursianen wegens ziekte niet konden deelnemen. Deze proefles werd afgenomen door den Heer Th. G. van Rijssel, Districts-Veearts te Dordrecht en de Heeren I. van Klaveren en Anton K. Mulders, terwijl het geheele Bestuur van de Afdeeling »Vianen en Omstreken" van de Hollandsche Maatschappij van Landbouw zijne belangstelling toonde, door bij dit »examen" tegenwoordig te zijn.

De uitslag was, dat aan 10 cursianen een certificaat kon worden uitgereikt, vermeldende dat zij met *zeer goed gevolg*, of met *goed gevolg* den cursus hebben gevolgd, en wel aan de smeden: A. Brinkman te Heukelum, Johs. Budding te Leerdam, J. van Dijk te Schoonrewoerd, A. van Gessel te Asperen, A. C. Hoegge te Leerdam, C. van Karsen te Leerdam, J. van Karsen te Leerdam, J. Kleijn te Asperen, Meeuwenberg te Vianen en G. Nijssen te Leerdam.

Aan Johs. Budding, die het hoogst aantal punten behaalde, viel de eer ten deel van den Voorzitter der Afdeeling »Vianen en Omstreken" een zeer fraai bewerkten paardenhoef (inktstel) te ontvangen. X.

 UITSLAG EENER PROEFNEMING MET HET BESLAG COUSIN-THARY.

Eindelijk zal ik aan het door U gedane verzoek, om mijne ondervinding met het beslag van Cousin-Thary mede te deelen, voldoen.

Ik ben het niet geheel met den heer Quadekker eens dat dit beslag zoo aanbevelingswaardig is.

1°. Ofschoon de heer Quadekker zegt dat deze ijzers minstens zoolang kunnen zitten als gewone hoefijzers (Hippos, no. 37), moet ik dit bepaald tegenspreken.

Wij gebruiken hier hoefijzer van 30 bij 15 mM. en hierop kunnen onze paarden van 8 tot 20 dagen gaan. Het door ons gebruikte ijzer van Cousin-Thary was 30 bij 22 mM., en hierop gingen de paarden vooral niet langer, eerder korter dan op gewone ijzers.

2°. Voor een paard dat licht struikelt is het ook sterk af te keuren, aangezien aan deze ijzers geen opzet wordt gegeven.

Bij gewone ijzers waaraan geen opzet aanwezig is, wordt nog de lip uit de toon gehaald; alzoo wordt het toongedeelte nog rond bijlopend, wat voor het struikelen al veel helpt, in sommige gevallen zelfs voldoende blijkt te zijn.

Bij onze nieuwe ijzers moet echter de grondvlakte bepaald scherp blijven. Om de lip aan dit ijzer te krijgen moet men met een platte leest het daartoe benodigde ijzer van de grondvlakte naar de bovenvlakte van het ijzer zien te krijgen. De lip wordt dus niet van den buitenrand maar midden uit het ijzer gehaald, zoodat de grondvlakte zuiver scherp blijft.

30. Er is veel werk aan om de ijzers te maken. Ik maak liever twee paar gewone hoefijzers dan een paar van Cousin-Thary, zoodat bij algemeene invoering van dit beslag de prijs hiervan verhoogd zou moeten worden en hiervan willen de eigenaren van paarden »veelal tot hun eigen nadeel» niet hooren. Velen toch betalen liever 4 Gl. dan 1,60 Gl. voor 4 nieuwe ijzers, al zijn ze voor het paard ook nog zoo moeilijk. »Het heeft toch ijzers onder.»

Klundert, Nov. '98.

E. H. Edzes.

NIEUWE DRUK VAN LEISERING-HARTMANN.

Het bekende, uitstekende werk van Leisering-Hartman. »*Der Fuss des Pferdes, in Rücksicht auf Bau, Verrichtungen und Hufbeslag*», heeft thans zijn negende druk beleefd. Door den dood der oorspronkelijke schrijvers is de achtste druk in 1893 alleen bewerkt door A. Lungwitz, leeraar in theoretisch en practisch hoefbeslag en chef van de leersmederij aan de Koninklijke veeartsenijkundige Hoogeschool te Dresden. Lungwitz heeft ook den negenden druk verzorgd.

Het formaat is grooter geworden. De schrijver zegt verder in de voorrede: »In het geschiedkundig overzicht zijn de leersmederijen van Duitschland genoemd, hun jaar van oprichting vermeld evenals den duur van de onderscheidene cursussen in hoefbeslag, voor zoover mij hieromtrent de noodige inlichtingen bekend zijn geworden. — In het gedeelte betreffende den bouw en de verrichtingen van den ondervoet, zijn de onderzoekingen van Stosz (omtrent de banden) en van Storch (omtrent bloedvaten en zenuwen) mede vermeld. — In het gedeelte over practisch hoefbeslag werd, met het oog op de meer en meer in gebruik komende *gebrekig gevormde* fabriekshoefijzers, nadruk gelegd op de aan hoefijzers te stellen eischen, niet alleen uit een algemeen oogpunt maar ook voor de onderscheidene ijzers afzonderlijk. — De hoofdstukken over winterbeslag, het passen van het ijzer, hoefverpleging, het beslag voor zieke hoeven, het klauw-beslag, zijn uitvoeriger en grondiger behandeld. — Er zijn nieuwe hoofdstukken toegevoegd over het losraken van hoefijzers, beslagsoorten voor renpaarden, ter-

wijl op verzoek als aanhangsel een hoofdstuk over het beslag bij het Oostenrijksch-Hongaarsche leger is toegevoegd. — Door een en ander is het aantal afbeeldingen met 53 vermeerderd, alzoo van 288 op 341 gekomen.”

KORTE MEDEDEELINGEN.

— In de November-aflevering is medegedeeld dat de *Cursus in hoefbeslag te Venraai* is geopend op 30 Oct. j.l. en dat 15 leerlingen dien cursus volgen. Sedert zijn nog 6 leerlingen meer toegelaten. Het totale aantal is nu dus 21.

— *Het voornemen bestaat te Alkmaar om aan de daar bestaande ambachtsschool gelegenheid te openen voor de opleiding tot hoefsmid.* — Ofschoon wij meer heil verwachten van de oprichting van speciale hoefsmidscholen, want o. i. moet het hoefsmidsvak voornamelijk in de beslagplaats en voor een kleiner gedeelte aan het aanbeeld en de werkbank worden geleerd, maken wij van dat voornemen met blijdschap melding. Het getuigt van een verhoogde belangstelling in het vak; het is een bewijs dat de wenschelijkheid eener degelijke opleiding van hoefsmiden meer en meer wordt gevoeld en erkend.

— *Inrichting voor hoefbeslag te Groningen.* De leerling H. Schut van Pieterburen, aan deze inrichting geplaatst sedert 11 Juli 1898, heeft op 10 December j.l. het bewijs ontvangen met goeden uitslag een cursus in hoefbeslag te hebben gevolgd. — De opengevallen leerlingplaats is ingenomen door Harm Kooiker van Rouveen, gem. Staphorst. Dit is de eerste leerling uit de provincie Overijsel, die aan genoemde inrichting wordt opgeleid. Alle vroegere leerlingen waren uit de 3 noordelijke provinciën.

— *De eerste smid van wiens bestaan de geschiedenis melding maakt, is Tubalkaïn, de zoon van Lamech en Zilla, die in het zesde gelid van Kaïn, den broeder van Abel afstamt.* In den Bijbel, Mozes 4, vers 22, staat van hem »deze was een meester in allerlei erts en ijzerwerk”. De stad Pittsburg in Amerika heeft nu besloten, tot aandenken aan dien »eersten smid” een reusachtig gedenkteeken op te richten, even groot als het vrijheidsbeeld, dat zich aan den ingang van den haven te New-York bevindt. Het voetstuk alleen zal een hoogte van 60 M. krijgen. Het model is reeds gereed en toont Tubalkaïn, die met het schootsvel bekleed voor het aanbeeld staat; in de rechterhand houdt hij een geweldigen hamer, terwijl de linker met de tang een stuk ijzer vasthoudt, dat men een electriche geleiding in verbinding staat en 's nachts den indruk zal geven, alsof het wit gloeiend is, zoo te gelijkertijd als verlichtende electriche lamp dienend. Aan den voet van het gedenkteeken zijn voortbrengselen der moderne ijzerindustrie gegroepeerd, zooals machinedeelen, spoorwegwielen, geschutbuizen, enz. De kosten van het gedenkteeken bedragen f 600,000. (Vulkaan).

BRIEFWISSELING.

Sedert 15 November is ingekomen een postwissel à f 3.40, voor jaargang 1898, van den heer *J. Breedveld* te B. (N. O.-I.).

— *H. V. te A.* Het voor u van belang zijnde verschil is gelegen in het feit dat hoefkreupele paarden pijnlijk zijn in den hoef en op harden bodem meer kreupel gaan dan op zachten grond, hetgeen bij schouderkreupelheid in den regel niet wordt waargenomen.

Advertentiën.

Kunsthoorn,
voor Hoefbeslag,

verkrijgbaar in de chemicaliën- en drogerijen-handel van

K. G. W. DE BOSSON, Apotheker,
te Dordrecht.

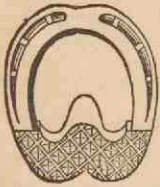
PRJSCOURANTEN voor HH. Vee-
artsen op aanvraag gratis.

HET PAARD,

Geïllustreerd Maandblad, gewijd aan Paarden-
fokkerij en Paardenkennis in uitgebreiden zin.

Redacteur-Uitgever **A. W. HEIDEMA.**
DERDE JAARGANG.

Prijs per jaar fr. p. p. f 3.— voor
Nederland, f 3.50 voor O. en W.-Indië
en het buitenland.

Engelsche veerkrachtige

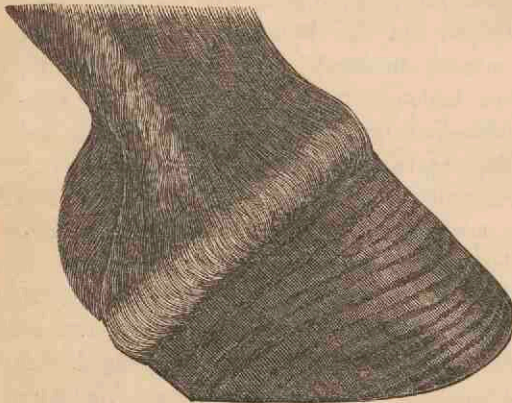
HOEFZOLEN voor paarden met gevoelige of gebrek-
kige hoeven.

Deze zolen worden zeer geroemd en zijn in alle afmetingen
verkrijgbaar.

CIRCULAIRES op franco aanvraag bij:

W. A. H. VAN HORSEN, Utrecht.

„DE HOEFSMID”

neemt van lieverlede toe
in abonentental. Indien
ieder tegenwoordige abonné

één abonnement

aanwierf, zou de prijs direct
van f 3.— op f 2.— wor-
den gebracht. Mochten de
inkomsten der advertentiën
belangrijk toenemen, dan
zou zulks hierdoor mogelijk
worden. Wij verzoeken in
beide opzichten steun, waar-
door de belangen der abon-
né's en die van „De Hoefsmid” beide worden behartigd.

